

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OPOLSKIE

Regulamin wyboru projektów

dla naborów nr:

FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska,

FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego,

FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego,

FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego,

FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego

**do działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży,
priorytetu 6 Fundusze europejskie wspierające włączenie społeczne
w opolskim, programu regionalnego FEO 2021-2027
w ramach postępowania konkurencyjnego**

Szymon Ogłaza

Zuzanna Donath-Kasiura

Antoni Konopka

Wersja ze zmianami

Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Opolskiego

Uchwałą nr 5446/2026 z 19 maja 2026 r.

Stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały

Opole, maj 2026 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
1. Skróty i pojęcia stosowane w regulaminie.....	4
2. Informacje wstępne	6
3. Podstawy prawne i dokumenty programowe.....	7
4. Przed przystąpieniem do sporządzania wniosku o dofinansowanie projektu wnioskodawca i/lub partner powinien zapoznać się z poniższymi dokumentami, związanymi z systemem wdrażania FEO 2021-2027.....	8
5. Pełna nazwa i adres właściwej instytucji	9
II. Zasady postępowania konkurencyjnego	10
6. Typy projektów podlegających dofinansowaniu	10
7. Typ beneficjenta.....	11
8. Grupa docelowa	12
9. Warunki realizacji projektów	12
10. Termin składania wniosków o dofinansowanie projektu	14
11. Orientacyjny termin przeprowadzenia oceny projektów	14
12. Opis procedury oceny projektów.....	14
12.1 Sposób wyboru projektów do dofinansowania oraz jego opis	14
12.2 System teleinformatyczny, w którym należy złożyć wniosek oraz sposób dostępu do formularza wniosku o dofinansowanie projektu.....	17
12.3 Sposób komunikacji między wnioskodawcą a IZ	18
12.4 Kryteria wyboru projektów.....	18
12.5 Zakres, w jakim możliwe jest uzupełnianie lub poprawianie wniosków o dofinansowanie projektu	21
13. Kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów	23
14. Sposób postępowania ze złożonymi wnioskami o dofinansowanie projektu, jeśli wyczerpie się kwota przewidziana na dofinansowanie projektów	24
15. Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektu	25
16. Maksymalny % poziom dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w projekcie (środki UE).....	25

17. Minimalny wkład własny beneficjenta	25
18. Dopuszczalny cross- financing (%)	25
19. Pomoc publiczna i pomoc de minimis.....	26
20. Wskaźniki produktu i rezultatu	27
21. Realizacja polityk horyzontalnych, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji	28
22. Czynności, które powinny zostać dokonane przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu lub podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu oraz termin ich dokonania	32
23. Wzór umowy o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu ...	34
24. Informacja o przysługujących wnioskodawcy środkach odwoławczych oraz instytucji właściwej do ich rozpatrzenia	34
25. Sposób udzielania wnioskodawcy wyjaśnień w kwestiach dotyczących postępowania.....	34
26. Kwalifikowalność wydatków	35
28. Uprozczone formy rozliczania wydatków.....	37
29. Partnerstwo w projekcie	38
30. Sposób postępowania w sytuacji, w której wszystkie wnioski o dofinansowanie projektu w postępowaniu zostaną wycofane przez wnioskodawców	40
31. Sposób podania do publicznej wiadomości wyników postępowania konkurencyjnego.....	40
32. Uprawnienia skargowe wnioskodawcy/beneficjenta w postępowaniu konkurencyjnym (z wyłączeniem procedury odwoławczej o której mowa w pkt. 24 niniejszego Regulaminu)	42
33. Unieważnienie postępowania w zakresie wyboru projektów	43
III. Wykaz załączników.....	44
IV. Inne dokumenty obowiązujące w naborze	45

I. Wprowadzenie

1. Skróty i pojęcia stosowane w regulaminie

Beneficjent - podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 9 rozporządzenia ogólnego

BP – budżet państwa

CST 2021 - centralny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

Cross-financing – zasada w rozumieniu podrozdziału 2.4 pkt 6 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027

DPF – Departament Programowania Funduszy Europejskich wykonujący zadania Instytucji Zarządzającej programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

EFS+ - Europejski Fundusz Społeczny Plus

FEO 2021-2027 - program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (wersja nr 3) przyjęty Decyzją Wykonawczą Komisji Europejskiej C(2025) 3619 z dnia 28.05.2025 r. zmieniającą decyzję wykonawczą C(2022)8515 zatwierdzającą program „Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” dla regionu Opolskiego w Polsce CCI 2021PL16FFPR008

IZ - rozumie się przez to Instytucję Zarządzającą programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, tj. Zarząd Województwa Opolskiego (wykonujący swoje zadania przy pomocy pracowników odpowiednich komórek Urzędu Marszałkowskiego)

KE - Komisja Europejska

KM FEO 2021-2027 - Komitet Monitorujący program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

KOP - Komisja Oceny Projektów

KPON - Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 poz. 1169, ze zm.)

KPP - Karta praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389)

LSI 2021-2027 - Lokalny System Informatyczny na lata 2021-2027, którego elementem jest Panel Wnioskodawcy

MFIPR - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

MOS - młodzieżowy ośrodek socjoterapii

MOW - młodzieżowy ośrodek wychowawczy

MRU - mechanizm racjonalnych usprawnień, oznacza możliwość sfinansowania specyficznych działań dostosowawczych, uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie realizowanym w ramach polityki spójności osoby z niepełnosprawnością (w charakterze uczestnika/uczestniczki lub personelu projektu). Racjonalne usprawnienie oznacza konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku

MŚP - Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

Partnerzy - partnerzy, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego

PZP - Prawo Zamówień Publicznych

ROPS - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Rozporządzenie EFS+ - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013

Rozporządzenie ogólne - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Akwakultury, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

SOSW - specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy

SZOP - Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Wersja SZOP.FEOP.020

UE – Unia Europejska

UP - Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce

Ustawa wdrożeniowa - ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 2022 poz. 1079 ze zm.)

WE - Wspólnota Europejska

Wniosek o dofinansowanie projektu - wniosek, w którym zawarte są informacje na temat wnioskodawcy oraz opis projektu, na podstawie których dokonuje się oceny spełniania przez ten projekt kryteriów wyboru projektów

Wnioskodawca - podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie projektu

ZWO – Zarząd Województwa Opolskiego

2. Informacje wstępne

1. Celem regulaminu jest dostarczenie potencjalnym wnioskodawcom informacji przydatnych na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie projektu, złożenia do oceny w ramach postępowania konkurencyjnego ogłoszonego przez IZ, a następnie realizacji projektu.
2. IZ zastrzega sobie prawo do wprowadzania zmian w regulaminie do czasu zakończenia postępowania, za wyjątkiem części dotyczącej wskazania sposobu wyboru projektów do dofinansowania i jego opisu. W zakresie kryteriów wyboru projektów może zostać dokonana zmiana regulaminu, wyłącznie w sytuacji, w której w ramach postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania, nie złożono jeszcze wniosku o dofinansowanie projektu, chyba że konieczność dokonania ww. zmian wynika z przepisów odrębnych. W sytuacji zmiany kryteriów w trakcie postępowania IZ wydłuży termin składania wniosków o dofinansowanie projektu, biorąc pod uwagę zakres i znaczenie zmian oraz szacując czas potrzebny wnioskodawcom, aby uwzględnić je we wnioskach o dofinansowanie projektu.
3. IZ udostępnia zmiany regulaminu wraz z ich uzasadnieniem i terminem, od którego są stosowane na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#). W związku z tym zaleca się, by potencjalni wnioskodawcy na bieżąco zapoznawali się z informacjami zamieszczanymi na ww. stronach.
4. Jeżeli IZ zmieni regulamin, a w naborze zostaną już złożone wnioski o dofinansowanie projektu, to niezwłocznie i indywidualnie poinformuje o tym każdego wnioskodawcę. W sytuacji zmiany regulaminu w trakcie trwania naboru, wnioskodawcy będą mieli możliwość wycofania złożonych wniosków o dofinansowanie projektu oraz ich ponownego złożenia.
5. IZ zastrzega sobie prawo do możliwości wydłużenia lub skrócenia terminu naboru wniosków o dofinansowanie projektu, co może nastąpić jedynie z bardzo ważnych i szczególnie uzasadnionych powodów, po akceptacji zmiany regulaminu przez ZWO.

6. W celu równego traktowania wnioskodawców, IZ nie będzie stosowała w trakcie postępowania żadnych indywidualnych, podmiotowych preferencji, zarówno w zakresie procedur wyboru projektów, jak i kryteriów.
7. **W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego została wdrożona wewnętrzna procedura dokonywania zgłoszeń naruszeń prawa i podejmowania działań następczych, zgodnie z Zarządzeniem Nr 83/2024 Marszałka Województwa Opolskiego z dnia 25.09.2024 r. Treść zarządzenia znajduje się [na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Samorządu Województwa Opolskiego](#).**

3. Podstawy prawne i dokumenty programowe

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Akwakultury, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013.
3. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 poz. 1079 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2024 poz. 572 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 poz. 1320 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 poz. 1530 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 1214).
8. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1411 ze zm.).
9. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 poz. 1169 ze zm.).
10. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389).

11. Samoocena spełnienia warunku Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych w Polsce.
12. Wytyczne dotyczące zapewnienia poszanowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (2016/C 269/01) Komisji Europejskiej.
13. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U.UE.L.2016.119.1).
14. Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L z 15.12.2023).
15. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, z późn. zm.).
16. Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na lata 2021–2027 (Dz.U. 2025 poz. 37).
17. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 lipca 2025 r. w sprawie rejestru podmiotów wykluczonych z możliwości otrzymania środków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz.U. 2025 poz. 966).
18. Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 21 września 2022 r. w sprawie zaliczek w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz.U. 2022 poz. 2055).

4. Przed przystąpieniem do sporządzania wniosku o dofinansowanie projektu wnioskodawca i/lub partner powinien zapoznać się z poniższymi dokumentami, związanymi z systemem wdrażania FEO 2021-2027

1. Program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027.
2. Szczegółowy Opis Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Wersja SZOP.FEOP.020.
3. Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji dla województwa opolskiego na lata 2023-2025 z 29 maja 2023 r. wraz z załącznikiem.

4. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027 z czerwca 2025 r.
5. Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027 z 3 czerwca 2025 r.
6. Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 z 14 marca 2025 r.
7. Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 z 10 marca 2025 r.
8. Wytyczne dotyczące informacji i promocji Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 z 19 kwietnia 2023 r.
9. Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027 z 22 września 2025 r.
10. Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027 z 25 stycznia 2023 r.
11. Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027 z 26 października 2022 r.
12. Podręcznik wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji z 24 marca 2025 r.
13. Księga Tożsamości Wizualnej marki Fundusze Europejskie 2021-2027 ze stycznia 2024 r.

Nieznajomość powyższych dokumentów może spowodować niewłaściwe przygotowanie projektu, nieprawidłowe wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie projektu (części merytorycznej oraz budżetu) i inne konsekwencje skutkujące obniżeniem liczby przyznanych punktów lub uzyskaniem oceny negatywnej.

5. Pełna nazwa i adres właściwej instytucji

Instytucją przeprowadzającą postępowanie konkurencyjne jest Zarząd Województwa Opolskiego pełniący funkcję IZ, której zadania wykonuje:

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Programowania Funduszy Europejskich
ul. Krakowska 38, 45-075 Opole

II. Zasady postępowania konkurencyjnego

6. Typy projektów podlegających dofinansowaniu

1. Usługi interwencji kryzysowej oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie obejmujące m.in.:
  - a) tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej i punktów interwencji kryzysowej,
  - b) zapewnienie dostępu do usług dla osób w sytuacjach kryzysowych (w tym m.in. poradnictwo psychologiczne, poradnictwo socjalne, konsultacje z terapeutą, psychoterapia, grupy wsparcia, konsultacje prawne, telefony zaufania/ telefoniczna interwencja kryzysowa, mieszkania interwencyjne lub inne miejsca noclegowe¹).
2. Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, w związku z uzależnieniami, przemocą w rodzinie, negatywnymi skutkami izolacji społecznej, itp.
3. Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci, młodzieży i rodziców zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym grupy wsparcia, wsparcie rówieśnicze.
4. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz MOW, MOS, SOSW.
5. Wsparcie infrastruktury poradni/gabinetów psychologiczno-pedagogicznych, w tym mobilnych sal do integracji sensorycznej.
6. Kompleksowa integracja dzieci i młodzieży wymagających resocjalizacji i reintegracji, w tym przebywającej w MOW, MOS i SOSW.
7. Działania na rzecz zapewnienia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprawy kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze jako instrument kierowany głównie do dzieci oraz do dzieci z rodzinami i opiekunami w celu wzmacniania więzi, **realizowany jedynie jako element kompleksowego projektu dot. włączenia społecznego.**

---

¹ Miejsca noclegowe i mieszkania interwencyjne muszą być zgodne z dokumentem pn. „Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem” stanowiącym załącznik do wzoru umowy/decyzji o dofinansowaniu projektu.

8. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej (**jako element projektu**).
9. Budowanie potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (**jako element projektu**).
10. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu poprzez wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii (**jako element projektu**).

7. Typ beneficjenta

Ogólny:

1. Administracja publiczna.
2. Organizacje społeczne i związki wyznaniowe.
3. Przedsiębiorstwa.
4. Służby publiczne.

Szczegółowy:

1. Centra aktywności lokalnej.
2. Duże przedsiębiorstwa.
3. Instytucje integracji i pomocy społecznej.
4. Jednostki Samorządu Terytorialnego.
5. Kościoły i związki wyznaniowe.
6. MŚP.
7. Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej.
8. Organizacje pozarządowe.
9. Podmioty ekonomii społecznej.

Uwaga!

Każdy partner podobnie jak wnioskodawca musi być podmiotem uprawnionym do otrzymania wsparcia w ramach działania 6.8, zgodnie z powyższym.

8. Grupa docelowa

1. Dzieci i młodzież wymagająca resocjalizacji i reintegracji, w tym przebywającej w MOW, MOS, SOSW.
2. Dzieci i młodzież zagrożona wykluczeniem społecznym, w związku z uzależnieniami, przemocą w rodzinie itp.
3. Kadra poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz m.in. MOW, MOS, SOSW.
4. Ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich otoczenie.
5. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego.
6. Osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie.
7. Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
8. Podmioty ekonomii społecznej działające na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

9. Warunki realizacji projektów

1. Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) będą możliwe do finansowania **jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu, z zastrzeżeniem iż nie mogą przekroczyć 10 % kosztów kwalifikowalnych.**
2. **Działania informacyjno-promocyjne projektu** (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych) **możliwe są do ponoszenia jedynie w ramach kosztów pośrednich projektu.** Niedopuszczalna jest więc sytuacja, w której ww. koszty zostaną wskazane w ramach kosztów bezpośrednich.
3. **W ramach niniejszego postępowania zostanie przeprowadzonych pięć naborów, każdy dla innego subregionu:**
  - 1) **FEOP.06.08-IZ.00-001/25** dla Subregionu Aglomeracja Opolska,
  - 2) **FEOP.06.08-IZ.00-002/25** dla Subregionu Brzeskiego,
  - 3) **FEOP.06.08-IZ.00-003/25** dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego,
  - 4) **FEOP.06.08-IZ.00-004/25** dla Subregionu Południowego,
  - 5) **FEOP.06.08-IZ.00-005/25** dla Subregionu Północnego.

Powyższe oznacza, że **wniosek o dofinansowanie projektu złożony w ramach naboru do danego subregionu może obejmować wsparciem grupę docelową wyłącznie z tego subregionu, czyli:**

- osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujące i/lub uczące się na terenie tego subregionu,
- podmioty, których siedziba/oddział znajduje się na terenie tego subregionu.

Podział województwa opolskiego na ww. subregiony przedstawia mapa wskazana w części IV Inne dokumenty obowiązujące w naborze, punkcie 12 pn. **Podział województwa opolskiego na subregiony. Uwaga! Nie zawsze wszystkie gminy z danego powiatu są w tym samym subregionie [sprawdź tutaj](#).**

4. **Jeden podmiot** (niezależnie czy jest wnioskodawcą, czy partnerem) **może złożyć maksymalnie dwa wnioski** o dofinansowanie projektu **w ramach całego postępowania konkurencyjnego obejmującego 5 naborów.**
5. **Okres rzeczowej realizacji projektu nie może być dłuższy niż 24 m-ce.**
W uzasadnionych przypadkach w trakcie realizacji projektu IZ na prośbę beneficjenta może wyrazić zgodę na wydłużenie okresu realizacji projektu.
6. Działania mające na celu wsparcie dzieci i młodzieży przebywających w całodobowych instytucjach opieki **nie mogą wzmacniać potencjału instytucjonalnego tych placówek.** Mogą dotyczyć wsparcia dzieci oraz kadr w zakresie zgodnym z ideą deinstytucjonalizacji.
7. **Możliwe jest podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry MOW, MOS, SOSW, pod warunkiem, że wsparcie to jest zgodne z ideą deinstytucjonalizacji** tj. np. dotyczy usamodzielniania się wychowanków tych placówek.
8. Szczegóły interwencji i definicja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wynikają z Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa opolskiego na lata 2023-2025² (RPDI).
9. **W przypadku mieszkań z usługami/ze wsparciem obowiązuje standard** pn. [Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem](#) opracowany przez IZ we współpracy z ROPS, **który stanowi załącznik do wzoru umowy/decyzji o dofinansowaniu projektu.**
10. Pozostałe warunki dla działania 6.8 niezbędne do realizacji projektu niewskazane w regulaminie określone są w pozostałych dokumentach IZ niezbędnych dla

---

² Opracowanie dokumentu wynika z zapisów „Strategii Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)” i zapewnia spełnienie warunku podstawowego w perspektywie 2021-2027 tj. 4.6 Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej. RPDI opracowany był na okres 3 lat i jest obecnie aktualizowany, a jego zatwierdzenie planowane jest na grudzień 2025 r. co oznacza, że od 1 stycznia 2026 r. obowiązywać będzie jego nowa wersja.

przeprowadzenia postępowania konkurencyjnego, w tym w SZOP 2021- 2027/
umowie/decyzji o dofinansowaniu i w kryteriach wyboru projektów.

10. Termin składania wniosków o dofinansowanie projektu

Nabór wniosków o dofinansowanie projektu będzie prowadzony w terminie
17-26.11.2025 r.

W przypadku awarii systemu LSI 2021-2027 podczas naboru/oceny wniosków o dofinansowanie projektu/złożenia korekty wniosku o dofinansowanie projektu, ZWO upoważnia Zastępcę Dyrektora DPF do podjęcia decyzji o wydłużeniu czasu naboru/oceny wniosków o dofinansowanie projektu/złożenia korekty wniosku o dofinansowanie projektu o czas trwania awarii. Wówczas termin zakończenia naboru/oceny/złożenia korekty zostanie ogłoszony w komunikacie zamieszczonym na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#) i/lub Wnioskodawca zostanie o tym fakcie poinformowany indywidualnie.

Inne okoliczności, które mogą wpływać na datę zakończenia naboru:

- a) zwiększenie kwoty przewidzianej na dofinansowanie projektów w ramach postępowania,
- b) inna niż przewidywana pierwotnie liczba składanych wniosków o dofinansowanie projektu,
- c) zmiana regulaminu wyboru projektów.

11. Orientacyjny termin przeprowadzenia oceny projektów

Orientacyjny termin zakończenia oceny projektów to **sierpień 2026 r.**

12. Opis procedury oceny projektów

12.1 Sposób wyboru projektów do dofinansowania oraz jego opis

Projekty będą wybierane w sposób konkurencyjny. Postępowanie w zakresie wyboru projektów obejmuje:

- nabór,
- ocenę wniosków o dofinansowanie projektu,
- rozstrzygnięcie w zakresie przyznania dofinansowania.

W dniu ogłoszenia naboru IZ udostępni formularz wniosku w systemie teleinformatycznym LSI 2021-2027, aby potencjalny wnioskodawca mógł go wypełnić. Natomiast złożenie wniosku w ww. systemie będzie możliwe w trakcie trwania naboru (w terminie wskazanym w punkcie nr 10). **Wniosek o dofinansowanie projektu wraz z załącznikami składany jest bez pisma przewodniego.**

W trakcie trwania naboru wraz z wnioskiem o dofinansowanie projektu wnioskodawca składa poprzez system LSI 2021-2027 załączniki stanowiące integralną część wniosku.

W ramach przedmiotowego naboru Wnioskodawca zobowiązany jest do złożenia załączników potwierdzających spełnienie poniższych kryteriów wyboru projektów:

- kryterium formalnego nr 4 pn.: Roczny obrót Wnioskodawcy i Partnera/Partnerów jest równy lub wyższy od średnich rocznych wydatków w projekcie. (nie dotyczy jednostek sektora finansów publicznych) tj.: dokumenty źródłowe będące w posiadaniu beneficjenta np. sprawozdanie finansowe, zaświadczenie z Urzędu Skarbowego, PIT itp.
- kryterium formalnego nr 6 pn.: „W przypadku projektu partnerskiego spełnione zostały wymogi dotyczące wyboru Partnerów, o których mowa w art. 39 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027” tj.:
  - porozumienie o partnerstwie/umowa partnerska wraz z aneksami (dokument podpisany elektronicznie przez wszystkie strony - podpis profilem zaufanym lub podpisem kwalifikowanym lub skan podpisanego dokumentu w przypadku wersji papierowej),
  - dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów dotyczących wyboru Partnerów, o których mowa w art. 39 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, w tym potwierdzające fakt dokonania wyboru partnerów przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu (dokumentacja źródłowa Wnioskodawcy).

Powiązane z wnioskiem załączniki powinny zostać uwierzytelnione przez Wnioskodawcę (nie dotyczy sytuacji, w której dokument został już wcześniej podpisany elektronicznie przez Wnioskodawcę). Uwierzytelnienie będzie następować poprzez podpisanie ww. dokumentów (podpis profilem zaufanym lub podpisem kwalifikowanym) przez uprawnione osoby, tj. przez osoby, które zgodnie ze statutem jednostki/aktem powołującym jednostkę są prawnie

uprawnione do reprezentowania wnioskodawcy lub zostały upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy.

Uwaga!

IZ nie dopuszcza możliwości złożenia innych załączników istotnych z punktu widzenia Wnioskodawcy. W przypadku złożenia innych załączników nie będą one brane pod uwagę w trakcie oceny projektu.

Wnioski o dofinansowanie projektów złożone podczas naboru, podlegają ocenie, która przebiega w czterech etapach:

Etap I - ocena formalna dostępowa - rozpoczyna się kolejnego dnia po zakończeniu naboru wniosków o dofinansowanie projektu. Ocena formalna dostępowa danego projektu dokonywana jest przez jednego pracownika IZ powołanego do składu KOP.

Etap II - ocena formalna – projekty pozytywnie ocenione na etapie oceny formalnej dostępowej poddawane są ocenie formalnej, która rozpoczyna się kolejnego dnia po zakończeniu oceny formalnej dostępowej. Ocena formalna danego projektu dokonywana jest przez jednego pracownika IZ powołanego do składu KOP.

Etap I oraz etap II łącznie trwają do 100 dni kalendarzowych.

Etap III - ocena merytoryczna - projekty pozytywnie ocenione pod względem formalnym poddawane są ocenie merytorycznej, która trwa do 100 dni kalendarzowych liczonych od dnia następnego po zakończeniu etapu oceny formalnej. Ocena merytoryczna danego projektu dokonywana jest przez dwóch członków KOP powołanych do składu KOP, którzy tworzą parę oceniających.

Etap IV – negocjacje - projekty ocenione pod względem merytorycznym pozytywnie z zastrzeżeniem, przekazane są do etapu negocjacji, który trwa do 50 dni kalendarzowych liczonych od dnia następnego po zakończeniu etapu oceny merytorycznej. Negocjacje przeprowadzane są przez członków KOP wyznaczonych przez Przewodniczącego KOP.

Projekty, które w wyniku oceny merytorycznej lub negocjacji uzyskają pozytywną ocenę przechodzą do rozstrzygnięcia postępowania konkurencyjnego.

Celem postępowania jest wybór do dofinansowania projektów spełniających kryteria wyboru projektów, które wśród projektów z wymaganą minimalną liczbą punktów uzyskały kolejno największą liczbę punktów w ramach dostępnej alokacji.

Szczegółowy opis procedury oceny projektów w ramach postępowania konkurencyjnego znajduje się w załączniku nr 1 do regulaminu pn. Procedura oceny projektów w postępowaniu konkurencyjnym (zakres EFS +).

Regulamin pracy Komisji Oceny Projektów oceniającej projekty w ramach EFS+ programu regionalnego FEO 2021-2027 dotyczący postępowania konkurencyjnego (wskazany w punkcie IV Inne dokumenty obowiązujące w naborze) określa organizację, tryb oraz zasady pracy KOP.

Uwaga!

Wnioski o dofinansowanie projektu składane są wyłącznie w formie elektronicznej wraz z obowiązkowymi załącznikami (jeśli dotyczą), za pośrednictwem systemu teleinformatycznego LSI 2021-2027 (nie jest składana wersja papierowa).

Wnioski o dofinansowanie projektu składane są bez pisma przewodniego.

12.2 System teleinformatyczny, w którym należy złożyć wniosek oraz sposób dostępu do formularza wniosku o dofinansowanie projektu

IZ przyjmuje wnioski o dofinansowanie projektu wyłącznie za pomocą systemu teleinformatycznego LSI 2021-2027.

System LSI 2021-2027 umożliwia wnioskodawcom utworzenie wniosku o dofinansowanie projektu, a IZ elektroniczną ocenę i prowadzenie wykazu projektów od momentu ich złożenia przez wnioskodawcę, aż do utworzenia listy projektów wybranych do dofinansowania.

Elementem systemu LSI 2021-2027 jest Panel Wnioskodawcy. Jest to specjalna aplikacja, funkcjonująca jako serwis internetowy, dedykowana wnioskodawcom, dostępna wyłącznie on-line. **Panel Wnioskodawcy jest jedynym narzędziem dostępnym dla wnioskodawców, za pomocą którego należy wypełnić i złożyć wniosek o dofinansowanie projektu z załącznikami w ramach FEO 2021-2027.**

Wniosek o dofinansowanie projektu składany jest bez pisma przewodniego.

Uwaga!

Wniosek o dofinansowanie projektu musi być podpisany elektronicznie zgodnie z Instrukcją obsługi Panelu Wnioskodawcy FEO 2021-2027, która stanowi załącznik nr 4 do regulaminu. System umożliwia podłączenie podpisanego elektronicznie gotowego projektu. Wniosek o dofinansowanie projektu musi być podpisany przez wszystkie osoby wskazane w statucie jednostki/akcie powołującym jednostkę lub innym dokumencie oraz przez osoby

upoważnione do podejmowania zobowiązań finansowych (w przypadku jednostek działających na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych).

Podpisany elektronicznie dokument, należy dołączyć do projektu.

Adres strony internetowej Panelu Wnioskodawcy: <https://pw2021.opolskie.pl>

Szczegółowe informacje odnośnie sposobu dostępu do formularza wniosku znajdują się w Instrukcji obsługi Panelu Wnioskodawcy FEO 2021-2027 stanowiącej załącznik nr 4 do regulaminu.

12.3 Sposób komunikacji między wnioskodawcą a IZ

W ramach postępowania konkurencyjnego **zastosowanie ma elektroniczna forma komunikacji obejmująca:**

- składanie wniosków o dofinansowanie projektu wyłącznie za pomocą systemu teleinformatycznego LSI 2021-2027 (**wnioski o dofinansowanie projektu składane są bez pisma przewodniego**),
- przekazanie wezwania do złożenia wyjaśnień na etapie oceny formalnej lub negocjacji lub do uzupełnienia lub poprawienia wniosku o dofinansowanie projektu na etapie oceny formalnej lub negocjacji oraz pisma informującego o skierowaniu projektu do negocjacji wraz ze wskazaniem obszarów negocjacyjnych za pośrednictwem poczty elektronicznej e-mail (termin określony w wezwaniu liczy się od dnia następującego po dniu przekazania wezwania),
- przekazanie wnioskodawcy informacji o zatwierdzonym wyniku oceny projektu oznaczającym wybór projektu do dofinansowania albo stanowiącym ocenę negatywną w formie pisemnej lub w formie elektronicznej, zgodnie z przepisami działu I rozdziału 8 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Sposób komunikacji między wnioskodawcą a IZ został szczegółowo opisany w Procedurze oceny projektów w postępowaniu konkurencyjnym (zakres EFS +) stanowiącej załącznik nr 1 do regulaminu.

12.4 Kryteria wyboru projektów

KOP dokona oceny projektów w oparciu o zatwierdzone przez KM FEO 2021-2027:

- Kryteria wyboru projektów dla działania **6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży** w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027. **Dotyczy: naboru nr FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska w ramach postępowania konkurencyjnego.** Zakres: Europejski Fundusz Społeczny Plus, które stanowią **załącznik nr 5 a do regulaminu** oraz
- Kryteria wyboru projektów dla działania **6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży** w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027. **Dotyczy: naborów nr: FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego, FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego, FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego, FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego w ramach postępowania konkurencyjnego.** Zakres: Europejski Fundusz Społeczny Plus., które stanowią **załącznik nr 5 b do regulaminu.**

Każde kryterium posiada nazwę, definicję oraz opis znaczenia dla wyniku oceny. Definicja zawiera m. in. informacje o tym co będzie oceniane, wskazuje co wpływa na wynik oceny kryterium oraz przesądza w jakiej sytuacji kryterium uznaje się za spełnione albo niespełnione.

Kryteria wyboru projektów podzielone są na:

- **formalne** bezwzględne,
- **merytoryczne uniwersalne** bezwzględne i punktowane,
- **merytoryczne szczegółowe** bezwzględne i punktowane,
- **negocjacyjne** bezwzględne.

W kryteriach wyboru projektów wskazano dwa kryteria merytoryczne uniwersalne punktowane **o charakterze rozstrzygającym**, tj.:

- Trafność doboru i opisu zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu,
- Poprawność sporządzenia budżetu projektu.

W przypadku, gdy kilka projektów uzyska taką samą ocenę punktową, a nie jest możliwe wszczęcie negocjacji w odniesieniu do wszystkich tych projektów, o kolejności kierowania do procedury negocjacyjnej decyduje liczba punktów uzyskana w ramach ww. kryteriów rozstrzygających.

W przypadku gdy dwa lub więcej projektów skierowanych do rozstrzygnięcia postępowania konkurencyjnego spełniają wszystkie bezwzględne kryteria wyboru projektów oraz uzyskają taką samą liczbę punktów (równą lub przewyższającą 60 % maksymalnej możliwej do zdobycia liczby punktów ogółem), ale ze względu na wielkość alokacji wszystkie z nich nie mogą zostać wybrane do dofinansowania, o możliwości dofinansowania projektu decyduje liczba punktów uzyskana w ramach kryteriów rozstrzygających.

Punktacja uzyskana za spełnienie kryterium pn. Trafność doboru i opisu zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu jest rozstrzygająca w pierwszej kolejności, a w sytuacji gdy nie jest to skuteczne, w drugiej kolejności brana jest pod uwagę punktacja za spełnienie drugiego kryterium, pn. Poprawność sporządzenia budżetu projektu.

Uwaga!

Kryteria merytoryczne uniwersalne w brzmieniu:

- Projekt skierowany do osób fizycznych mieszkających w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujących i/lub uczących się **na terenie województwa opolskiego**,
- Projekt skierowany do podmiotów, których siedziba/oddział znajduje się **na terenie województwa opolskiego** (jeżeli dotyczy)

wymagają uszczegółowienia w niniejszym postępowaniu, **w ramach którego zostanie przeprowadzonych pięć naborów, każdy dla innego subregionu:**

- 1) **FEOP.06.08-IZ.00-001/25** dla Subregionu Aglomeracja Opolska,
- 2) **FEOP.06.08-IZ.00-002/25** dla Subregionu Brzeskiego,
- 3) **FEOP.06.08-IZ.00-003/25** dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego,
- 4) **FEOP.06.08-IZ.00-004/25** dla Subregionu Południowego,
- 5) **FEOP.06.08-IZ.00-005/25** dla Subregionu Północnego.

Powyższe oznacza, że **wniosek o dofinansowanie projektu złożony w ramach naboru do danego subregionu może obejmować wsparciem grupę docelową wyłącznie z tego subregionu**, czyli:

- osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujące i/lub uczące się na terenie tego subregionu,
- podmioty, których siedziba/oddział znajduje się na terenie tego subregionu.

Na etapie realizacji projektu, weryfikacji wniosku o płatność oraz kontroli na miejscu realizacji projektu beneficjent zobowiązany jest do udowodnienia spełnienia poszczególnych kryteriów.

W związku z tym, kryteria wyboru projektów ocenione na podstawie deklaracji we wniosku o dofinansowanie projektu weryfikowane będą na podstawie dokumentów poświadczających ich spełnienie na etapie realizacji projektu oraz podczas kontroli.

Wnioskodawca będzie zobowiązany przed podpisaniem umowy o dofinansowanie projektu lub podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu do wskazania tych dokumentów w załączniku nr 12 do umowy/decyzji o dofinansowaniu projektu pn. „Zasady weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym wykaz minimalnych obligatoryjnych dokumentów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań

społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027”.
W załączniku tym zostały również wskazane przykładowe dokumenty potwierdzające kwalifikowalność uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie w projekcie.

12.5 Zakres, w jakim możliwe jest uzupełnianie lub poprawianie wniosków o dofinansowanie projektu

Oceny spełniania kryteriów przez dany projekt dokonuje się na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie projektu oraz poprzez wykorzystanie podczas oceny wyjaśnień udzielonych przez wnioskodawcę albo przekazanych przez niego lub uzyskanych w inny sposób informacji dotyczących wnioskodawcy lub projektu. Uzyskanie i wykorzystanie tych wyjaśnień i informacji będzie dokumentowane.

Etap I - ocena formalna dostępowa obejmuje ocenę spełniania przez projekt kryteriów o charakterze formalnym niepodlegających korekcie. Kryteriami takimi są kryteria, których ocena polega na przypisaniu wartości „TAK” lub „NIE” lub „NIE DOTYCZY”. Na tym etapie oceny nie ma możliwości poprawy wniosku o dofinansowanie projektu ani składania wyjaśnień.

Kryteria formalne sprawdzane na etapie oceny formalnej dostępowej:

- Projekt złożony w ramach właściwego działania oraz naboru,
- Zasadność zawarcia partnerstwa w ramach projektu (jeśli dotyczy),
- Podmiot aplikujący o dofinansowanie składa dopuszczalną w Regulaminie wyboru projektów liczbę wniosków niezależnie od tego czy pełni rolę Wnioskodawcy czy Partnera (jeśli dotyczy),
- Wartość dofinansowania projektu nie przekracza maksymalnej kwoty dofinansowania określonej w postępowaniu konkurencyjnym (jeśli dotyczy),
- Projekt, którego łączna wartość wyrażona w PLN nie przekracza równowartości 200 tys. EUR rozliczany jest z zastosowaniem uproszczonych metod rozliczania wydatków wskazanych w Regulaminie wyboru projektów.

Pozostałe kryteria formalne wskazane w załącznikach nr: 5 a oraz 5 b do regulaminu sprawdzane są na II etapie oceny tj. na ocenie formalnej.

Etap II - ocena formalna obejmuje ocenę spełniania przez projekt kryteriów o charakterze formalnym. Kryteriami takimi są kryteria, których ocena polega na przypisaniu wartości „TAK” lub „NIE” lub „DO KOREKTY” lub „NIE DOTYCZY”. **W wyniku tej oceny, wniosek może zostać skierowany do poprawy lub uzupełnienia** zgodnie z art. 55 ust. 1 ustawy

wdrożeniowej. W trakcie uzupełniania lub poprawiania wniosku o dofinansowanie projektu IZ zapewnia równe traktowanie wszystkich wnioskodawców. Na tym etapie oceny IZ może również wezwać Wnioskodawcę do złożenia wyjaśnień dotyczących zapisów zawartych we wniosku w zakresie spełnienia kryteriów formalnych.

Projekt w części dotyczącej spełnienia **kryteriów formalnych** wyboru projektów **może być poprawiany lub uzupełniany wyłącznie w zakresie zmian/poprawek o charakterze formalnym wskazanych przez oceniających w listach sprawdzających.**

Jeśli uzupełniony/poprawiony wniosek o dofinansowanie projektu zostanie złożony przez wnioskodawcę w wymaganym terminie jednak nie będzie poprawnie podpisany, wówczas istnieje możliwość uzupełnienia/poprawy w zakresie podpisu elektronicznego.

Etap III - ocena merytoryczna obejmuje ocenę spełniania przez projekt kryteriów o charakterze merytorycznym. Kryteriami takimi są kryteria bezwzględne, których ocena polega na przypisaniu wartości „TAK” lub „NIE” lub „DO NEGOCJACJI” lub „NIE DOTYCZY” oraz kryteria punktowane. Na tym etapie oceny nie ma możliwości poprawy wniosku o dofinansowanie projektu ani składania wyjaśnień.

Etap IV - negocjacje obejmują poprawianie lub uzupełnianie wniosku o dofinansowanie projektu w oparciu o uwagi dotyczące spełniania **kryteriów merytorycznych bezwzględnych** wskazane w listach sprawdzających i/lub uzyskiwanie od wnioskodawców informacji i wyjaśnień.

Uwaga!

Nie ma możliwości poprawiania lub uzupełniania kryteriów merytorycznych punktowanych.

Negocjacje kończą się oceną kryterium negocjacyjnego, którego ocena polega na przypisaniu wartości „TAK” lub „NIE” dotyczącego spełnienia warunków postawionych wnioskodawcy przez oceniających i/lub przewodniczącego KOP i/lub wynikających z ustaleń podjętych w toku negocjacji. Powyższe kryterium dotyczy również przypadku, gdy z uwagi na wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w naborze, nie mogły zostać podjęte negocjacje projektu, wówczas kryterium zostanie ocenione negatywnie. Zasady prowadzenia negocjacji zostały opisane w załączniku nr 1 do regulaminu.

Jeśli uzupełniony/poprawiony wniosek o dofinansowanie projektu zostanie złożony przez wnioskodawcę w wymaganym terminie jednak nie będzie poprawnie podpisany, wówczas istnieje możliwość uzupełnienia/poprawy w zakresie podpisu elektronicznego.

Uwaga!

Jeżeli wnioskodawca uzupełni wniosek niezgodnie z wezwaniem, ocenie podlega projekt na podstawie złożonej korekty wniosku o dofinansowanie projektu. Jeżeli wnioskodawca nie

złoży w wymaganym terminie korekty wniosku o dofinansowanie projektu, ocenie podlega projekt na wersji wniosku o dofinansowanie projektu, który został skierowany do uzupełnienia lub poprawy.

13. Kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów

Wartość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w postępowaniu konkurencyjnym dla Działania **6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży** wynosi łącznie:

- **11 735 294,00 PLN**, w tym:
  - 10 500 000,00 PLN środki EFS+,
  - 1 235 294,00 PLN środki BP,

w tym dla naboru numer:

- **FEOP.06.08-IZ.00-001/25** dla Subregionu Aglomeracja Opolska:
  - **4 039 125,00 PLN**, w tym:
    - 3 613 954,00 PLN środki EFS+,
    - 425 171,00 PLN środki BP.
- **FEOP.06.08-IZ.00-002/25** dla Subregionu Brzeskiego:
  - **982 490,00 PLN**, w tym:
    - 879 070,00 PLN środki EFS+,
    - 103 420,00 PLN środki BP.
- **FEOP.06.08-IZ.00-003/25** dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego:
  - **699 769,53 PLN**, w tym:
    - 621 523,50 PLN środki EFS+,
    - 78 246,03 PLN środki BP.
- **FEOP.06.08-IZ.00-004/25** dla Subregionu Południowego:
  - **3 939 764,47 PLN**, w tym:
    - 3 529 638,50 PLN środki EFS+,
    - 410 125,97 PLN środki BP.
- **FEOP.06.08-IZ.00-005/25** dla Subregionu Północnego:
  - **2 074 145,00 PLN**, w tym:

- 1 855 814,00 PLN środki EFS+,
- 218 331,00 PLN środki BP.

Podział województwa opolskiego na ww. subregiony przedstawia mapa wskazana w części IV Inne dokumenty obowiązujące w naborze, punkcie 12 pn. **Podział województwa opolskiego na subregiony. Uwaga! Nie zawsze wszystkie gminy z danego powiatu są w tym samym subregionie [sprawdź tutaj](#).**

W związku z możliwymi różnicami kursowymi wynikającymi z przeliczania środków UE z EUR na PLN, ostateczna wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w naborze może ulec zmianie przed rozstrzygnięciem postępowania.

14.Sposób postępowania ze złożonymi wnioskami o dofinansowanie projektu, jeśli wyczerpie się kwota przewidziana na dofinansowanie projektów

Zgodnie z art. 57 ust. 5 ustawy wdrożeniowej **po zakończeniu postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania** IZ może wybrać do dofinansowania projekty, które zostały negatywnie ocenione z uwagi na wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w tym postępowaniu, pod warunkiem dostępności kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w ramach działania albo kategorii regionu, jeżeli w ramach działania kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów jest podzielona na kategorie regionów.

Z powyższego wynika, że **po zakończeniu postępowania IZ może wybierać kolejne projekty do dofinansowania, które spełniły wymagane kryteria, ale nie zostały wcześniej wybrane do dofinansowania ze względu na wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie w postępowaniu.** Wybór projektów po zakończeniu postępowania jest uwarunkowany dostępnością kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w ramach działania albo kategorii regionu, jeżeli w ramach działania kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów jest podzielona na kategorie regionów. **Wybór projektów po zakończeniu postępowania następuje w taki sam sposób jak w jego trakcie.**

Jeżeli IZ po wybraniu projektu do dofinansowania, a przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu albo podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu poweźmie wiedzę o okolicznościach mogących mieć negatywny wpływ na wynik oceny projektu, ponownie kieruje projekt do oceny w stosownym zakresie, o czym informuje wnioskodawcę.

Odbywa się to zgodnie z art. 61 ust. 8 ustawy wdrożeniowej. Przepisy rozdziału 14 i rozdziału 16 ustawy wdrożeniowej stosuje się odpowiednio.

15. Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektu

Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektu oznacza procent wydatków kwalifikowalnych projektu, który może zostać objęty finansowaniem UE i współfinansowaniem krajowym ze środków BP. Dla postępowania konkurencyjnego w ramach działania **6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży** wynosi:

- **95%**, w tym **maksymalny udział BP** wynosi **10%**.

Zastrzega się, iż umowa o dofinansowanie projektu lub decyzja o dofinansowaniu może zawierać odstępstwa w tym zakresie, ale nie może przekraczać wskazanych wartości.

16. Maksymalny % poziom dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w projekcie (środki UE)

Dla postępowania konkurencyjnego w ramach działania **6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży** maksymalny % poziom dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w projekcie ze środków UE wynosi:

- **85%**

17. Minimalny wkład własny beneficjenta

Minimalny wkład własny beneficjenta do projektu (pieniężny lub niepieniężny) wynosi:

- **5%**.

18. Dopuszczalny cross-financing (%)

Wartość wydatków w ramach cross-finansingu nie może stanowić więcej niż:

- **15%**

wydatków kwalifikowalnych projektu.

Uwaga!

W perspektywie finansowej 2021-2027 do limitu cross-finansingu w projektach EFS+ wlicza się sumę kosztów bezpośrednich zaliczonych do tego limitu, powiększoną o naliczone od nich, zgodnie z obowiązującą stawką ryczałtową koszty pośrednie. Innymi słowy oznacza to, że w sytuacji ponoszenia przez beneficjenta wydatków w ramach cross-finansingu, od każdego wydatku bezpośrednio wliczanego do tego limitu naliczane są koszty pośrednie wg stawki ryczałtowej przyjętej w projekcie.

IZ nie przewiduje możliwości finansowania w ramach cross-finansingu wydatków na zakup urządzeń zasilanych paliwami kopalnymi, w tym pojazdów samochodowych.

19. Pomoc publiczna i pomoc de minimis

W przypadku wystąpienia pomocy publicznej/pomocy de minimis muszą zostać spełnione wszystkie zasady wynikające z ich udzielania, zgodnie z:

1. Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L z 15.12.2023).
2. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na lata 2021–2027 (Dz.U. 2025 poz. 37).

Pomoc de minimis może być przeznaczona m. in. na:

- pokrycie kosztów uczestnictwa w szkoleniu podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą lub jego personelu delegowanego na szkolenie,
- zakup środków trwałych w ramach projektu.

20. Wskaźniki produktu i rezultatu

Zestawienie wskaźników stanowi załącznik nr 7 do regulaminu pn. Lista wskaźników na poziomie projektu dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027.

Dokument został podzielony na trzy grupy wskaźników: wskaźniki horyzontalne – mierzone we wszystkich celach szczegółowych, wskaźniki wspólne EFS+ oraz wskaźniki dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży.

Wskaźniki horyzontalne są automatycznie wykazywane w generatorze wniosków. Jeżeli zakres rzeczowy projektu dotyczy danego wskaźnika, wnioskodawca powinien w tabeli określić wartość docelową większą od zera, natomiast gdy zakres ten nie dotyczy danego wskaźnika, należy pozostawić wartość docelową „0”.

W przypadku realizacji, w trakcie trwania projektu, wskaźników horyzontalnych, których wartość docelowa wynosi 0, wnioskodawca jest zobowiązany do jego wykazania we wniosku o płatność. Konieczność pozyskiwania tych wskaźników wynika z potrzeby ich przekazywania w raportach do KE.

W związku z tym, iż w definicjach niektórych wskaźników dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży znajdują się odwołania do zapisów zawartych w definicjach wskaźników wspólnych EFS+, pomocniczo na liście wskaźników zostały ujęte wskaźniki wspólne EFS+.

Wnioskodawca jest zobowiązany do wyboru i określenia wartości docelowej we wniosku o dofinansowanie adekwatnych wskaźników produktu i rezultatu ujętych we wskaźnikach dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży.

Zasady dotyczące wyboru i określenia przez wnioskodawców wartości docelowych dla wskaźników wskazano w Instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (zakres EFS+), stanowiącej załącznik nr 3 do regulaminu. Zasady realizacji wskaźników na etapie realizacji projektu oraz w okresie trwałości projektu regulują zapisy decyzji o dofinansowaniu projektu. Minimalny zakres danych koniecznych do wprowadzenia do CST2021 w zakresie uczestników projektu został zawarty w załączniku nr 1 do Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027. Zgodnie z tym zakresem danych dla uczestników projektów należy określić obszar zamieszkania wg stopnia urbanizacji DEGURBA. Podział jednostek przestrzennych województwa opolskiego wg klasyfikacji DEGURBA stanowi załącznik nr 8 do regulaminu.

21. Realizacja polityk horyzontalnych, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji

1. Projekt musi być realizowany zgodnie z:
  - art. 9 rozporządzenia ogólnego, który nakłada obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną;
  - zapisami Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 z dnia 10 marca 2025 r. w tym załącznika nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027;
  - postanowieniami Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389);
  - zapisami Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169 ze zm.);
  - ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1411) oraz ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1440).
2. IZ obliguje Beneficjenta do zamieszczenia opisu dotyczącego zgodności projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji we wniosku o dofinansowanie (Sekcja 9. Zgodność projektu z politykami horyzontalnymi UE, Punkt 9.2 Równość szans i niedyskryminacja).
3. Wnioskodawca musi zapewnić dostępność do oferowanego w projekcie wsparcia dla wszystkich jego uczestników oraz dostępność wszystkich produktów projektu (które nie zostały uznane za neutralne) dla wszystkich ich użytkowników. Wnioskodawca zobowiązany jest do zapewnienia dostępności oferowanego wsparcia zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027, które stanowią załącznik nr 2 do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 z dnia 10 marca 2025 r. Głównym celem standardów dostępności jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami, na równi z osobami pełnosprawnymi, dostępu do funduszy unijnych w zakresie udziału, użytkowania, zrozumienia, skorzystania z ich efektów. Należy pamiętać, że założenie, iż do projektu nie mogą zgłosić się, czy nie zgłaszają się osoby z niepełnosprawnościami lub zgłaszają się wyłącznie takie z określonymi rodzajami niepełnosprawności, jest dyskryminacją.

4. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której odmawia się dostępu do uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnościami ze względu na bariery np. architektoniczne, komunikacyjne czy cyfrowe.
5. Ważnym elementem jest proces rekrutacji, który musi być zaplanowany tak, aby nikomu nie ograniczał dostępu. Należy mieć na uwadze:
  - materiały informacyjne o projekcie np. plakaty, ulotki, ogłoszenia prasowe i dokumenty rekrutacyjne m.in. formularze zgłoszeniowe, rekrutacyjne, ankiety są przygotowane w sposób dostępny i udostępniane co najmniej w wersji elektronicznej,
  - dostosowanie stron internetowych, na których będą publikowane informacje o projekcie oraz dokumenty rekrutacyjne, do standardów WCAG 2.1 jest niezbędne, aby umożliwić pozyskanie informacji o rekrutacji osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
  - zapewnienie różnych sposobów informowania o możliwości udziału w projekcie: plakaty, ulotki, informacje w polskim języku migowym (film na stronie www) itp.,
  - wysyłanie informacji o projekcie do organizacji zrzeszających osoby z niepełnosprawnościami działających na terenie realizacji projektu,
  - komunikacja na linii beneficjent-uczestnik/czka projektu jest zapewniona przez co najmniej dwa sposoby komunikacji np. z wykorzystaniem telefonu, e-mail, spotkania osobistego lub przez osobę trzecią np. opiekuna, członka rodziny,
  - sposób organizacji wsparcia w projekcie, w którym biorą udział osoby z niepełnosprawnościami, jest dostosowany do ich potrzeb, z uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników,
  - umieszczenie w materiałach informacyjnych i rekrutacyjnych wyraźnej informacji o możliwości skorzystania z usług dostępowych takich jak tłumacz języka migowego, asystent osoby z niepełnosprawnością, materiały szkoleniowe w formie dostępnej (np. elektronicznej z możliwością powiększenia druku lub odwrócenia kontrastu),
  - umieszczenie w materiałach informacyjnych i rekrutacyjnych opisu dostępności biura projektu/miejsc rekrutacji (szerokość drzwi, możliwość pokonania schodów (windy, itp.), dostępność tłumaczenia na język migowy, możliwość korzystania z pętli indukcyjnej itp.),
  - wszystkie działania świadczone w projektach odbywają się w budynkach/miejscach dostępnych architektonicznie dla osób z niepełnosprawnościami, jeżeli na danym terenie nie istnieje miejsce spełniające te warunki lub wnioskodawca ma do dyspozycji kilka miejsc w różnym stopniu spełniających te warunki, wybiera to miejsce, które w pełni spełnia kryteria dostępności lub jest im najbliższe przy zastosowaniu racjonalnych usprawnień np. zastosowanie tymczasowych platform czy zapewnienie usługi asystenckiej.

6. W przypadku planowania projektu/usługi w pierwszej kolejności należy dążyć do zapewnienia jej dostępności w oparciu o koncepcję uniwersalnego projektowania, natomiast MRU jako narzędzie zapewnienia dostępności jest rozpatrywany w drugiej kolejności. Oznacza to, że na etapie projektowania budżetu wnioskodawca powinien przewidzieć jak najwięcej produktów i usług, które poprawiają dostępność projektu.
7. Zgodnie z zapisami Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, w projektach, w których pojawiły się nieprzewidziane na etapie planowania wydatki związane z zapewnieniem dostępności uczestnikowi/uczestniczce (lub członkowi/członkini personelu) projektu, jest możliwe zastosowanie MRU.
8. W przypadku wystąpienia w projekcie potrzeby sfinansowania kosztów związanych z zapewnieniem dostępności, beneficjent ma możliwość skorzystania z przesunięcia środków w budżecie projektu lub wykorzystania powstałych oszczędności.
9. Decyzję w sprawie sfinansowania MRU podejmuje IZ, biorąc pod uwagę między innymi zasadność i racjonalność poniesienia dodatkowych kosztów w projekcie. Średni koszt MRU na 1 osobę w projekcie nie może przekroczyć 15 tysięcy PLN brutto.
10. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz przepisy finansowe dotyczące tych funduszy i Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej wprowadziło **horyzontalny warunek podstawowy dotyczący stosowania i wdrażania KPP** (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389), którego celem jest poszanowanie i ochrona wszystkich praw podstawowych w ramach wyżej wymienionych funduszy UE. Spełnienie tego warunku umożliwia korzystanie ze środków programów krajowych i regionalnych finansowanych w ramach wskazanych wyżej funduszy. Konieczność stosowania i wdrażania KPP została określona również w Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
11. Beneficjent zobowiązany jest do zagwarantowania przestrzegania praw i wolności określonych w KPP na każdym etapie realizacji projektu.
W tym celu niezbędne jest zapoznanie się z:
  - Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej,
  - Samooceną spełnienia warunku Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych w Polsce,

- Wytycznymi dotyczącymi zapewnienia poszanowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (2016/C 269/01) Komisji Europejskiej,
  - Procedurą składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z Kartą praw podstawowych do praktyki wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 – dokument przyjęty uchwałą ZWO.
12. W ramach oceny projektu, wniosek o dofinansowanie będzie również oceniany pod kątem kryterium mówiącego o zgodności z KPP. Tym samym dofinansowanie będzie mógł otrzymać projekt niezawierający zapisów, które mogą potencjalnie naruszać prawa i wolności określone w KPP. W celu badania zgodności z KPP opracowywanego oraz realizowanego wniosku, zaleca się wykorzystanie listy kontrolnej stanowiącej Załącznik nr III do Wytycznych dotyczących zapewnienia poszanowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (2016/C 269/01).
  13. W dniu 6 listopada 2023 r. Zarząd Województwa Opolskiego przyjął uchwałę nr 10875/2023 w sprawie przyjęcia dokumentu pn. Procedura składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z Kartą praw podstawowych do praktyki wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027. Ww. uchwała została zmieniona uchwałą nr 2082/2025 z dnia 11 lutego 2025 r. Ww. dokumenty dostępne są na stronie [FEO 2021-2027](#).
  14. W ramach oceny projektów, każdy wniosek o dofinansowanie będzie również oceniany pod kątem kryterium mówiącego o zgodności z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i wnioskodawcy. Dofinansowanie będą mogły otrzymać projekty, których zapisy nie są w sprzeczności z wymogami tego dokumentu lub wymagania są neutralne wobec zakresu i zawartości projektu.
  15. W dniu 6 listopada 2023 r. Zarząd Województwa Opolskiego przyjął uchwałę nr 10871/2023 w sprawie przyjęcia dokumentu pn. Procedura służąca do włączania zapisów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) do praktyki wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027. Ww. uchwała została zmieniona uchwałą nr 2080/2025 z dnia 11 lutego 2025 r. Ww. dokumenty dostępne są [FEO 2021-2027](#).

22. Czynności, które powinny zostać dokonane przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu lub podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu oraz termin ich dokonania

Stronami umowy/decyzji o dofinansowanie projektu będą beneficjent i IZ.

Umowa/decyzja o dofinansowanie projektu określa obowiązki beneficjenta związane z realizacją projektu.

Przed podpisaniem umowy/decyzji o dofinansowanie projektu IZ weryfikuje, czy podmiot, który został wybrany do dofinansowania oraz partnerzy nie są podmiotami wykluczonymi z otrzymania dofinansowania. Rejestr podmiotów wykluczonych prowadzi Minister Finansów. W przypadku, gdy podmiot lub partner jest wykluczony z możliwości otrzymania dofinansowania informuje się wnioskodawcę o zaistniałym fakcie, tj. o braku możliwości podpisania umowy/decyzji o dofinansowanie projektu z powodu wykluczenia podmiotu z możliwości otrzymania dofinansowania.

Dodatkowo w celu zapobiegania wystąpienia ryzyka podwójnego finansowania IZ przed podpisaniem umowy/podjęciem decyzji o dofinansowaniu weryfikuje, czy Wnioskodawca nie podpisał umowy o dofinansowanie/porozumienia o dofinansowaniu/podjął decyzji o dofinansowaniu w ramach programów krajowych lub regionalnych, dotyczącej takiego samego zakresu merytorycznego co wybrany do dofinansowania projekt.

W sytuacji, gdy powyższe warunki są spełnione, IZ wystosowuje do wnioskodawcy pismo z prośbą o załączniki do umowy/decyzji o dofinansowanie, w którym wnioskodawca zostanie poinformowany o wymaganych dokumentach niezbędnych do podpisania umowy/decyzji o dofinansowanie oraz terminie ich złożenia.

Przed podpisaniem umowy/decyzji o dofinansowanie projektu wnioskodawca jest zobowiązany dostarczyć w terminie określonym przez IZ niezbędne załączniki stanowiące integralną część umowy/decyzji o dofinansowanie projektu, które określone zostały w załączniku nr 6 do regulaminu.

Dodatkowo należy złożyć:

- 1) Pełnomocnictwo do reprezentowania wnioskodawcy (załącznik wymagany, gdy wniosek jest podpisywany lub składany przez osobę/osoby nie posiadające statutowych uprawnień do reprezentowania wnioskodawcy lub gdy z innych dokumentów wynika, że uprawnione do podpisania lub złożenia wniosku o dofinansowanie projektu są łącznie co najmniej dwie osoby);

- 2) Numer rachunku bankowego wyodrębnionego do obsługi projektu, z którego jednostka realizująca projekt dokonuje wydatków z podaniem dokładnej nazwy banku oraz numeru rachunku transferowego (jeśli dotyczy);
- 3) Informację dodatkową – uszczegółowienie wnioskowanej transzy;
- 4) Wypełnioną Kartę wzorów podpisu;
- 5) Potwierdzoną za zgodność z oryginałem uchwałę właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego lub inny właściwy dokument organu, który: dysponuje budżetem beneficjenta (wnioskodawcy) (zgodnie z przepisami o finansach publicznych), zatwierdza projekt lub udziela pełnomocnictwa do zatwierdzenia projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus;
- 6) Oświadczenie o zgodzie współmałżonka na zaciągnięcie zobowiązań wynikających z umowy o dofinansowanie projektu (dotyczy tylko osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą pozostających w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej);
- 7) W przypadku wystąpienia pomocy de minimis wnioskodawca/partner będzie zobligowany do złożenia następujących załączników:
  - oświadczenia o wielkości pomocy de minimis otrzymanej w bieżącym roku podatkowym oraz w poprzedzających go dwóch latach podatkowych lub oświadczenia o nieotrzymaniu pomocy de minimis w tym okresie,
  - informacji niezbędnych do udzielenia pomocy de minimis w zakresie przewidzianym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 30 lipca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (zgodnie ze wzorem załącznika znajdującym się w wyżej wymienionym Rozporządzeniu ze zm.).

W sytuacji niedostarczenia w/w dokumentów IZ może odstąpić od podpisania umowy o dofinansowanie projektu/podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu.

IZ dokonuje weryfikacji przedłożonej przez Wnioskodawcę dokumentacji w terminie 60 dni od otrzymania kompletu dokumentów. IZ zastrzega przy tym, że nie jest związana powyższym terminem, jeśli w trakcie weryfikacji dokumenty będą wymagać poprawy. IZ w terminie 30 dni od dnia zakończenia powyższej weryfikacji zawiera umowę o dofinansowanie projektu z Beneficjentem.

23. Wzór umowy o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu

Wzór umowy/decyzji o dofinansowanie projektu, która będzie zawierana z wnioskodawcami projektów wybranych do dofinansowania stanowi załącznik nr 6 do regulaminu.

24. Informacja o przysługujących wnioskodawcy środkach odwoławczych oraz instytucji właściwej do ich rozpatrzenia

Wnioskodawca, którego projekt został oceniony negatywnie na którymkolwiek z etapów oceny, ma prawo w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji o jego niezakwalifikowaniu do kolejnego etapu oceny lub nie wybraniu do dofinansowania (w tym z uwagi na wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w ramach postępowania konkurencyjnego), złożyć pisemny protest do IZ na adres:

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego,
Departament Wdrażania Funduszy Europejskich,
ul. Krakowska 38, 45-075 Opole.

Protest może zostać również złożony w formie elektronicznej z uwzględnieniem wymogów wskazanych w art. 72 ust. 2 ustawy wdrożeniowej.

Wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w ramach postępowania konkurencyjnego nie może stanowić wyłącznej przesłanki wniesienia protestu.

Szczegółowe informacje dotyczące procedury odwoławczej zostały opisane w Rozdziale 16 ustawy wdrożeniowej.

25. Sposób udzielania wnioskodawcy wyjaśnień w kwestiach dotyczących postępowania

W przypadku konieczności udzielenia wnioskodawcy wyjaśnień w kwestiach dotyczących postępowania konkurencyjnego IZ udziela indywidualnie odpowiedzi na pytania wnioskodawcy. W przypadku pytań wymagających dodatkowych konsultacji odpowiedzi będą przekazywane niezwłocznie po ich przeprowadzeniu.

Zapytania do IZ można składać za pomocą:

- Poczty e-mail: ropefs@opolskie.pl

- Telefonu: 77 54 16 213, 77 54 93 821, 77 54 16 212, 77 54 93 817, 77 54 16 255, 77 54 16 282

oraz za pośrednictwem Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich w województwie opolskim:

➤ [Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Opolu:](#)

- Poczty e-mail: pife.opole@opolskie.pl
- Telefonu: 77 44 04 720, 77 44 04 721, 77 44 04 722

➤ [Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Nysie:](#)

- Poczty e-mail: pife.nysa@opolskie.pl
- Telefonu: 77 448 99 63, 77 448 25 86

Natomiast w zakładce „częste pytania” na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) zamieszczone są pytania i odpowiedzi na często zadawane pytania do różnych postępowań.

26. Kwalifikowalność wydatków

Kwalifikowalność wydatków dla projektów współfinansowanych ze środków krajowych i unijnych w ramach FEO 2021-2027 musi być zgodna z przepisami unijnymi i krajowymi.

Początkiem okresu kwalifikowalności wydatków jest data rozpoczęcia okresu realizacji projektu wskazana we wniosku o dofinansowanie projektu, **która nie może być wcześniejsza niż dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu.**

Uwaga!

W przypadku rozpoczęcia realizacji projektu przed podpisaniem umowy/podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu Wnioskodawca zobowiązany jest do spełnienia wszystkich kryteriów o charakterze bezwzględny od daty rozpoczęcia faktycznej realizacji projektu, która nie może być wcześniejsza niż data rozpoczęcia realizacji projektu wskazana we wniosku o dofinansowanie projektu.

Końcową datą kwalifikowalności wydatków jest 31 grudnia 2029 r.

Okres kwalifikowalności wydatków w ramach danego projektu określony jest w umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu.

Wydatki poniesione przed podpisaniem umowy o dofinansowanie projektu/podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu mogą zostać uznane za kwalifikowalne wyłącznie

w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności określonych w Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 i umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu.

W przypadku gdy wnioskodawca rozpoczyna realizację projektu na własne ryzyko przed podpisaniem umowy o dofinansowanie projektu/podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu, upublicznia zapytanie ofertowe w sposób określony w pkt 1 sekcji 3.2.3 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

Wnioskodawca przygotowuje i przeprowadza postępowanie o udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców, a także działa w sposób przejrzysty i proporcjonalny – zgodnie z procedurą określoną w podrozdziale 3.2 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

Możliwe jest ponoszenie wydatków po okresie wskazanym w umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu pod warunkiem, że wydatki te zostały poniesione w związku z realizacją projektu oraz zostaną uwzględnione we wniosku o płatność końcową (np. składki ZUS z tytułu wynagrodzeń personelu projektu poniesione na końcowym etapie realizacji projektu). Postanowienie to nie dotyczy wydatków, o których mowa w pkt 3 podrozdział 2.1 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

W zakresie kwalifikowalności uczestników projektu beneficjent zobowiązany jest przestrzegać zapisów znajdujących się w Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

Kwalifikowalność uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie beneficjent jest zobowiązany potwierdzić bezpośrednio przed udzieleniem mu pierwszej formy wsparcia w ramach projektu.

Beneficjent jest zobowiązany udokumentować kwalifikowalność uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie zarówno na etapie weryfikacji wniosków o płatność jak i podczas kontroli na miejscu realizacji projektu.

27. Komunikacja i widoczność (Obowiązki informacyjne i promocyjne dot. wsparcia z Unii Europejskiej)

Obowiązki informacyjne powstają od momentu uzyskania dofinansowania, tj. podpisania umowy o dofinansowanie projektu lub wydania decyzji o dofinansowaniu projektu, do końca

realizacji projektu lub do końca okresu trwałości projektu, który został określony w umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu.

Prowadząc projekt z Funduszy Europejskich, istnieje obowiązek informowania opinii publicznej, uczestników i odbiorców ostatecznych projektu o uzyskanym dofinansowaniu.

Niewypełnienie niektórych obowiązków może skutkować pomniejszeniem dofinansowania, na co wskazują zapisy w umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu oraz załączniku do umowy o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu pn. Wykaz pomniejszenia wartości dofinansowania projektu w zakresie obowiązków komunikacyjnych beneficjentów FE.

Obowiązki informacyjne, jakie należy wypełnić zapisane są w umowie o dofinansowanie projektu/decyzji o dofinansowaniu projektu oraz w Podręczniku wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji.

Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 zawiera informacje dotyczące opisu działań informacyjnych/promocyjnych we wniosku o dofinansowanie projektu.

28. Uproszczone formy rozliczania wydatków

Zgodnie z art. 53 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, **projekt, którego łączny koszt wyrażony w PLN nie przekracza równowartości 200 tys. EUR³ w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie projektu/podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu, rozliczany jest obligatoryjnie za pomocą uproszczonych metod rozliczania wydatków.**

Oznacza to, że w powyższych projektach:

- **koszty pośrednie projektu są obowiązkowe i rozliczane wyłącznie z wykorzystaniem stawek ryczałtowych** wskazanych w Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027:

---

³ Do przeliczenia ww. kwoty na PLN należy stosować miesięczny obrachunkowy kurs wymiany stosowany przez KE aktualny na dzień ogłoszenia naboru. IZ w dniu ogłoszenia naboru poda informację o aktualnym kursie w formie komunikatu na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) w zakładce NABORY.

- 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich⁴ do 830 tys. PLN włącznie,
  - 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich⁵ powyżej 830 tys. PLN do 1 740 tys. PLN włącznie,
  - 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich⁶ powyżej 1 740 tys. PLN do 4 550 tys. PLN włącznie,
  - 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich⁷ przekraczającej 4 550 tys. PLN.
- **pozostałe koszty, czyli koszty pośrednie rozliczane są wyłącznie na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków, nie ma możliwości rozliczenia kosztów pośrednich na podstawie kwot ryczałtowych.**

29. Partnerstwo w projekcie

Istnieje możliwość realizacji projektów w partnerstwie przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie, wynika z art. 39 ust. 1 ustawy wdrożeniowej.

Uwaga!

W przypadku projektu partnerskiego, każdy partner podobnie jak wnioskodawca, na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu, musi być podmiotem uprawnionym do otrzymania wsparcia tj. musi wpisywać się w typy Beneficjenta wskazane w punkcie 7.

Udział partnerów w projekcie partnerskim nie może polegać wyłącznie na wniesieniu do jego realizacji ww. zasobów, niezbędna jest realizacja przez Partnera/ów zadań merytorycznych zaplanowanych w ramach kosztów bezpośrednich i tym samym korzystanie przez Partnera/ów projektu z dofinansowania UE, które musi być przewidziane dla Partnera/ów w budżecie projektu.

Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy wdrożeniowej podmiot, o którym mowa w art. 4, art. 5 ust. 1 i art. 6 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, inicjujący projekt

---

⁴ Z pomniejszeniem kosztu mechanizmu racjonalnych usprawnień, o którym mowa w Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

partnerski, dokonuje wyboru partnerów spośród podmiotów innych niż wymienione w art. 4 tej ustawy, z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania. Podmiot ten, dokonując wyboru, jest obowiązany w szczególności do:

- 1) ogłoszenia otwartego naboru partnerów na swojej stronie internetowej wraz ze wskazaniem co najmniej 21-dniowego terminu na zgłaszanie się partnerów;
- 2) uwzględnienia przy wyborze partnerów zgodności działania potencjalnego partnera z celami partnerstwa, deklarowanego wkładu potencjalnego partnera w realizację celu partnerstwa oraz doświadczenia w realizacji projektów o podobnym charakterze;
- 3) podania do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej informacji o podmiotach wybranych do pełnienia funkcji partnera.

Przepisów art. 39 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy wdrożeniowej nie stosuje się w przypadku wyboru podmiotów realizujących zadania objęte projektem partnerskim na podstawie praw szczególnych lub wyłącznych. Prawami szczególnymi lub wyłącznymi są prawa przyznane na podstawie przepisów prawa albo decyzji administracyjnej, polegające na zastrzeżeniu wykonywania określonej działalności dla jednego lub większej liczby podmiotów, wywierające istotny wpływ na możliwość wykonywania tej działalności przez inne podmioty.

Uwaga!

Wybór partnerów oraz podpisanie porozumienia/umowy partnerskiej z każdym partnerem wskazanym we wniosku o dofinansowanie projektu musi nastąpić przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu. Porozumienie/umowa partnerska jest obowiązkowym załącznikiem do złożonego wniosku.

W przypadku wyboru projektu do dofinansowania, wnioskodawca po rozstrzygnięciu postępowania, a przed podpisaniem umowy o dofinansowanie projektu lub podjęciem decyzji o dofinansowaniu projektu zostanie zobligowany do dostarczenia aneksu/ów do porozumienia/umowy partnerskiej uwzględniającego zmiany poprawionego zgodnie ze stanowiskiem negocjacyjnym wniosku o dofinansowanie projektu (o ile takie zmiany będą miały miejsce).

Zgodnie z art. 39 ust. 8 ustawy wdrożeniowej podmiot, o którym mowa w art. 4, art. 5 ust. 1 i art. 6 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, niebędący podmiotem inicjującym projekt partnerski, po przystąpieniu do realizacji projektu partnerskiego podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej informację o rozpoczęciu realizacji projektu partnerskiego wraz z uzasadnieniem przyczyn przystąpienia do jego realizacji oraz wskazaniem partnera wiodącego w tym projekcie.

Porozumienie lub umowa o partnerstwie określają w szczególności:

- przedmiot porozumienia albo umowy;

- prawa i obowiązki stron;
- zakres i formę udziału poszczególnych partnerów w projekcie, w tym zakres realizowanych przez nich zadań;
- partnera wiodącego uprawnionego do reprezentowania pozostałych partnerów projektu;
- sposób przekazywania dofinansowania na pokrycie kosztów ponoszonych przez poszczególnych partnerów projektu, umożliwiający określenie kwoty dofinansowania udzielonego każdemu z partnerów;
- sposób postępowania w przypadku naruszenia lub niewywiązania się stron z porozumienia lub umowy.

Stroną porozumienia ani umowy o partnerstwie nie może być podmiot wykluczony z możliwości otrzymania dofinansowania na podstawie przepisów odrębnych.

Uwaga!

Partnerem wiodącym w projekcie partnerskim może być wyłącznie podmiot inicjujący projekt partnerski o potencjale ekonomicznym zapewniającym prawidłową realizację projektu partnerskiego.

Zadania realizowane przez poszczególnych partnerów w ramach projektu partnerskiego nie mogą polegać na oferowaniu towarów, świadczeniu usług lub wykonywaniu robót budowlanych na rzecz pozostałych partnerów.

30.Sposób postępowania w sytuacji, w której wszystkie wnioski o dofinansowanie projektu w postępowaniu zostaną wycofane przez wnioskodawców

W sytuacji, w której wszystkie wnioski o dofinansowanie projektu w postępowaniu zostaną wycofane przez wnioskodawców, takie postępowanie zostanie anulowane. IZ poinformuje o tym na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#).

31.Sposób podania do publicznej wiadomości wyników postępowania konkurencyjnego

W postępowaniu konkurencyjnym po zatwierdzeniu każdego etapu oceny IZ niezwłocznie zamieści na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#) informację o projektach zakwalifikowanych do kolejnego etapu.

Po rozstrzygnięciu postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania IZ podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#) **informację o projektach wybranych do dofinansowania oraz o projektach, które otrzymały ocenę negatywną**, o której mowa w art. 56 ust. 5 i 6 ustawy wdrożeniowej.

W przypadku projektów wybranych do dofinansowania IZ w informacji podaje również wysokość przyznanej kwoty dofinansowania wynikającą z wyboru projektu do dofinansowania.

W przypadku zmian w zakresie informacji, o której mowa powyżej, IZ podaje do publicznej wiadomości zaktualizowaną informację na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#).

Po zakończeniu postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania IZ niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#) informację o składzie KOP, ze wskazaniem osób, które uczestniczyły w ocenie projektów w charakterze ekspertów, o których mowa w art. 80 ustawy wdrożeniowej.

W przypadku unieważnienia postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania w sposób konkurencyjny IZ w ciągu 7 dni podaje do publicznej wiadomości informację o unieważnieniu postępowania oraz jego przyczynach na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#). Informacja ta nie stanowi podstawy do wniesienia protestu, o którym mowa w art. 63 ustawy wdrożeniowej.

Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy wdrożeniowej dokumenty i informacje przedstawiane przez wnioskodawców nie podlegają udostępnieniu przez IZ w trybie przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.). Regulacja ma na celu w szczególności wyeliminowanie praktyk polegających na powielaniu w ramach danego postępowania rozwiązań opracowanych przez innych wnioskodawców.

Zgodnie z Podrozdziałem 3.6 Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021-2027 dostęp do informacji przedstawianych przez wnioskodawców mogą uzyskać uprawnione podmioty działające na podstawie odrębnych przepisów oraz podmioty dokonujące ewaluacji programów, pod warunkiem, że zapewnią ich poufność oraz będą chronić te informacje, które stanowią tajemnice prawnie chronione.

W myśl art. 48 ust. 2 ustawy wdrożeniowej dokumenty i informacje wytworzone lub przygotowane przez IZ w związku z oceną dokumentów i informacji przedstawianych przez wnioskodawców nie podlegają, do czasu zakończenia postępowania w zakresie wyboru

projektów do dofinansowania, udostępnieniu w trybie przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Celem tej regulacji jest przede wszystkim zabezpieczenie sprawnego przeprowadzenia postępowania, które mogłoby być dezorganizowane znaczną liczbą wniosków dotyczących udostępnienia informacji publicznej lub informacji o środowisku. Art. 48 ust. 2 ustawy nie oznacza, że po zakończeniu postępowania wspomniane informacje lub dokumenty będą udostępniane automatycznie. Będą one każdorazowo analizowane, czy nie mają zastosowania wyłączenia przewidziane w ustawie o dostępie do informacji publicznej albo ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

IZ zapewnia wnioskodawcy, na jego wniosek, dostęp do dokumentów dotyczących oceny jego projektu. Dba przy tym o to, aby do czasu wybrania do dofinansowania lub oceny negatywnej projektu tego wnioskodawcy, osoby oceniające projekt pozostały anonimowe.

32. Uprawnienia skargowe wnioskodawcy/beneficjenta w postępowaniu konkurencyjnym (z wyłączeniem procedury odwoławczej o której mowa w pkt. 24 niniejszego Regulaminu)

Wniesienie skargi/wniosku do Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO):

Wnioskodawcy mają możliwość wniesienia skargi do RPO zgodnie z obowiązującymi przepisami. Skargę/wniosek do RPO można zgłosić pisemnie pod adresem:

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, al. Solidarności 77, 00-090 Warszawa
lub drogą elektroniczną na adres:

- BIURORZECZNIKA@BRPO.GOV.PL
- ePUAP (Elektroniczna Skrzynka Podawcza: /RPO/SkrytkaESP)

lub osobiście w czterech biurach RPO w: Warszawa; Katowice; Gdańsk; Wrocław.
Szczegółowe informacje dostępne są na stronie [Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich](#).

Wniesienie skargi do sądu administracyjnego:

W przypadku wniesienia skargi do sądu administracyjnego, do rozpoznania sprawy właściwy jest wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma siedzibę organ administracji publicznej, którego działalność została zaskarżona. Zgodnie z wymogami art. 53 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami

administracyjnymi (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.) skargę wnosi się w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie albo aktu, o którym mowa w art. 3 § 2 pkt 4a. Jak wskazuje przepis art. 54 ww. ustawy skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi. Wymogi formalne skargi są następujące:

Skarga powinna czynić zadość wymaganiom pisma w postępowaniu sądowym, a ponadto zawierać:

- 1) wskazanie zaskarżonej decyzji, postanowienia, innego aktu lub czynności;
- 2) oznaczenie organu, którego działania, bezczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania skarga dotyczy;
- 3) określenie naruszenia prawa lub interesu prawnego;

Skarga administracyjna wg przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego:

Wnioskodawca/Beneficjent ma prawo składania skarg i wniosków do organów państwowych, organów jednostek samorządu terytorialnego, organów samorządowych jednostek organizacyjnych oraz do organizacji i instytucji społecznych, na zasadach określonych przepisami działu VIII ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.). Skargi i wnioski mogą być składane do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Skargi i wnioski można składać w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą. Przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw.

33. Unieważnienie postępowania w zakresie wyboru projektów

Zgodnie z art. 58 ust. 1 ustawy wdrożeniowej IZ unieważnia postępowanie w zakresie wyboru projektów do dofinansowania, jeżeli:

1. w terminie składania wniosków o dofinansowanie projektu nie złożono wniosku lub
2. wystąpiła istotna zmiana okoliczności powodująca, że wybór projektów do dofinansowania nie leży w interesie publicznym, czego nie można było wcześniej przewidzieć lub
3. postępowanie obarczone jest niemożliwą do usunięcia wadą prawną.

IZ w ciągu 7 dni podaje do publicznej wiadomości informację o unieważnieniu postępowania w zakresie wyboru projektów do dofinansowania oraz jego przyczynach na stronie internetowej [FEO 2021-2027](#) oraz na [portalu Funduszy Europejskich](#). Informacja ta nie stanowi podstawy do wniesienia protestu, o którym mowa w art. 63 ustawy wdrożeniowej.

Unieważnienie postępowania może nastąpić w jego trakcie, gdy zaistnieje co najmniej jedna z trzech przesłanek wymienionych powyżej.

Unieważnienie postępowania może nastąpić po jego zakończeniu w wyniku zaistnienia przesłanek wymienionych powyżej w pkt 2 lub 3.

IZ nie może unieważnić postępowania z powodu przesłanki z pkt 1, jeśli złożono przynajmniej jeden wniosek.

Zawarcie w wyniku postępowania przynajmniej jednej umowy o dofinansowanie lub podjęcie jednej decyzji o dofinansowaniu oznacza, że IZ nie może już unieważnić postępowania. Zawarcie umowy lub podjęcie decyzji oznacza, że nie wystąpiła żadna z przesłanek wymienionych powyżej w pkt 1 - 3. Zgodnie z zasadami przejrzystości i równego traktowania wnioskodawcy nie będą traktowani pod tym względem odmiennie.

III. Wykaz załączników

1. Procedura oceny projektów w postępowaniu konkurencyjnym (zakres EFS+).
2. Wzór wniosku o dofinansowanie (zakres EFS+).
3. Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (zakres EFS+).
4. Instrukcja obsługi Panelu Wnioskodawcy FEO 2021-2027.
5. a. Kryteria wyboru projektów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027. **Dotyczy: naboru nr FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska w ramach postępowania konkurencyjnego.** Zakres: Europejski Fundusz Społeczny Plus.
b. Kryteria wyboru projektów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027. **Dotyczy: naborów nr: FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego, FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego, FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego, FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego w ramach postępowania konkurencyjnego.** Zakres: Europejski Fundusz Społeczny Plus.
6. Wzór umowy/decyzji o dofinansowanie projektu wraz z załącznikami.

7. Lista wskaźników na poziomie projektu dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027.
8. Podział jednostek przestrzennych województwa opolskiego wg klasyfikacji DEGURBA.
9. Wyciąg ze Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (karta działania 6.8).

IV. Inne dokumenty obowiązujące w naborze

1. [Regulamin pracy Komisji Oceny Projektów oceniającej projekty w ramach EFS+ programu regionalnego FEO 2021-2027 dotyczący postępowania konkurencyjnego](#) z 27 stycznia 2025 r.
2. [Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027](#) z czerwca 2025 r.
3. [Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027](#) z 3 czerwca 2025 r.
4. [Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027](#) z 14 marca 2025 r.
5. [Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027](#) z 10 marca 2025 r.
[Załącznik nr 1 - Standard Minimum](#)
[Załącznik nr 2 - Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027](#)
[Załącznik nr 3 - Procedura służąca do włączania postanowień KPON do praktyki wdrażania programów](#)
[Załącznik nr 4 - Procedura służąca do włączania postanowień KPP do praktyki wdrażania programów](#)
6. [Wytyczne dotyczące informacji i promocji Funduszy Europejskich na lata 2021-2027](#) z 19 kwietnia 2023 r.
7. [Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027](#) z 22 września 2025 r.
[Załącznik 1 Zakres danych nt. uczestników projektów współfinansowanych z EFS+ oraz podmiotów obejmowanych wsparciem gromadzonych w CST2021](#)
[Załącznik 2 Podstawowe informacje dotyczące uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z EFS+ oraz FST](#)
[Załącznik 3 Wiarygodne szacunki w monitorowaniu wskaźników wspólnych EFS+](#)
8. [Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027](#) z 25 stycznia 2023 r.
9. [Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027](#) z 26 października 2022 r.

10. [Podręcznik wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji](#) z 24 marca 2025 r.
11. [Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Opolskiego uchwałą nr 407/2024 z dnia 03 lipca 2024 r. pn.: Zapobieganie i sposób postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach programu regionalnego pn. Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027.](#)
12. [Podział województwa opolskiego na subregiony.](#)

Załącznik nr 2 do Uchwały nr 5446/2026 Zarządu Województwa Opolskiego z 19 maja 2026 r.

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OPOLSKIE

ZAŁĄCZNIK NR 6

Wzór umowy/decyzji o dofinansowanie projektu wraz z załącznikami

Szymon Ogłaza

Zuzanna Donath-Kasiura

Antoni Konopka

Wersja ze zmianami

Opole, maj 2026 r.

Załącznik nr 6 do Regulaminu wyboru projektów dla naborów nr: FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska, FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego, FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego, FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego, FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego do działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży, priorytetu 6 Fundusze europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim, programu regionalnego FEO 2021- 2027 w ramach postępowania konkurencyjnego, maj 2026 r.

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

WZÓR¹ - Koszty rzeczywiście poniesione

UMOWA O DOFINANSOWANIE PROJEKTU

W RAMACH:

PRIORYTETU 6 – Fundusze europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim programie regionalnego FEO 2021-2027

DZIAŁANIA 6.8 – Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży

PROGRAMU REGIONALNEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA OPOLSKIEGO 2021-2027

Nr umowy: .....

Umowa o dofinansowanie Projektu: *[tytuł projektu]* w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, zawarta w ..... *[miejsce zawarcia umowy]* w dniu ..... pomiędzy:

Województwem Opolskim reprezentowanym przez Zarząd Województwa Opolskiego w osobach:

.....[imię, nazwisko, pełniona funkcja],

.....[imię, nazwisko, pełniona funkcja]

---

¹ Wzór umowy ma zastosowanie wyłącznie dla projektów, w których koszty bezpośrednie projektu w całości rozliczane są na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Stanowi minimalny zakres i może być przez strony uzupełniony o postanowienia niezbędne dla realizacji Projektu. Postanowienia stanowiące uzupełnienie wzoru umowy nie mogą być sprzeczne z postanowieniami zawartymi w tym wzorze. Wzór umowy stosuje się dla beneficjentów niebędących państwowymi jednostkami budżetowymi oraz beneficjentów, którzy nie otrzymują środków na realizację projektów na podstawie odrębnych przepisów prawa krajowego.

na podstawie § 62 ust. 1 Statutu Województwa Opolskiego uchwalonego Uchwałą Nr XXXVII/346/2005 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie przyjęcia Statutu Województwa Opolskiego – t.j. Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 08.11.2021 r., poz. 2836, pełniącym funkcję Instytucji Zarządzającej programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 zwanym dalej „Instytucją” Zarządzającą,

a

.....[nazwa i adres Beneficjenta², NIP, a gdy posiada - również REGON, dla osób prawnych dodatkowo KRS], zwaną/ym dalej „Beneficjentem”, działającym w imieniu własnym i na swoją rzecz oraz w imieniu i na rzecz Partnerów³

reprezentowanym

przez:.....⁴

zwanymi dalej stronami umowy

---

² Beneficjent jest rozumiany jako partner wiodący projektu w przypadku realizowania Projektu z Partnerem/ami wskazanymi we wniosku.

³ Dotyczy przypadku gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa. W takim przypadku Beneficjent (partner wiodący projektu) powinien posiadać pełnomocnictwo do podpisania umowy o dofinansowanie Projektu w imieniu i na rzecz Partnerów.

⁴ Należy przywołać pełnomocnictwo oraz je załączyć, jeśli strona jest reprezentowana przez pełnomocnika.

Definicje

§ 1.

Ilekcioć w umowie jest mowa o:

- 1) „administratorze danych osobowych” - „administratorze” - rozumie się przez to właściwy organ, który samodzielnie lub wspólnie z innym właściwym organem lub właściwymi organami ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych, podmiot wskazany przez ustawę jako administrator, jeżeli cele i sposoby przetwarzania danych osobowych są określone w ustawie, albo podmiot wskazany przez prawo Unii Europejskiej albo prawo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub podmiot wyznaczony zgodnie z kryteriami określonymi w prawie tego państwa;
- 2) „Beneficjencie” - oznacza to podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 9 Rozporządzenia ogólnego;
- 3) „CST2021” oznacza to Centralny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 2 pkt 29 ustawy wdrożeniowej wykorzystywany w procesie rozliczania Projektu oraz komunikowania się z Instytucją Zarządzającą;
- 4) „danych osobowych” oznacza to dane osobowe w rozumieniu RODO, dotyczące beneficjentów/uczestników projektu, które muszą być przetwarzane przez Instytucję Zarządzającą oraz Beneficjenta w celu wykonywania obowiązków państwa członkowskiego w zakresie aplikowania o środki wspólnotowe i w związku z realizacją projektu w ramach FEO 2021-2027;
- 5) „dniach roboczych” oznacza to dni z wyłączeniem sobót i dni ustawowo wolnych od pracy w rozumieniu ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 296);
- 6) „dofinansowaniu” - oznacza to płatności pochodzące z budżetu środków europejskich odpowiadające wkładowi z EFS+ oraz współfinansowanie pochodzące ze środków Budżetu Państwa, stanowiące bezzwrotną pomoc przeznaczoną na pokrycie wydatków kwalifikowalnych, ponoszonych w związku z realizacją Projektu w ramach Programu na podstawie Umowy;
- 7) „dotacji celowej” - oznacza to środki pochodzące z budżetu państwa jako współfinansowanie wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków

europejskich, przekazywane przez Instytucję Zarządzającą na rachunek bankowy Beneficjenta

- 8) „Działaniu” oznacza to Działanie 6.8 – Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży Programu;
- 9) „Instytucji Zarządzającej” oznacza to Zarząd Województwa Opolskiego;
- 10) „FEO 2021-2027” – oznacza to program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027;
- 11) „konflikcie interesów” – oznacza to sytuację wskazaną w art. 61 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zgodnie z którym: „Do celów ust. 1 konflikt interesów istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, o których mowa w ust. 1, jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub związki z jakimkolwiek krajem, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne bezpośrednio lub pośrednio interesy osobiste”;
- 12) „korupcji i nadużyciach finansowych” – oznacza to sytuację opisaną w dokumencie pn.: Zapobieganie i sposób postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach programu regionalnego pn. Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021 – 2027;
- 13) „LSI 2021-2027” – oznacza to Lokalny System Informatyczny FEO 2021-2027;
- 14) „okresie rozliczeniowym” oznacza to okres: .....⁵, przy czym okres rozliczeniowy może podlegać zmianie, pod warunkiem akceptacji przez Beneficjenta i Instytucję Zarządzającą, co nie wymaga formy aneksu do umowy;
- 15) „nieprawidłowość/nieprawidłowość indywidualna” - oznacza to nieprawidłowość o której mowa w art. 2 pkt 31 Rozporządzenia nr 2021/1060, która oznacza każde naruszenie mającego zastosowanie prawa, wynikające z działania lub zaniechania

---

⁵ Należy podać miesiąc lub kwartał lub inny okres rozliczeniowy. W przypadku pierwszego wniosku o płatność rozliczającego wydatki okres ten może być dłuższy, jeśli umowa zostanie podpisana po okresie rozpoczęcia realizacji Projektu.

podmiotu gospodarczego⁶, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie go nieuzasadnionym wydatkiem;

- 16) „Partnerze” – oznacza to ” podmiot w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej, który jest wymieniony w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu, realizujący wspólnie z beneficjentem (i ewentualnie innymi partnerami) projekt na warunkach określonych w umowie o dofinansowanie projektu i porozumieniu albo umowie o partnerstwie i wnoszący do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, bez którego realizacja projektu nie byłaby możliwa;
- 17) „personelu projektu” - oznacza to osoby zaangażowane do realizacji zadań lub czynności w ramach projektu na podstawie stosunku pracy i wolontariusze wykonujący świadczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.); personelem projektu jest również osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą będąca beneficjentem oraz osoby z nią współpracujące w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 199 z późn. zm.);
- 18) „Portalu Funduszy Europejskich” oznacza to stronę internetową pod adresem: www.funduszeuropejskie.gov.pl;
- 19) „Programie” - oznacza to program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 przyjęty Decyzją Wykonawczą Komisji Europejskiej C(2025) 3619 z dnia 28.5.2025 r. zmieniającą decyzję wykonawczą C(2022) 8515 zatwierdzającą program „Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” dla regionu Opolskiego w Polsce CCI 2021PL16FFPR008;
- 20) „Projekcie” oznacza to projekt pt. [tytuł projektu] realizowany w ramach Działania określony we wniosku o dofinansowanie projektu nr ....., zwanym dalej „Wnioskiem”, który stanowi załącznik nr 1 do umowy;

---

⁶ "podmiot gospodarczy" oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną lub inny podmiot biorący udział we wdrażaniu Funduszy, z wyjątkiem państwa członkowskiego podczas wykonywania uprawnień władzy publicznej

- 21) „przetwarzaniu danych osobowych” oznacza to przetwarzanie w rozumieniu art. 4 pkt 2 RODO, tj. operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesyłanie, rozpowszechnianie, lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemie informatycznym;
- 22) „Regulaminie wyboru projektów” – oznacza to Regulamin dotyczący postępowania konkurencyjnego nr..., gdzie zawarto szczegółowe informacje na temat w/w postępowania, w tym m.in. określono sposób wyboru projektów oraz wskazano informacje niezbędne podczas przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektu w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 Priorytet 6– Fundusze europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim programu regionalnego FEO 2021-2027, Działanie 6.8 – Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży; dostępny na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej oraz na portalu Funduszy Europejskich;
- 23) „RODO” oznacza to rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych);
- 24) „Rozporządzeniu ogólnym” – oznacza to rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.);

- 25) SM EFS+ - oznacza to System Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego Plus , który jest przeznaczony do obsługi procesu monitorowania podmiotów i uczestników otrzymujących wsparcie w ramach projektów realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus dla perspektywy finansowej 2021-2027;
- 26) „stronie internetowej Instytucji Zarządzającej” – oznacza to adres strony: (.....);
- 27) „SZOP” – oznacza to Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 [wersja nr ....] przyjęty przez Zarząd Województwa Opolskiego z dnia ..... [należy wpisać wersję SZOP, na podstawie której ogłoszono nabór, w ramach którego Projekt został wybrany do dofinansowania];
- 28) „uczestniku Projektu” oznacza to uczestnika w rozumieniu Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027, zwanych dalej „Wytycznymi dotyczącymi monitorowania”, zamieszczonych na Portalu Funduszy Europejskich;
- 29) „Ufp” oznacza to ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1483 z późn. zm.);
- 30) „ustawie o ochronie danych osobowych” oznacza ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781 z późn. zm.);
- 31) „ustawie Pzp” oznacza ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 z późn. zm.);
- 32) „ustawie wdrożeniowej” oznacza ustawę z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1733 z późn. zm.),
- 33) „Wniosku” – oznacza to wniosek o dofinansowanie złożony przez Beneficjenta celem uzyskania dofinansowania dla Projektu, na podstawie którego została zawarta umowa;
- 34) „Wytycznych EFS+” – oznacza to Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027;
- 35) „wydatkach kwalifikowalnych” oznacza to wydatki kwalifikowalne zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, zwanymi

dalej „Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności”, zamieszczonymi na Portalu Funduszy Europejskich.

36) „Wytycznych dotyczących sposobu korygowania nieprawidłowości” – oznacza to Wytyczne dotyczące sposobu korygowania nieprawidłowości na lata 2021-2027;

37) „Wytycznych do kontroli” - oznacza to Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027;

38) „zamówienie” – zamówienie realizowane w ramach projektu, zgodnie z warunkami wynikającymi z ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 z późn. zm.) albo z ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1688 z późn. zm.), albo z umowy o dofinansowaniu projektu.

Przedmiot umowy

§ 2.

1. Na warunkach określonych w umowie, Instytucja Zarządzająca przyznaje Beneficjentowi dofinansowanie na realizację Projektu, a Beneficjent wraz z Partnerami zobowiązuje/a⁷ się do jego realizacji.
2. Projekt będzie realizowany przez: .....⁸
3. Łączna wysokość wydatków kwalifikowalnych Projektu wynosi ..... zł (słownie: ...) i obejmuje:
  - 1) dofinansowanie w kwocie ..... zł (słownie ...), z następujących źródeł:

---

⁷ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

⁸ Jeżeli Projekt będzie realizowany wyłącznie przez podmiot wskazany jako Beneficjent, ust.2 należy wykreślić. W przypadku realizacji przez jednostkę organizacyjną Beneficjenta należy wpisać nazwę jednostki, adres, numer Regon lub/i NIP (w zależności od statusu prawnego jednostki realizującej). W sytuacji, kiedy jako Beneficjenta projektu wskazano jedną jednostkę (np. powiat), natomiast projekt faktycznie jest realizowany przez wiele jednostek (np. placówki oświatowe) do umowy o dofinansowanie należy załączyć wykaz wszystkich jednostek realizujących Projekt. Realizatorem nie może być jednostka posiadająca osobowość prawną.

- a) ze środków europejskich w kwocie ... zł (słownie: ...), co stanowi ... % wydatków kwalifikowalnych Projektu,
  - b) ze środków dotacji celowej w kwocie ... zł (słownie: ...);
- 2) wkład własny w kwocie ... zł (słownie: ...) ⁹.
4. Beneficjent oraz Partnerzy ¹⁰ nie mogą przeznaczать otrzymanego dofinansowania na cele inne niż związane z Projektem, w szczególności na tymczasowe finansowanie swojej podstawowej, pozaprojektowej działalności. W przypadku naruszenia zdania pierwszego, stosuje się § 16.
5. W przypadku niewniesienia przez Beneficjenta i Partnerów ¹¹ wkładu własnego w kwocie, o której mowa w ust. 3 pkt 2, Instytucja Zarządzająca może obniżyć kwotę przyznanego dofinansowania proporcjonalnie do jej udziału w całkowitej wartości Projektu. Wkład własny, który zostanie rozliczony ponad wysokość wskazaną w ust. 3 pkt 2 może zostać uznany za niekwalifikowalny ¹². O konieczności aneksowania umowy decydować będzie Instytucja Zarządzająca.
6. Wydatki w ramach Projektu mogą obejmować koszt podatku od towarów i usług, zgodnie ze złożonym przez Beneficjenta i/ lub Partnerów ¹³ oświadczeniem, stanowiącym załącznik nr 2 do umowy ¹⁴.
7. Wydatki w ramach cross-financingu, o których mowa w Wytycznych dotyczących kwalifikowalności, nie mogą przekroczyć limitu kwotowego określonego we Wniosku.

---

⁹ Dotyczy przypadku, gdy Beneficjent lub Partnerzy są zobowiązani do wniesienia wkładu własnego.

¹⁰ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

¹¹ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

¹² Dotyczy przypadku gdy Beneficjent lub Partnerzy są zobowiązani do wniesienia wkładu własnego.

¹³ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

¹⁴ Należy wykreślić, jeżeli Beneficjent lub Partner nie będzie kwalifikował kosztu podatku od towarów i usług lub jeżeli całkowita wartość Projektu nie przekracza stanowiącej równowartość w PLN kwoty 5 mln EUR, przeliczonej zgodnie z kursem określonym w regulaminie wyboru projektów.

Podstawowe obowiązki Beneficjenta

§ 3.

1. W związku z realizacją Projektu Beneficjent oraz odpowiednio Partnerzy¹⁵ zobowiązują się w szczególności do:
  - 1) osiągnięcia wskaźników produktu oraz rezultatu określonych we Wniosku;
  - 2) terminowej realizacji Projektu w oparciu o harmonogram określony we Wniosku;
  - 3) stosowania wytycznych, o których mowa w § 6, na zasadach tam opisanych;
  - 4) rozliczenia całości dofinansowania na zasadach opisanych w § 12;
  - 5) poddania się kontroli na zasadach opisanych w § 20;
  - 6) zbierania danych osobowych uczestników Projektu oraz podmiotów obejmowanych wsparciem zgodnie z zakresem określonym w załączniku nr 12 do umowy i na warunkach określonych w *Wytycznych dotyczących monitorowania* oraz niezwłoczne wprowadzanie ich do CST2021;
  - 7) przetwarzania danych osobowych zgodnie z RODO;
  - 8) zachowania trwałości Projektu lub rezultatów, o ile tak przewiduje Wniosek;
  - 9) udzielania uczestnikom Projektu lub podmiotom objętym wsparciem pomocy publicznej lub pomocy de minimis w ramach Projektu i wykonywanie obowiązków wynikających z przepisów powszechnie obowiązujących, w szczególności weryfikacji poziomu otrzymanej pomocy w Systemie Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej przed udzieleniem pomocy de minimis;
  - 10) zobligowania uczestników Projektu, na etapie ich rekrutacji do Projektu, do przekazania informacji dotyczących ich sytuacji po zakończeniu udziału w Projekcie (do 4 tygodni od zakończenia udziału) zgodnie z zakresem danych określonych w Wytycznych dotyczących monitorowania (tzw. wspólne wskaźniki rezultatu bezpośredniego) oraz możliwości przyszłego udziału w badaniu ewaluacyjnym;
  - 11) przestrzegania zasad równościowych na wszystkich etapach wdrażania Projektu, w tym w szczególności w odniesieniu do uczestników projektów;
  - 12) realizacji działań informacyjnych i promocyjnych na zasadach opisanych w § 24;

---

¹⁵ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

- 13) zapewnienia stosowania Wytycznych dotyczących unikania konfliktów interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego (Wytyczne Komisji Europejskiej – Zawiadomienie Komisji (2021/C 121/01)) w zakresie dotyczącym zapobiegania konfliktom interesów w odniesieniu do beneficjentów i wykonawców zamówień, w tym w szczególności: powstrzymania się od jakiegokolwiek działalności prowadzącej do konfliktu interesów oraz przeniesienia tych i innych odpowiednich obowiązków na osoby fizyczne, które mogą ich reprezentować lub podejmować decyzje w ich imieniu, na ich personel oraz osoby trzecie zaangażowane w wykonanie/realizację umowy, w tym podwykonawców;
- 14) potwierdzenia kwalifikowalności uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie bezpośrednio przed udzieleniem mu pierwszej formy wsparcia w ramach projektu.
- 15) udokumentowania kwalifikowalności uczestnika projektu lub podmiotu otrzymującego wsparcie zarówno na etapie weryfikacji wniosków o płatność jak i podczas kontroli na miejscu realizacji projektu.
- 16) realizacji projektu zgodnie z dokumentem pn. Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025 stanowiącym zał. nr 16 do umowy.
- 17) Przestrzegania Zasad zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027 zgodnie z dokumentem wskazanym w § 1 pkt 11 umowy, w szczególności:
  - a) powstrzymania się od jakiegokolwiek działalności prowadzącej lub mogącej prowadzić do konfliktu interesów oraz przeniesienia tego wymogu na osoby fizyczne, które mogą ich reprezentować lub podejmować decyzje w ich imieniu, na ich personel oraz osoby trzecie zaangażowane w wykonanie/realizację umowy, w tym podwykonawców,
  - b) zapewnienia, aby w toku realizacji umowy osoby wymienione powyżej nie znalazły się w sytuacji, która mogłaby prowadzić do konfliktu interesów, a jeżeli do takiej sytuacji dojdzie zobowiązani są do niezwłocznego informowania o wszelkich przypadkach, w których dochodzi do konfliktu interesów lub sprzeczności interesów zawodowych,

c) podejmowania natychmiastowych działań w celu naprawy sytuacji związanej z wystąpieniem konfliktu interesów.

Działania te podlegać będą ocenie instytucji systemu wdrażania FEO 2021-2027 udzielającej dofinansowania lub zamawiającego w przypadku konfliktu interesów stwierdzonego przy udzielaniu zamówienia publicznego pod kątem ich właściwości, adekwatności i skuteczności. W przypadku uznania, że podjęte działania nie są wystarczające właściwa instytucja/zamawiający wzywa beneficjenta/wykonawcę do podjęcia dalszych działań w określonym terminie lub podejmuje decyzję o nieprzyznaniu dofinansowania czy wymierzenia sankcji w postaci nałożenia korekty finansowej/nieudzieleniu zamówienia danemu wykonawcy w zgodzie z właściwymi przepisami dotyczącymi zamówień publicznych.

2. W przypadku dokonania zmian w Projekcie, o których mowa w § 5, Beneficjent realizuje Projekt zgodnie z aktualnym Wnioskiem.
3. Beneficjent zobowiązuje się niezwłocznie i pisemnie poinformować Instytucję Zarządzającą o problemach w realizacji Projektu, w szczególności o zamiarze zaprzestania jego realizacji.
4. Beneficjent zobowiązuje się sporządzić i przesłać do IZ za pośrednictwem CST2021 oraz zamieścić na stronie internetowej Projektu, o ile taka istnieje, szczegółowy harmonogram udzielania wsparcia w Projekcie co najmniej na 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem udzielania wsparcia. Harmonogram ten powinien obejmować przynajmniej kolejne 30 dni kalendarzowe i zawierać co najmniej informację o rodzaju wsparcia oraz dokładną datę, godzinę, adres i formę realizacji wsparcia (stacjonarnie/zdalnie).
W przypadku, gdy strona internetowa Projektu nie istnieje, Beneficjent przekazuje szczegółowy harmonogram udzielenia wsparcia Instytucji Zarządzającej z wykorzystaniem CST2021 co najmniej na 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem udzielania wsparcia.

Wszelkie aktualizacje harmonogramu powinny być przekazywane do IZ na bieżąco, z wykorzystaniem CST2021. W przypadku odwołania któregośkolwiek z punktów harmonogramu, informacja w tym zakresie powinna zostać przekazana nie później niż przed planowanym wsparciem. Informację o wprowadzeniu nowej formy wsparcia, w

miejsce odwołanej, należy przesłać nie później niż 3 dni robocze przed planowaną datą wsparcia.

Jeżeli w wyniku nieprzekazania przez Beneficjenta szczegółowego harmonogramu udzielania wsparcia (oraz jego aktualizacji) lub niezawarcia w harmonogramie informacji pozwalających na zidentyfikowanie dokładnej daty, godziny, planowanej formy wsparcia oraz miejsca jej realizacji, wizyta monitoringowa nie doszła do skutku lub nie została zrealizowana w zakresie zgodnym z harmonogramem, IZ może nałożyć korektę finansową zgodnie z Taryfikatorem korekt kosztów pośrednich za naruszenia postanowień umowy w zakresie zarządzania projektem, stanowiącymi załącznik nr 5 do umowy.

5. Beneficjent zobowiązany jest niezwłocznie poinformować Instytucję Zarządzającą o zmianie rachunku bankowego, o którym mowa w § 10 ust. 4. Zmiana rachunku bankowego wymaga zawarcia aneksu do Umowy.
6. W ramach realizacji Projektu Beneficjent zobowiązany jest do spełnienia wszystkich bezwzględnych kryteriów wyboru Projektów: formalnych, merytorycznych-universalnych i merytorycznych szczegółowych, zawartych w załączniku do Regulaminu wyboru projektów. Dokument pn. Zasady weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym wykaz minimalnych obligatoryjnych dokumentów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027 stanowi zał. nr 12 do Umowy, a jego zmiana w zakresie kolumny pn. Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu, nie wymaga aneksowania umowy o dofinansowanie.
7. Beneficjent jest zobowiązany do monitorowania i sprawozdawania z realizacji założonych wartości wskaźników w trakcie realizacji Projektu na zasadach określonych w wytycznych dotyczących monitorowania. W razie postępów w realizacji wskaźników produktu, Beneficjent powinien wykazać je w każdym wniosku o płatność składanym do Instytucji Zarządzającej. Wartości osiągnięte wskaźników sprawozdawane we wnioskach o płatność odnoszą się do stanu rzeczywistego i efektów faktycznie osiągniętych, niezależnie od stanu zaawansowania finansowego całego projektu oraz poziomu jego finansowego rozliczenia (należy wykazać faktycznie osiągniętą wartość wskaźnika, a nie przeliczać proporcjonalnie do zaangażowanych środków).

8. W przypadku zidentyfikowania przez Beneficjenta ryzyka nieosiągnięcia wskaźników, zobowiązany jest on niezwłocznie poinformować o tym na piśmie Instytucję Zarządzającą i przedstawić stosowne wyjaśnienia.
9. W przypadku zmian w zakresie rzeczowym Projektu, skutkujących nieosiągnięciem wskaźnika produktu i rezultatu, Instytucja Zarządzająca dokona indywidualnej analizy powodów odchylenia, w wyniku czego może pomniejszyć wartość dofinansowania stosownie do niezrealizowanego zakresu rzeczowego stosując regułę proporcjonalności.
10. Wskaźniki uznaje się za osiągnięte i powinny być wykazane przez Beneficjenta w przypadku:
  - 1) wskaźniki produktu – w momencie przystąpienia uczestnika do Projektu lub w niektórych przypadkach w momencie uzyskania wsparcia – wykazane we wniosku o płatność,
  - 2) wskaźników rezultatu bezpośredniego – po zakończeniu wsparcia, do 4 tygodni od zakończenia udziału uczestnika w projekcie – wykazane we wniosku o płatność/korekcie do wniosku o płatność końcową.
11. W przypadku nieosiągnięcia przez Beneficjenta założonych wartości wskaźników produktu lub rezultatu, Instytucja Zarządzająca na etapie weryfikacji wniosku o płatność końcową dokona indywidualnej analizy powodów nieosiągnięcia wskaźników, biorąc pod uwagę:
  - a) zakres procentowy odchylenia wartości osiągniętej od wartości założonej,
  - b) liczbę nieosiągniętych wskaźników,
  - c) informację, w jaki sposób odchylenie wskaźnika/wskaźników wpływa na odchylenie wskaźnika/wskaźników ujętych w Programie,
  - d) informację, czy wskaźnik/wskaźniki miał/miały wpływ na wybór Projektu do dofinansowania,
  - e) wyjaśnienia Beneficjenta, w szczególności podejmowane przez niego działania naprawcze.
12. W zależności od wyników indywidualnej analizy przeprowadzonej w oparciu o zapisy ust.11 zmiany w realizacji założonych wartości docelowych wskaźników rezultatu i produktu związane mogą być z regułą proporcjonalności Projektu:

- 1) osiągnięcie na poziomie minimum 80% - o stosowaniu reguły proporcjonalności decyduje Instytucja Zarządzająca;
- 2) osiągnięcie na poziomie poniżej 80% - stosuje się regułę proporcjonalności do poziomu odchylenia wskaźnika jednak w uzasadnionych przypadkach, na podstawie wyników analizy opisanej w ust. 11, Instytucja Zarządzająca może odstąpić od stosowania reguły proporcjonalności.

13. Zgodnie z regułą proporcjonalności:

- 1) w przypadku niespełnienia kryterium, o którym mowa w ust. 6 Instytucja Zarządzająca może uznać wszystkie lub odpowiednią część wydatków dotychczas rozliczonych w ramach projektu za niekwalifikowalne,
- 2) w przypadku nieosiągnięcia celu projektu – Instytucja Zarządzająca może uznać wszystkie lub odpowiednią część wydatków dotychczas rozliczonych w ramach projektu za niekwalifikowalne. Wysokość wydatków niekwalifikowalnych uzależniona jest od stopnia niezrealizowania celu projektu. Wydatki niekwalifikowalne obejmują wydatki związane z tym zadaniem merytorycznym (zadaniami merytorycznymi), którego założenia nie zostały osiągnięte. Stopień nieosiągnięcia założeń projektu określany jest przez Instytucję Zarządzającą,
- 3) w przypadku wystąpienia siły wyższej Instytucja Zarządzająca może podjąć decyzję o odstąpieniu od stosowania reguły proporcjonalności.

14. Reguła proporcjonalności weryfikowana jest przez Instytucję Zarządzającą według stanu na zakończenie realizacji Projektu na etapie weryfikacji końcowego wniosku o płatność.

15. Niewykonanie wskaźnika w Projekcie może stanowić przesłankę do stwierdzenia nieprawidłowości indywidualnej.

16. Instytucja Zarządzająca na każdym etapie realizacji projektu oraz po jego zrealizowaniu w czasie do końca okresu przechowywania dokumentacji, wskazanym w § 19 ust. 2 ma prawo wezwać Beneficjenta do złożenia dokumentów źródłowych potwierdzających treść składanych przez Beneficjenta oświadczeń.

17. W przypadku niezłożenia dokumentu, o którym mowa w ust. 16 przez Beneficjenta Instytucja Zarządzająca może uznać wydatki za niekwalifikowane w sytuacji braku

możliwości potwierdzenia prawdziwości okoliczności wskazanych przez Beneficjenta w treści oświadczenia.

Okres realizacji Projektu

§ 4.

1. Okres realizacji Projektu jest zgodny z okresem wskazanym we Wniosku.
2. Okres, o którym mowa w ust. 1, dotyczy realizacji zadań w ramach Projektu i jest równoznaczny z okresem kwalifikowalności wydatków w ramach Projektu, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Beneficjent oraz Partnerzy ma/mają¹⁶ prawo do ponoszenia wydatków po okresie realizacji Projektu, jednak nie dłużej niż do **31 grudnia 2029 r.**, pod warunkiem, że wydatki te dotyczą okresu realizacji Projektu oraz zostaną uwzględnione w końcowym wniosku o płatność.
4. Instytucja Zarządzająca może wyrazić zgodę na zmianę okresu realizacji projektu na pisemny uzasadniony wniosek Beneficjenta, złożony w terminie i na zasadach określonych w § 5 ust.2. Zmiana, o której mowa powyżej nie wymaga aneksowania umowy, a jedynie aktualizacji wniosku.
5. Dofinansowanie na realizację Projektu może być przeznaczone na sfinansowanie przedsięwzięć zrealizowanych w ramach Projektu przed podpisaniem umowy, o ile wydatki zostaną uznane za kwalifikowalne zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności* oraz będą dotyczyć okresu realizacji Projektu¹⁷. Poniesienie wydatków przed podpisaniem Umowy jest dokonywane na ryzyko Beneficjenta.

Zmiany w Projekcie

§ 5.

1. Beneficjent może dokonywać przesunięć w budżecie projektu określonym we Wniosku o sumie kontrolnej: .....¹⁸ do **10%** wartości środków w odniesieniu do zadania, z którego są przesuwane środki, jak i do zadania, na które są przesuwane środki

---

¹⁶ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

¹⁷ Należy wykreślić, w przypadku, gdy Instytucja Zarządzająca w regulaminie wyboru projektów ograniczy możliwość kwalifikowania wydatków przed podpisaniem umowy.

w stosunku do zatwierdzonego Wniosku bez konieczności zachowania wymogu, o którym mowa w ust. 2. Przesunięcia, o których mowa w zdaniu pierwszym, nie mogą:

- 1) zwiększać łącznej wysokości wydatków dotyczących cross-financingu;
- 2) wpływać na wysokość i przeznaczenie pomocy publicznej przyznanej Beneficjentowi¹⁹;
- 3) dotyczyć kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtowo.

2. Beneficjent może dokonywać zmian w Projekcie, z zastrzeżeniem ust. 1, 3-5, pod warunkiem:

- 1) zgłoszenia zmian Instytucji Zarządzającej w CST2021 oraz LSI2021-2027 za pośrednictwem Formularza wprowadzania zmian w projekcie, stanowiącym załącznik nr 4 do umowy (aktualizacja wzoru Formularza wprowadzania zmian w projekcie nie wymaga aneksu do umowy), nie później niż na 1 miesiąc przed planowanym zakończeniem realizacji Projektu,
- 2) przekazania w CST2021 oraz LSI 2021-2027 zaktualizowanego Wniosku oraz
- 3) uzyskania akceptacji Instytucji Zarządzającej.

Akceptacja, o której mowa w pkt 3, jest dokonywana w CST2021 oraz LSI 2021-2027.

O konieczności aneksowania umowy decydować będzie Instytucja Zarządzająca.

W uzasadnionych sytuacjach Instytucja Zarządzająca może rozpatrzyć zmiany złożone po terminie 1 miesiąca przed planowanym zakończeniem realizacji Projektu.

3. Zmiana wartości Projektu skutkuje ponowną oceną kwalifikowalności podatku od towarów i usług, zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności.
4. Beneficjent ma możliwość zgłaszania zmian do Projektu wymagających aktualizacji wniosku nie częściej niż raz na kwartał (licząc od daty przekazania przez Beneficjenta ostatecznej wersji formularza zmian, który podlegać będzie zatwierdzeniu). W przypadku złożenia Formularza zmian, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, częściej niż jeden raz na kwartał, IZ może odstąpić od jego weryfikacji o czym informuje Beneficjenta przez system CST2021.

---

¹⁸ Należy podać numer sumy kontrolnej wersji Wniosku, który stanowi podstawę do podpisania umowy o dofinansowanie.

¹⁹ Dotyczy przypadku, gdy w ramach Projektu jest udzielana pomoc publiczna.

5. W razie zmian w prawie krajowym lub unijnym wpływających na wysokość wydatków kwalifikowalnych w Projekcie strony mogą wnioskować o renegotjację budżetu Projektu.
6. Beneficjent może dokonywać zmian w projekcie jeśli zmiany nie wpłynęłyby na wynik oceny projektu w sposób, który skutkowałby jego negatywną oceną. Wprowadzanie zmian do projektu możliwe jest po ich uprzednim zaakceptowaniu przez IZ, w przeciwnym wypadku zmiana dokonywana jest na ryzyko Beneficjenta.
7. W sytuacji, gdy umowa dotycząca zabezpieczenia projektu określa, że warunkiem ważności zabezpieczenia jest wyrażenie zgody podmiotu udzielającego zabezpieczenia na dokonanie zmian w Projekcie, Beneficjent zgłaszając zmianę do Instytucji Zarządzającej jest zobowiązany złożyć oświadczenie tego podmiotu, w którym wyraża zgodę na zaproponowane zmiany.²⁰
8. Wszelkie wydatki nieuwzględnione w ramach projektu, których poniesienie stało się konieczne po podpisaniu Umowy, a których poniesienie jest niezbędne dla prawidłowego zrealizowania projektu, Beneficjent ma obowiązek zgłosić Instytucji Zarządzającej. Instytucja Zarządzająca może podjąć decyzję o wprowadzeniu tych wydatków do zapisów Umowy. W uzasadnionych przypadkach IZ może podjąć decyzję o zwiększeniu dofinansowania projektu, o którym mowa w § 2 ust.3.
9. W przypadku wyrażenia zgody na zwiększenie dofinansowania projektu, o którym mowa w ust. 8, IZ weźmie w szczególności pod uwagę:
  - 1) dostępność alokacji,
  - 2) harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie dostępny na stronie IZ,
  - 3) zasadność zwiększenia dofinansowania,
  - 4) dotychczasową jakość realizacji i rozliczeń projektu,
  - 5) czy na Liście zawierającej informacje o projektach, które spełniły kryteria wyboru oraz uzyskały wymaganą liczbę punktów i zostały wybrane do dofinansowania w trybie konkursowym w ramach danego naboru, ujęto projekty, które uzyskały odpowiednią ilość punktów, ale nie otrzymały dofinansowania z uwagi na ograniczoną wartość alokacji.

---

²⁰ Nie dotyczy sytuacji, gdy zabezpieczeniem prawidłowej realizacji umowy jest weksel in blanco.

Stosowanie wytycznych

§ 6.

1. Beneficjent oświadcza w imieniu swoim i Partnerów²¹, że zapoznał się z treścią zamieszczonych na Portalu Funduszy Europejskich [www.funduszeuropejskie.gov.pl] :
  - 1) Wytycznych dotyczących monitorowania,
  - 2) Wytycznych dotyczących kwalifikowalności,
  - 3) Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, zwanych dalej „Wytycznymi zasad równościowych”,
  - 4) Wytycznych dotyczących sposobu korygowania nieprawidłowości na lata 2021-2027,
  - 5) Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027,
  - 6) Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027- oraz zobowiązuje się do ich stosowania podczas realizacji Projektu, z uwzględnieniem ust. 3.
2. Beneficjent oświadcza w imieniu swoim i Partnerów²², że postępowania wszczęte w celu zawarcia umów w ramach Projektu oraz wydatki poniesione przed podpisaniem niniejszej umowy a dotyczące realizacji Projektu zostały dokonane zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności.
3. Beneficjent zobowiązuje się monitorować zmiany wszystkich wytycznych, wskazanych w ust. 1 oraz Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji, a także stosować aktualne wersje wyżej wymienionych dokumentów. Publikacja wytycznych odbywa się zgodnie z zapisami art. 5 ust. 5 ustawy wdrożeniowej.

---

²¹ Fragment oznaczony kursywą należy wykreślić, jeżeli Projekt nie jest realizowany w ramach partnerstwa.

²² Fragment oznaczony kursywą należy wykreślić, jeżeli Projekt nie jest realizowany w ramach partnerstwa.

Koszty pośrednie

§ 7.

1. Beneficjentowi przysługują koszty pośrednie na pokrycie kosztów administracyjnych związanych z techniczną obsługą realizacji Projektu, które rozlicza stawką ryczałtową w wysokości ..... % wydatków bezpośrednich, zatwierdzonych jako wydatki kwalifikowalne w ramach wniosków o płatność, z zastrzeżeniem ust. 3.
2. W celu prawidłowej realizacji Projektu, w ramach przyznanych we Wniosku kosztów pośrednich, Beneficjent zobowiązuje się zapewnić personel do obsługi Projektu posiadający kwalifikacje określone we Wniosku lub zaangażować do obsługi Projektu osoby bezpośrednio wskazane we Wniosku, w szczególności zapewnić koordynatora Projektu, zgodnie z opisem wskazanym we Wniosku. Beneficjent zobowiązuje się przekazać dane koordynatora Projektu do Instytucji Zarządzającej w terminie 7²³ dni kalendarzowych od dnia podpisania umowy, a w przypadku zmiany na stanowisku koordynatora Projektu, w terminie 7²⁴ dni kalendarzowych od dnia wystąpienia zmiany.
3. Instytucja Zarządzająca może obniżyć stawkę ryczałtową kosztów pośrednich podczas zatwierdzania wniosku o płatność, o którym mowa w § 13 ust. 10, w przypadku rażącego naruszenia przez Beneficjenta postanowień umowy o dofinansowanie projektu w zakresie zarządzania projektem, w tym gdy nie dochował obowiązków w zakresie Standardu dostępności dla polityki spójności (Standard szkoleniowy), określonych w załączniku nr 2 do *Wytycznych zasad równościowych*. Wysokość kosztów niekwalifikowalnych obliczana jest zgodnie z taryfikatorem stanowiącym załącznik nr 5 do umowy, z zastrzeżeniem ust. 4. W przypadku zwłoki w przekazaniu szczegółowego harmonogramu udzielenia wsparcia Instytucja zarządzająca może zastosować korektę wg załącznika nr 5 do Umowy Taryfikator korekt kosztów pośrednich za naruszenia postanowień umowy w zakresie zarządzania projektem.
4. Instytucja Zarządzająca może odstąpić od uznania za niekwalifikowalną części kosztów pośrednich jeżeli Beneficjent wykaże, że naruszenie umowy wynika z okoliczności od niego niezależnych, tj. takich, których następstw nie można było uniknąć mimo zachowania należytej staranności.

---

²³ Termin określa Instytucja Zarządzająca.

²⁴ Termin określa Instytucja Zarządzająca.

5. W przypadku zwiększenia wartości projektu, które skutkuje zmniejszeniem wysokości procentu stawki ryczałtowej kosztów pośrednich Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu odpowiedniej części kosztów pośrednich zatwierdzonych przez IZ w ramach wcześniej złożonych wniosków o płatność, bez odsetek. Przedmiotowego zwrotu należy dokonać w ciągu 14 dni od dnia podpisania aneksu, dotyczącego zmiany procentowej stawki kosztów pośrednich. W przypadku braku zwrotu zastosowanie mają zapisy § 16.

Zasady odpowiedzialności

§ 8.

1. Instytucja Zarządzająca nie ponosi odpowiedzialności wobec osób trzecich za szkody powstałe w związku z realizacją Projektu.
2. Instytucja Zarządzająca nie ponosi odpowiedzialności za działania lub zaniechania Beneficjenta wobec Partnera/ów oraz Partnera/ów wobec Beneficjenta²⁵.
3. Umowa o partnerstwie określa odpowiedzialność Beneficjenta oraz Partnerów wobec osób trzecich za działania wynikające z niniejszej umowy²⁶.

Wyodrębniona ewidencja

§ 9.

1. Beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji wydatków Projektu w sposób przejrzysty, tak aby możliwa była identyfikacja poszczególnych operacji związanych z Projektem, z wyłączeniem kosztów pośrednich, o których mowa w § 7.
2. Beneficjent zobowiązuje się do takiego opisywania dokumentacji księgowej Projektu, o której mowa w ust. 1, aby widoczny był związek danego wydatku z Projektem. Oryginały faktur lub innych dokumentów o równoważnej wartości dowodowej związane z realizacją Projektu powinny posiadać opis zawierający co najmniej:
  - 1) numer Umowy,
  - 2) nazwę projektu,

---

²⁵ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

²⁶ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

- 3) opis związku wydatku z projektem – należy zaznaczyć w opisie faktury, do którego zadania oraz do której kategorii wydatku przedstawionego we Wniosku odnosi się wydatek kwalifikowalny,
  - 4) kwotę wydatków kwalifikowalnych,
  - 5) podział kwotowy na poszczególne źródła finansowania projektu, tj. wkład własny oraz wartość dofinansowania,
  - 6) informację o poprawności formalno-rachunkowej i merytorycznej,
  - 7) informację o zakresie stosowania ustawy PZP lub zasady konkurencyjności, tj. tryb zastosowanego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wraz ze wskazaniem konkretnego artykułu, numer pozycji w urzędowym publikatorze, pod którym opublikowano ustawę, na podstawie której przeprowadzane było postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, lub podstawę prawną nie stosowania ustawy PZP,
  - 8) informację w zakresie klasyfikacji budżetowej z podziałem na wydatki majątkowe (dział, rozdział, §) i niemajątkowe (dział, rozdział, §), w przypadku gdy jednostka stosuje klasyfikację budżetową,
  - 9) podanie numeru ewidencyjnego lub księgowego,
  - 10) w przypadku faktur wystawionych w walucie obcej należy zamieścić datę i kurs waluty na dzień przeprowadzenia operacji zakupu oraz datę i kurs waluty na dzień zapłaty.
3. Obowiązki, o których mowa w ust. 1 i 2, dotyczą każdego z Partnerów, w zakresie tej części Projektu, za której realizację odpowiada dany Partner²⁷.

---

²⁷ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

Ogólne zasady wypłaty dofinansowania

§ 10.

1. Dofinansowanie, o którym mowa w § 2 ust. 3 pkt 1, jest wypłacane w formie zaliczki w wysokości określonej w harmonogramie płatności stanowiącym załącznik nr 6 do umowy, z zastrzeżeniem ust. 3 i § 11. Pierwsza transza zaliczki wypłacana jest w kwocie nie przekraczającej **25%** wartości dofinansowania projektu. Wysokość kolejnych transz dofinansowania powinna odpowiadać faktycznym wydatkom, zgodnym z postępowaniem rzeczowym i finansowym projektu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dofinansowanie może być wypłacane w ramach pierwszej transzy zaliczki w kwocie przekraczającej 25% wartości dofinansowania lub dofinansowanie może być wypłacane jako zwrot wydatków poniesionych przez Beneficjenta lub Partnerów²⁸.
2. Beneficjent sporządza harmonogram płatności, o którym mowa w ust. 1, w uzgodnieniu z Instytucją Zarządzającą i przekazuje za pośrednictwem CST2021, chyba że z przyczyn technicznych nie jest to możliwe. W takim przypadku stosuje się § 18 ust. 10, przy czym formularz wersji pisemnej harmonogramu płatności jest zgodny z załącznikiem nr 6 do umowy.
3. Harmonogram płatności, o którym mowa w ust. 1, może podlegać aktualizacji. Aktualizacja ta jest skuteczna, pod warunkiem akceptacji przez Instytucję Zarządzającą i nie wymaga formy aneksu do umowy. Instytucja Zarządzająca akceptuje lub odrzuca zmianę harmonogramu płatności w CST2021 w terminie 10 dni roboczych od jej otrzymania. Harmonogram może podlegać aktualizacji nie później niż przed terminem zakończenia okresu rozliczeniowego, którego dotyczy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach beneficjent może zaktualizować harmonogram płatności po zakończeniu okresu rozliczeniowego, którego dotyczy.
4. Transze dofinansowania są przekazywane na następujący wskazany przez Beneficjenta wyodrębniony dla Projektu rachunek bankowy nr .....(numer rachunku), prowadzony przez .....(nazwa banku).
5. Beneficjent przekazuje odpowiednią część dofinansowania na pokrycie wydatków Partnerów, zgodnie z porozumieniem lub umową o partnerstwie. Wszystkie płatności dokonywane w związku z realizacją niniejszej umowy, pomiędzy Beneficjentem

---

²⁸ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

a Partnerem bądź pomiędzy Partnerami, powinny być dokonywane za pośrednictwem rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 4, pod rygorem możliwości uznania poniesionych wydatków za niekwalifikowalne²⁹.

6. Odsetki bankowe od przekazanych Beneficjentowi transz dofinansowania podlegają zwrotowi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej, w terminie 10 dni roboczych po zakończeniu okresu rozliczeniowego, a w przypadku ostatniego okresu rozliczeniowego w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia zakończenia okresu realizacji Projektu³⁰.
7. W przypadku realizowania Projektu przez Beneficjenta działającego w formie partnerstwa, kwestie zwrotu odsetek bankowych naliczonych na rachunkach projektowych Partnera/Partnerów reguluje umowa o partnerstwie.
8. Kwota dofinansowania, o której mowa w § 2 ust. 3 pkt 1 niewydatkowana z końcem roku budżetowego pozostaje do dyspozycji Beneficjenta w następnym roku budżetowym, o ile realizacja projektu przewidziana jest w kolejnym roku budżetowym.

Warunki wypłaty transz dofinansowania

§ 11.

1. Strony ustalają następujące warunki przekazania transz dofinansowania, z zastrzeżeniem ust. 2-4:
  - 1) pierwsza transza dofinansowania jest przekazywana w wysokości określonej we wniosku o płatność, pod warunkiem: wniesienia zabezpieczenia, o którym mowa w § 17³¹;
  - 2) kolejne transze dofinansowania są przekazywane po zatwierdzeniu wniosku o płatność, w którym rozliczane jest **co najmniej 70%** łącznej kwoty otrzymanych transz dofinansowania otrzymanych na dzień zatwierdzania wniosku.

---

²⁹ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa, z wyłączeniem partnerów będących państwowymi jednostkami budżetowymi.

³⁰ Instytucja Zarządzająca może dostosować częstotliwość dokonywania zwrotu odsetek bankowych do swoich potrzeb.

³¹ Nie dotyczy beneficjentów zwolnionych na podstawie art. 206 ust 4 Ufp z obowiązku ustanawiania zabezpieczenia wykonania umowy.

2. Transze dofinansowania są przekazywane w terminie płatności, o którym mowa w § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 869 z późn. zm.), przy czym Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się do przekazania Bankowi Gospodarstwa Krajowego zlecenia płatności w terminie do 7³² dni roboczych od dnia zatwierdzenia wniosku o płatność, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 oraz 2.
3. Jednocześnie Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się do przekazania środków dotacji celowej, o których mowa w § 2 ust. 3 pkt 1 lit. b na rachunek bankowy Beneficjenta wskazany w § 10 ust. 4 na podstawie dyspozycji przelewu środków z rachunku bankowego Instytucji Zarządzającej.
4. Warunkiem przekazania Beneficjentowi transz dofinansowania jest:
  - 1) dostępność środków europejskich w limicie określonym przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego ,
  - 2) dostępność środków dotacji celowej na rachunku bankowym Instytucji Zarządzającej.
5. W przypadku niemożliwości dokonania wypłaty transzy dofinansowania spowodowanej okresowym brakiem środków, o których mowa w § 2 ust. 3 pkt 1, Beneficjent ma prawo renegotjować harmonogram realizacji projektu i harmonogram płatności, o których mowa odpowiednio w § 3 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 1
6. Instytucja Zarządzająca może zawiesić wypłatę transzy dofinansowania, w przypadkach o których mowa w § 27. Instytucja Zarządzająca informuje Beneficjenta, z wykorzystaniem CST2021 lub pisemnie, jeżeli z powodów technicznych nie będzie to możliwe za pośrednictwem CST2021, o zawieszeniu wypłaty transzy dofinansowania i jego przyczynach.
7. Instytucja Zarządzająca nie ponosi odpowiedzialności za szkody wyrządzone wskutek zawieszenia płatności spowodowanych okolicznościami, o których mowa w ust. 6.
8. Dofinansowanie, o którym mowa w § 2 ust. 3 pkt 1, będzie przekazywane na wskazany przez Beneficjenta rachunek bankowy w terminie nie dłuższym niż 80 dni licząc od dnia

---

³² Należy podać liczbę dni, przy czym okres przekazania zlecenia płatności nie może przekroczyć 7 dni roboczych.

przedłożenia wniosku o płatność, z zastrzeżeniem zapisów § 13 ust. 6-7 w zakresie przerwania lub zawieszenia biegu terminu weryfikacji wniosku o płatność.

Rozliczanie Projektu

§ 12.

1. Beneficjent składa pierwszy wniosek o płatność, będący podstawą wypłaty pierwszej transzy dofinansowania w terminie do 10 dni roboczych od dnia podpisania umowy.
2. Beneficjent składa kolejne wnioski o płatność za okresy rozliczeniowe, zgodnie z harmonogramem płatności w terminie do 10³³ dni roboczych od zakończenia okresu rozliczeniowego, a końcowy wniosek o płatność w terminie do 30 dni kalendarzowych od dnia zakończenia okresu realizacji Projektu.
3. Beneficjent zobowiązuje się do wykazania i opisanie we wnioskach o płatność, które z działań zaplanowanych we Wniosku zostały już zrealizowane oraz w jaki sposób ich realizacja wpłynęła na sytuację osób z niepełnosprawnościami, a także na równość kobiet i mężczyzn lub innych grup wskazanych we Wniosku. Obowiązek opisanie tych działań powstaje wówczas, gdy opisywany we wniosku o płatność postęp rzeczowy i rozliczane w nim wydatki dotyczą działań, przy realizacji których powinny być stosowane zasada równości kobiet i mężczyzn oraz zasada równości szans i niedyskryminacji – zgodnie z Wnioskiem.
4. W przypadku niezłożenia wniosku o płatność na kwotę wydatków kwalifikowalnych³⁴ wynikającą z harmonogramu płatności w terminie 14 dni kalendarzowych od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 2 od środków pozostałych do rozliczenia³⁵, przekazanych

---

³³ W przypadku gdy ze względu na sposób wdrażania Projektu Beneficjent nie jest w stanie pozyskać dokumentacji niezbędnej do terminowego sporządzenia wniosku o płatność, Instytucja Zarządzająca może określić termin do 15 dni roboczych.

³⁴ Jako rozliczenie należy również rozumieć zwrot zaliczki na rachunek bankowy Instytucji Zarządzającej.

³⁵ Jako środki pozostałe do rozliczenia należy rozumieć środki nierozliczone we wniosku o płatność, poniżej kwoty uprawniającej do otrzymania kolejnej transzy zaliczki, o której mowa w § 11 ust. 1 pkt 2. W przypadku końcowego wniosku o płatność – Beneficjent ma

w ramach zaliczki, Instytucja Zarządzająca **nalicza odsetki** w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczone od dnia przekazania środków do dnia złożenia wniosku o płatność lub do dnia zwrócenia niewykorzystanej części zaliczki.³⁶

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, Instytucja Zarządzająca wzywa Beneficjenta do zapłaty odsetek w terminie 14 dni kalendarzowych od dnia doręczenia wezwania. W przypadku braku zwrotu odsetek w terminie, stosuje się przepisy art. 189 ust. 3b-3c i art. 189 ust. 3e Ufp.
6. W przypadku, gdy Wniosek przewiduje trwałość Projektu lub rezultatów, Beneficjent po okresie realizacji Projektu jest zobowiązany do przedkładania do Instytucji Zarządzającej dokumentów potwierdzających zachowanie trwałości Projektu lub rezultatów. Zakres ww. dokumentów, częstotliwość ich przedkładania oraz termin ich przekazywania do Instytucji Zarządzającej zostaną przez nią określone nie później niż na miesiąc przed zakończeniem realizacji Projektu.
7. Beneficjent przedkłada wniosek o płatność oraz dokumenty niezbędne do rozliczenia Projektu za pośrednictwem CST2021, chyba że z przyczyn technicznych nie jest to możliwe. W takim przypadku stosuje się § 18 ust. 10.
8. Beneficjent powinien ująć każdy wydatek kwalifikowalny we wniosku o płatność przekazywanym do Instytucji Zarządzającej w terminie do **3 miesięcy**, licząc od ostatniego dnia miesiąca, w którym został poniesiony³⁷.
9. Beneficjent jest zobowiązany do rozliczenia całości otrzymanego dofinansowania w końcowym wniosku o płatność. W przypadku, gdy z rozliczenia wynika, że dofinansowanie nie zostało w całości wykorzystane na wydatki kwalifikowalne, Beneficjent zwraca tę część dofinansowania w terminie **30 dni kalendarzowych** od dnia zakończenia okresu realizacji Projektu.

---

obowiązek rozliczenia całości otrzymanego dofinansowania.

³⁶ Dotyczy wniosków o płatność, na podstawie których, zgodnie z harmonogramem płatności, beneficjent wnioskuje o wypłatę kolejnej transzy dofinansowania i do końcowego wniosku o płatność.

³⁷ Dotyczy beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych i odnosi się do wydatków bezpośrednich projektu.

10. W przypadku niedokonania zwrotu dofinansowania, zgodnie z ust. 9, stosuje się § 16.

Weryfikacja wniosku o płatność

§ 13.

1. Zgodnie z przeprowadzoną analizą ryzyka, z której będzie wynikało w ramach jakich wniosków o płatność zweryfikowana zostanie próba dokumentów poświadczających prawidłowość wydatków, Instytucja Zarządzająca w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku o płatność dokonuje wyboru próby dokumentów do weryfikacji w oparciu o metodykę doboru próby, do których złożenia zobowiązany będzie Beneficjent lub przekazuje do Beneficjenta informację o konieczności złożenia całości dokumentów celem dokonania kompleksowej weryfikacji wniosku o płatność.
2. Jeżeli w projekcie zostało uwzględnione wsparcie dla uczestników, w ramach każdego wniosku o płatność weryfikacji podlega ich kwalifikowalność na próbie dokumentów. W terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku o płatność, na podstawie danych przekazanych w SM EFS, Instytucja Zarządzająca dokonuje wyboru próby uczestników, którzy przystąpili do projektu w danym okresie rozliczeniowym, w oparciu o metodykę doboru próby. Ponadto IZ dokonuje weryfikacji jednoczesnego wielokrotnego uczestnictwa w projektach EFS+ w celu potwierdzenia kwalifikowalności udziału i otrzymanego wsparcia przez uczestników w projekcie. Na etapie weryfikacji wniosku o płatność Beneficjent zobowiązany jest do udowodnienia spełnienia kryteriów dotyczących grupy docelowej projektu, na podstawie dokumentów wskazanych w Załączniku nr 12 do umowy, które Beneficjent przesyła do IZ dla wybranych w ramach próby uczestników.
3. Instytucja Zarządzająca dokonuje weryfikacji pierwszego wniosku o płatność (tzw. zaliczkowego) w terminie 18 dni roboczych od dnia następującego po dniu otrzymania wniosku o płatność.
4. Instytucja Zarządzająca dokonuje weryfikacji kolejnych wniosków o płatność Projektu w terminie 33 dni roboczych od dnia następującego po dniu otrzymania wniosku o płatność, przy czym termin ten dotyczy każdej złożonej przez Beneficjenta wersji wniosku o płatność.

5. W przypadku braku przedłożenia dokumentów lub dostarczenia dokumentów niekompletnych, do dostarczenia których Beneficjent został zobowiązany zgodnie z ust. 1 i 2, wydatki dotyczące tych dokumentów mogą zostać uznane za wydatki niekwalifikowalne.
6. W przypadku, gdy Beneficjent złoży kolejny wniosek o płatność, przed zatwierdzeniem poprzedniego wniosku o płatność, weryfikacja tego wniosku o płatność jest wstrzymywana do czasu zatwierdzenia poprzedniego wniosku o płatność. W takim przypadku termin weryfikacji wniosku o płatność rozpocznie się od dnia następującego po dniu zatwierdzenia poprzedniego wniosku o płatność.
7. W przypadku gdy:
  - 1) w ramach Projektu jest dokonywana kontrola na miejscu³⁸ i został złożony końcowy wniosek o płatność,
  - lub
  - 2) Instytucja Zarządzająca zleciła kontrolę doraźną na miejscu w związku ze złożonym wnioskiem o płatność,
  - lub
  - 3) w ramach prowadzonych czynności kontrolnych (innych niż weryfikacja wniosku o płatność) istnieje podejrzenie stwierdzenia wydatków niekwalifikowalnych w danym wniosku o płatnośćbieg terminów weryfikacji, o których mowa w ust. 3 i 4, w stosunku do ww. wniosków o płatność, ulega zawieszeniu do dnia przekazania przez Beneficjenta do Instytucji Zarządzającej informacji o wykonaniu lub zaniechaniu wykonania zaleceń pokontrolnych, chyba że wyniki kontroli nie wskazują na wystąpienie wydatków niekwalifikowalnych w Projekcie lub nie mają wpływu na rozliczenie końcowe Projektu.
8. Beneficjent zobowiązuje się do przedstawienia na każde wezwanie Instytucji Zarządzającej dokumentów dotyczących Projektu. Instytucja Zarządzająca może także dokonać uzupełnienia lub poprawienia wniosku o płatność w zakresie oczywistych omyłek, o czym informuje Beneficjenta lub wzywa Beneficjenta do poprawienia lub

---

³⁸ Przez kontrolę rozumie się również audyty upoważnionych organów audytowych.

uzupełnienia wniosku o płatność lub złożenia dodatkowych wyjaśnień w wyznaczonym terminie.

9. Beneficjent zobowiązuje się do usunięcia błędów lub złożenia wyjaśnień, lub złożenia dokumentów dotyczących Projektu w wyznaczonym przez Instytucję Zarządzającą terminie, jednak nie krótszym niż 5 dni roboczych³⁹.
10. Instytucja Zarządzająca, po pozytywnym zweryfikowaniu wniosku o płatność, przekazuje Beneficjentowi w terminie, o którym mowa w ust. 2 i 3, informację o wyniku weryfikacji wniosku o płatność, przy czym informacja o zatwierdzeniu całości lub części wniosku o płatność powinna zawierać:
  - 1) kwotę wydatków, które zostały uznane za niekwalifikowalne wraz z uzasadnieniem oraz wezwaniem do ich zwrotu na rachunek bankowy wskazany przez Instytucję Zarządzającą⁴⁰;
  - 2) zatwierdzoną kwotę rozliczenia kwoty dofinansowania oraz wkładu własnego⁴¹ wynikającą z pomniejszenia kwoty wydatków rozliczanych we wniosku o płatność o wydatki niekwalifikowalne, o których mowa w pkt 1.
11. W przypadku konieczności potwierdzenia przez Instytucję Zarządzającą, po podpisaniu umowy o dofinansowanie, że Beneficjent spełnia kryteria wyboru projektów właściwe dla naboru, w ramach którego projekt został wybrany do dofinansowania, przed zatwierdzeniem wniosku o płatność końcową Instytucja Zarządzająca może wezwać Beneficjenta do przedłożenia stosownych dokumentów, o ile nie ma dostępu do tych dokumentów, w celu weryfikacji spełnienia tych kryteriów. Warunkiem zatwierdzenia wniosku o płatność końcową jest potwierdzenie przez Instytucję Zarządzającą spełnienia tych kryteriów. W sytuacji, gdy Instytucja Zarządzająca stwierdzi, że kryterium nie zostało przez Beneficjenta spełnione, może uznać wszystkie lub część wydatków w ramach projektu za niekwalifikowalne, jako niespełniające warunków wynikających z regulaminu

---

³⁹ W uzasadnionych przypadkach Instytucja Zarządzająca może wyznaczyć krótszy termin, w szczególności gdy błędy nie były liczne lub zgłoszone uwagi do wniosku nie wymagają obszernych wyjaśnień lub przekazania znacznej ilości dokumentacji źródłowej.

⁴⁰ Instytucja Zarządzająca może wskazać rachunek, o którym mowa w § 16 ust. 8.

⁴¹ Dotyczy przypadku, gdy Beneficjent jest zobowiązany do wniesienia wkładu własnego.

wyboru projektów. W przypadku uznania przez Instytucję Zarządzającą części lub wszystkich wydatków w ramach projektu za niekwalifikowalne, do tych wydatków zastosowanie mają zapisy § 16.

Wydatki niekwalifikowalne w toku weryfikacji wniosków o płatność

§ 14.

1. Beneficjent ma prawo wnieść w terminie 14 dni kalendarzowych od dnia otrzymania informacji, o której mowa w § 13 ust. 10 pkt 1 zastrzeżenia do ustaleń Instytucji Zarządzającej w zakresie wydatków niekwalifikowalnych.
2. Instytucja Zarządzająca rozpatruje zastrzeżenia do informacji o wynikach weryfikacji w terminie nie dłuższym niż 14 dni kalendarzowych, licząc od dnia otrzymania tych zastrzeżeń. Podjęcie przez Instytucję Zarządzającą, w trakcie rozpatrywania zastrzeżeń, czynności lub działań, o których mowa w ust. 4, przerywa bieg tego terminu.
3. Zastrzeżenia, o których mowa w ust. 1, mogą zostać w każdym czasie wycofane. Zastrzeżenia, które zostały wycofane, Instytucja Zarządzająca pozostawia bez rozpatrzenia.
4. W trakcie rozpatrywania zastrzeżeń Instytucja Zarządzająca ma prawo przeprowadzić dodatkowe czynności kontrolne lub żądać przedstawienia dokumentów lub złożenia dodatkowych wyjaśnień.
5. Instytucja Zarządzająca, po rozpatrzeniu zastrzeżeń, sporządza i przekazuje Beneficjentowi ostateczną informację o wynikach weryfikacji lub pisemne stanowisko wobec zgłoszonych zastrzeżeń wraz z uzasadnieniem odmowy skorygowania ustaleń.
6. Instytucja Zarządzająca w razie potrzeby uzupełnia informację o wynikach weryfikacji o wezwanie do zwrotu środków przez Beneficjenta.
7. Beneficjentowi nie przysługuje prawo do złożenia zastrzeżeń do ostatecznej informacji o wynikach weryfikacji oraz do pisemnego stanowiska wobec zgłoszonych zastrzeżeń.
8. W przypadku gdy Beneficjent nie zastosuje się do zaleceń Instytucji Zarządzającej dotyczących sposobu skorygowania wydatków niekwalifikowalnych, stosowane będą postanowienia § 16.

Nieprawidłowości

§ 15.

1. W przypadku stwierdzenia w Projekcie **nieprawidłowości**, o której mowa w art. 2 pkt 31 Rozporządzenia ogólnego, dotyczącej zatwierdzonych wniosków o płatność, **wartość Projektu**, o której mowa w § 2 ust. 3, **ulega pomniejszeniu** o kwotę nieprawidłowości. Pomniejszeniu ulega także wartość dofinansowania, o której mowa w § 2 ust. 3 pkt 1 oraz wartość wkładu własnego, o którym mowa w § 2 ust. 3 pkt 2, w części w jakiej nieprawidłowość została sfinansowana z tych środków. Zmiany, o których mowa powyżej, nie wymagają formy aneksu do umowy.
2. Do zwrotu nieprawidłowości, o której mowa w ust. 1, stosuje się postanowienia § 16.

Zwrot środków

§ 16.

1. Jeżeli na podstawie wniosków o płatność lub czynności kontrolnych uprawnionych organów zostanie stwierdzone, że dofinansowanie jest:
  - 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,
  - 2) wykorzystane z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 Ufp,
  - 3) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości- Instytucja Zarządzająca wzywa Beneficjenta do **zwrotu całości lub części dofinansowania wraz z odsetkami** w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych liczonymi od daty przekazania Beneficjentowi ostatniej transzy przed poniesieniem wydatków, które zostały uznane za nieprawidłowości do dnia obciążenia rachunku bankowego Beneficjenta kwotą zwrotu. W przypadku zaangażowania do realizacji Projektu środków własnych Beneficjenta, odsetki naliczane są od dnia transzy przekazanej po poniesieniu wydatku, który został uznany za nieprawidłowość.
2. Beneficjent zwraca środki, o których mowa w ust. 1, wraz z odsetkami, na pisemne wezwanie Instytucji Zarządzającej, w terminie **14 dni kalendarzowych** od dnia doręczenia wezwania do zapłaty, na rachunek bankowy wskazany przez Instytucję Zarządzającą w tym wezwaniu.

3. Beneficjent dokonuje również zwrotu na rachunek bankowy wskazany w ust. 8 m.in. kwot korekt wydatków kwalifikowalnych (wydatków niekwalifikowalnych niestanowiących nieprawidłowości, dotyczących zatwierdzonych wniosków o płatność) oraz innych kwot wydatków niekwalifikowalnych, środków niewykorzystanych na realizację projektu, odsetek bankowych.
4. Beneficjent dokonuje opisu przelewu wszelkich zwracanych środków poprzez wskazanie:
  - 1) numeru Projektu,
  - 2) informacji o kwocie głównej i kwocie odsetek,
  - 3) tytułu zwrotu (a w przypadku dokonania zwrotu środków na podstawie decyzji, o której mowa w art. 207 Ufp, także numeru decyzji),
  - 4) daty otrzymania transzy dofinansowania, której dotyczy zwrot,
  - 5) klasyfikacji budżetowej, w przypadku gdy Beneficjent taką stosuje, (podstawą zakwalifikowania zwrotu do odpowiedniego paragrafu klasyfikacji budżetowej będzie ustalenie jego rodzaju oraz podstawy prawnej).

Beneficjent ma obowiązek przekazać wszystkie niezbędne informacje dotyczące zwracanych środków w formie pisemnej do Instytucji Zarządzającej.
5. W przypadku niedokonania przez Beneficjenta zwrotu środków zgodnie z ust. 2 Instytucja Zarządzająca, po przeprowadzeniu postępowania określonego przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1691), wydaje decyzję, o której mowa w art. 207 ust. 9 Ufp. Od ww. decyzji Beneficjentowi przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
6. Decyzji, o której mowa w ust. 5, nie wydaje się, jeżeli Beneficjent dokonał zwrotu środków przed jej wydaniem.
7. W przypadku braku zwrotu środków w terminie 14 dni kalendarzowych od dnia upływu terminu zwrotu określonego w ostatecznej decyzji, o której mowa w ust. 5, Beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania środków zgodnie z art. 207 ust. 4 pkt 3 Ufp, z zastrzeżeniem art. 207 ust. 7 Ufp.
8. Wszelkich zwrotów środków związanych z realizowanym projektem Beneficjent dokonuje na rachunek bankowy Instytucji Zarządzającej, wyodrębniony dla zwrotów z projektów

współfinansowanych ze środków FEO EFS+: nr **76 1160 2202 0000 0005 7496 4317**, Bank Millennium Oddział w Opolu.

Zabezpieczenie prawidłowej realizacji Projektu

§ 17.⁴²

1. Zabezpieczeniem prawidłowej realizacji umowy jest składany przez Beneficjenta, nie później niż w terminie .....⁴³ weksel in blanco wraz z podpisaną deklaracją wekslową⁴⁴.
2. Zwrot dokumentu stanowiącego zabezpieczenie umowy następuje na wniosek Beneficjenta po ostatecznym rozliczeniu umowy, tj. po zatwierdzeniu końcowego wniosku o płatność w Projekcie oraz – jeśli dotyczy – zwrocie środków niewykorzystanych przez Beneficjenta, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4.
3. W przypadku wszczęcia postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji o zwrocie środków na podstawie Ufp lub postępowania sądowo-administracyjnego w wyniku zaskarżenia takiej decyzji, lub w przypadku prowadzenia egzekucji administracyjnej zwrot dokumentu stanowiącego zabezpieczenie umowy może nastąpić po zakończeniu postępowania i, jeśli takie było jego ustalenie, odzyskaniu środków.

---

⁴² Nie dotyczy beneficjentów zwolnionych na podstawie art. 206 ust. 4 Ufp z obowiązku ustanawiania zabezpieczenia wykonania umowy.

⁴³ Należy wskazać termin złożenia zabezpieczenia, przy czym zaleca się, aby termin nie przekraczał 15 dni roboczych od daty podpisania umowy, chyba że nie jest możliwe złożenie zabezpieczenia przez Beneficjenta z przyczyn obiektywnych we wskazanym terminie.

⁴⁴ W przypadku, gdy wartość zaliczek przekracza limit określony w § 5 ust. 2 pkt 1 lub § 5 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 21 września 2022 r. w sprawie zaliczek w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz. U. 2022 r., poz. 2055), zabezpieczenie ustanawiane jest na warunkach określonych w § 5 ust. 3 ww. rozporządzenia. W przypadku gdy Wniosek przewiduje trwałość Projektu lub rezultatów, okres, na jaki ustanowione zostało zabezpieczenie powinien uwzględniać ww. okres trwałości.

4. W przypadku gdy Wniosek przewiduje trwałość Projektu lub rezultatów, zwrot dokumentu stanowiącego zabezpieczenie umowy następuje na wniosek Beneficjenta po upływie okresu trwałości.
5. W przypadku gdy zabezpieczenie umowy ustanowione zostało na warunkach określonych w § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 21 września 2022 r. w sprawie zaliczek w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz. U.2022 r., poz. 2055), po całkowitym rozliczeniu projektu Beneficjent może wnioskować do Instytucji Zarządzającej o zmianę zabezpieczenia na weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową.

Zasady wykorzystywania CST2021 oraz SM EFS+

§ 18.

1. Beneficjent zobowiązuje się do wykorzystywania CST2021 w procesie rozliczania Projektu oraz komunikowania się z Instytucją Zarządzającą. Wykorzystanie CST2021 obejmuje co najmniej przesłanie:
  - 1) wniosków o płatność;
  - 2) dokumentów potwierdzających kwalifikowalność wydatków ponoszonych w ramach Projektu i wykazywanych we wnioskach o płatność;
  - 3) harmonogramu płatności;
  - 4) informacji o zamówieniach publicznych w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy Pzp (tj. daty ogłoszenia, numeru ogłoszenia, rodzaju zamówienia, trybu udzielenia zamówienia, szacunkowej wartości zamówienia, danych dotyczących kontraktu) oraz o zawartych w ramach tych zamówień kontraktach;
  - 5) informacji na temat osób zatrudnionych do jego realizacji (jeżeli dotyczy),
  - 6) innych dokumentów związanych z realizacją Projektu, w tym niezbędnych do przeprowadzenia kontroli Projektu oraz wymiany dokumentacji pokontrolnej, przy czym Beneficjent zobowiązuje się do wprowadzania danych do systemu teleinformatycznego CST2021 z należytą starannością i zgodnie z dokumentami źródłowymi.

W systemie SM EFS+ Beneficjent jest zobowiązany do przesłania danych uczestników Projektu i podmiotów otrzymujących wsparcie.

Przekazanie drogą elektroniczną dokumentów, o których mowa w pkt 2, 4, 5 i 6 oraz w systemie SM EFS+, nie zdejmuje z Beneficjenta i Partnerów obowiązku przechowywania oryginałów dokumentów i ich udostępniania podczas kontroli na miejscu.

2. Beneficjent i Instytucja Zarządzająca uznają za prawnie wiążące przyjęte w umowie rozwiązania stosowane w zakresie komunikacji i wymiany danych w CST2021 oraz SM EFS+, bez możliwości kwestionowania skutków ich stosowania. Wszelkie działania w CST2021 oraz SM EFS+ osób uprawnionych, o których mowa w ust. 3 są traktowane w sensie prawnym jako działanie Beneficjenta/Partnerów.
3. Podczas tworzenia wniosku o dofinansowanie beneficjent decyduje, czy projekt, w którym występują partnerzy będzie rozliczany wnioskami częściowymi⁴⁵. W trakcie realizacji projektu można zmienić sposób rozliczania. W tym celu należy utworzyć propozycję zmian do umowy w Panelu Wnioskodawcy.
4. Beneficjent/Partnerzy wyznacza/ją osoby uprawnione do wykonywania w CST2021 oraz SM EFS+ w jego/ich imieniu czynności związanych z realizacją Projektu oraz, które w jego imieniu będą zarządzać uprawnieniami użytkowników CST2021 po stronie Beneficjenta/Partnerów. Wniosek o dodanie osoby zarządzającej projektem stanowi załącznik nr 7 do umowy a jego zmiana nie wymaga aneksowania umowy⁴⁶.
5. Beneficjent zapewnia, że osoby, o których mowa w ust. 3, wykorzystują certyfikat niekwalifikowany generowany przez CST2021 (jako kod autoryzacyjny przesyłany na adres email danej osoby uprawnionej) lub kwalifikowany podpis elektroniczny w ramach uwierzytelniania czynności dokonywanych w ramach CST2021.
6. Logowanie do CST2021 następuje poprzez wprowadzenie loginu i hasła.
7. Wszelkie działania w CST2021 osób uprawnionych przez Beneficjenta są traktowane w sensie prawnym jako działania Beneficjenta.
8. Beneficjent zapewnia, że wszystkie osoby, o których mowa w ust. 3, przestrzegają regulaminu bezpieczeństwa informacji przetwarzanych w CST2021 i SM EFS+ oraz

---

⁴⁵ Należy wykreślić, jeżeli nie dotyczy.

⁴⁶ W przypadku rozliczania projektu wnioskami częściowymi lider przekazuje wnioski o dodanie osób zarządzających projektem po stronie partnerów

aktualnej wersji Instrukcji Użytkownika zewnętrznego udostępnionej przez Instytucję Zarządzającą.

9. Beneficjent zobowiązuje się do każdorazowego informowania Instytucji Zarządzającej o nieautoryzowanym dostępie do danych Beneficjenta w CST2021 oraz SM EFS+.
10. W przypadku niedostępności CST2021 lub SM EFS+ Beneficjent zgłasza Instytucji Zarządzającej zaistniały problem na adres e-mail: cst2021@opolskie.pl lub telefonicznie pod numerem 77 54 93 815/819. W przypadku potwierdzenia awarii CST2021 lub SM EFS+ przez pracownika Instytucji Zarządzającej proces rozliczania Projektu oraz komunikowania się z Instytucją Zarządzającą odbywa się drogą pisemną⁴⁷. Wszelka korespondencja papierowa, aby została uznana za wiążącą, musi zostać podpisana przez osoby uprawnione do składania oświadczeń w imieniu Beneficjenta. O usunięciu awarii CST2021 lub SM EFS+ Instytucja Zarządzająca informuje Beneficjenta na adresy e-mail osób uprawnionych wskazanych w załączniku nr 7 do umowy, Beneficjent zaś zobowiązuje się uzupełnić dane w CST2021 oraz SM EFS+ w zakresie dokumentów przekazanych drogą pisemną w terminie 5 dni roboczych od otrzymania tej informacji.
11. Beneficjent zobowiązuje się do wprowadzania do CST2021 danych dotyczących angażowania personelu projektu pod rygorem uznania związanych z tym wydatków za niekwalifikowalne.
12. Przedmiotem komunikacji wyłącznie przy wykorzystaniu CST2021 nie mogą być:
  - 1) zmiany treści umowy w formie aneksu;
  - 2) dochodzenie zwrotu środków od Beneficjenta, o którym mowa w § 16, w tym prowadzenie postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji o zwrocie środków.

---

⁴⁷ Wzór wniosku o płatność stanowi załącznik nr 3.

Dokumentacja Projektu

§ 19.

1. W przypadku zlecenia zadań lub ich części w ramach Projektu wykonawcy Beneficjent zobowiązuje się zapewnić wszelkie dokumenty umożliwiające weryfikację kwalifikowalności wydatków.
2. Beneficjent zobowiązuje się do przechowywania dokumentacji związanej z realizacją Projektu przez okres pięciu lat od dnia 31 grudnia roku, w którym został zatwierdzony końcowy wniosek o płatność w ramach Projektu. Bieg terminu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, zostaje przerwany w przypadku wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego dotyczącego wydatków rozliczonych w Projekcie albo na należycie uzasadniony wniosek Komisji Europejskiej, o czym Beneficjent jest informowany pisemnie lub za pomocą CST2021. Dokumenty dotyczące pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom Beneficjent zobowiązuje się przechowywać przez 10 lat, licząc od dnia jej przyznania, o ile Projekt dotyczy pomocy publicznej.
3. W przypadku naruszenia przez Beneficjenta obowiązku, o którym mowa w ust. 2, Instytucja Zarządzająca może uznać za niekwalifikowalne wydatki w zakresie niepotwierdzonymi dokumentami, w tym dokonać zmiany informacji o wynikach weryfikacji wniosku o płatność, o której mowa w § 13 ust. 10.
4. Beneficjent przechowuje dokumentację związaną z realizacją Projektu w sposób zapewniający dostępność, poufność i bezpieczeństwo, oraz jest zobowiązany do poinformowania Instytucji Zarządzającej o miejscu jej archiwizacji w terminie 10 dni roboczych od dnia podpisania umowy, o ile dokumentacja jest przechowywana poza jego siedzibą.
5. W przypadku zmiany miejsca archiwizacji dokumentów oraz w przypadku zawieszenia lub zaprzestania przez Beneficjenta działalności w okresie, o którym mowa w ust. 2, Beneficjent zobowiązuje się niezwłocznie, na piśmie poinformować Instytucję Zarządzającą o miejscu archiwizacji dokumentów związanych z realizowanym Projektem.

6. Postanowienia ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do Partnerów, z zastrzeżeniem, że obowiązek informowania o miejscu przechowywania całej dokumentacji Projektu, w tym gromadzonej przez Partnerów dotyczy wyłącznie Beneficjenta⁴⁸.

Kontrola i przekazywanie informacji

§ 20.

1. Beneficjent jest zobowiązany poddać się audytom lub kontrolom, zgodnie z art. 25 ust. 1-3 ustawy wdrożeniowej wykonywanym lub zleconym przez Instytucję Zarządzającą, Instytucję Audytową, Komisję Europejską, Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Europejski Trybunał Obrachunkowy oraz inne podmioty do tego uprawnione na podstawie przepisów odrębnych, lub na zlecenie tych instytucji.
2. Kontrola może zostać przeprowadzona w siedzibie instytucji kontrolującej lub w innym miejscu świadczenia przez osoby kontrolujące pracy lub usług na rzecz instytucji kontrolującej, w siedzibie Beneficjenta lub w każdym miejscu związanym z realizacją projektu.
3. Beneficjent jest zobowiązany do zapewnienia podmiotom, o których mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, przez cały okres ich przechowywania określony w § 19 ust. 2, między innymi:
  - 1) wglądu we wszystkie dokumenty związane, jak i niezwiązane bezpośrednio z realizacją Projektu, o ile jest to konieczne do stwierdzenia kwalifikowalności wydatków w Projekcie;
  - 2) umożliwienia sporządzenia, a na żądanie osoby kontrolującej sporządzenia kopii, odpisów lub wyciągów z dokumentów oraz sporządzenia zestawień lub obliczeń, na podstawie dokumentów związanych z realizacją Projektu;
  - 3) dostępu, w szczególności do przedmiotów, materiałów, urządzeń, sprzętów, obiektów, terenów i pomieszczeń, w których realizowany jest Projekt lub zgromadzona jest dokumentacja dotycząca realizowanego Projektu; dostępu do związanych z projektem systemów teleinformatycznych, w tym baz danych, kodów źródłowych i innych dokumentów elektronicznych wytworzonych w ramach Projektu;

---

⁴⁸ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

- 4) udzielenia, na żądanie kontrolujących, wyjaśnień na temat realizacji Projektu oraz innej niezbędnej pomocy.
4. Nieudostępnienie wszystkich wymaganych dokumentów, niezapewnienie pełnego dostępu, o którym mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu, a także nieuzasadniona odmowa udzielenia wyjaśnień lub pomocy, o których mowa w ust. 3 pkt 4 niniejszego paragrafu w trakcie kontroli Projektu może zostać uznane za odmowę poddania się kontroli.
5. W wyniku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Projektu, podczas kontroli podmiotów o których mowa w ust. 1, Instytucja Zarządzająca może nałożyć korektę finansową lub uznać nieprawidłowy wydatek za niekwalifikowalny.
6. W wyniku kontroli wydawane są zalecenia pokontrolne, a Beneficjent jest zobowiązany do poinformowania Instytucji Zarządzającej w wyznaczonym terminie o działaniach podjętych w celu wykonania zaleceń pokontrolnych. W sytuacji, gdy Beneficjent nie przekaze w wymaganym terminie informacji o działaniach podjętych w celu wykonania zaleceń pokontrolnych, Instytucja Zarządzająca może wstrzymać płatności na rzecz Beneficjenta do czasu przekazania żądanych informacji.
7. Beneficjent jest zobowiązany do przekazywania Instytucji Zarządzającej informacji o kontrolach i audytach przeprowadzonych w ramach realizacji Projektu przez uprawnione instytucje, w terminie 7 dni od daty otrzymania zawiadomienia o kontroli lub audycie oraz o ich wynikach w terminie 7 dni od daty otrzymania dokumentu stwierdzającego ustalenia kontroli i audytu.
8. Beneficjent jest zobowiązany do niezwłocznego przekazywania do Instytucji Zarządzającej powziętych przez siebie informacji o postępowaniach prowadzonych przez organy ścigania oraz Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
9. Szczegółowe zasady dotyczące kontroli określają Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027.
10. W przypadku stwierdzenia podczas kontroli nieprawidłowości, o której mowa w art. 2 pkt 31 rozporządzenia ogólnego, instytucje kontrolujące lub inne podmioty działające na zlecenie tych instytucji, zastosują sposoby postępowania z nieprawidłowościami zgodnie z wytycznymi dotyczącymi korygowania.

1. Beneficjent zobowiązuje się do przedstawiania na wezwanie Instytucji Zarządzającej wszelkich informacji i wyjaśnień związanych z realizacją projektu, w terminie określonym w wezwaniu.
2. Postanowienia ust. 1 stosuje się w okresie realizacji Projektu, o którym mowa w § 4 ust. 1, oraz w okresie wskazanym w § 12 ust. 6 oraz w § 19 ust. 2.
3. Beneficjent jest zobowiązany do współpracy z podmiotami zewnętrznymi, realizującymi badanie ewaluacyjne na zlecenie Instytucji Zarządzającej lub innego podmiotu który zawarł porozumienie z Instytucją Zarządzającą na realizację ewaluacji. Beneficjent jest zobowiązany do udzielania każdorazowo na wniosek tych podmiotów dokumentów i informacji na temat realizacji Projektu, niezbędnych do przeprowadzenia badania ewaluacyjnego.

Udzielanie zamówień w ramach Projektu

§ 22.

1. W trakcie udzielania zamówień publicznych Beneficjent zobowiązany jest do określenia rodzaju zamówienia zgodnie z definicjami wskazanymi w Ustawie Prawo zamówień publicznych z dnia 11 września 2019 r. :
  - a) dostawy –należy przez to rozumieć nabywanie produktów, którymi są rzeczy ruchome, energia, woda oraz prawa majątkowe, jeżeli mogą być przedmiotem obrotu, w szczególności na podstawie umowy sprzedaży, dostawy, najmu, dzierżawy oraz leasingu z opcją lub bez opcji zakupu, które może obejmować dodatkowo rozmieszczenie lub instalację,
  - b) usługi - należy przez to rozumieć wszelkie świadczenia, które nie są robotami budowlanymi lub dostawami,
  - c) roboty budowlane –należy przez to rozumieć: - wykonanie albo zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych, określonych w załączniku II do dyrektywy 2014/24/UE, w załączniku I do dyrektywy 2014/25/UE oraz objętych działem 45 załącznika I do rozporządzenia (WE) nr 2195/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie Wspólnego Słownika Zamówień (CPV), lub obiektu budowlanego, a także - realizację obiektu budowlanego za pomocą dowolnych środków, zgodnie z wymaganiami określonymi przez zamawiającego;

- d) obiekt budowlany – należy przez to rozumieć wynik całości robót budowlanych w zakresie budownictwa lub inżynierii lądowej i wodnej, który może samoistnie spełniać funkcję gospodarczą lub techniczną.
2. Beneficjent zobowiązany jest do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia zgodnie z ustawą Pzp albo w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców, a także do działania w sposób przejrzysty i proporcjonalny – zgodnie z zasadą konkurencyjności określoną w wytycznych dotyczących kwalifikowalności.
  3. W przypadku wydatków o wartości poniżej 80 tys. zł netto Beneficjent zapewnia, że wydatek został poniesiony w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.
  4. Instytucja Zarządzająca w przypadku stwierdzenia naruszenia przez Beneficjenta zasad określonych w wytycznych dotyczących kwalifikowalności, dokonuje korekt finansowych, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi korygowania. Korekty obejmują całość wydatku poniesionego z naruszeniem ww. zasad w części odpowiadającej kwocie współfinansowania ze środków UE, jak i krajowego.
  5. Instytucja Zarządzająca, w przypadku stwierdzenia naruszenia przez Beneficjenta zasad określonych w ust. 1- 2, może uznać wydatki związane z udzielonym zamówieniem w całości lub części za niekwalifikowalne.
  6. Postanowienia ust. 1-5 stosuje się także do Partnerów⁴⁹.
  7. Zobowiązuje się Beneficjenta do zamieszczania w CST 2021 informacji, o których mowa w § 18 ust. 1 pkt. 4 umowy.

Ochrona danych osobowych

§ 23.

1. Przy przetwarzaniu danych osobowych Instytucja Zarządzająca i Beneficjent przestrzegają zasad wskazanych w RODO, ustawie o ochronie danych osobowych, ustawie wdrożeno-

---

⁴⁹ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

wej i innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego dotyczących ochrony danych osobowych.

2. Instytucja Zarządzająca i Beneficjent są odrębnymi administratorami danych osobowych wskazanych w art. 87 ustawy wdrożeniowej, zgodnie z art. 88 ustawy wdrożeniowej.
3. Szczegółowy zakres przetwarzanych danych osobowych określony jest w art. 87 ust. 2 ustawy wdrożeniowej oraz dokumentach programowych, stanowiących procedury dokonywania wydatków związanych z realizacją programów i projektów finansowanych ze środków europejskich, o których mowa w artykule 184 Ufp.
4. Beneficjent oraz Instytucja Zarządzająca przetwarzają dane osobowe na podstawie artykułu 6 ustęp 1 litera c RODO, do celów dotyczących realizacji zadań związanych z dofinansowaniem projektu zgodnie z przepisami prawa.
5. Beneficjent jest zobowiązany do wykonywania i udokumentowania, również w imieniu Instytucji Zarządzającej, obowiązku informacyjnego wobec osób, których dane pozyskuje. Beneficjent zapewnia, że obowiązek o którym mowa w zdaniu pierwszym jest wykonywany również przez podmioty, którym powierza realizację zadań w ramach projektu. Obowiązek informacyjny w imieniu Instytucji Zarządzającej powinien zostać wykonany w oparciu o formularz klauzuli informacyjnej, będący załącznikiem nr 11 do umowy. Zmiana formularza klauzuli informacyjnej nie powoduje konieczności aneksowania umowy.
6. Każda ze Stron zobowiązuje się do wdrożenia i stosowania odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzanych danych osobowych, zgodnie z art. 32 RODO.
7. Strony zobowiązują się do wzajemnej współpracy przy wypełnianiu obowiązków wynikających z RODO, w szczególności w zakresie obsługi żądań osób, których dane dotyczą, oraz w przypadku wystąpienia naruszenia ochrony danych osobowych, które mogłoby dotyczyć danych udostępnionych na podstawie niniejszej umowy.

Komunikacja i widoczność (Obowiązki informacyjne i promocyjne dot. wsparcia z UE)

§ 24.

1. Beneficjent jest zobowiązany do wypełniania obowiązków informacyjnych i promocyjnych, w tym informowania społeczeństwa o dofinansowaniu projektu przez Unię Europejską, zgodnie z rozporządzeniem ogólnym⁵⁰ (w szczególności z załącznikiem IX - Komunikacja i Widoczność), Podręcznikiem wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji⁵¹ oraz zgodnie z załącznikiem nr 8 do Umowy (wyciąg z zapisów „Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji”).
2. W okresie realizacji Projektu, o którym mowa w § 4 ust. 1 Beneficjent jest zobowiązany do:
  - 1) umieszczania w widoczny sposób znaku Funduszy Europejskich, znaku barw Rzeczypospolitej Polskiej (jeśli dotyczy; wersja pełnokolorowa), znaku Unii Europejskiej i oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego (dot. lit. a-c) na:
    - a) wszystkich prowadzonych działaniach informacyjnych i promocyjnych dotyczących Projektu,
    - b) wszystkich dokumentach i materiałach (m.in. produkty drukowane lub cyfrowe) podawanych do wiadomości publicznej,
    - c) wszystkich dokumentach i materiałach dla osób i podmiotów uczestniczących w Projekcie,

---

⁵⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.Urz.UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.).

⁵¹

<https://funduszeuropejskie.gov.pl/zasady-komunikacji-marki-fundusze-europejskie/>

- d) produktach, sprzęcie, pojazdach, aparaturze itp., powstałych lub zakupionych z Projektu, poprzez umieszczenie trwałego oznakowania w postaci naklejek,
- 2) umieszczenia w miejscu realizacji Projektu trwałej tablicy informacyjnej podkreślającej fakt otrzymania dofinansowania z UE, niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji Projektu obejmującego inwestycje rzeczowe lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu, w odniesieniu do:
- a. projektów wspieranych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, których całkowity koszt przekracza 100 000 EUR⁵².

W przypadku, gdy miejsce realizacji Projektu nie zapewnia swobodnego dostępu do ogółu społeczeństwa z informacją o realizacji tego Projektu, umiejscowienie tablicy powinno być uzgodnione z IZ.

Tablica musi być umieszczona niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji Projektu lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu aż do końca okresu trwałości Projektu.

- 3) w przypadku projektów innych niż te, o których mowa w pkt 2), umieszczenia w widocznym miejscu realizacji Projektu przynajmniej jednego trwałego plakatu o minimalnym formacie A3 lub podobnej wielkości elektronicznego wyświetlacza, podkreślającego fakt otrzymania dofinansowania z UE,
- 4) umieszczenia krótkiego opisu Projektu na oficjalnej stronie internetowej Beneficjenta jeśli ją posiada i na jego stronach mediów społecznościowych⁵³.

Opis projektu musi zawierać:

- a. tytuł projektu lub jego skróconą nazwę,
- b. podkreślenie faktu otrzymania wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez zamieszczenie znaku Funduszy Europejskich, znaku barw

---

⁵² Całkowity koszt projektu obejmuje koszty kwalifikowane i niekwalifikowane. Koszt projektu należy przeliczyć według kursu Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia pracy Komisji Europejskiej w miesiącu poprzedzającym miesiąc podpisania umowy o dofinansowanie.

⁵³ Jeżeli Beneficjent nie posiada takiego profilu, musi go założyć (przynajmniej jeden profil).

Rzeczypospolitej Polskiej, znaku Unii Europejskiej i oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego,

- c. zadania, działania, które będą realizowane w ramach projektu (opis, co zostanie zrobione, zakupione etc.),
- d. grupy docelowe (do kogo skierowany jest projekt, kto z niego skorzysta),
- e. cel lub cele projektu,
- f. efekty, rezultaty projektu (jeśli opis zadań, działań nie zawiera opisu efektów, rezultatów),
- g. wartość projektu (całkowity koszt projektu),
- h. wysokość wkładu Funduszy Europejskich,

Dodatkowo, w przypadku wszelkich informacji o realizowanym projekcie podawanych do wiadomości za pośrednictwem mediów społecznościowych, musisz stosować hasztag #FunduszeUE lub #FunduszeEuropejskie.

- 5) Jeżeli projekt ma znaczenie strategiczne⁵⁴ lub jego całkowity koszt przekracza 10 mln euro⁵⁵, zorganizowania wydarzenia lub działania informacyjno-promocyjnego (np. konferencję prasową, wydarzenie promujące projekt, prezentację projektu na targach branżowych) w ważnym momencie realizacji projektu, np. na otwarcie projektu, zakończenie projektu lub jego ważnego etapu np. rozpoczęcie inwestycji, oddanie inwestycji do użytkowania itp.

Do udziału w wydarzeniu informacyjno-promocyjnym należy zaprosić z co najmniej 4-tygodniowym wyprzedzeniem przedstawicieli Komisji Europejskiej i Instytucji Zarządzającej za pośrednictwem poczty elektronicznej europa@opolskie.pl oraz EMPL-D3-UNIT@ec.europa.eu,

---

⁵⁴ Projekt, który wnosi znaczący wkład w osiągnięcie celów programu i który podlega szczególnym środkom dotyczącym monitorowania i komunikacji.

⁵⁵ Całkowity koszt projektu obejmuje koszty kwalifikowalne i niekwalifikowalne. Koszt projektu należy przeliczyć według kursu Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia pracy Komisji Europejskiej w miesiącu poprzedzającym miesiąc zawarcia umowy o dofinansowanie.

- 6) dokumentowania działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych w ramach Projektu.
3. Beneficjent, który realizuje projekt o całkowitym koszcie przekraczającym 5 mln euro⁵⁶ (z wyłączeniem beneficjentów, którzy realizują wyłącznie projekty pomocy technicznej), informuje Instytucję Zarządzającą o:
    - 1) planowanych wydarzeniach informacyjno-promocyjnych związanych z projektem,
    - 2) innych planowanych wydarzeniach i istotnych okolicznościach związanych z realizacją projektu, które mogą mieć znaczenie dla opinii publicznej i mogą służyć budowaniu marki Funduszy Europejskich⁵⁷.
  4. Beneficjent przekazuje informacje o planowanych wydarzeniach, o których mowa w ust. 3, na co najmniej 14 dni przed wydarzeniem za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres Instytucji Zarządzającej euuropejskie@opolskie.pl. Informacja powinna wskazywać dane kontaktowe osób ze strony Beneficjenta zaangażowanych w wydarzenie.
  5. Każdorazowo na prośbę IZ, Beneficjent jest zobowiązany do zorganizowania wspólnego wydarzenia informacyjno-promocyjnego dla mediów (np. briefingu prasowego, konferencji prasowej) z przedstawicielami IZ.
  6. Jeśli Beneficjent realizuje projekty, w których przewidziany jest udział uczestników projektu⁵⁸, Beneficjent zobowiązany jest do rzetelnego i regularnego wprowadzania

---

⁵⁶ Całkowity koszt projektu obejmuje koszty kwalifikowalne i niekwalifikowalne. Koszt projektu należy przeliczyć według kursu Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia pracy Komisji Europejskiej w miesiącu poprzedzającym miesiąc zawarcia umowy o dofinansowaniu.

⁵⁷ Wydarzenia otwierające/kończące realizację projektu lub związane z rozpoczęciem/realizacją/zakończeniem ważnego etapu projektu.

⁵⁸ Uczestnik projektu oznacza osobę fizyczną, która odnosi bezpośrednio korzyści z danego projektu, przy czym nie jest odpowiedzialna ani za inicjowanie projektu, ani jednocześnie za jego inicjowanie, i wdrażanie i która nie otrzymuje wsparcia finansowego.

aktualnych danych do wyszukiwarki wsparcia dla potencjalnych beneficjentów i uczestników projektów, dostępnej na Portalu Funduszy Europejskich.

7. W przypadku niewywiązania się Beneficjenta z obowiązków określonych w ust. 2 pkt 1 lit. a - c oraz pkt 2 - 5, IZ wzywa Beneficjenta do podjęcia działań zaradczych w terminie i na warunkach określonych w wezwaniu. W przypadku braku wykonania przez Beneficjenta działań zaradczych, o których mowa w wezwaniu, IZ pomniejsza maksymalną kwotę dofinansowania, o której mowa w § 2 ust. 3 pkt 1 o wartość nie większą niż 3 % tego dofinansowania, zgodnie z wykazem pomniejszenia wartości dofinansowania projektu w zakresie obowiązków komunikacyjnych, który stanowi załącznik nr 9 do Umowy. W takim przypadku IZ w drodze jednostronnego oświadczenia woli, które jest wiążące dla Beneficjenta, dokona zmiany maksymalnej kwoty dofinansowania, o której mowa w § 2 ust. 3 pkt 1, o czym poinformuje Beneficjenta w formie pisemnej lub elektronicznej. Jeżeli w wyniku pomniejszenia dofinansowania okaże się, że Beneficjent otrzymał środki w kwocie wyższej niż maksymalna wysokość dofinansowania, o której mowa w zdaniu poprzednim, różnica podlega zwrotowi bez odsetek w terminie i na zasadach określonych przez IZ. Po bezskutecznym upływie terminu do zwrotu, następuje on w trybie i na zasadach określonych w art. 207 Ufp.
8. W przypadku stworzenia przez osobę trzecią utworów, w rozumieniu art.1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o Prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 24 z późn. zm.) związanych z komunikacją i widocznością (np. zdjęcia, filmy, broszury, ulotki, prezentacje multimedialne nt. Projektu), powstałych w ramach Projektu Beneficjent zobowiązuje się do uzyskania od tej osoby bez odrębnego wynagrodzenia majątkowych praw autorskich do tych utworów.
9. Każdorazowo, na wniosek IK UP, IZ i unijnych instytucji lub organów i jednostek organizacyjnych, Beneficjent zobowiązuje się do udostępnienia tym podmiotom utworów związanych komunikacją i widocznością (np. zdjęcia, filmy, broszury, ulotki, prezentacje multimedialne nt. Projektu) powstałych w ramach Projektu, na podstawie oświadczenia udzielenia licencji niewyłącznej, stanowiącego załącznik nr 10 do niniejszej umowy.
10. Na wniosek IK UP, IZ i unijnych instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Beneficjent zobowiązuje się do udzielenia tym podmiotom nieodpłatnej i niewyłącznej

licencji do korzystania z utworów związanych z komunikacją i widocznością (np. zdjęcia, filmy, broszury, ulotki, prezentacje multimedialne nt. Projektu) powstałych w ramach Projektu w następujący sposób:

- 1) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terytorium innych państw członkowskich UE,
  - 2) na okres 10 lat,
  - 3) bez ograniczeń co do liczby egzemplarzy i nośników, w zakresie następujących pól eksploatacji:
    - a) utrwalanie – w szczególności drukiem, zapisem w pamięci komputera i na nośnikach elektronicznych, oraz zwielokrotnianie, powielanie i kopiowanie tak powstałych egzemplarzy dowolną techniką,
    - b) rozpowszechnianie oraz publikowanie w dowolny sposób (w tym poprzez: wyświetlanie lub publiczne odtwarzanie lub wprowadzanie do pamięci komputera i sieci multimedialnych, w tym Internetu) – w całości lub w części, jak również w połączeniu z innymi utworami,
    - c) publiczna dystrybucja utworów lub ich kopii we wszelkich formach (np. książka, broszura, CD, Internet),
    - d) udostępnianie, w tym unijnym instytucjom, organom lub jednostkom organizacyjnym Unii, IK UP, IZ oraz ich pracownikom oraz publiczne udostępnianie przy wykorzystaniu wszelkich środków komunikacji (np. Internet),
    - e) przechowywanie i archiwizowanie w postaci papierowej albo elektronicznej,
  - 4) z prawem do udzielania osobom trzecim sublicencji na warunkach i polach eksploatacji, o których mowa w niniejszym ustępie.
11. Znaki graficzne oraz obowiązkowe wzory tablic, plakatów i naklejek są określone w Księdze Tożsamości Wizualnej i dostępne na stronie Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 pod adresem www.funduszeue.opolskie.pl oraz w załączniku nr 8 do Umowy (wyciąg z zapisów „Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji”).
12. Zmiana adresu strony internetowej wskazanej w ust. 11 nie wymaga aneksowania Umowy. Instytucja poinformuje Beneficjenta o tym fakcie w formie pisemnej lub

elektronicznej, wraz ze wskazaniem daty, od której obowiązuje zmieniony adres.

Zmiana jest skuteczna z chwilą doręczenia informacji Beneficjentowi.

13. Beneficjent przyjmuje do wiadomości, że objęcie dofinansowaniem oznacza umieszczenie danych beneficjenta w publikowanym przez IZ wykazie projektów⁵⁹.
14. Beneficjent zobowiązuje się stosować przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub państwowych funduszy celowych ze zm. (jeśli dotyczy) (Dz. U. z 2021 r. poz. 953 z późn. zm.).

---

⁵⁹ Zgodnie z art. 49 ust. 3 i 5 rozporządzenia ogólnego.

Prawa autorskie

§ 25.

1. W przypadku zlecenia części zadań w ramach Projektu wykonawcy obejmujących m.in. opracowanie utworu Beneficjent zobowiązany jest do zastrzeżenia w umowie z wykonawcą, że autorskie prawa majątkowe do ww. utworu przysługują Beneficjentowi.
2. Beneficjent zobowiązany jest do zawarcia z Instytucją Zarządzającą odrębnej umowy przeniesienia autorskich praw majątkowych do utworów wytworzonych w ramach Projektu, z jednoczesnym udzieleniem licencji na rzecz Beneficjenta na korzystanie z ww. utworów. Umowa, o której mowa w zdaniu pierwszym, zostanie zawarta na pisemny wniosek Instytucji Zarządzającej w ramach dofinansowania, o którym mowa w §2 ust. 3 pkt. 1.

Oświadczenia

§ 26.

1. Beneficjent w imieniu swoim i Partnerów⁶⁰ oświadcza, że nie podlega wykluczeniu na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących z ubiegania się o środki przeznaczone na realizację Projektu, w tym wykluczeniu na podstawie art. 207 ust. 4 Ufp.
2. Beneficjent oświadcza, że nie był prawomocnie skazany za przestępstwo przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo skarbowe⁶¹.
3. Beneficjent zapewnia, że osoby dysponujące środkami dofinansowania projektu, tj. osoby upoważnione do podejmowania wiążących decyzji finansowych w imieniu Beneficjenta, nie są prawomocnie skazane za przestępstwo przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo skarbowe.

---

⁶⁰ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w partnerstwie.

⁶¹ Dotyczy przypadku, gdy Beneficjent jest osobą fizyczną.

4. Beneficjent jest zobowiązany do informowania Instytucji Zarządzającej o wszelkich zmianach w zakresie oświadczeń i zapewnień wskazanych w ust. 1-3 w terminie 7 dni od zaistnienia tych zmian.

Rozwiązanie umowy przez Instytucję Zarządzającą

§ 27.

1. Instytucja Zarządzająca może wypowiedzieć umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia, co skutkuje jej natychmiastowym rozwiązaniem, w przypadku gdy:
  - 1) Beneficjent nie przedłożył zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy zgodnie z § 17⁶²;
  - 2) Beneficjent dopuścił się poważnych nieprawidłowości finansowych, w szczególności wykorzystał przekazane środki na cel inny niż określony w Projekcie lub niezgodnie z umową;
  - 3) Beneficjent złożył lub posłużył się fałszywym oświadczeniem lub podrobionymi, przerobionymi lub stwierdzającymi nieprawdę dokumentami w celu uzyskania dofinansowania w ramach niniejszej umowy lub uznania za kwalifikowalne wydatków ponoszonych w ramach Projektu;
  - 4) Beneficjent ze swojej winy nie rozpoczął realizacji Projektu w ciągu 3 miesięcy od ustalonej we Wniosku początkowej daty okresu realizacji Projektu;
  - 5) Beneficjent w ramach realizacji projektu nie spełnia któregokolwiek z bezwzględnych kryteriów, o których mowa w § 3 ust.6;
  - 6) Beneficjent nie wywiązuje się z obowiązków nałożonych na niego w umowie;
  - 7) Beneficjent realizuje Projekt w sposób niezgodny z umową, przepisami prawa unijnego lub krajowego lub zasadami realizacji FEO 2021-2027;
  - 8) Beneficjent nie przestrzega procedur udzielania zamówień.
2. Instytucja Zarządzająca może wypowiedzieć umowę z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, po upływie którego następuje jej rozwiązanie, w przypadku gdy:

---

⁶² Nie dotyczy beneficjentów sektora finansów publicznych oraz beneficjentów zwolnionych na podstawie art. 206 ust. 4 Ufp z obowiązku ustanawiania zabezpieczenia wykonania umowy.

- 1) Beneficjent opóźnia się w realizacji Projektu w stosunku do harmonogramu określonego we Wniosku o okres dłuższy niż 3 miesiące albo gdy inne okoliczności czynią zasadnym przypuszczenie, że zakończenie realizacji zakresu rzeczowego Projektu nie nastąpi w terminie wynikającym z tego harmonogramu;
- 2) Beneficjent odmówi poddania się kontroli, o której mowa w § 20;
- 3) Beneficjent w ustalonym przez Instytucję Zarządzającą terminie nie doprowadzi do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości;
- 4) Beneficjent nie przedkłada zgodnie z umową wniosków o płatność lub dokumentów, o których mowa w § 13 ust. 8;
- 5) Beneficjent uchyla się od wykonywania obowiązków, o których mowa w § 21 ust. 1;
- 6) Beneficjent dokonał zmian prawno-organizacyjnych zagrażających realizacji niniejszej umowy;
- 7) Beneficjent podlega zarządowi komisarycznemu, bądź zawiesił swoją działalność lub prowadzone są względem niego postępowania prawne o podobnym charakterze;
- 8) Beneficjent zaprzestał prowadzenia działalności, został złożony wobec niego wniosek o ogłoszenie upadłości lub zostało wszczęte postępowanie likwidacyjne;
- 9) Beneficjent zaprzestał realizacji umowy na skutek siły wyższej, a w opinii Instytucji Zarządzającej brak jest możliwości prawidłowej i terminowej realizacji projektu.

Rozwiązanie umowy za porozumieniem

§ 28.

Umowa może zostać rozwiązana w drodze pisemnego porozumienia stron na wniosek każdej ze stron w przypadku wystąpienia okoliczności, które uniemożliwiają dalsze wykonywanie postanowień zawartych w umowie.

Skutki rozwiązania umowy

§ 29.

1. W przypadku rozwiązania umowy na podstawie § 27 ust. 1, Beneficjent jest zobowiązany do zwrotu całości otrzymanego dofinansowania wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych liczonymi od dnia przekazania środków dofinansowania w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia rozwiązania umowy na rachunek bankowy wskazany przez Instytucję Zarządzającą.
2. W przypadku rozwiązania umowy w trybie § 27 ust. 2 i § 28 Beneficjent ma prawo do wykorzystania wyłącznie tej części otrzymanych transz dofinansowania, które odpowiadają prawidłowo zrealizowanej części Projektu, z zastrzeżeniem ust. 3-5.
3. Za prawidłowo zrealizowaną część Projektu należy uznać część Projektu rozliczoną zgodnie z regułą proporcjonalności, o której mowa w *Wytocznych dotyczących kwalifikowalności*. Beneficjent jest zobowiązany przedstawić rozliczenie otrzymanych transz dofinansowania, w formie wniosku o płatność w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia rozwiązania umowy⁶³.
4. W przypadku rozwiązania umowy w trybie § 27 ust. 2 Beneficjent jest zobowiązany do zwrotu niewykorzystanej części otrzymanych transz dofinansowania wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych liczonymi od dnia przekazania środków dofinansowania w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia rozwiązania umowy na rachunek bankowy wskazany przez Instytucję Zarządzającą.
5. W przypadku rozwiązania umowy w trybie § 28 Beneficjent jest zobowiązany do zwrotu niewykorzystanej części otrzymanych transz dofinansowania bez odsetek w terminie 30 dni kalendarzowych od dnia rozwiązania umowy na rachunek bankowy wskazany przez Instytucję Zarządzającą.
6. W przypadku niedokonania zwrotu środków zgodnie z ust. 1, 4 lub 5, stosuje się odpowiednio § 16 umowy.

§ 30.

1. Rozwiązanie umowy nie obejmuje obowiązków Beneficjenta wynikających z § 3 ust. 1 pkt 8, § 19-21 oraz § 24-25, które jest on zobowiązany wykonywać w dalszym ciągu.

---

⁶³ Przepis nie dotyczy przypadku, gdy Beneficjent nie poniósł wydatków kwalifikowalnych.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy sytuacji, gdy w związku z rozwiązaniem umowy wszystkie wydatki poniesione w ramach Projektu są uznane za niekwalifikowalne.

Zakaz przenoszenia praw

§ 31.

1. Prawa i obowiązki oraz wierzytelności Beneficjenta wynikające z umowy nie mogą być przenoszone na osoby trzecie, bez zgody Instytucji Zarządzającej. Powyższy przepis nie obejmuje przenoszenia praw w ramach partnerstwa.
2. Beneficjent zobowiązuje się wprowadzić prawa i obowiązki Partnerów wynikające z niniejszej umowy w zawartej z nimi umowie o partnerstwie⁶⁴.

Postanowienia końcowe

§ 32.

1. Beneficjent jest zobowiązany do stosowania preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej przy udzielaniu zamówień, o ile rodzaj zamówień na to zezwala (jeśli dotyczy) m. in. poprzez zlecenie zadań:
  - a) na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.) lub stosowania innych przewidzianych prawem trybów, w tym ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 806) czy ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 48),
  - b) na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 z późn. zm.), jeśli beneficjent jest zobowiązany do stosowania tej ustawy, z wykorzystaniem klauzul społecznych.
2. Przy udzielaniu zamówień w ramach zasady konkurencyjności kryteria oceny ofert, oprócz ceny lub kosztu, mogą obejmować m. in. aspekty społeczne.
3. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad równościowych, w tym *Standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027*, Karty Praw Podstawowych (KPP) (w szczególności z artykułami wskazanymi w *Procedurze składania zgłoszeń o podejrze-*

---

⁶⁴ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

niu niezgodności z Kartą praw podstawowych (KPP) do praktyki wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 dostępnej na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej) oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) (w szczególności z artykułami wskazanymi w Procedurze służącej do włączania zapisów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) do praktyki wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 dostępnej na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej).

4. W przypadku Beneficjentów będących jednostkami samorządu terytorialnego lub podmiotami od nich zależnymi lub przez nie kontrolowanymi, warunek ten nie odnosi się wyłącznie do działalności prowadzonej w ramach Projektu, ale do ogółu podejmowanych przez jednostkę działań, w tym ustanawianych przez Beneficjenta aktów prawa miejscowego.
5. W przypadku Beneficjentów, o których mowa w ust. 4 powyżej, podpisanie Umowy o dofinansowanie jest jednoznaczne ze złożeniem przez Beneficjenta oświadczenia, iż instytucja którą reprezentuje nie podejmowała i nie podejmuje jakichkolwiek działań dyskryminujących, w tym nie ustanowiła jakichkolwiek aktów prawa miejscowego, sprzecznych z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, a w przypadku podjęcia takich działań przez Beneficjenta, podjęte zostały działania naprawcze, skutkujące uchynieniem działań dyskryminujących, w szczególności uchylające dyskryminujące akty prawa miejscowego Beneficjenta.
6. Beneficjent, o którym mowa w ust. 4, podpisując niniejszą Umowę o dofinansowanie oświadcza również, że na dzień zawarcia Umowy o dofinansowanie nie toczy się wobec niego jakiegokolwiek postępowanie w związku z możliwością podejmowania przez Beneficjenta działań dyskryminacyjnych, nie zostały wydane jakiegokolwiek orzeczenia organów administracji publicznej lub sądów stwierdzające podejmowanie działań dyskryminacyjnych przez Beneficjenta, a w przypadku wydania orzeczenia stwierdzającego podejmowanie działań dyskryminacyjnych przez Beneficjenta, Beneficjent, oświadcza, że podjęte zostały działania naprawcze, skutkujące uchynieniem działań dyskryminujących, w szczególności uchylające dyskryminujące akty prawa miejscowego Beneficjenta.
7. Beneficjent jest zobowiązany niezwłocznie poinformować właściwą instytucję o wystąpieniu jakiegokolwiek okoliczności, które powodować będą nieaktualność w/w oświad-

czeń Beneficjenta wskazanych w ust. 4 i 5, w szczególności o podjęciu działań dyskryminacyjnych, w tym o ustanowieniu przez Beneficjenta aktów prawa miejscowego, sprzecznych z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, toczących się wobec Beneficjenta postępowaniach lub wydanych wobec Beneficjenta orzeczeniach organów administracji publicznej lub sądów, w przedmiocie podejmowania przez Beneficjenta działań dyskryminacyjnych.

8. Beneficjent zobowiązuje się do przestrzegania zasad równościowych, w tym Standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027, Karty Praw Podstawowych (KPP) oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) na wszystkich etapach wdrażania Projektu (w tym w odniesieniu do uczestników projektów).
9. Powyższe ma charakter deklaracyjny wyłącznie na etapie wnioskowania i będzie podlegać weryfikacji na etapie rozliczania i kontroli.
10. W przypadku powzięcia wiedzy lub otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu naruszenia przez Beneficjenta zasad równościowych lub/i podejmowanych działań dyskryminacyjnych, sprzecznych z zasadami horyzontalnymi, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, wypłata dofinansowania przewidzianego w umowie może zostać wstrzymana do czasu wyjaśnienia sprawy.
11. Po rozpatrzeniu sprawy przez właściwy organ/instytucję, w zależności od okoliczności może to oznaczać uznanie za niekwalifikowalne wszystkich wydatków w ramach Projektu i obciążenie Beneficjenta korektą finansową lub pomniejszeniem wydatków, o których mowa w art. 26 ustawy wdrożeniowej.
12. W przypadku rażących lub notorycznych naruszeń *Standardów dostępności dla polityki spójności 2021-2027*, stanowiących załącznik nr 2 do *Wytycznych dotyczących zasad równościowych* lub uchylania się beneficjenta od realizacji działań naprawczych Instytucja Zarządzająca FEO 2021-2027 może uznać część wydatków za niekwalifikowalne. Skutkować może to obciążeniem Beneficjenta korektą finansową lub pomniejszeniem wydatków, o których mowa w art. 26 ustawy wdrożeniowej.

1. W sprawach nieuregulowanych umową zastosowanie mają odpowiednie reguły i warunki wynikające z Programu, a także odpowiednie przepisy prawa unijnego i prawa krajowego, w szczególności:

- 1) Rozporządzenia ogólnego;
- 2) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 21, ze zm.);
- 3) ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1071 z późn. zm.);
- 4) Ufp;
- 5) ustawy wdrożeniowej;
- 6) ustawy Pzp;
- 7) rozporządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 21 września 2022 r. w sprawie zaliczek w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich;
- 8) rozporządzenia wydanego na podstawie zapisu art. 30 ust. 4 ustawy wdrożeniowej;
- 9) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 500).

§ 34.

1. Spory związane z realizacją umowy strony będą starały się rozwiązać polubownie.
2. W przypadku braku porozumienia spór będzie podlegał rozstrzygnięciu przez sąd powszechny właściwy dla siedziby Instytucji Zarządzającej, za wyjątkiem sporów związanych ze zwrotem środków na podstawie przepisów o finansach publicznych.

§ 35.

Zmiana w treści umowy związana ze zmianą adresu siedziby Beneficjenta i *Partnerów*⁶⁵, wymaga pisemnego poinformowania Instytucji Zarządzającej pod rygorem nieważności.

---

⁶⁵ Dotyczy przypadku, gdy Projekt jest realizowany w ramach partnerstwa.

Pozostałe zmiany w treści umowy wymagają, pod rygorem nieważności, formy aneksu do umowy, z zastrzeżeniem § 1 pkt 13, § 2 ust. 5, § 3 ust. 6, § 4 ust. 4, § 5 ust. 1 i 2, § 10 ust. 3, § 15 ust. 1 oraz § 18 ust. 3, § 23 ust. 27 oraz § 24 ust. 10.

§ 36

1. Umowa została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron
2. Integralną część umowy stanowią następujące załączniki:
  - 1) Załącznik nr 1: Wniosek o dofinansowanie projektu o sumie kontrolnej nr..... ;
  - 2) Załącznik nr 2: Oświadczenie o kwalifikowalności podatku od towarów i usług⁶⁶;
  - 3) Załącznik nr 3 Formularz wniosku o płatność;
  - 4) Załącznik nr 4: Formularz wprowadzania zmian w projekcie realizowanym w ramach FEO 2021-2027;
  - 5) Załącznik nr 5: Taryfikator korekt kosztów pośrednich za naruszenia postanowień umowy w zakresie zarządzania projektem;
  - 6) Załącznik nr 6: Harmonogram płatności;
  - 7) Załącznik nr 7: Wniosek o dodanie osoby zarządzającej projektem po stronie Beneficjenta;
  - 8) załącznik nr 8: Wyciąg z zapisów „Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji”
  - 9) załącznik nr 9: Wykaz pomniejszenia wartości dofinansowania projektu w zakresie obowiązków komunikacyjnych beneficjentów FE;
  - 10) Załącznik nr 10: Wzór oświadczenia udzielenia licencji niewyłączonej;
  - 11) Załącznik nr 11: Klauzula informacyjna;

---

⁶⁶ Dotyczy Projektu o wartości co najmniej 5 mln EUR, w którym Beneficjent/Partner będzie kwalifikował koszt podatku od towarów i usług.

- 12) Załącznik nr 12: Zasady weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym wykaz minimalnych obligatoryjnych dokumentów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027;
- 13) Załącznik nr 13: Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023 – 2025;
- 14) Załącznik nr 14: Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem;
- 15) Załącznik nr 15: Analiza dotycząca obszarów komunikacyjnie wykluczonych w województwie opolskim.

Podpisy:

.....

Institucja Zarządzająca

.....

Beneficjent

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OPOLSKIE

załącznik nr 2 do umowy

OŚWIADCZENIE O KWALIFIKOWALNOŚCI VAT¹

W związku z przyznaniem ..... (*nazwa Beneficjenta oraz jego status prawny*)
dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu
regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 na realizację
projektu ..... (*nazwa i nr projektu*) ..... (*nazwa
Beneficjenta/Partnera*) oświadcza, iż realizując powyższy projekt nie może odzyskać w żaden
sposób poniesionego kosztu podatku VAT, którego wysokość została zawarta w budżecie
Projektu.

.....(*nazwa Beneficjenta/partnera*)..... zobowiązuje się do zwrotu
zrefundowanej w ramach Projektu..... (*nazwa i nr projektu*) .....
części poniesionego podatku od towarów i usług, jeżeli w okresie do 5 lat po zakończeniu
Projektu zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku² przez

---

¹ Oświadczenie może być modyfikowane w przypadku gdy beneficjent kwalifikuje VAT wyłącznie w odniesieniu do poszczególnych kategorii wydatków. W przypadku realizacji projektu w ramach partnerstwa, oświadczenie składa każdy z partnerów, który w ramach ponoszonych przez niego wydatków będzie kwalifikował VAT.

² Por. z art. 91 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 775 z późn. zm.).

.....(nazwa Beneficjenta/partnera)³, w terminie nie dłuższym niż 90 dni od dnia złożenia deklaracji podatkowej VAT⁴.

Jednocześnie .....(nazwa Beneficjenta/partnera) zobowiązuje się do poinformowania Instytucji Zarządzającej o zmianie statusu podatkowego VAT w okresie realizacji Projektu, jak też 5 lat po jego zakończeniu, jeśli będzie to miało wpływ na prawną możliwość odzyskania VAT rozliczonego w Projekcie.

(nazwa Beneficjenta/partnera) .....zobowiązuje się również do udostępniania dokumentacji finansowo-księgowej oraz udzielania uprawnionym organom kontrolnym informacji umożliwiających weryfikację kwalifikowalności podatku od towarów i usług.

.....
(podpis i pieczęć)

---

³ Art. 86 ust. 13 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług „
Jeżeli podatnik nie dokonał obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w terminach, o których mowa w ust. 10, 10d, 10e i 11, może on obniżyć kwotę podatku należnego przez dokonanie korekty deklaracji podatkowej za okres, w którym powstało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego, nie później jednak niż **w ciągu 5 lat**, licząc od początku roku, w którym powstało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego, z zastrzeżeniem ust. 13a.”

⁴ Dotyczy deklaracji podatkowej VAT, w której wykazano kwotę podatku naliczonego z tytułu zakupu towarów i usług poniesionych w ramach przyznanego dofinansowania. W przypadku niedokonania zwrotu w tym terminie, stosuje się § 16 umowy.

załącznik nr 3 do umowy

Numer wniosku o płatność

*Pole uzupełnia pracownik instytucji.

-----INFORMACJE O PROJEKCIE-----

Numer projektu		
Tytuł projektu		
Nazwa beneficjenta		
Wniosek za okres od	Wniosek za okres do	
Rodzaj wniosku <i>* Wniosku zaliczkowego nie można łączyć z wnioskiem końcowym.</i> <i>* Wniosek refundacyjny lub Wniosek rozliczający zaliczkę musi być także oznaczony jako wniosek sprawozdawczy.</i>		
☐ Wniosek zaliczkowy	☐ Wniosek refundacyjny	☐ Wniosek rozliczający zaliczkę
☐ Wniosek sprawozdawczy	☐ Wniosek końcowy	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne	Dofinansowanie
Wnioskowana kwota, w tym:	Zaliczka	Refundacja

-----POSTĘP RZECZOWY-----

Numer i nazwa zadania¹
Stan realizacji zadania

Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu (pole opcjonalne)
---

¹ Dla każdego ze swoich zadań powiel i uzupełnij pola „Numer i nazwa zadania” oraz „Stan realizacji zadania”.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek sprawozdawczy”.

Powiel i uzupełnij tabelkę dot. wskaźnika tyle razy, ile masz wskaźników rezultatu w projekcie.

Uzupełnij pole, jeśli wskaźnik wykazujesz w podziale na płeć.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Jw.

Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek refundacyjny” lub „Wniosek rozliczający zaliczkę”.

Wstaw tu numer i nazwę swojego zadania, a w tabelce wpisz sumę wydatków które zgłaszasz tym wnioskiem. Tabelkę powiel tyle razy, ile masz zadań w projekcie rozliczanych za pomocą wydatków rzeczywiście ponoszonych.

Planowany przebieg realizacji projektu (pole opcjonalne)

Powiel tą tabelkę (od pola „Numer i nazwa zadania” do pola „Typ dokumentu”) tyle razy, ile wykazujesz dokumentów na zestawieniu dokumentów.

Jeśli jako „Rodzaj identyfikatora” wskazano „Nie dotyczy”, nie uzupełniaj tego pola.

Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek refundacyjny” lub „Wniosek rozliczający zaliczkę”.

Wstaw tu numer i nazwę swojego zadania, a w tabelce wpisz sumę wydatków które zgłaszasz tym wnioskiem. Tabelkę powiel tyle razy, ile masz zadań w projekcie rozliczanych za pomocą uproszczonych metod rozliczania.

Powiel tą tabelkę (od pola „Numer i nazwa zadania” do pola „Dofinansowanie”) tyle razy, ile w projekcie masz pozycji budżetowych rozliczanych za pomocą uproszczonych metod rozliczania.

Pole wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj ryczałtu wskazano „kwotę ryczałtową”.

Jw.

Pole wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj ryczałtu wskazano „stawkę jednostkową”.

Jw.

Pole wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj ryczałtu wskazano „stawkę ryczałtową”.

Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek refundacyjny” lub „Wniosek rozliczający zaliczkę”.

Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek rozliczający zaliczkę”.

Powiel tą tabelkę dla każdego raportowanego zwrotu i każdej raportowanej tym wnioskiem korekty.

Powiel tą tabelkę dla każdego wykazywanego dochodu.

Pole wymaga uzupełnienia, jeśli projekt nie jest realizowany zgodnie z zasadami polityk wspólnotowych.

Powiel wiersze tyle razy, ile wykazujesz załączników.

-----WSKAŹNIKI PRODUKTU²-----

Numer i nazwa wskaźnika		
Jednostka miary		Czy podział na płeć? ☐ Tak ☐ Nie
Wartość docelowa – Ogółem	Wartość docelowa – Kobiety	Wartość docelowa – Mężczyźni
Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym - Ogółem	Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym - Kobiety	Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym - Mężczyźni
Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) – Ogółem	Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) - Kobiety	Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) - Mężczyźni
Stopień realizacji (%) – Ogółem	Stopień realizacji (%) - Kobiety	Stopień realizacji (%) - Mężczyźni

---

² Dla każdego ze swoich zadań powiel i uzupełnij pola „Numer i nazwa zadania” oraz „Stan realizacji zadania”.

Numer i nazwa wskaźnika		
Jednostka miary		Czy podział na płeć? ☐ Tak ☐ Nie
Wartość bazowa – Ogółem	Wartość bazowa – Kobiety	Wartość bazowa – Mężczyźni
Wartość docelowa – Ogółem	Wartość docelowa – Kobiety	Wartość docelowa – Mężczyźni
Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym – Ogółem	Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym - Kobiety	Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym - Mężczyźni
Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) – Ogółem	Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) - Kobiety	Wartość osiągnięta od początku realizacji projektu (narastająco) - Mężczyźni
Stopień realizacji (%) – Ogółem	Stopień realizacji (%) - Kobiety	Stopień realizacji (%) - Mężczyźni

---

³ Sekcja wymaga uzupełnienia, jeśli jako rodzaj wniosku oznaczono „Wniosek sprawozdawczy”.

-----ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW⁴-----

Razem wydatki rzeczywiście poniesione	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
W tym VAT	Dofinansowanie

Razem Zadanie (...)	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
W tym VAT	Dofinansowanie

Numer i nazwa zadania	
Lp.	Rodzaj dokumentu <i>*Zaznacz jeden rodzaj.</i> ☐ Faktura lub dokument o równoważnej mocy dowodowej ☐ Lista płac ☐ Inne
Numer dokumentu	Numer księgowy lub ewidencyjny
Rodzaj identyfikatora wystawcy <i>*Zaznacz jeden rodzaj.</i> ☐ PESEL ☐ NIP ☐ Numer zagraniczny ☐ Nie dotyczy	Nr identyfikacyjny wystawcy
Data wystawienia dokumentu	Data zapłaty

⁴ Powiel i uzupełnij tabelkę dot. wskaźnika tyle razy, ile masz wskaźników produktu w projekcie.

Kwota dokumentu brutto	Kwota dokumentu netto
Czy faktura korygująca? ☐ Tak ☐ Nie	Numer kontraktu
Nazwa towaru lub usługi	
Uwagi (pole opcjonalne)	
Numer i nazwa pozycji budżetowej 1	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
W tym VAT	Dofinansowanie
Numer i nazwa pozycji budżetowej 2	
<i>*Uzupełnij, jeśli dany dokument rozlicza więcej niż jedną pozycję budżetową.</i>	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
W tym VAT	Dofinansowanie
Załączniki:	
Nazwa załącznika 1	Typ dokumentu 1
Nazwa załącznika 2	Typ dokumentu 2

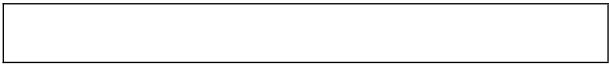
-----UPROSZCZONE METODY ROZLICZANIA⁵-----

Razem uproszczone metody rozliczania	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie	

Razem Zadanie (...)	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie	

Numer i nazwa zadania	
Lp.	Rodzaj ryczaftu <i>*Zaznacz jeden rodzaj.</i> ☐ Kwota ryczałtowa ☐ Stawka jednostkowa ☐ Stawka ryczałtowa
Nazwa ryczaftu	
Nazwa wskaźnika 1	Wartość wskaźnika 1
Stawka jednostkowa	Liczba stawek
Stawka ryczałtowa (%)	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie	

⁵ Uzupelnij pole, jeśli wskaźnik wykazujesz w podziale na płeć.

-----ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WYDATKÓW⁶-----

Nazwa źródła	Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie		
W tym UE		
Razem wkład własny		
Budżet państwa		
Budżet jednostek samorządu terytorialnego		
Inne publiczne		
Prywatne		
Suma		

---

⁶ Jw.

-----ROZLICZANIE ZALICZEK⁷-----

Środki dotychczas przekazane beneficjentowi w formie zaliczki
Kwota zaliczek zwróconych-niewykorzystanych
Kwota zaliczek rozliczonych w poprzednich wnioskach
Kwota zaliczek rozliczana bieżącym wnioskiem
Kwota zaliczek pozostających do rozliczenia
Procent rozliczenia (%)
Odsetki narosłe od środków zaliczki
W tym zwrócone do dnia sporządzania wniosku o płatność:

---

⁷ Jw.

-----ZWROTY/KOREKTY-----

Razem	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie	

Lp.	Numer wniosku o płatność w ramach którego wydatek został rozliczony
Numer zadania	Kategoria kosztu – Nazwa kosztu/Nazwa ryczaftu
Numer dokumentu (pole opcjonalne)	
Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne
Dofinansowanie	
Kategoria podlegająca limitom	Wydatki w ramach limitu
Uwagi / komentarze (pole opcjonalne)	

-----DOCHÓD-----

Razem	
Kwota pomniejszająca wydatki kwalifikowalne	Kwota pomniejszająca dofinansowanie

Rodzaj dochodu	
Kwota pomniejszająca wydatki kwalifikowalne	Kwota pomniejszająca dofinansowanie

-----**OŚWIADCZENIA**-----

Projekt jest realizowany zgodnie z zasadami polityk wspólnotowych

Tak

Nie

W przypadku nieprzestrzegania polityk wspólnoty należy opisać, na czym polegały nieprawidłowości oraz wskazać planowane i podjęte działania naprawcze:

Oświadczenie

Ja niżej podpisany oświadczam, iż zgodnie z moją wiedzą:

- wydatki wskazane we wniosku jako kwalifikowalne zostały poniesione zgodnie ze wszystkimi odpowiednimi zasadami kwalifikowania wydatków;
- informacje zawarte we wniosku o płatność rzetelnie odzwierciedlają rzeczowy i finansowy postęp realizacji projektu;
- we wniosku o płatność nie pominięto żadnych istotnych informacji, ani nie podano nieprawdziwych informacji, które mogłyby wpłynąć na ocenę prawidłowości realizacji projektu oraz finansowego i rzeczowego postępu w realizacji projektu;

jestem świadomy odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 297 kodeksu karnego, dotyczącej poświadczania nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

Miejsce przechowywania dokumentacji

-----ZAŁĄCZNIKI-----

Załączniki:	
Nazwa załącznika 1	Typ dokumentu 1

Data i podpis składającego wniosek

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Załącznik nr 4 do umowy

FORMULARZ WPROWADZANIA ZMIAN W PROJEKCIE REALIZOWANYM W RAMACH FEO 2021-2027

INFORMACJE O PROJEKCIE

NAZWA BENEFICJENTA	
NUMER WNIOSKU O DOFINANSOWANIE	
TYTUŁ PROJEKTU	

ZAKRES MODYFIKACJI WRAZ Z UZASADNIENIEM

W przypadku wprowadzenia przez Beneficjenta zmian związanych z budżetem projektu należy w arkuszu formularza zmian wskazać dodatkowo zmiany, które wpłynęły na dane ujęte:

- na pierwszej stronie wniosku o dofinansowanie;
- w tabelach podsumowujących z Sekcji 5 Harmonogram rzeczowo-finansowy;
- w Sekcji 6 Źródła finansowania wydatków.

LP.	DOTYCZY PUNKTU WE WNIOSKU I/LUB ZAŁĄCZNIKA	ZAPIS PRZED ZMIANĄ	ZAPIS PO ZMIANIE	UZASADNIENIE ZAPROPONOWANEJ ZMIANY
-----	---	--------------------	------------------	------------------------------------

--	--	--	--	--

Oświadczam, że do wniosku o dofinansowanie projektu zostały wprowadzone wyłącznie powyższe zmiany. Jednocześnie oświadczam, że do wniosku o dofinansowanie projektu nie zostały wprowadzone zmiany, które zostały zakwestionowane na etapie wyboru projektu do dofinansowania.

.....

(podpis osoby uprawnionej do
reprezentowania wnioskodawcy,
zgodnie z pkt 2.5 wniosku)

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 OPOLSKIE

załącznik nr 5 do umowy

Taryfikator korekt kosztów pośrednich za naruszenia postanowień umowy w zakresie zarządzania projektem

I. Zasady stosowania taryfikatora korekt kosztów pośrednich

1. Zgodnie z zapisami *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, Podrozdział 3.12 Koszty pośrednie, pkt 10)* „*Właściwa instytucja będąca stroną umowy może obniżyć stawkę ryczałtową kosztów pośrednich w przypadku rażącego naruszenia przez beneficjenta postanowień umowy o dofinansowanie projektu w zakresie zarządzania projektem EFS+*”.
2. Obniżenie wartości kosztów pośrednich jest uprawnieniem Instytucji Zarządzającej a nie jej obowiązkiem. Instytucja Zarządzająca każdorazowo indywidualnie rozpatruje sytuację naruszenia obowiązków Beneficjenta w zakresie zarządzania projektem oceniając m.in. wagę oraz stopień naruszenia. Ostateczna decyzja o obniżeniu wartości kosztów pośrednich należy do Instytucji Zarządzającej.
3. Kategorie naruszeń Umowy uznanych przez IZ za rażące oraz stawki (punkty) procentowe przyporządkowane poszczególnym kategoriom rażącego naruszenia Umowy zostały określone w II części niniejszego załącznika.
4. Pomniejszenia zgodnie ze stawkami procentowymi będą nakładane za okres, w którym stwierdzono występowanie danego naruszenia.
5. Obniżenie stawki procentowej kosztów pośrednich:
  - ✓ dotyczy stawki ryczałtowej określonej w Umowie;
  - ✓ w zakresie wniosków o płatność:
    - niezatwierdzonych - należy dokonać pomniejszenia wartości kosztów pośrednich wynikającej z nowej stawki procentowej w stosunku do stawki ryczałtowej kosztów pośrednich określonej w Umowie.

- zatwierdzonych – konieczne jest nałożenie korekty finansowej zgodnie z zapisami Umowy.
6. W przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia Umowy, dla którego w II części niniejszego załącznika nie określono stawki procentowej, stosuje się stawkę procentową odpowiadającą najbliższej rodzajowo kategorii.
  7. W przypadku stwierdzenia kilku rażących naruszeń umowy w trakcie oceny jednego wniosku o płatność i osobno w trakcie poszczególnych kontroli/wizyt monitoringowych, wartość stawek procentowych stosowanych przy obniżaniu kosztów pośrednich nie jest sumowana – do wszystkich stwierdzonych naruszeń stosuje się jedno obniżenie o najwyższej wartości, z wyjątkiem naruszenia dotyczącego nie dochowania obowiązków w zakresie Standardu dostępności dla polityki spójności (Standard szkoleniowy), opisanego w pkt 8 II części taryfikatora.
  8. Każdorazowa korekta kosztów pośrednich, wynikająca z zastosowania taryfikatora, pomniejsza ostateczną, możliwą do rozliczenia w Projekcie, kwotę kosztów pośrednich stanowiących iloczyn stawki wskazanej w umowie o dofinansowanie projektu oraz bezpośrednich kosztów kwalifikowalnych.
  9. Instytucja Zarządzająca informuje Beneficjenta o obniżeniu wartości kosztów pośrednich w informacji pokontrolnej z kontroli lub wizyty monitoringowej, w informacji o wynikach weryfikacji wniosku o płatność lub w odrębnej korespondencji niezwiązanej bezpośrednio z procesami kontroli projektu lub weryfikacji wniosków o płatność.
  10. Informacja o obniżeniu kosztów pośrednich zawiera:
    - ✓ uzasadnienie faktyczne i prawne dla stwierdzonych uchybień, w tym: wskazanie negatywnego wpływu występowania uchybień na postęp rzeczowy i finansowy realizacji projektu i/lub negatywne skutki działań/zaniedbań personelu zarządzającego projektem na sytuację uczestników projektu, w szczególności jakość merytoryczną otrzymanego wsparcia,
    - ✓ wartość korekty w ujęciu kwotowym i procentowym: wskazanie kategorii uchybienia oraz liczby punktów procentowych, o które została pomniejszona stawka ryczałtowa kosztów pośrednich;
    - ✓ informację, którego wniosku o płatność (jakiego okresu rozliczeniowego projektu) dotyczy obniżenie wartości kosztów pośrednich,
    - ✓ pouczenie o możliwości wniesienia umotywowanych zastrzeżeń.

11. Kwota korekty wartości kosztów pośrednich, obliczona zgodnie z tym załącznikiem, jest wydatkiem niekwalifikowalnym.
12. Jeżeli beneficjent nie zgadza się z obniżeniem stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, może zgłosić pisemne, umotywowane zastrzeżenia do ustaleń IZ zawartych w Informacji pokontrolnej lub Informacji o wynikach weryfikacji wniosku o płatność, zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie projektu.
13. IZ po dokonaniu analizy, może odstąpić od obniżenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich:
  - ✓ na wniosek – gdy Beneficjent wykaże, że rażące naruszenie Umowy, wynika z okoliczności od niego niezależnych,
  - ✓ na wniosek lub z urzędu po ustaniu okoliczności stanowiących podstawę do obniżenia stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, przed ich faktycznym obniżeniem,o czym informuje Beneficjenta pisemnie.
14. IZ zobowiązana jest ocenić i potwierdzić, także na wniosek Beneficjenta, ustanie okoliczności stanowiących podstawę do nałożonej korekty i na tej podstawie może w maksymalnym terminie do dnia zatwierdzenia końcowego wniosku o płatność podjąć decyzję o przywróceniu w kolejnych wnioskach o płatność poziomu stawki ryczałtowej kosztów pośrednich do wysokości określonej w umowie o dofinansowanie, o czym informuje Beneficjenta pisemnie. Nie ma natomiast możliwości dokonania ponownej kwalifikacji kosztów pośrednich rozliczonych uprzednio w kwocie odpowiadającej obniżonej stawce ryczałtowej.
15. Beneficjent zwraca środki zgodnie z procedurą wskazaną w piśmie informującym o obniżeniu stawki ryczałtowej. Co do zasady:
  - ✓ w przypadku nałożenia korekty w projekcie realizowanym lub zakończonym (bez zatwierdzonego końcowego wniosku o płatność) – zwrot na rachunek bankowy Instytucji Zarządzającej, bez możliwości ponownego wnioskowania o zwrócone środki;
  - ✓ w przypadku nałożenia korekty na koszty pośrednie ujęte w zatwierdzonych przez Instytucję Zarządzającą wnioskach o płatność – zwrot na rachunek bankowy Instytucji Zarządzającej wraz z odsetkami.

16. Taryfikator korekt kosztów pośrednich w zakresie zarządzania projektem jest niezależny od innych korekt wskazanych w Umowie.

17. Korekta nałożona na koszty pośrednie nie wyklucza możliwości jednostronnego rozwiązania Umowy, w trybach przewidzianych w Umowie.

II. Rodzaje naruszeń oraz stawki procentowe stosowane przy obniżaniu stawki ryczałtowej kosztów pośrednich w przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia przez Beneficjenta postanowień umowy o dofinansowanie projektu w zakresie zarządzania projektem

Lp.	Rodzaj naruszenia postanowień umowy o dofinansowanie w zakresie zarządzania projektem FEO 2021-2027:	Liczba punktów procentowych (stawka procentowa), o które może zostać pomniejszona stawka ryczałtowa kosztów pośrednich:
1.	Projekt jest zarządzany w sposób nieprawidłowy - stwierdzono rażące naruszenia przez Beneficjenta postanowień umowy w zakresie zarządzania projektem, skutkujące licznymi uchybieniami o kluczowym charakterze	5 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie
2.	Beneficjent nie wdrożył w wyznaczonym terminie zaleceń z kontroli o kluczowym i istotnym znaczeniu, które nie dotyczą zwrotu wydatków niekwalifikowalnych.	5 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie Korekty nie stosuje się, gdy IZ w związku z brakiem wdrożenia zaleceń uzna jednak za niekwalifikowalną część wydatków bezpośrednich.
3.	Beneficjent: <ul style="list-style-type: none"> • przedkłada wielokrotnie wniosek o	W przypadku wystąpienia naruszenia po raz pierwszy:

	<p>płatność niskiej jakości (np. niekompletny, z tymi samymi błędami) lub niekompletne dokumenty źródłowe lub dokumenty w terminie niezgodnym z umową</p> <p>lub</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie wprowadza danych do systemu teleinformatycznego CST2021 lub wprowadza dane niekompletne <p>lub</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadza dane do CST2021 z błędami 	<p>- 2 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.</p> <p>W przypadku ponownego wystąpienia naruszenia dla wniosku o płatność za kolejny okres rozliczeniowy:</p> <p>- 4 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Korekta stosowana jest wyłącznie w przypadku braku możliwości zaakceptowania przez IZ trzeciej wersji wniosku o płatność. Korekty nie stosuje się gdy brak możliwości akceptacji wniosku o płatność wynika ze zgłaszania nowych uwag przez IZ, niezgłaszanych na wcześniejszym etapie weryfikacji wniosku o płatność.</p>
4.	Beneficjent zaangażował do projektu koordynatora niezgodnie z przekazaną do IZ pisemną informacją.	5 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.
5.	W wyniku niedopełnienia przez Beneficjenta obowiązku dotyczącego szczegółowego harmonogramu udzielania wsparcia, o którym mowa w § 3 ust. 4 (zamieszczenia na stronie internetowej projektu, przekazywania do Instytucji Zarządzającej lub aktualizacji) wizyta monitoringowa nie doszła do skutku lub nie została przeprowadzona w zakresie zgodnym z harmonogra-	<p>W przypadku wystąpienia naruszenia po raz pierwszy:</p> <p>- 2 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.</p> <p>W przypadku wystąpienia naruszenia po raz kolejny:</p>

	mem.	- 4 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.
6.	Organizacja biura projektu niezgodnie z zapisami wniosku o dofinansowanie (w szczególności w ograniczonym zakresie czasowym i/lub bez dostępu telefonicznego lub elektronicznego do kadry projektu i/lub bez dostępu do kompletnej dokumentacji projektu w biurze projektu lub faktyczny brak prowadzenia biura projektu).	5 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie.
7.	Beneficjent, bez racjonalnego uzasadnienia, nie przedstawia w terminie wyznaczonym przez Instytucję Zarządzającą, jednak nie krótszym niż 5 dni roboczych, informacji i wyjaśnień związanych z realizacją projektu	1 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie. Korekty nie stosuje się, gdy IZ w związku z naruszeniem za niekwalifikowalną uzna część wydatków bezpośrednich.
8.	Beneficjent nie dochował obowiązków w zakresie Standardu dostępności dla polityki spójności (Standard szkoleniowy) ¹ , tj.: <ul style="list-style-type: none"> • formularze wykorzystywane w procesie rekrutacji nie zawierają, minimum jednego pytania o specjalne potrzeby uczestnika projektu; • informacja o projekcie jest umieszczona na stronie www niespełniającej wymagań standardu cyfrowego; • komunikacja na linii beneficjent- 	Za każde naruszenie 1 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie. Naruszenia sumują się, jednak nie więcej niż do 3 pkt stawki procentowej kosztów pośrednich wykazanych w aktualnym wniosku o dofinansowanie. Warunkiem nałożenia korekty jest wezwanie Beneficjenta do podjęcia działań naprawczych w terminie i na warunkach określonych w wezwaniu. W przypadku braku wykonania przez Be-

¹ Załącznik nr 2 do Wytucznych zasad równościowych.

<p>uczestnik/czka projektu nie jest zapewniona, przez co najmniej dwa sposoby/kanały komunikacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak jest informacji o dostępności miejsca realizacji projektu na jego stronie internetowej; • do budynku, w którym odbywa się szkolenie prowadzą schody, a nie zastosowano windy, podjazdu czy innego usprawnienia, które umożliwi osobom z niepełnosprawnością dostęp do budynku; • na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością nie ma przystosowanych toalet; • na korytarzach znajdują się wystające gabloty, reklamy, elementy dekoracji czy inne obiekty, które mogłyby być przeszkodą dla osób z niepełnosprawnościami; • materiały informacyjne w projekcie lub dokumenty dla uczestników projektu nie spełniają zasad dostępności wg standardu informacyjno-promocyjnego; • materiały szkoleniowe nie są przygotowane, co najmniej w wersji elektronicznej zgodnie ze standardem cyfrowym; • w przypadku szkoleń zamkniętych, nie	<p>neficjenta działań naprawczych, o których mowa w wezwaniu, Instytucja Zarządzająca jest uprawniona do nałożenia korekty.</p>
---	---

	<p>zostało zapewnione tłumaczenie szkolenia na Polski Język Migowy mimo, że chociaż jeden z uczestników zgłosił taką potrzebę;</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby ze szczególnymi potrzebami nie otrzymały informacji na temat postępowania w sytuacji awaryjnej w formie dla nich dostępnej.	
--	--	--

załącznik nr 6 do umowy

Harmonogram płatności

Nazwa i adres Beneficjenta

(miejsce i data)

Nazwa i nr projektu

Rok	Kwartał	Miesiąc	Wydatki kwalifikowalne ¹	Dofinansowanie ²		
				Z ³	R ⁴	O ⁵
	Suma kwartał X					
		-				
Razem dla rok XXXX						
Ogółem						

1 Należy podać kwotę wydatków kwalifikowalnych, które Beneficjent planuje rozliczyć we wnioskach o płatność składanych w danym okresie. O przyporządkowaniu określonej kwoty wydatków do konkretnego miesiąca/kwartału nie decyduje moment faktycznego poniesienia wydatku przez Beneficjenta/Partnerów.

2 Należy podać kwotę transzy dofinansowania, o którą wnioskować będzie Beneficjent w przedkładanych w danym miesiącu/kwartale wnioskach o płatność.

3 Kwota zaliczki.

4 Kwota refundacji.

5 Kwota ogółem.

Załącznik nr 7 do umowy

Wniosek o dodanie osoby uprawnionej zarządzającej projektem po stronie Beneficjenta.

Dane Beneficjenta:	
Kraj	
NIP Beneficjenta	
Nazwa Beneficjenta	
Nr projektu	
Tytuł projektu	

Dane osoby uprawnionej:	
Adres e-mail	
Imię i nazwisko	

Oświadczenie osoby uprawnionej:	
Ja, niżej podpisany/a ..... oświadczam, że:	
Imię	Nazwisko
☐ Zapoznałem się z Regulaminem bezpiecznego użytkownika CST 2021 i zobowiązuję się do jego przestrzegania.	

- Zapoznałem się z Regulaminem SM EFS i szkoleniem z bezpieczeństwa SM EFS i zobowiązuję się do jego przestrzegania *

.....

Data, Podpis osoby uprawnionej

.....

Data, Podpis Beneficjenta

---

* Pozostawić, jeżeli dotyczy

Załącznik nr 8 do umowy

Wyciąg z zapisów „Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji”

1. Jak oznaczać dokumenty i działania informacyjno-promocyjne w projekcie?

Jako beneficjent musisz oznaczać działania informacyjne i promocyjne oraz dokumenty związane z realizacją projektu, które podajesz do wiadomości publicznej lub przeznaczasz dla uczestników projektów. Z wyjątkiem dokumentów, których ze względu na ich specyfikę nie można zmieniać i ingerować w ich wzory, np. z powodu obowiązującego prawa (dokumenty księgowe, certyfikaty etc.).

Uwaga! Jeśli w zestawieniu lub na materiale występują inne znaki dodatkowe (logo), to nie mogą być one większe (mierzone wysokością lub szerokością) od flagi (symbolu) Unii Europejskiej.

1.1. Jakie znaki graficzne należy umieścić?

Jeśli realizujesz projekt finansowany przez program regionalny, oznaczenie projektu musi zawierać następujące znaki:

Znak Funduszy Europejskich dla Opolskiego złożony z symbolu graficznego i nazwy Fundusze Europejskie dla Opolskiego	Znak barw Rzeczypospolitej Polskiej złożony z barw RP oraz nazwy Rzeczpospolita Polska	Znak Unii Europejskiej złożony z flagi UE i napisu „Dofinansowane przez Unię Europejską”	Oficjalne logo promocyjne Województwa Opolskiego
---	--	--	---

Przykładowe zestawienie znaków:

1.2. Liczba znaków w zestawieniu

Liczba znaków w zestawieniu (tzn. w jednej linii) **nie może przekraczać czterech¹**, łącznie ze znakami FE, znakiem barw RP i znakiem UE, a w przypadku programów regionalnych również z oficjalnym logo województwa.

Nie można w zestawieniu umieszczać znaków wykonawców, którzy realizują działania w ramach projektu, ale którzy nie są beneficjentami. Inne znaki, jeśli są potrzebne, można umieścić poza zestawieniem – linią znaków: FE, barw RP, UE (z wyjątkiem tablic, plakatów i naklejek, których wzory nie mogą być modyfikowane).

2. Jak oznaczać miejsce projektu? Tablice i plakaty.

Twoje obowiązki związane z oznaczaniem miejsca realizacji projektu zależą od rodzaju projektu oraz całkowitego kosztu projektu. Zarówno tablice, jak i plakaty, muszą znajdować się w miejscu realizacji projektu, **w miejscu dobrze widocznym dla społeczeństwa.**

2.1. Tablice informacyjne

2.1.1. Jak powinna wyglądać tablica informacyjna?

Tablica musi zawierać:

- 1) znak FE, znak UE oraz oficjalne logo promocyjne województwa (jeśli realizujesz projekt dofinansowany przez program regionalny),
- 2) nazwę beneficjenta,
- 3) tytuł lub skrócony tytuł projektu (musi zmieścić się w maksymalnie 3 wierszach),
- 4) adres portalu www.mapadotacji.gov.pl.

---

¹ Nie dotyczy tablic, plakatów, naklejek, których wzory nie mogą być zmieniane

Wzór tablicy dla programu regionalnego (przykład):

Projekty tablic są przygotowane w trzech wymiarach: 80/40, 120/60 i 240/120 cm.

UWAGA: Wzór tablic informacyjnych jest obowiązkowy, tzn. nie można go modyfikować, dodawać/usuwać znaków, poza uzupełnianiem treści we wskazanych polach.

2.1.2. Gdzie umieścić tablicę informacyjną?

Tablicę informacyjną umieść w miejscu realizacji projektu, np. tam, gdzie prowadzone są prace budowlane lub infrastrukturalne lub instalujesz sprzęt.

Jeżeli realizujesz projekt, ale nie przewidujesz w nim prac budowlanych lub infrastrukturalnych, a planujesz inwestycje rzeczowe lub zakup sprzętu, to tablicę umieść np. na budynku siedziby lub przed budynkiem, gdzie zostanie zainstalowany sprzęt, czyli w miejscu realizacji projektu.

Wybierz miejsce dobrze widoczne i ogólnie dostępne, gdzie największa liczba osób będzie miała możliwość zapoznać się z treścią tablicy.

Jeśli prowadzisz prace (lub instalujesz sprzęt) w kilku lokalizacjach, ustaw kilka tablic w kluczowych dla projektu miejscach.

W przypadku inwestycji liniowych (takich jak np. drogi, koleje, ścieżki rowerowe etc.) umieść przynajmniej dwie tablice informacyjne: na odcinku początkowym i końcowym. Tablic może być więcej, w zależności od potrzeb.

UWAGA: Staraj się tak rozmieszczać tablice, aby w jak największym stopniu zrealizować cel komunikacyjny, jakim jest zwiększenie widoczności działań i efektów polityki spójności. Unikaj stawiania wielu tablic w tym samym miejscu.

2.1.3 Kiedy umieścić tablicę informacyjną i na jak długo?

Tablicę informacyjną musisz umieścić niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji Projektu obejmującego inwestycje rzeczowe lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu. Jeśli projekt rozpoczął się przed uzyskaniem dofinansowania, tablica powinna stanąć bezpośrednio po podpisaniu umowy lub uzyskaniu decyzji o dofinansowaniu (nie później niż dwa miesiące od tej daty).

Tablica informacyjna powinna być wyeksponowana w okresie realizacji projektu oraz w okresie jego trwałości. Okres trwałości projektu jest określony w umowie o dofinansowanie. Musi zatem być wykonana z trwałych materiałów, odpornych na warunki atmosferyczne. Uszkodzoną lub nieczytelną tablicę musisz wymienić lub odnowić.

2.1.4 Co zrobić, jeśli realizuję kilka projektów w tym samym miejscu?

Jeśli w tym samym miejscu realizujesz kilka projektów, które musisz oznaczyć tablicami lub jeśli w późniejszym terminie otrzymasz dalsze finansowanie, możesz umieścić jedną, **wspólną tablicę informacyjną**. Wygląd wspólnej tablicy musi być zgodny z zasadami określonymi w „Księdze Tożsamości Wizualnej marki Fundusze Europejskie 2021-2027”.

2.2 Plakaty informujące o projekcie

2.2.1 Jak powinien wyglądać plakat?

Plakat musi zawierać:

- 1) znak FE, znak UE oraz herb lub oficjalne logo promocyjne województwa (jeśli realizujesz projekt finansowany przez program regionalny),
- 2) nazwę beneficjenta,
- 3) tytuł projektu (maksymalnie 150 znaków) lub skrócony tytuł projektu,
- 4) wysokość dofinansowania projektu z Unii Europejskiej,
- 5) adres portalu www.mapadotacji.gov.pl

Wzór plakatu dla programu regionalnego:

UWAGA: Wzór plakatu jest obowiązkowy, tzn. nie można go modyfikować, dodawać/usuwać znaków poza uzupełnieniem treści we wskazanych polach.

2.2.2 Gdzie umieścić plakat?

Plakat umieścić w widocznym i dostępnym publicznie² miejscu. Może być to np. wejście do budynku, w którym masz swoją siedzibę albo w recepcji. Musisz zawiesić przynajmniej jeden plakat, a jeśli działania w ramach projektu realizujesz w kilku lokalizacjach, plakaty umieścić w każdej z nich.

2.2.3 Kiedy umieścić plakat i na jak długo?

Plakat musi być wyeksponowany w trakcie realizacji projektu. Trzeba go umieścić w widocznym miejscu nie później niż miesiąc od uzyskania dofinansowania.

3. Jak oznaczyć sprzęt i wyposażenie zakupione/powstałe w projekcie?

3.1.1. Jak powinna wyglądać naklejka?

Jako beneficjent, jesteś zobowiązany do umieszczenia naklejek na wyposażeniu, sprzęcie i środkach transportu, powstałych lub zakupionych w ramach projektu dofinansowanego z Funduszy Europejskich. **Naklejki powinny znajdować się w dobrze widocznym miejscu.**

Naklejka musi zawierać:

- zestawienie znaków: Funduszy Europejskich dla Opolskiego, barw Rzeczypospolitej Polskiej, Unii Europejskiej,
- tekst „Zakup współfinansowany ze środków Unii Europejskiej”.

Wzór naklejki:

---

² Jeśli umieszczenie plakatu w miejscu widocznym i dostępnym publicznie może narażać osoby korzystające ze wsparcia FE na stygmatyzację, dyskryminację lub niebezpieczeństwo, można umieścić plakat w miejscu, w którym przynajmniej uczestnicy projektu będą mogli poznać jego treść.

Fundusze Europejskie

Zakup współfinansowany ze środków Unii Europejskiej

UWAGA: Wzór naklejki jest obowiązkowy, tzn. nie można go modyfikować, dodawać/usuwać znaków, poza zmianą znaku „Fundusze Europejskie” na znak odpowiedniego programu.

Naklejki należy umieścić na:

- a) sprzętach, maszynach, urządzeniach (np. maszyny i urządzenia produkcyjne, laboratoryjne, komputery, laptopy, tablety, drukarki),
- b) środkach transportu (np. samochodach, radiowozach, tramwajach, autobusach, wagonach kolejowych),
- c) aparaturze (np. laboratoryjnej, medycznej) itp.

4. Jakie informacje musisz umieścić na oficjalnej stronie internetowej i w mediach społecznościowych?

Jeśli posiadasz oficjalną stronę internetową, musisz zamieścić na niej opis projektu, który zawiera:

1. tytuł projektu lub jego skróconą nazwę (maksymalnie 150 znaków),
2. podkreślenie faktu otrzymania wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez zamieszczenie znaku Funduszy Europejskich, znaku barw Rzeczypospolitej Polskiej, znaku Unii Europejskiej oraz oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego,

3. zadania, działania, które będą realizowane w ramach projektu (opis, co zostanie zrobione, zakupione etc.),
4. grupy docelowe (do kogo skierowany jest projekt, kto z niego skorzysta),
5. cel lub cele projektu,
6. efekty, rezultaty projektu (jeśli opis zadań, działań nie zawiera opisu efektów, rezultatów),
7. wartość projektu (całkowity koszt projektu),
8. wysokość wkładu Funduszy Europejskich.

Jest to minimalny zakres informacji, obowiązkowy dla każdego projektu.

Powyższe informacje i oznaczenia, wymienione w punktach od 1 do 8 musisz także umieścić na profilu w mediach społecznościowych.

Jeżeli nie posiadasz takiego profilu musisz go założyć.

Dodatkowo, w przypadku wszelkich informacji o realizowanym projekcie podawanych do wiadomości za pośrednictwem mediów społecznościowych, musisz stosować hashtag #FunduszeUE lub #FunduszeEuropejskie.

Rekomendujemy też zamieszczanie zdjęć, grafik, materiałów audiowizualnych oraz harmonogramu projektu, prezentującego jego główne etapy i postęp prac.

Zarówno profil w mediach społecznościowych, jak i oficjalna strona internetowa, na której zamieszczasz powyższe informacje, powinny być utrzymywane do końca realizacji projektu.

Pamiętaj, że oznaczenia na stronach internetowych i w mediach społecznościowych występują **zawsze w wariacie pełnokolorowym**. Nie można tu zastosować wersji achromatycznych.

Uwaga! Jeżeli tworzysz nową stronę internetową, którą finansujesz w ramach projektu, oznaczenia graficzne muszą znaleźć się na samej górze strony internetowej (szczegóły znajdziesz w *Podręczniku*). Taką stronę musisz utrzymywać do końca okresu trwałości projektu.

5. Jak oznaczać projekty dofinansowane jednocześnie z Funduszy Europejskich oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności?

Jeśli realizujesz projekt, który dofinansowany jest jednocześnie z Funduszy Europejskich (FE) oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), umieść wspólne zestawienie znaków: FE z nazwą właściwego programu, barw RP, UE oraz znak dodatkowy KPO (po linii oddzielającej). Pod zestawieniem tych znaków musisz umieścić informację słowną: „Dofinansowane przez Unię Europejską - NextGenerationEU”.

Wzór wspólnego zestawienia znaków:

Dofinansowane przez Unię Europejską – NextGenerationEU

Jeśli w Twoim projekcie istnieje obowiązek umieszczenia tablic informacyjnych, możesz umieścić dwie oddzielne tablice – jedną dla Funduszy Europejskich i drugą dla Krajowego Planu Odbudowy **albo** możesz postawić jedną wspólną tablicę informacyjną.

Jeśli w Twoim projekcie musisz umieścić plakaty informacyjne, możesz umieścić dwa oddzielne plakaty – jeden dla FE i drugi dla KPO **lub** możesz umieścić co najmniej jeden wspólny plakat informacyjny.

Aby oznaczyć sprzęt i wyposażenie zakupione/ powstałe w ramach projektu finansowanego z FE i KPO, zastosuj wspólny wzór naklejek.

Wspólne **wzory tablicy, plakatu oraz naklejek**, znajdziesz w *Podręczniku* i na portalu www.funduszeuropejskie.gov.pl.

6. Gdzie znajdziesz znaki: FE, barw RP, UE i wzory materiałów?

Potrzebne znaki i zestawienia znaków zapisane w plikach programów graficznych, a także wzory plakatów, tablic, naklejek i poglądowe wzory innych materiałów informacyjno-promocyjnych znajdziesz na portalu Funduszy Europejskich:

<https://funduszeuropejskie.gov.pl/zasady-komunikacji-marki-fundusze-europejskie/> oraz na [stronach internetowych programów](#).

Są tam znaki i przykładowe zestawienia znaków zapisane w plikach graficznych oraz wzory plakatów, tablic, naklejek i poglądowe wzory innych materiałów informacyjno-promocyjnych. Na stronach poszczególnych programów regionalnych dostępne są zestawienia znaków, z herbem lub oficjalnym logo promocyjnym województwa.

Jest tam również dostępna „Księga Tożsamości Wizualnej marki Fundusze Europejskie 2021-2027”, w której znajdziesz szczegółowe zasady tworzenia i używania oznaczeń projektów.

Zasady stosowania herbu województwa lub jego oficjalnego logo promocyjnego oraz gotowe zestawienia znaków dla programów regionalnych, znajdziesz na [stronach internetowych programów regionalnych](#).

Załącznik nr 9 do umowy

Wykaz pomniejszenia wartości dofinansowania projektu w zakresie obowiązków komunikacyjnych beneficjentów FE

Maksymalna wielkość pomniejszenia za wszystkie uchybienia nie może przekroczyć 3% kwoty dofinansowania.

LP	Obowiązek	Uchybienie	Wielkość pomniejszenia kwoty dofinansowania
1.	Umieszczenia krótkiego opisu Projektu na oficjalnej stronie internetowej Beneficjenta, jeśli ją posiada. Opis projektu musi zawierać: a) tytuł projektu lub jego skróconą nazwę, b) podkreślenie faktu otrzymania wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez zamieszczenie znaku Funduszy Europejskich, znaku barw Rzeczypospolitej Polskiej, znaku	Brak opisu Projektu na oficjalnej stronie internetowej Beneficjenta, jeśli ją posiada lub Brak w umieszczonym opisie Projektu informacji o fakcie otrzymania wsparcia finansowego z Unii Europejskiej	0,5%

	<p>Unii Europejskiej oraz oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego,</p> <p>c) zadania, działania, które będą realizowane w ramach projektu (opis, co zostanie zrobione, zakupione etc.),</p> <p>d) grupy docelowe (do kogo skierowany jest projekt, kto z niego skorzysta),</p> <p>e) cel lub cele projektu,</p> <p>f) efekty, rezultaty projektu (jeśli opis zadań, działań nie zawiera opisu efektów, rezultatów),</p> <p>g) wartość projektu (całkowity koszt projektu),</p> <p>h) wysokość wkładu Funduszy Europejskich,</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. a rozporządzenia ogólnego; §23 ust 2 pkt 4 umowy)</p>		
2.	<p>Umieszczenia krótkiego opisu Projektu na stronach mediów społecznościowych Beneficjenta.</p> <p>Opis projektu musi zawierać:</p> <p>a) tytuł projektu lub jego skróconą nazwę,</p> <p>b) podkreślenie faktu otrzymania wsparcia finansowego z Unii Europejskiej przez zamieszczenie znaku Funduszy</p>	<p>Brak opisu Projektu na stronach mediów społecznościowych Beneficjenta</p> <p>lub</p> <p>Brak w umieszczonym opisie Projektu informacji o fakcie otrzymania wsparcia finansowego z Unii</p>	0,5%

	<p>Europejskich, barw Rzeczypospolitej Polskiej, znaku Unii Europejskiej oraz oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego,</p> <p>c) zadania, działania, które będą realizowane w ramach projektu (opis, co zostanie zrobione, zakupione etc.),</p> <p>d) grupy docelowe (do kogo skierowany jest projekt, kto z niego skorzysta),</p> <p>e) cel lub cele projektu,</p> <p>f) efekty, rezultaty projektu (jeśli opis zadań, działań nie zawiera opisu efektów, rezultatów),</p> <p>g) wartość projektu (całkowity koszt projektu),</p> <p>h) wysokość wkładu Funduszy Europejskich,</p> <p>i) hasztagi: #FunduszeUE lub #FunduszeEuropejskie.</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. a rozporządzenia ogólnego; §23 ust 2 pkt 4 umowy)</p>	Europejskiej	
3.	Umieszczenie w widoczny sposób znaku Funduszy Europejskich, znaku barw Rzeczypospolitej Polskiej (jeśli dotyczy; wersja pełnokolorowa), znaku Unii Europejskiej oraz oficjalnego logo promocyjnego Województwa Opolskiego na:	Nieumieszczenie znaku Funduszy Europejskich, znaku barw Rzeczypospolitej Polskiej (jeśli dotyczy; wersja pełnokolorowa), znaku Unii Europejskiej oraz oficjalnego logo promocyjnego Województwa	0,25%

	<p>a) wszystkich prowadzonych działaniach informacyjnych i promocyjnych dotyczących Projektu,</p> <p>b) wszystkich dokumentach i materiałach (m.in. produkty drukowane lub cyfrowe) podawanych do wiadomości publicznej,</p> <p>c) wszystkich dokumentach i materiałach dla osób i podmiotów uczestniczących w Projekcie.</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. b rozporządzenia ogólnego; §23 ust 2 pkt 1 lit. a-c umowy)</p>	Opolskiego w którymkolwiek działaniu, dokumencie, materiale	
4.	<p>Umieszczenie w miejscu realizacji Projektu trwałej tablicy informacyjnej podkreślającej fakt otrzymania dofinansowania z UE, niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji Projektu obejmującego inwestycje rzeczowe lub zainstalowaniu zakupionego sprzętu.</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. c rozporządzenia ogólnego; §23 ust 2 pkt 2 umowy)</p>	Nieumieszczenie tablicy	0,5%
		Umieszczenie tablicy informacyjnej niezgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 8 do umowy	0,25%
		Umieszczenie tablicy informacyjnej w miejscu niewidocznym lub mało widocznym dla społeczeństwa	0,25%
5.	Umieszczenie w widocznym miejscu realizacji Projektu	Nieumieszczenie przynajmniej jednego plakatu lub	0,5%

	<p>przynajmniej jednego trwałego plakatu o minimalnym formacie A3 lub podobnej wielkości elektronicznego wyświetlacza, podkreślającego fakt otrzymania dofinansowania z UE.</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. d rozporządzenia ogólnego; §23 ust 2 pkt 3 umowy)</p>	elektronicznego wyświetlacza	
		Umieszczenie plakatu lub elektronicznego wyświetlacza niezgodnie ze wzorem i wytycznymi określonymi w załączniku nr 8 do umowy	0,25%
		Umieszczenie plakatu lub elektronicznego wyświetlacza w miejscu niewidocznym lub mało widocznym dla społeczeństwa	0,25%
6.	<p>Zorganizowanie wydarzenia lub działania informacyjno-promocyjnego (np. konferencja prasowa, wydarzenie promujące projekt, prezentacja projektu na targach branżowych) w ważnym momencie realizacji projektu, np. na otwarciu projektu, zakończeniu projektu lub jego ważnego etapu np. rozpoczęcie inwestycji, oddanie inwestycji do użytkowania itp.</p> <p>Do udziału w wydarzeniu informacyjno-promocyjnym należy zaprosić z co najmniej 4-tygodniowym wyprzedzeniem przedstawicieli KE i IZ za pośrednictwem poczty elektronicznej</p> <p>(dotyczy: art. 50 ust. 1 lit. e rozporządzenia ogólnego; §23 ust</p>	<p>Niezorganizowanie wydarzenia lub działania informacyjno-promocyjnego</p> <p>lub</p> <p>Niezaproszenie do udziału w wydarzeniu informacyjno-promocyjnym przedstawicieli KE odpowiedniej IZ</p>	0,5%

	2 pkt 5 umowy)		
--	----------------	--	--

załącznik nr 10 do umowy

..... (miejsowość, data)

Wzór oświadczenia udzielenia licencji niewyłącznej

Niniejszym, jako posiadacz majątkowych praw autorskich, udzielam ..... (nazwa licencjobiorcy) nieodpłatnej i niewyłącznej licencji do korzystania z ..... (przekazane utwory), powstałego/powstałych w ramach Projektu .....(nazwa Projektu) na następujących warunkach:

- 1) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terytorium innych państw członkowskich UE,
- 2) na okres 10 lat,
- 3) bez ograniczeń co do liczby egzemplarzy i nośników, w zakresie następujących pól eksploatacji:
  - a) utrwalanie – w szczególności drukiem, zapisem w pamięci komputera i na nośnikach elektronicznych, oraz zwielokrotnianie, powielanie i kopiowanie tak powstałych egzemplarzy dowolną techniką,
  - b) rozpowszechnianie oraz publikowanie w dowolny sposób (w tym poprzez: wyświetlanie lub publiczne odtwarzanie lub wprowadzanie do pamięci komputera i sieci multimedialnych, w tym Internetu) – w całości lub w części, jak również w połączeniu z innymi utworami,
  - c) publiczna dystrybucja utworów lub ich kopii we wszelkich formach (np. książka, broszura, CD, kanał youtube, Internet),
  - d) udostępnianie, w tym unijnym instytucjom, organom i jednostkom organizacyjnym Unii, IK UP, IZ, IP oraz ich pracownikom oraz publiczne

udostępnianie przy wykorzystaniu wszelkich środków komunikacji (np. Internet),

e) przechowywanie i archiwizowanie w postaci papierowej albo elektronicznej,

4) z prawem do udzielania osobom trzecim sublicencji na warunkach i polach eksploatacji, o których mowa powyżej.

.....

Podpis Beneficjenta

Załącznik nr 11 do umowy

KLAUZULA INFORMACYJNA

dla osób, których dane osobowe przetwarza się w związku z realizacją programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

Obowiązek informacyjny RODO

Od 25 maja 2018 roku obowiązuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO). W związku z tym poniżej przedstawiamy informację do zapoznania się.

Administrator danych osobowych

Administratorem Pana/Pani danych osobowych jest Zarząd Województwa Opolskiego.

Siedziba administratora mieści się w Opolu przy ul. Ostrówek 5, 45-088 Opole, adres e-mail: umwo@opolskie.pl.

Inspektor ochrony danych

Administrator wyznaczył Inspektora Ochrony Danych, z którym można skontaktować się pod adresem e-mail: iod@opolskie.pl.

Cele i podstawy prawne przetwarzania

Celem przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest wykonywanie odpowiednich obowiązków wynikających z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus,

Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U.UE.L.2021.231.159) oraz ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U.2022.1079), dalej „ustawa wdrożeniowa”, w szczególności do celów monitorowania, sprawozdawczości, komunikacji, publikacji, ewaluacji, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytów oraz, w stosownych przypadkach, do celów określania kwalifikowalności uczestników oraz w związku z realizacją ustawy z 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Podstawą prawną przetwarzania danych osobowych w ramach FEP 2021-2027 jest: art. 6 ust. 1 lit. c (w związku z realizacją obowiązku prawnego ciążącego na administratorze), lit. e (wykonywaniem przez administratora zadań realizowanych w interesie publicznym lub sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi), art. 9 ust. 2 lit. g (niezbędne ze względów związanych z ważnym interesem publicznym, na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, które są proporcjonalne do wyznaczonego celu, nie naruszają istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie i konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osoby, której dane dotyczą) oraz art. 10 (przetwarzanie danych osobowych dotyczących wyroków skazujących i czynów zabronionych) RODO, w związku z realizacją zadań wynikających m.in. z aktów prawnych, o których mowa powyżej

W zależności od ww. podstawy przetwarzania, podanie przez Państwa danych może być obowiązkiem ustawowym, umownym lub warunkiem zawarcia umowy, jak też mieć charakter dobrowolny.

Odbiorcy danych osobowych

Zgodnie z art. 89 ustawy wdrożeniowej - dostęp do gromadzonych danych osobowych i informacji - przysługuje ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego

wykonującemu zadania państwa członkowskiego, ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, instytucji audytowej, a także podmiotom, którym wymienione podmioty powierzają realizację zadań na podstawie odrębnej umowy, w zakresie niezbędnym do realizacji ich zadań wynikających z przepisów ustawy wdrożeniowej takich jak instytucje zarządzające, wspólny sekretariat, koordynator programów Interreg, kontroler krajowy, instytucje pośredniczące, instytucje wdrażające, instytucja pośrednicząca Interreg, beneficjenci i wnioskodawcy.

Pani/Pana dane osobowe mogą zostać udostępnione m.in. podmiotom dokonującym oceny, ekspertyzy, jak również podmiotom zaangażowanym, w szczególności w proces audytu, ewaluacji i kontroli FEP 2021-2027 - zgodnie z obowiązkami nałożonymi m.in. na podstawie aktów prawnych, o których mowa powyżej.

Podmioty, o których mowa powyżej udostępniają sobie nawzajem dane osobowe niezbędne do realizacji ich zadań, w szczególności przy pomocy systemów teleinformatycznych.

Odbiorcami Pani/Pana danych osobowych mogą być również podmioty działające na podstawie powierzenia danych osobowych przez administratora takie jak firmy doradcze, firmy serwisujące urządzenia i niszczące, archiwizujące dokumenty, świadczące usługi IT.

Odbiorcami Państwa danych mogą być również osoby/podmioty występujące w zakresie udzielenia informacji publicznej na podstawie realizacji przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Okres przechowywania danych osobowych

Pani/Pana dane osobowe są przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów określonych w art. 4 rozporządzenia ogólnego (tj. tylko wtedy, gdy jest to konieczne do celów wykonywania odpowiednich obowiązków wynikających z rozporządzenia ogólnego, w szczególności do celów: monitorowania, sprawozdawczości, komunikacji, publikacji, ewaluacji, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytów oraz, w stosownych przypadkach, do celów określania kwalifikowalności uczestników). Po tym czasie dane mogą być przetwarzane do dnia wygaśnięcia zobowiązań wynikających z innego przepisu prawa, w tym ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach

(Dz.U.2020.164, ze zm.) - o ile przetwarzanie tych danych jest niezbędne do spełnienia obowiązku wynikającego z tego przepisu prawa.

Prawa osób, których dane dotyczą

Przystępuje Państwu:

- Prawo dostępu do swoich danych osobowych,
- Prawo do sprostowania danych,
- Prawo do przenoszenia danych,
- Prawo do usunięcia danych („prawo do bycia zapomnianym”) – uwzględniając jednak ograniczenie, o których mowa w art. 17 ust. 3 RODO,
- Prawo ograniczenia przetwarzania danych,
- Prawo do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania w sytuacji, gdy podstawą ich przetwarzania jest art. 6 ust. 1 lit. e RODO.

Przystępuje Państwu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych na adres Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa (od 01.07.2025 r. do końca 2027 r. - ul. Moniuszki 1A, 00-014 Warszawa), przez elektroniczną skrzynkę podawczą dostępną na stronie:

<https://www.uodo.gov.pl/pl/p/kontakt>; telefonicznie: (22) 53103 00)), jeżeli uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy RODO.

Zautomatyzowane przetwarzanie i profilowanie

Administrator nie planuje, aby Państwa dane osobowe podlegały zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu. Jeśli jednak by taka sytuacja nastąpiła w konkretnej sprawie, wówczas zostaną Państwo o tym poinformowani.

Przekazywanie danych osobowych do państw trzecich lub organizacji międzynarodowych

Pani/ Pana dane nie będą przekazywane do państw trzecich lub organizacji międzynarodowych

Źródło pochodzenia danych

Pani/Pana dane pozyskujemy bezpośrednio od osób, których one dotyczą, albo od instytucji i podmiotów zaangażowanych w realizację Programów w tym w szczególności od wnioskodawców, beneficjentów, partnerów lub pochodzą ze źródeł publicznie dostępnych (np. KRS/CEIDG).

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Załącznik nr 12 do umowy

Zasady weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym wykaz minimalnych obligatoryjnych dokumentów dla działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027

Dotyczy: postępowania konkurencyjnego

Zakres: Europejski Fundusz Społeczny Plus

Opole, maj 2026 r.

Kryteria formalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty służące weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
1.	Wniosek o dofinansowanie projektu został podpisany w sposób zgodny z Instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (zakres EFS+)	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie statutu jednostki/aktu powołującego jednostkę, pełnomocnictwa do reprezentowania beneficjenta i składania oświadczeń woli zgodnie z dokumentem rejestrowym, czy osoby, które podpisały wniosek o dofinansowanie są prawnie uprawnione do reprezentowania wnioskodawcy.	
2.	Wnioskodawca oraz Partnerzy (jeśli dotyczy) uprawnieni do składania wniosku.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie dokumentów rejestrowych Wnioskodawcy i Partnerów (jeśli dotyczy) (np. KRS, REGON, CEIDG), statutu lub umowy, na podstawie której utworzono jednostkę.	

Kryteria formalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty służące weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
3.	Roczny obrót Wnioskodawcy i Partnera/Partnerów jest równy lub wyższy od średnich rocznych wydatków w projekcie. (nie dotyczy jednostek sektora finansów publicznych)	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie dokumentów źródłowych będących w posiadaniu beneficjenta np. PIT, sprawozdanie finansowe, zaświadczenie z Urzędu Skarbowego.	
4.	Zasadność zawarcia partnerstwa w ramach projektu (jeśli dotyczy).	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
5.	W przypadku projektu partnerskiego spełnione zostały wymogi dotyczące wyboru Partnerów, o których mowa w art. 39 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie porozumienia/umowy o partnerstwie wraz z aneksami oraz informacji zawartych na stronie podmiotu inicjującego projekt partnerski i wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej	

Kryteria formalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty służące weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	finansowej 2021–2027.	zamieszczonych przez podmiot przystępujący do projektu partnerskiego.	
6.	Wnioskodawca oraz Partnerzy (jeśli dotyczy) nie podlegają wykluczeniu z ubiegania się o dofinansowanie.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie rejestru podmiotów wykluczonych prowadzonego przez Ministra Finansów.	
7.	Wnioskodawca określił wartość docelową większą od zera dla wszystkich wybranych wskaźników w projekcie.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
8.	Wartość dofinansowania projektu jest równa lub wyższa od minimalnej kwoty dofinansowania określonej w postępowaniu konkurencyjnym oraz wartość projektu nie przekracza	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria formalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty służące weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	maksymalnej kwoty dofinansowania określonej w postępowaniu konkurencyjnym (jeśli dotyczy).		
9	Projekt, którego łączna wartość wyrażona w PLN nie przekracza równowartości 200 tys. EUR rozliczany jest z zastosowaniem uproszczonych metod rozliczania wydatków wskazanych w regulaminie wyboru projektów.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
10.	Projekt nie został fizycznie ukończony lub w pełni wdrożony przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym i finansowym wniosku o płatność.	

Kryteria formalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty służące weryfikacji kryteriów wyboru projektów na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty udostępniane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		Dodatkowo na podstawie dokumentacji źródłowej potwierdzającej realizację projektu znajdującej się w posiadaniu beneficjenta.	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
1.	Adekwatność i realność osiągnięcia wybranych wskaźników w kontekście celu projektu.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
2.	Projekt będzie miał pozytywny wpływ na realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	dla osób z niepełnoprównościami.		
3.	Projekt jest zgodny ze Standardem minimum realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS+, który został określony w załączniku nr 1 do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
4.	Zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą „nie czyń poważnych szkód” (DNSH).	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.	
5.	Projekt jest zgodny z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	202 z 07.06.2016, str. 389) , w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i Wnioskodawcy.	Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.	
6.	Projekt jest zgodny z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i Wnioskodawcy).	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.	
7.	Czy projekt jest zgodny ze Szczegółowym Opisem Priorytetów Programu FEO 2021-2027 (dokument aktualny na dzień zatwierdzenia przez Zarząd Województwa Opolskiego Regulaminu wyboru projektów) w zakresie zgodności z kartą działania, którego nabór dotyczy oraz z	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność. Dodatkowo na podstawie dokumentacji źródłowej potwierdzającej realizację projektu znajdującej się	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	regulaminem wyboru projektów.	w posiadaniu beneficjenta.	
8.	Projekt skierowany do osób fizycznych mieszkających w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujących i/lub uczących się na terenie województwa opolskiego.	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Ponadto zgodnie z Regulaminem wyboru projektów do objęcia wsparciem w ramach projektu preferowane są osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujące i/lub uczące się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI) wskazanym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR); - na obszarze wiejskim. <p>Zgodnie z Regulaminem wyboru projektów w projekcie złożonym w ramach naboru do danego subregionu wsparciem można objąć grupę docelową wyłącznie z tego subregionu, czyli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub/pracujące i/lub uczące się na terenie tego 	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>subregionu.</p> <p>Podział województwa opolskiego na ww. subregiony został przedstawiony we wskazanym powyżej regulaminie.</p> <p>Wymagane dokumenty potwierdzające spełnienie kryterium (przykładowe możliwości do wyboru) w tym m.in. *:</p> <ul style="list-style-type: none"> – informacja o zameldowaniu na pobyt stały lub czasowy pobrana elektronicznie poprzez profil zaufany na stronie: www.gov.pl, – zaświadczenie wydane przez organ gminy z właściwej ewidencji ludności o miejscu zameldowania na pobyt stały lub czasowy; – inne dokumenty urzędowe: potwierdzenie złożenia PIT (np. pierwsza strona PIT), kopie decyzji w sprawie wymiaru podatku od nieruchomości; – dokumenty związane z dysponowaniem lokalem w 	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>danej lokalizacji typu: umowy notarialne, umowy najmu (np. kopie stron z adresem);</p> <ul style="list-style-type: none"> – oświadczenie właściciela lub najemcy lokalu, który potwierdzi stały pobyt oraz dokument potwierdzający, że osoba podpisująca to oświadczenie jest jego właścicielem lub najemcą, – umowa o pracę lub zaświadczenie o zatrudnieniu lub zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy , – dokumenty dotyczące eksploatacji nieruchomości: zawarta umowa na media lub faktury imienne/rachunki imienne za media (np. prąd, gaz, woda, telefon, internet, telewizja kablowa itp.) zawierające adres zamieszkania(wskazujące adresata) na terenie danego subregionu, – ubezpieczenie z tytułu wykonywanej pracy,potwierdzenie posiadania rachunku 	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>bankowego zawierającego adres zamieszkania na terenie danego subregionu, kopie korespondencji przychodzącej pod wskazany adres do uczestnika (np. korespondencja z urzędów, banków),</p> <p>– zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową o statusie ucznia/uczennicy szkoły na wskazanym powyżej terenie danego subregionu województwa opolskiego,</p> <p>- Inne niż wyżej wskazane dokumenty uzgodnione z IZ FEO 2021-2027. *Dokumenty powinny zawierać do odczytu jedynie dane umożliwiające weryfikację spełnienia kryterium.</p>	
9.	Projekt skierowany do podmiotów, których siedziba/oddział znajduje się na terenie województwa opolskiego (jeżeli dotyczy). Kryterium może zostać uszczegółowione w ramach	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Zgodnie z Regulaminem wyboru projektów w projekcie złożonym w ramach naboru do danego subregionu wsparciem można objąć grupę docelową <u>wyłącznie</u> z tego</p>	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	poszczególnych postępowań konkurencyjnych.	subregionu, czyli: - podmioty, których siedziba/oddział znajduje się na terenie tego subregionu. Podział województwa opolskiego na ww. subregiony został przedstawiony we wskazanym powyżej regulaminie.	
10.	Wnioskodawca w okresie realizacji prowadzi biuro projektu (lub posiada siedzibę, filię, delegaturę, oddział czy inną prawnie dozwoloną formę organizacyjną działalności podmiotu) na terenie województwa opolskiego z możliwością udostępnienia pełnej dokumentacji wdrażanego projektu oraz zapewniające uczestnikom/uczestniczkom projektu możliwość osobistego kontaktu z kadrą projektu.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie ogólnodostępnych danych (np. KRS, CEIDG), dokumentu potwierdzającego posiadanie siedziby/oddziału na terenie województwa opolskiego, np. umowa najmu, użyczenia. Zapewnienie uczestnikom/uczestniczkom projektu możliwości osobistego kontaktu z kadrą projektu powinno mieć na uwadze specyfikę grupy docelowej, którą zgodnie z regulaminem wyboru projektów są: - ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>otoczenie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacje społeczeństwa obywatelskiego; - osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie; - otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; - podmioty ekonomii społecznej działające na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. 	
11.	Kwalifikowalność wydatków projektu.	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Podczas weryfikacji wniosku o płatność i kontroli kryterium weryfikowane jest na podstawie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) faktur lub innych dokumentów o równoważnej wartości dowodowej, 2) umów z wykonawcami, 3) umów z personelem projektu, 4) dokumentów potwierdzających odbiór urządzeń, 	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>sprzętu lub wykonanie prac,</p> <p>5) innych niezbędnych dokumentów potwierdzających i uzasadniających prawidłową realizację projektu oraz potwierdzających, że wydatki zostały poniesione w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów zgodnie z zapisami Wytycznych,</p> <p>6) skanów wyciągów bankowych/dowodów zapłaty, ewidencji wydatków.</p>	
12.	Termin rozpoczęcia realizacji projektu.	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym lub finansowym wniosku o płatność.</p> <p>Dodatkowo na podstawie dokumentacji źródłowej potwierdzającej realizację projektu znajdującej się w</p>	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		posiadaniu beneficjenta	
13.	Zgodność projektu z zasadami dotyczącymi pomocy publicznej/pomocy de minimis (jeśli dotyczy).	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Weryfikacja na podstawie raportu z systemu SHRIMP 2, zaświadczenia o wysokości pomocy de minimis otrzymanej w bieżącym roku podatkowym oraz w poprzedzających go dwóch latach podatkowych lub oświadczenia o wielkości pomocy de minimis otrzymanej w tym okresie lub oświadczenia o nieotrzymaniu pomocy de minimis w tym okresie, formularza informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis.</p> <p>Zaświadczenia o udzielonej odbiorcom wsparcia pomocy de minimis (jeśli dotyczy).</p>	
14.	Zachowanie trwałości projektu w odniesieniu do wydatków ponoszonych jako cross – financing.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie oraz dokumentacji źródłowej dotyczącej wydatków w ramach cross-finansingu	

Kryteria merytoryczne uniwersalne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		znajdującej się w posiadaniu beneficjenta. Weryfikacja wyłącznie na etapie kontroli trwałości projektu w odniesieniu do wydatków wskazanych w art. 65 pkt 2 Rozporządzenia 2021/1060.	
15.	Projekt nie jest powiązany z uzasadnioną opinią Komisji Europejskiej wydaną na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne uniwersalne punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
1.	Potencjał Wnioskodawcy i/lub Partnerów planowany do wykorzystania w projekcie.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
2.	Doświadczenie Wnioskodawcy i/lub Partnerów.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
3.	Trafność doboru i opisu zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
4.	Poprawność sporządzenia budżetu projektu.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
5.	Projekt realizowany w partnerstwie wielosektorowym (społecznym, prywatnym, publicznym) (nie dotyczy działania 6.3 Budowanie potencjału partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego).	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
1.	Realizowane w ramach projektu wsparcie z zakresu usług społecznych dotyczy wyłącznie usług świadczonych w społeczności lokalnej lub wsparcia dzieci i młodzieży przebywających w całodobowych instytucjach opieki	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie, formularza rekrutacyjnego, zapisów regulaminu rekrutacji uczestników projektu.</p> <p>Poprzez usługi świadczone w społeczności lokalnej należy rozumieć usługi społeczne lub zdrowotne umożliwiające dzieciom życie w rodzinie lub rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych. Są to usługi świadczone w sposób:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby); b) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą (w zakresie wsparcia dzieci uwzględnianie ich zdania); c) zapewniający, że odbiorcy usług nie są izolowani od 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem;</p> <p>d) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami osoby z niej korzystającej.</p> <p>Warunki, o których mowa w lit. a-d, muszą być spełnione łącznie.</p>	
2.	<p>Do objęcia wsparciem w ramach projektu preferowane są osoby:</p> <p>a) o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,</p> <p>b) z niepełnosprawnością sprzężoną,</p> <p>c) korzystające z programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (FE PŻ),</p> <p>d) dzieci wychowujące się poza rodziną biologiczną.</p>	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie, formularza rekrutacyjnego, zapisów regulaminu rekrutacji uczestników projektu.</p> <p>Wymagane dokumenty potwierdzające spełnienie kryterium (przykładowe możliwości do wyboru) w tym m.in.*:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktualne orzeczenie potwierdzające znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności w tym niepełnosprawności sprzężonej; 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<ul style="list-style-type: none"> – skierowanie/zaświadczenie wydane przez Ośrodek Pomocy Społecznej kwalifikujące osoby i rodziny do programu FE PŻ; – zaświadczenie potwierdzające przebywanie dziecka w pieczy zastępczej (rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych). <p>*Dokumenty powinny zawierać do odczytu jedynie dane umożliwiające weryfikację spełnienia kryterium.</p>	
3.	Wsparcie oferowane w projekcie dostosowane jest do indywidualnych potrzeb, potencjału i osobistych preferencji odbiorców tych usług.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie projektu, regulaminu rekrutacji uczestników projektu, formularza rekrutacyjnego oraz innych dokumentów, z których wynikają indywidualne potrzeby, potencjał i osobiste preferencje odbiorców tych	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>usług.</p> <p>Działania mające na celu wsparcie dzieci i młodzieży przebywających w całodobowych instytucjach opieki nie mogą wzmacniać potencjału instytucjonalnego tych placówek. Mogą dotyczyć wsparcia dzieci i młodzieży oraz kadr w zakresie zgodnym z ideą deinstytucjonalizacji.</p> <p>Możliwe jest podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry MOW, MOS, SOSW pod warunkiem, że wsparcie to jest zgodne z ideą deinstytucjonalizacji tj. np. dotyczy usamodzielniania się wychowanków tych placówek.</p>	
4.	Projekt jest zgodny z obowiązującymi dokumentami w obszarze usług społecznych.	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie oraz poniższych dokumentów aktualnych na dzień zatwierdzenia przez Zarząd Województwa Opolskiego regulaminu wyboru projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.); - Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<p>Społecznemu (aktualizacja 2021-0027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030);</p> <p>- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa opolskiego na lata 2023-2025.</p>	
5.	Zgodność z <i>Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025.</i>	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	
6.	W ramach projektu w zależności od indywidualnych potrzeb zostanie zapewnione wsparcie dla osób zamieszkujących obszar wykluczony komunikacyjnie.	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Dodatkowo na podstawie dokumentacji źródłowej potwierdzającej realizację projektu znajdującej się w posiadaniu beneficjenta.</p>	
7.	Demarkacja ze wsparciem realizowanym na poziomie krajowym w programie	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne szczegółowe bezwzględne			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (dot. typów przedsięwzięć nr 4 i 5)		

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
1.	W projekcie zakłada się działania profilaktyczne dot. zachowań społecznych dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie	
2.	Projekt skierowany do osób fizycznych mieszkających w rozumieniu Kodeksu Cywilnego i/lub pracujących i/lub uczących się na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI) wskazanym w Krajowej	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Ponadto zgodnie z Regulaminem wyboru projektów do objęcia wsparciem w ramach projektu preferowane są osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR), tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i/lub obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.	<p>Cywilnego i/lub pracujące i/lub uczące się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI) wskazanym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR); - na obszarze wiejskim. <p>Wymagane dokumenty potwierdzające spełnienie kryterium (przykładowe możliwości do wyboru) w tym m.in. *:</p> <ul style="list-style-type: none"> – informacja o zameldowaniu na pobyt stały lub czasowy pobrana elektronicznie poprzez profil zaufany na stronie: www.gov.pl, – zaświadczenie wydane przez organ gminy z właściwej ewidencji ludności o miejscu zameldowania na pobyt stały lub czasowy; – inne dokumenty urzędowe: potwierdzenie złożenia PIT (np. pierwsza strona PIT), kopie decyzji w sprawie wymiaru podatku od nieruchomości; 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<ul style="list-style-type: none"> – dokumenty związane z dysponowaniem lokalem w danej lokalizacji typu: umowy notarialne, umowy najmu (np. kopie stron z adresem); – oświadczenie właściciela lub najemcy lokalu, który potwierdzi stały pobyt oraz dokument potwierdzający, że osoba podpisująca to oświadczenie jest jego właścicielem lub najemcą, – umowa o pracę lub zaświadczenie o zatrudnieniu lub zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy , – dokumenty dotyczące eksploatacji nieruchomości: zawarta umowa na media lub faktury imienne/rachunki imienne za media (np. prąd, gaz, woda, telefon, internet, telewizja kablowa itp.) zawierające adres zamieszkania (wskazujące adresata) na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI), 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<ul style="list-style-type: none"> – ubezpieczenie z tytułu wykonywanej pracy, – potwierdzenie posiadania rachunku bankowego zawierającego adres na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI), kopie korespondencji przychodzącej pod wskazany adres do uczestnika (np. korespondencja z urzędów, banków), – zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową o statusie ucznia/uczennicy szkoły na Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI), – Inne niż wyżej wskazane dokumenty uzgodnione z IZ FEO 2021-2027. – *Dokumenty powinny zawierać do odczytu jedynie dane umożliwiające weryfikację spełnienia kryterium. 	
3.	Projekt skierowany do osób fizycznych mieszkających w rozumieniu Kodeksu	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	Cywilnego i/lub pracujących i/lub uczących się na obszarze wiejskim.	<p>Wymagane dokumenty potwierdzające spełnienie kryterium (przykładowe możliwości do wyboru) w tym m.in. *:</p> <ul style="list-style-type: none"> – informacja o zameldowaniu na pobyt stały lub czasowy pobrana elektronicznie poprzez profil zaufany na stronie: www.gov.pl, – zaświadczenie wydane przez organ gminy z właściwej ewidencji ludności o miejscu zameldowania na pobyt stały lub czasowy; – inne dokumenty urzędowe: potwierdzenie złożenia PIT (np. pierwsza strona PIT), kopie decyzji w sprawie wymiaru podatku od nieruchomości, – dokumenty związane z dysponowaniem lokalem w danej lokalizacji typu: umowy notarialne, umowy najmu (np. kopie stron z adresem), 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<ul style="list-style-type: none"> – oświadczenie właściciela lub najemcy lokalu, który potwierdzi stały pobyt oraz dokument potwierdzający, że osoba podpisująca to oświadczenie jest jego właścicielem lub najemcą, – umowa o pracę lub zaświadczenie o zatrudnieniu lub zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy , – dokumenty dotyczące eksploatacji nieruchomości: zawarta umowa na media lub faktury imienne/rachunki imienne za media (np. prąd, gaz, woda, telefon, internet, telewizja kablowa itp.) zawierające adres zamieszkania (wskazujące adresata) na terenie danego subregionu, – ubezpieczenie z tytułu wykonywanej pracy, – potwierdzenie posiadania rachunku bankowego zawierającego adres zamieszkania na terenie danego subregionu, 	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
		<ul style="list-style-type: none"> – kopie korespondencji przychodzącej pod wskazany adres do uczestnika (np. korespondencja z urzędów, banków), – zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową o statusie ucznia/uczennicy szkoły na obszarze wiejskim danego subregionu województwa opolskiego, – Inne niż wyżej wskazane dokumenty uzgodnione z IZ FEO 2021-2027. – *Dokumenty powinny zawierać do odczytu jedynie dane umożliwiające weryfikację spełnienia kryterium. 	
4.	W ramach realizowanego projektu wnioskodawcą lub partnerem projektu	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	jest podmiot ekonomii społecznej.	Weryfikacja na podstawie porozumienia/umowy o partnerstwie wraz z aneksami oraz informacji zawartych na stronie podmiotu inicjującego projekt partnerski i wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej zamieszczonych przez podmiot przystępujący do projektu partnerskiego.	
5.	Projekt przyczynia się do utworzenia ośrodka interwencji kryzysowej na obszarze powiatu woj. opolskiego na którym brak jest takiego ośrodka. (Kryterium dotyczy naborów nr: FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego, FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego, FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego, FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego).	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	<u>Kryterium nie dotyczy</u> naboru nr FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska.		
6.	<p>Projekt przyczynia się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcia integracji dzieci i młodzieży wymagających resocjalizacji i reintegracji i/lub - wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym <p>zamieszkujących w powiatach województwa opolskiego o najwyższym odsetku osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.</p>	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.</p>	
7.	<p>Projekt przyczynia się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrostu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieci, młodzieży i rodziców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, - podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadry poradni psychologiczno- 	<p>Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie.</p> <p>Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.</p>	

Kryteria merytoryczne szczegółowe punktowane			
Lp.	Nazwa kryterium	Dokumenty weryfikowane na etapie realizacji projektu, w tym na etapie wprowadzania zmian do projektu, wniosków o płatność i kontroli	Dokumenty wskazane przez beneficjenta służące weryfikacji kryteriów na etapie realizacji projektu
	pedagogicznych, w powiatach z najwyższym odsetkiem osób korzystających z poradni psychologiczno-pedagogicznych.		
8.	Projekt zakłada realizację mobilnego wsparcia psychologicznego.	Kryterium jest weryfikowane na podstawie zapisów wniosku o dofinansowanie. Weryfikacja na podstawie zapisów w postępie rzeczowym wniosku o płatność.	

Załącznik nr 13 do umowy

**REGIONALNY PLAN ROZWOJU
USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI
DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA LATA 2023-2025**

Andrzej Buła .....

Zuzanna Donath - Kasiura .....

Zbigniew Kubalańca .....

Szymon Ogłaza .....

Antoni Konopka .....

Opole, maj 2023

Spis treści

1. Najważniejsze skróty	3
2. Wprowadzenie	4
3. Obszary interwencji.....	9
4. Karty obszarów	10
KARTA OBSZARU 1: Osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	10
KARTA OBSZARU 2: Rodzina i dzieci, w tym w kryzysie	20
KARTA OBSZARU 3: Osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym	26
KARTA OBSZARU 4: Osoby w kryzysie bezdomności.....	32
KARTA OBSZARU 5: Cudzoziemcy (w tym osoby przybyłe w wyniku wojny w Ukrainie)	36
5. Wskaźniki.....	39
6. Finansowanie / Alokacja na poszczególne działania	42
7. Monitoring.....	43
8. Załączniki	43

1. Najważniejsze skróty

CIS – Centrum Integracji Społecznej

CUS – Centrum Usług Społecznych

CZP – Centrum Zdrowia Psychicznego

DI – Deinstytucjonalizacja

DPF – Departament Programowania Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

DZD – Departament Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

ETHOS – Europejska Typologia Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego

FEO 2021-2027 – program regionalny pn. *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

IP FEO 2021-2027 - Instytucja Pośrednicząca programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

IZ FEO 2021-2027 – Instytucja Zarządzająca programem regionalnym *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

KIS – Klub Integracji Społecznej

MFiPR – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

MKS – Marszałkowski Kurier Społeczny

MRiPS – Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

OOW NFZ – Opolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia

OZPS – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, przygotowywane przez samorząd województwa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

RPDI – Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu

RPO WO 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020

SRUS – Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

SWO – Samorząd Województwa Opolskiego

SZOP 2021-2027 – Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

2. Wprowadzenie

Usługi społeczne, obok polityki zabezpieczenia dochodu, stają się obecnie najważniejszym komponentem współczesnej polityki społecznej. Stanowią odpowiedź na nowe wyzwania społeczne (i wynikające z nich potrzeby) związane z takimi procesami jak: zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób o szczególnych potrzebach i z niepełnosprawnością, migracje, kryzysy indywidualne i rodzinne, a także wynikające z tych zjawisk zapotrzebowanie na nowe kompetencje społeczne i kwalifikacje zawodowe. Dostępność usług w zakresie wsparcia społecznego i działań profilaktycznych powinna być realizowana z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować, przy czym szczególne miejsce w społeczeństwie przypisuje się osobom z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem, takich jak: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, osoby w kryzysie bezdomności, rodziny z dziećmi z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i w kryzysie, dzieci i młodzież w pieczy zastępczej, a także migranci, przybyli do Polski również w wyniku działań wojennych (jako wyodrębnionej grupie wymagającej wsparcia i integracji społecznej). Przede wszystkim tym grupom dedykowane są *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)* oraz *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030*, a na poziomie regionalnym Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deintytucjonalizacji (RPDI).

Usługi społeczne i ich rozwój dla mieszkańców województwa opolskiego jest także istotnym elementem *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego. Opolskie 2030*, przyjętej przez Sejmik Województwa Opolskiego w październiku 2021 r. Wizja rozwoju regionu wskazuje, że

„Opolskie w 2030 roku to region cenionej jakości życia wynikającej z unikalnego i uniwersalnego łączenia różnorodności: dynamiki i równowagi, nowoczesności i tradycji oraz otwartości i integracji”.

Oznacza to, że każdy z elementów powyższej wizji ma swoje szersze znaczenie w kontekście przyszłości województwa, która zależeć będzie od tego, czy obecnym i przyszłym mieszkańcom tego regionu zapewnione zostaną odpowiednie i konkurencyjne warunki rozwoju osobistego i różnych grup społecznych. Tak rozumiana jakość życia ma być zapewniona poprzez łączenie (godzenie) różnorodności regionu, tj. województwa:

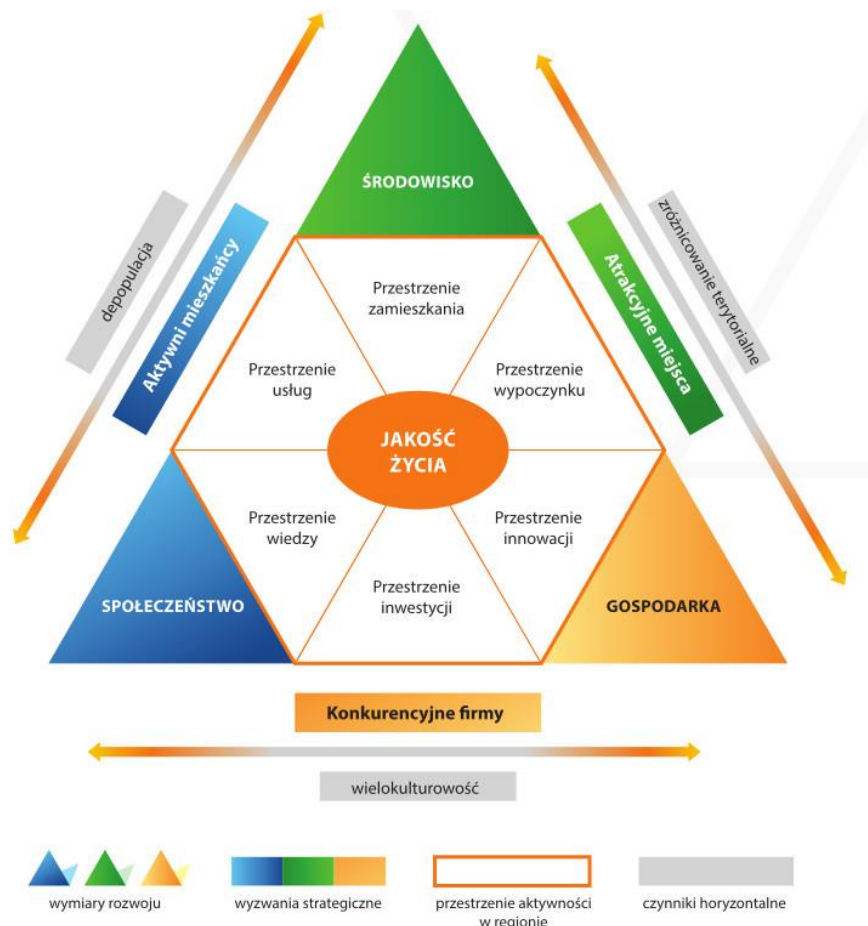
- unikalnego - ze względu na „kompaktowość” i inteligentne wykorzystanie położenia, walorów przyrodniczych, wielokulturowości i wyjątkowej współpracy;
- uniwersalnego - włączającego się w światowe trendy i dostosowującego się do zmian oraz wykorzystującego swoje walory na rzecz zróżnicowanych potrzeb mieszkańców,
- nowoczesnego i tradycyjnego – włączonego w globalne sieci współpracy, dzięki m. in. bardzo wysokiemu kapitałowi ludzkiemu, oraz kultywującemu historyczne fundamenty rozwoju (tradycji przejawiającej się w śląskiej pracowitości, solidności, dbałości o porządek oraz różnych formach aktywności społecznej i gospodarczej jako ważnym elementem wzmocnienia wspólnoty regionalnej),
- otwartego i zintegrowanego – w tym kształtującego umiejętność radzenia sobie w zmieniających się uwarunkowaniach cywilizacyjnych z ponadprzeciętnie rozwiniętą tolerancją wobec nowych idei i postaw, jako potencjału do rozwoju kreatywności i

współpracy, oraz powszechnej i wieloaspektowej współpracy administracji-biznesu-nauki oraz społeczności lokalnych,

- dynamicznego i w równowadze – spełniającego różnorodne oczekiwania mieszkańców w ramach wieloaspektowej polityki rozwoju i zasad zrównoważonego rozwoju, obejmujących innowacje czy inwestycje oraz oferty pracy i usługi społeczne, stwarzające szansę na osiągnięcie wysokiego poziomu ładu przestrzennego, zapewnienie konkurencyjności w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminację niekorzystnych różnic w warunkach życia wewnątrz regionu.

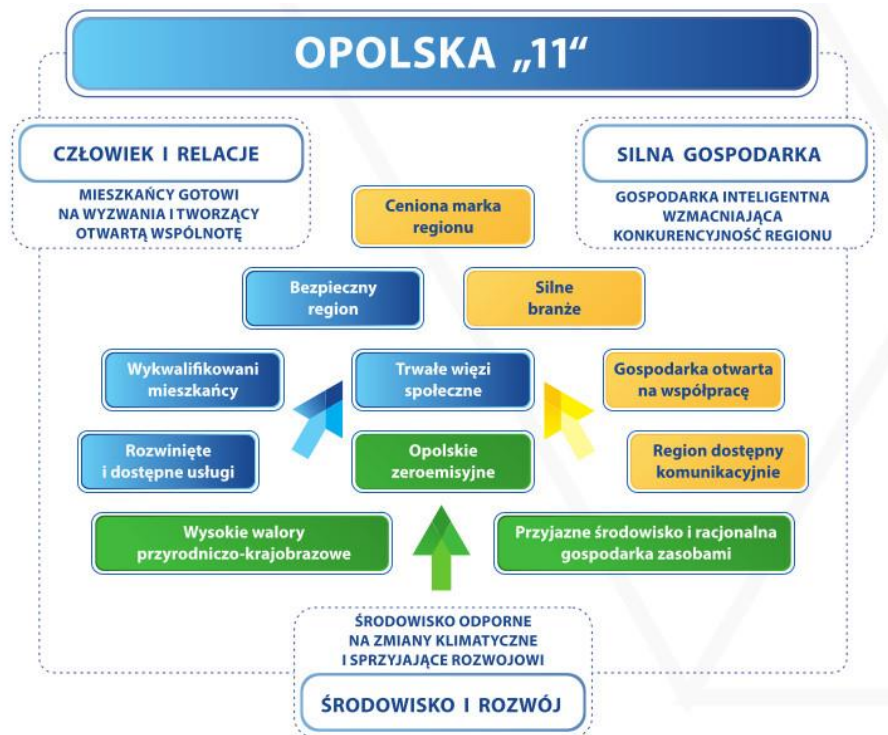
Zgodnie z diagnozą strategiczną rozwoju województwa opolskiego jakość życia ujęto przez pryzmat uwarunkowań społeczno-gospodarczych i przestrzennych regionu, wskazując m. in. na przestrzenie usług (wymiar społeczeństwo) jako jednej z kluczowych cech wymagających rozwoju, mimo dość rozwiniętej jej struktury. Jednocześnie ze względu na skutki procesów demograficznych w woj. opolskim należy wypracowywać i wykorzystywać efektywne instrumenty polityki społecznej, w tym dalej poprawiać dostępność i jakość usług społecznych i zdrowotnych.

Rysunek 1. Schemat diagnozy strategicznej rozwoju województwa opolskiego

Strategia określa trzy cele strategiczne (Człowiek i relacje, Środowisko i rozwój oraz Silna gospodarka), a w nich 11 celów operacyjnych, a także kierunki działań, w tym bezpośrednio odnoszących się do rozwoju usług społecznych i zdrowotnych.

Rysunek 2. Opolska „11” – cele operacyjne na tle celów strategicznych

W celu operacyjnym *Trwałe więzi społeczne* przewidziano kierunki działań obejmujące m. in.:

- integrację i aktywizację społeczną (w tym: zwiększanie partycypacji mieszkańców w działaniach na rzecz swoich środowisk lokalnych i całego województwa; wsparcie wspólnych inicjatyw różnych grup społecznych, włączanie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem; wzrost świadomości potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnościami; promocja wolontariatu i innych dobrych praktyk w działalności społecznej);
- wsparcie rozwiązań prorodzinnych (w tym: działania wspomagające funkcjonowanie rodzin; promocję i przygotowanie do rodzicielstwa zastępczego; pracę socjalną z rodzinami problemowymi, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; działania bezpośrednio adresowane m.in. do dzieci, osób młodych oraz seniorów, partnerstwo wielosektorowe na rzecz osób starszych, budowanie więzi międzypokoleniowych i wsparcie dialogu międzypokoleniowego);
- rozwój społeczeństwa wielokulturowego (w tym wsparcie i integracja cudzoziemców i reemigrantów).

Natomiast w celu operacyjnym *Rozwinięte i dostępne usługi* przewidziano kierunki działań obejmujące:

- rozwój opieki i profilaktyki zdrowotnej (w tym: rozwój nowoczesnych usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych; edukację i profilaktykę zdrowotną; promocję zdrowia fizycznego, psychicznego i psychospołecznego; przeciwdziałanie chorobom cywilizacyjnym; wzrost jakości świadczonych usług);
- rozwój usług społecznych (w tym: rozwój infrastruktury społecznej; wzrost jakości zarządzania w podmiotach świadczących usługi opiekuńcze; **wsparcie procesu deinstytucjonalizacji**; rozwój usług opiekuńczych i wythnieniowych; wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów);

- rozwój e-usług (w tym: wspieranie rozwoju nowych usług świadczonych w całości lub częściowo przez Internet).

Proces rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji programowany jest w perspektywie wielu lat, co powoduje, że zmiany w zakresie dostępności usług i ich koordynacji będą następowały etapowo, w sposób:

- a) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby);
- b) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą (w zakresie wsparcia dzieci uwzględnianie ich zdania);
- c) zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem;
- d) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami osoby z niej korzystającej.

Jednocześnie wskazuje się, że choć realizowane i planowane usługi kierowane są do wszystkich mieszkańców woj. opolskiego, to szczególnym wsparciem winny zostać objęte osoby i rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Przy czym pod pojęciem osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym należy rozumieć:

- osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w tym osoby spełniające kryteria o których mowa w art. 8 pkt 1 pkt 1 i 2 tej ustawy;
- osoby uprawnione do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o których mowa w art. 16a ust.1 ustawy z 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz absolwenci Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 1 a i 1b tej ustawy;
- osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, o których mowa w ustawie z 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- osoby poszukujące pracy, o których mowa w art. 2 ust 6 pkt c ustawy z 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
- osoby przebywające w pieczy zastępczej oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- osoby przebywające w pieczy zastępczej do ukończenia 25 roku życia na warunkach określonych w art. 37 ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą, zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz inne ośrodki wsparcia, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich;
- osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii i specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, o których mowa w ustawie z 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- osoby z niepełnosprawnością – osoba z niepełnosprawnością w rozumieniu *Wytycznych*

dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027¹ lub uczeń albo dziecko w wieku przedszkolnym, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności, lub dzieci i młodzież posiadające orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu głębokim. Orzeczenia uczniów, dzieci lub młodzieży są wydawane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej²;

- członkowie gospodarstw domowych sprawujący opiekę nad osobą z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z nich nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad osobą z niepełnosprawnością;
- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu³;
- osoby starsze, o których mowa w art. 2 ust 6 pkt k ustawy z 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
- osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, w rozumieniu definicji ujętych w *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027*, zamieszczonych na Portalu Funduszy Europejskich zarządzanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej⁴;
- osoby, które opuściły jednostki penitencjarne oraz pełnoletnie osoby opuszczające zakład poprawczy;

---

¹ *Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych* dostępne na Portalu Funduszy Europejskich zarządzanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/prawo-i-dokumenty/wytyczne/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciovych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027>

² Definicja ujęta w *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027*, zamieszczonych na Portalu Funduszy Europejskich zarządzanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/prawo-i-dokumenty/wytyczne/wytyczne-dot-realizacji-projektow-z-udzialem-srodkow-efs-plus-w-regionalnych-programach-na-lata-2021-2027/>

³ Osoba, która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.

⁴ a) Osoba bezdomna w rozumieniu art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, czyli osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowane na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania; b) osoba znajdująca się w sytuacjach określonych w Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego ETHOS w kategoriach operacyjnych: bez dachu nad głową, bez mieszkania, w niezabezpieczonym mieszkaniu, w nieodpowiednim mieszkaniu; c) osoba zagrożona bezdomnością - osoba znajdująca się w sytuacji wykluczenia mieszkaniowego zgodnie z typologią ETHOS, osoba bezpośrednio zagrożona eksmisją lub utratą mieszkania, a także osoba wcześniej doświadczająca bezdomności, zamieszkująca mieszkanie i potrzebująca wsparcia w utrzymaniu mieszkania.

- osoby korzystające z *Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027*;
- osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Dodatkowo, w ramach powyższych grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, preferowane do wsparcia będą osoby:

- ◆ o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- ◆ z niepełnosprawnością sprzężoną;
- ◆ z zaburzeniami psychicznymi;
- ◆ z niepełnosprawnością intelektualną;
- ◆ z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (w rozumieniu zgodnym z Międzynarodową Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych);
- ◆ korzystające z *Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027*;
- ◆ zamieszkujące samotnie.

Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji przygotowywany jest przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu (ROPS) w wymiarze wojewódzkim. Ma przyczynić się do ustrukturyzowania planowanych zmian w zakresie rozwoju usług społecznych, w tym zgodnie z wynikiem przeprowadzonej diagnozy regionalnej, oraz ma być ważnym punktem odniesienia do tworzenia lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, realizowanych na poziomie gmin i powiatów.

W procesie tworzenia RPDI brali udział eksperci i przedstawiciele reprezentujący m. in. IZ FEO 2021-2027 i IP FEO 2021-2027 (DPF i WUP) oraz DZD.

Założenia i kierunki interwencji w RPDI, w tym rekomendowane działania, opracowano w oparciu o materiały krajowe i regionalne, w tym przede wszystkim: *Strategię Rozwoju Usług Społecznych. Polityka publiczna do 2030 r. (z perspektywą do 2035)*, *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030* oraz *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*. Natomiast podstawę diagnostyczną niniejszego planu przygotowano na podstawie wyników *Ankiety dot. rozwoju usług społecznych (deinstytucjonalizacji) w gminach i powiatach w woj. opolskim* (przekazanych do wszystkich samorządów gminnych i powiatowych w grudniu 2022 r.), materiałów własnych WUP, DZD, ROPS (badań, analiz i informacji, w tym corocznie opracowywanej *Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego*) oraz innych dostępnych źródeł i materiałów zewnętrznych (w tym publikowanych przez GUS oraz MRiPS).⁵

3. Obszary interwencji

Obszary wskazane w RPDI odpowiadają obszarom opisanym w *Strategii Rozwoju Usług Społecznych* oraz innych dokumentach strategicznych. Wyodrębniono następujące obszary:

- 1) osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- 2) rodzina i dzieci, w tym w kryzysie;
- 3) osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym;
- 4) osoby w kryzysie bezdomności;
- 5) cudzoziemcy (w tym osoby przybyłe w wyniku wojny w Ukrainie).

---

⁵ Wypełnioną *Ankiętę dot. rozwoju usług społecznych (deinstytucjonalizacji) w gminach i powiatach w woj. opolskim*, w wersji elektronicznej, przekazały do DPF/ROPS wszystkie samorządy powiatowe oraz ponad 90% samorządów gminnych. Ankiety wypełniano w okresie od 16.12.2022 r. do 17.01.2023 r.

4. Karty obszarów

KARTA OBSZARU 1: Osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

1.1. Opis obszaru interwencji

I. Sytuacja demograficzna

Aktualna sytuacja demograficzna w woj. opolskim i kraju wyróżnia się wysokim odsetkiem osób starszych i większą długością życia oraz niską dzietnością. Konsekwencją tej sytuacji jest konieczność zapewnienia opieki stale rosnącej liczbie osób niesamodzielnych. W czerwcu 2021 r. w woj. opolskim mieszkało 973,3 tys. osób, w tym 226,6 tys. (23,4 %) w wieku poprodukcyjnym (w 2012 r. było to 185,0 tys. osób – 18,3%, tj. o 41,6 tys. mniej).⁶ Największy udział osób starszych (60/65+) w populacji występuje w Mieście Opolu (26,0%) oraz powiatach: nyskim, kędzierzyńsko-kozielskim oraz głubczyckim, a najmniejszy w powiatach: opolskim (21,7%) i strzeleckim (21,9%). Według prognozy GUS do 2050 r. w woj. opolskim:

- liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie do 269 tys., i stanowić będzie 36,1% mieszkańców;
- mediana wieku ludności (przeciętny wiek), wynosić będzie 56,1 lat (przy średniej w Polsce 52,5 lat);
- liczba osób najstarszych (80 lat i więcej) wzrośnie 2,5-krotnie, stanowiąc 12,2% ludności.⁷

Jednocześnie w województwie jest ponad 100 tys. osób z niepełnosprawnościami (głównie wśród osób starszych), co wraz z procesem starzenia się społeczeństwa będzie wyżywało na funkcjonujący system zabezpieczenia społecznego, w tym systemy pomocy i integracji społecznej.

W związku z tym, mając na uwadze zmieniającą się strukturę demograficzną regionu i wynikające z tego potrzeby osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz innych osób w trudnej sytuacji życiowej, rekomenduje się systematyczne diagnozowanie ich potrzeb oraz zaplanowanie możliwych działań, obejmujących rozwój usług społecznych, odpowiadających sytuacji demograficznej poszczególnych obszarów województwa opolskiego.

II. Centrum Usług Społecznych (CUS)

Centra Usług Społecznych są ważnym elementem procesu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych. Zostały pomyślane jako lokalne podmioty koordynujące usługi społeczne w gminach. Ich zadaniem jest integracja, rozwój i poszerzenie dostępności usług społecznych, tak by stanowiły one odpowiedź na konkretne potrzeby osób, rodzin i grup społecznych oraz ogółu mieszkańców.

Obecnie w woj. opolskim funkcjonuje jedno Centrum Usług Społecznych w Gogolinie. Natomiast gotowość do utworzenia Centrum zgłosiło 15 gmin. W związku z powyższym zakłada się, że

---

⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2021 r. <https://ops.rops-opole.pl/wp-content/uploads/ocena-zasobow-pomocy-spoecznej/OZPS%202021.pdf>

⁷ Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce w 2018 r., GUS, Warszawa, luty 2020 r., s. 13-15 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/osoby-starsze/osoby-starsze/sytuacja-osob-starszych-w-polsce-w-2018-roku,2,1.html>

w ramach wsparcia regionalnego ze środków unijnych na lata 2021-2027 do końca 2025 r. utworzone zostaną 3 CUS-y w regionie (będzie to 5% gmin w województwie; zgodnie z zapisami *Strategii Rozwoju Usług Społecznych* ich liczba do 2030 r. - nie później jednak niż do 2035 r. - ma obejmować 25% gmin woj. opolskiego). Rekomenduje się także stałą i bieżącą analizę miejsc i sposobów koordynacji usług realizowanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego woj. opolskiego i dostosowanie ich działań do krajowych założeń procesu deinstytucjonalizacji.

III. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Celem wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, głównie chorych, starszych i z niepełnosprawnościami w miejscu ich zamieszkania, gmina organizuje usługi opiekuńcze, a także specjalistyczne usługi opiekuńcze przeznaczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2021 r. pomocą w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych objęto 3 577 osób, w tym 554 osoby z zaburzeniami psychicznymi, korzystające ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze świadczone są w 86% (61) gmin w województwie, a specjalistyczne usługi opiekuńcze w 59% (42 gminach). Przy czym brak tego rodzaju wsparcia występuje przede wszystkim w gminach wiejskich, a w przypadku usług specjalistycznych także w części gmin miejsko-wiejskich. W podziale powiatowym usługi są realizowane we wszystkich powiatach: najwięcej osób objętych wsparciem jest w powiecie nyskim, a najmniej w powiecie namysłowskim.

Usługi opiekuńcze będą zyskiwały na znaczeniu zarówno ze względu na rosnące potrzeby osób starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, jaki i proces starzenia się społeczeństwa. Rekomenduje się kontynuowanie i rozwój świadczonych usług opiekuńczych w środowisku zamieszkania osób potrzebujących. Ponadto należy położyć nacisk na ich optymalne dopasowanie do potrzeb osób korzystających (liczba godzin, częstotliwość), co ma istotne znaczenie dla ich jakości życia i prowadzenia gospodarstwa domowego.

IV. Mieszkalnictwo wspierające (mieszkania chronione, wspomagane, komunalne, najem socjalny)

Istotnym elementem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu jest rozwój różnych form mieszkalnictwa wspierającego. Zaspokojenie potrzeb w tym zakresie odbywa się najczęściej w ramach posiadanych przez gminę zasobów komunalnych, w tym poprzez najem socjalny oraz tworzenie (także przez powiat) mieszkań chronionych, jako formy systemu pomocy społecznej, przeznaczonych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (starszych, chorych, z niepełnosprawnościami). Wskazuje się przy tym, że ze względu na wieloletnią praktykę działań środowiskowych, w tym realizację projektów unijnych, mieszkania chronione winny być obecnie rozwijane jako mieszkania wspomagane z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających (w Polsce promowane jest także wsparcie mieszkaniowe osób z niepełnosprawnościami w formie centrów opiekuńczo-mieszkalnych, zapewniających lokale w ramach opieki całodobowej i dziennej; obecnie w woj. opolskim funkcjonuje jedno takie centrum w Walcach).

W 2020 r. gminy w woj. opolskim dysponowały 20,6 tys. mieszkaniami komunalnymi, w tym 16,2% (3 335) to lokale w najmie socjalnym. W zdecydowanej większości gmin (bez kilku gmin wiejskich) liczba oczekujących na mieszkanie komunalne, w tym w ramach najmu socjalnego, jest większa niż samych lokali. Przy czym w przypadku najmu socjalnego (dla osób o najniższych dochodach lub ich braku) najniższy stopień zaspokojenia potrzeb występuje w powiatach: kluczborskim,

kędzierzyńsko-kozielskim, brzeskim i strzeleckim (głównie dotyczy stolic tych powiatów). Najmniej (151) jest mieszkań chronionych i wspomaganych o różnym typie przeznaczenia (dla starszych, chorych, z niepełnosprawnościami, wychowanków pieczy zastępczej). Wprawdzie w latach 2015-2020 liczba miejsc w mieszkaniach chronionych i wspomaganych zwiększyła się ponad 2-krotnie (ze 101 do 235 miejsc), a województwo ma najwyższy ich wskaźnik na 10 tys. ludności (2,41, w kraju 1,08), nadal w dwóch powiatach województwa brak jest takich mieszkań (głubczycki i namysłowski, a w pow. oleskim pierwsze 2 mieszkania chronione otwarto w 2022 r.). W pozostałych powiatach wskaźnik liczby miejsc w mieszkaniach chronionych i wspomaganych (na 10 tys. ludności) waha się od 8,1 (pow. strzelecki) do 0,6 (pow. opolski).

Oznacza to konieczność zwiększenia liczby mieszkań, zwłaszcza wspomaganych z koszykiem usług dostosowanych do potrzeb osób i rodzin wymagających pomocy, szczególnie osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym w gminach i powiatach, w których nie funkcjonują takie mieszkania (co jest szczególnie istotne w kontekście ograniczania liczby osób kierowanych do jednostek całodobowej opieki, tj. głównie domów pomocy społecznej).

V. Dzienne formy wsparcia

Istotnym warunkiem pomyślnego starzenia coraz liczniejszej grupy osób starszych w populacji regionu są wszelkie inicjatywy przeciwdziałające ich marginalizacji, poczuciu osamotnienia i bierności życiowej. Na utrzymanie dobrego stanu zdrowia, w tym sprawności fizycznej, umysłowej i społecznej seniorów, wpływają różne formy aktywizacji oferowane przez domy dziennego pobytu i kluby seniora.

Domy dziennego pobytu organizowane są przez samorząd terytorialny (głównie gminy), a kluby seniora przez samorząd gminny, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, a także inne lokalne instytucje, co umożliwia ich finansowanie z różnych źródeł.

W 2021 r. w woj. opolskim funkcjonowało 96 placówek wsparcia dziennego dla osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami (24 dzienne domy pomocy i 72 kluby seniora), na 4 140 miejsc. Wprawdzie ta forma usług systematycznie rozwija się, to nadal ich nasycenie w województwie jest niewystarczające. W trzech powiatach (kluczborskim, oleskim i strzeleckim) brak jest domów dziennego pobytu, a kluby seniora są w większości w ośrodkach miejskich (w małych miejscowościach wiejskich jest 20 klubów utworzonych ze środków unijnych będących w dyspozycji Samorządu Województwa Opolskiego).

Ze względu na sukcesywnie zwiększającą się grupę osób starszych rekomenduje się kontynuowanie realizacji usług kierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami w ramach domów dziennego pobytu i klubów seniora (wspieranie już istniejących i powstawanie nowych). Istotne jest także utrzymywanie już realizowanych i sprawdzonych działań kierowanych przez samorząd terytorialny do osób starszych, obejmujących m. in. udział w spotkaniach i wyjazdach integracyjno-krajoznawczych czy terapii zajęciowej w miejscu ich pobytu (a w razie konieczności zapewnienie dowozu do placówki lub w inne miejsce dla osób tego potrzebujących).

VI. Usługi asystenckie i wspomagające osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz ich opiekunów

Usługi asystenckie

Usługi asystenckie są jedną z podstawowych form wsparcia osób potrzebujących, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, stwarzając im przy pomocy innej osoby możliwość uczestnictwa w

życiu lokalnej społeczności i integrację społeczną. Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami (oraz ich rodzin), świadczone są przez asystentów, którzy wspierają ich w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do ich aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego. Gminy i powiaty realizując tę usługę posiłkują się najczęściej środkami zewnętrznymi (program *Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej*) oraz korzystając ze wsparcia w ramach realizacji różnych projektów finansowanych ze środków unijnych będących w dyspozycji Samorządu Województwa Opolskiego.

W 2022 r. pomoc na zatrudnienie asystenta osoby z niepełnosprawnością otrzymały 3 powiaty woj. opolskiego (nyski, prudnicki i krapkowicki) oraz 28 gmin – głównie miejskich i miejsko wiejskich (Biała, Zdzeszowice, Bierawa, Brzeg, Ozimek, Gorzów Śląski, Komprachcice, Paczków, Lubsza, Kluczbork, Baborów, Dobrzeń Wielki, Lasowice Wielkie, Branice, Głubczyce, Opole, Kędzierzyn-Koźle, Wołczyn, Tułowice, Lewin Brzeski, Zawadzkie, Turawa, Domaszowice, Murów, Prószków, Nysa, Prudnik, Niemodlin). Jednocześnie w ramach dotychczasowych działań projektowych SWO objęto usługami opiekuńczymi 48 osób.

Oznacza to, że usługi asystenckie są świadczone jedynie w części województwa, obejmując wsparciem ograniczoną grupę osób potrzebujących. Rekomenduje się kontynuowanie i rozwój tej formy wsparcia, szczególnie na obszarach województwa, gdzie taka usługa nie jest zapewniona. Należy zachęcać gminy do uruchomienia usługi asystenckiej osoby z niepełnosprawnością wraz z zapewnieniem możliwości jego wyboru, czasu i formy wsparcia, uwzględniającą podmiotowość i potrzeby osoby z niepełnosprawnością.

Opieka wytchnieniowa

Opieka wytchnieniowa to forma wsparcia nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zastępstwie za opiekuna faktycznego (najczęściej członka rodziny), w związku ze zdarzeniem losowym, potrzebą załatwienia codziennych spraw lub odpoczynku opiekuna. Obejmuje także wsparcie samego opiekuna, w szczególności w postaci poradnictwa specjalistycznego, edukacji, grup samopomocowych. Jest szczególnie ważna w przypadku wsparcia opiekunów dziećmi z niepełnosprawnościami oraz osób dorosłymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Jest czasową usługą opiekuńczą w miejscu jej zamieszkania lub w formie całodobowego lub dziennego pobytu.

W 2022 r. usługa była realizowana w ramach wsparcia zewnętrznego (program *Opieka wytchnieniowa*) przez powiat prudnicki oraz 30 gmin z województwa opolskiego (Kluczbork, Komprachcice, Opole, Turawa, Wołczyn, Zawadzkie, Bierawa, Dobrodzień, Dobrzeń Wielki, Praszka, Brzeg, Cisek, Głubczyce, Baborów, Tułowice, Biała, Głogówek, Kędzierzyn-Koźle, Domaszowice, Świerczów, Popielów, Nysa, Reńska Wieś, Kietrz, Prudnik, Strzelce Opolskie, Pawłowiczki, Byczyna, Lewin Brzeski, Wilków).

Rekomenduje się propagowanie opieki wytchnieniowej jako ważnego wsparcia opiekunów osób z niepełnosprawnościami, wprowadzenie możliwości wyboru rodzaju formy opieki wytchnieniowej oraz rozwój placówek i miejsc pobytu krótkoterminowego wraz ze wsparciem psychologicznym i doradczym.

Usługi sąsiedzkie

Samopomoc sąsiedzka, w tym usługowa, realizowana jest obecnie w ramach wolontariatu i doraźnych działań projektowych. Zależy od więzi społecznych istniejących w środowisku lokalnym.

Wpływa na zachowanie lepszego dobrostanu życiowego osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wydłużając jej aktywność i poczucie funkcjonowania w lokalnej społeczności. Rozwój wsparcia sąsiedzkiego jest korzystny dla osoby korzystającej z pomocy i świadczonych dla niej usług oraz ma wymiar ekonomiczny, gdyż jest duża tańsza i bardziej akceptowalna niż instytucjonalne formy wsparcia.

W ramach dotychczasowych działań Samorządu Województwa Opolskiego sąsiedzkimi usługami opiekuńczymi objęto 63 osoby w 28 miastach i miejscowościach województwa (Ochodze, Nowa Kuźnia, Nysa, Nowy Browiniec, Gostomia, Zakrzów, Brożec, Polska Cerekiew, Chrząstowice, Daniec, Suchy Bór, Kamień Śląski, Opole, Bierdzany, Kolanowice, Świerczów, Chocianowice, Laskowice, Bogacica, Kujakowice Górne, Kujakowice Dolne, Olesno, Większyce, Turawa, Dąbrowice, Dębska Kuźnia, Nakło, Walce).

Rekomenduje się podjęcie działań zmierzających do wsparcia osób, świadczących sąsiedzkie usługi opiekuńcze i rozwój tej formy wsparcia, w tym poprzez pomoc szkoleniową, zaopatrzenie w środki ochrony indywidualnej, a nawet zabezpieczenie wynagrodzenia. Ponadto zaleca się promocję i propagowanie usług sąsiedzkich oraz zapewnienie możliwości ich finansowania.

Usługi dowozu dla osób o ograniczonej mobilności (*door-to-door*)

Forma wsparcia polegająca na zindywidualizowanej pomocy transportowej przeznaczonej dla osób o ograniczonej mobilności m. in. w celu zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych (np. dostępu do usług zdrowotnych). Obecnie w województwie z tej usługi korzysta ok. 400 osób z gmin Turawa i Łubniany (w ramach projektu PFRON *Usługi indywidualnego transportu door-to-door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych*).

W celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu koniecznym jest rozwój tej usługi i rozszerzenie katalogu innych usług świadczonych w jej ramach, by lepiej zabezpieczyć funkcjonowanie osoby w swoim środowisku zamieszkania. Zaleca się rozwój usługi door-to-door, obejmującej świadczenie bezpośredniej pomocy w przemieszczaniu się osoby potrzebującej oraz innych dostosowanych do jej potrzeb usług.

Marszałkowski Kurier Społeczny (MKS)

Usługa *Marszałkowskiego Kuriera Społecznego* (MKS) była odpowiedzią na zagrożenie epidemiczne spowodowane pandemią COVID-19 i miała związek z potrzebą zabezpieczenia świadczenia usług społecznych dla osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagały opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Usługa finansowana była ze środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 (RPO WO 2014-2020).

Z usługi wspierającej MKS korzystały głównie osoby starsze, chore i z niepełnosprawnościami. Usługa obejmowała w szczególności sprawienie zakupów, dowóz artykułów spożywczych i leków, dostarczenie gotowych, ciepłych posiłków (obiad), doraźną pomoc wg potrzeb – na podstawie indywidualnych uzgodnień między kurierem i osobą wspieraną.

Usługi MKS realizowane były w województwie od kwietnia 2020 r. do grudnia 2022 r. w ramach trzech edycji. W pierwszej edycji usługę świadczyło 90, w drugiej 73, a w trzeciej 100 kurierów. Łącznie wsparcie udzielane było w 53 gminach dla około 4 000 osób potrzebujących wsparcia w codziennym

funkcjonowaniu.

Z uwagi na nadal zgłaszane przez gminy duże zapotrzebowanie na tę formę wsparcia osób potrzebujących, szczególnie zamieszkałych na terenach oddalonych od instytucji pomocowych, rekomenduje się kontynuowanie realizacji w województwie usługi *Marszałkowskiego Kuriera Społecznego*.

Teleopieka

Teleopieka to usługa dająca możliwość całodobowego wezwania pomocy poprzez system przyzywowo-alarmowy (np. opaskę na rękę) w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub dla zapewnienia bezpieczeństwa (np. nagłe zasłabnięcie, upadek), kierowana do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, głównie starszych i samotnych.

W ramach środków unijnych RPO WO 2014-2020 z usług *teleopieki* skorzystało dotychczas 129 osób w gminach: Kędzierzyn-Koźle, Pokój i Kluczbork oraz w powiecie krapkowickim.

Wraz z rozwojem technologicznym i korzyściami społecznymi, świadomość korzystania z rozwiązań *teleopieki* w Polsce stopniowo rośnie. Barrierami w jej upowszechnianiu są m. in. nieufność osób starszych przed nowymi technologiami związana np. z utratą prywatności, koniecznością uczenia się obsługi nowych urządzeń lub lękiem przed inwigilacją swojego życia. Stąd, przed wprowadzeniem bardziej powszechnego i jednolitego systemu *teleopieki*, rekomenduje się przeprowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych, które przybliżą potencjalnym odbiorcom zalety korzystania z usług *teleopieki*. Takie działania mogą realizować organizacje pozarządowe lub przedsiębiorstwa, we współpracy z władzami samorządowymi, dla zapewnienia legitymizacji technologii w oczach potencjalnych użytkowników. Zaleca się także, by w ramach rozwoju usług *teleopieki* szczególnie brać pod uwagę mieszkańców mieszkań chronionych/wspomaganych o szczególnych potrzebach, wynikających z wieku, choroby i niepełnosprawności.

Wolontariat

Wachlarz pomocy i usług świadczonych przez wolontariuszy jest bardzo szeroki. Wolontariuszem może zostać każda osoba, chcąca poświęcić swój czas i posiadane umiejętności dla innych. Wsparcie oferowane przez wolontariusza może obejmować pomoc wpisującą się w proces rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, tj. usługi sąsiedzkie, opiekuńcze, opiekę wytchnieniową, usługi asystenckie, usługi „złotej rączki” itp.

W związku z tym, jednym ze sposobów na wykorzystanie potencjału pomocowego wolontariuszy może być np. utworzenie banku danych usług wolontariackich wraz kategoriami wsparcia, tj. grupą adresatów pomocy i zakresem świadczenia usług wolontariackich. Ponadto pomocnym w rozwoju i realizacji usług społecznych w środowisku lokalnym jest propagowanie wolontariatu senioralnego i sąsiedzkiego jako profilaktyki wykluczenia społecznego osób starszych, w tym samotnych i chorych.

VII. Placówki całodobowej opieki a proces deinstytucjonalizacji

Województwo opolskie utrzymuje od wielu lat najwyższy w Polsce wskaźnik liczby miejsc w domach pomocy społecznej na 10 tys. ludności (w 2021 r. – 32, w kraju – 21 miejsc). Mimo tego średni czas oczekiwania na umieszczenie w placówce waha się od kilku tygodni do 2 lat (w zależności od typu

domu, najdłużej czeka się na umieszczenie w domach dla osób z zaburzeniami psychicznymi). W domach pomocy społecznej przebywają osoby, w tym o niskich dochodach, wymagające specjalistycznej, całodobowej opieki, umieszczone w takiej instytucji na podstawie decyzji ośrodka pomocy społecznej. Oznacza to, że nawet dla grupy osób najbardziej potrzebujących liczba miejsc w publicznych placówkach całodobowej opieki jest daleka od zaspokojenia potrzeb (średni stopień zaspokojenia potrzeb wśród klientów pomocy społecznej na tego typu całodobową opiekę wynosi 67%). Wprawdzie liczba klientów pomocy społecznej corocznie zmniejsza się, jednak ze względu na zmiany demograficzne i spadek liczby urodzeń, zmienia się struktura korzystających z pomocy społecznej. Zwiększa się udział emerytów i rencistów, w tym samotnie gospodarujących, a istotnie spada liczba rodzin z dziećmi i rodzin niepełnych, objętych pomocą społeczną (w 2010 r. rodziny z dziećmi i niepełne stanowiły 53% objętych pomocą, a w 2021 r. – 30%, natomiast rodziny emerytów i rencistów w 2010 r. stanowiły 22% korzystających ze wsparcia, a w 2021 r. – 29%).

W konsekwencji, celem zabezpieczenia obecnych potrzeb oraz przyszłego niwelowania liczby osób kierowanych do publicznych placówek całodobowych, koniecznym jest rozwój usług polegających na wsparciu opiekunów osób wymagających intensywnej opieki oraz chorych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Sprzyjać temu będzie m. in.

- rozwój stacjonarnej opieki krótkoterminowej (opieka wytchnieniowa), prowadzonej m. in. przez domy pomocy społecznej;
- realizacja przez placówki całodobowej opieki świadczenia usług w środowisku lokalnym, które dotychczas oferowane były tylko mieszkańcom placówki;
- wspieranie zindywidualizowanymi usługami środowiskowymi osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, chcących pozostać w swoim miejscu zamieszkania;
- rozwój rodzinnych domów pomocy.

Zwiększony udział usług środowiskowych, realizowanych przez m. in. placówki opieki długoterminowej, ma też umożliwić powrót do społeczności lokalnej przynajmniej części osób dotychczas przebywających w instytucjach całodobowych (w przypadku stwierdzenia możliwości ich powrotu do środowiska np. poprzez badania okresowej oceny możliwości usamodzielnienia mieszkańca).

Zgodnie z zapisami *Strategii Rozwoju Usług Społecznych. Polityka publiczna do 2030 r. (z perspektywą do 2035)* w działania zmierzające do rozwoju usług w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej mają być stopniowo angażowane placówki całodobowej opieki. Wskazuje się, że do 2035 r. 40% jednostek typu domy pomocy społecznej w kraju winno przekształcić się w placówki realizujące kompleksowe usługi stacjonarne i środowiskowe, w tym usługi realizujące stacjonarną opiekę krótkoterminową. Oznacza to, że mają one równoległe świadczyć usługi środowiskowe przy ograniczeniu do niezbędnego minimum wsparcia stacjonarnego (co będzie wymagało licznych działań wspierających to przekształcenie, np. w zakresie rozwoju kwalifikacji pracowników).

VIII. Podmioty ekonomii społecznej jako dostarczyciele usług społecznych

Podmioty ekonomii społecznej - obok gmin i powiatów, pełnią kluczową rolę w dostarczaniu i realizacji usług w środowisku. Wśród licznych atutów, wynikających ze znajomości środowisk, którymi się zajmują, mają często lepsze rozpoznanie lokalnych potrzeb oraz mogą szybciej udzielić pomocy. Jednocześnie część zleconych usług mogą wykonywać w cenach korzystniejszych i lepszych jakościowo niż podmioty komercyjne, a występując w podwójnej roli: dostawcy usług społecznych oraz

podmiotu reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem, są w stanie bardziej angażować społeczność lokalną.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej o dużym potencjale w zakresie rozwoju usług społecznych należy wymienić: podmioty o statusie przedsiębiorstw społecznych (w tym spółdzielnie socjalne), spółdzielnie inwalidów i niewidomych, spółdzielnie pracy, zakłady pracy chronionej oraz jednostki reintegracji społeczno-zawodowej, aktywizujące osoby z niepełnosprawnościami (ZAZ, WTZ) oraz osoby wykluczone społecznie (KIS, CIS), a także wszelkie organizacje pozarządowe działające nie dla zysku (non profit), czyli zdecydowana większość stowarzyszeń i fundacji w województwie (choć jedynie część z nich prowadzi działania wpisujące się w obszar pomocy i integracji społecznej).

W 2022 r. ogółem funkcjonowało w woj. opolskim 3 696 podmiotów zaliczanych do ekonomii społecznej: 47 przedsiębiorstw społecznych (29 spółdzielni socjalnych, 8 stowarzyszeń, 4 fundacje oraz 6 spółek non profit o statusie przedsiębiorstwa społecznego), 35 podmiotów reintegracyjnych (10 klubów integracji społecznej, 5 centrów integracji społecznej, 5 zakładów aktywności zawodowej i 15 warsztatów terapii zajęciowej), a także 433 fundacji i 2 981 stowarzyszeń oraz 200 innych organizacji pozarządowych i kościelnych (spółdzielnie: pracy, inwalidów i niewidomych, zakłady pracy chronionej, Koła gospodyń wiejskich i np. Caritas).

Spośród nich usługi społeczne, w rozumieniu współczesnych wyzwań i potrzeb oraz procesu deinstytucjonalizacji, np. w zakresie usług opiekuńczych bezpośrednio kierowanych do osób starszych lub z niepełnosprawnościami, świadczą nieliczne (głównie są to organizacje pozarządowe, prowadzące jednostki reintegracji społeczno-zawodowej – warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej, oraz część podmiotów sprofilowanych jako opiekuńczo-wspomagających).

Zatem istotnym wyzwaniem jest stworzenie warunków, które umożliwią silniejsze włączenie tych podmiotów jako dostawców usług społecznych, by mogły skutecznie odpowiadać na potrzeby swoich świadczeniobiorców i mieszkańców społeczności lokalnej, przy jednoczesnym wzmocnieniu ich pozycji jako ważnych lokalnych i ponadlokalnych podmiotów przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, przyczyniających się m.in. do tworzenia nowych miejsc pracy w środowisku lokalnym.

W grudniu 2022 r. wysłano do wszystkich samorządów: gminnych i powiatowych w woj. opolskim, ankietę dot. rozwoju usług społecznych (i deinstytucjonalizacji), celem rozpoznania ich najważniejszych potrzeb w tym zakresie, wg głównych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym,
- osób w kryzysie bezdomności,
- rodzin z dziećmi i w kryzysie,
- oraz imigrantów (szczególnie osób przybyłych do Polski w wyniku działań wojennych).

Z przekazanych odpowiedzi wynika, że gminy i powiaty za najważniejsze usługi, które winny być realizowane i rozwijane dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wymieniają: usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby, usługi asystenckie i wspomagające (np. w ramach *Marszałkowskiego kuriera społecznego*), usługi asystentury osobistej (głównie dla osób z niepełnosprawnościami), usługi rehabilitacyjne oraz usługi w ramach mieszkalnictwa, w tym wspomaganego, z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby zamieszkującej. W dalszej kolejności wymieniano potrzeby: rozwoju opieki wytchnieniowej jako wsparcia opiekunów osób zależnych, tworzenia warunków do godnego i samodzielnego życia osób ze

specjalnymi potrzebami w swoim otoczeniu (np. poprzez likwidację barier architektonicznych, przeciwdziałanie stygmatyzacji, wspieranie metod komunikacji alternatywnej, aktywne włączanie w życie lokalnej społeczności), rozwoju usług w ramach dziennych form wsparcia (klubów seniora, dziennych domów pomocy, klubów samopomocy itp.) oraz usług dowozu (door-to-door, w celu zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych, związanych np. transportem osoby do lekarza), a także rozwijania innych, alternatywnych form wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym usługi sąsiedzkie i teleopieki). Wskazywano także na konieczność realizacji innych działań służących wsparciu osób starszych, z niepełnosprawnościami i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zaznaczając potrzebę m. in. promowania i rozwoju idei oraz treningów „niezależnego życia”, w tym usług wspierających (np. łączących wsparcie opiekunów formalnych i nieformalnych w środowisku zamieszkania, przeciwdziałających wykluczeniu np. cyfrowemu, trening umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego), wzmacniania kompetencji i umiejętności opiekunów tych grup społecznych, poprzez poradnictwo specjalistyczne i rozwój umiejętności praktycznych (np. finansowych). Zwracano uwagę na potrzebę wykorzystania potencjału tkwiącego w podmiotach ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwach społecznych jako dostarczycieli usług społecznych (np. usług opiekuńczych lub jako pracodawców dla osób z niepełnosprawnościami) oraz rozwoju wolontariatu.

1.2. Założenia dotyczące rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji

Cel strategiczny: Stworzenie skutecznego i trwałego systemu usług społecznych w formie zdeinstytucjonalizowanej dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Fundamentalnym założeniem procesu deinstytucjonalizacji w obszarze wsparcia osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu jest rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym. Zmiany zachodzące w strukturze społecznej województwa opolskiego, w tym zwłaszcza starzenie się społeczeństwa, powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi społeczne oraz ich bardziej efektywną i skuteczną realizację. Niezbędne jest wsparcie ściśle skoncentrowane na potrzebach osób, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i preferencjami, tak aby osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami i inne potrzebujące wsparcia, przy zapewnieniu niezbędnych usług wspierających, mogły pozostać jak najdłużej w miejscu swojego zamieszkania.

1.3. Działania przewidziane planem na lata 2023-2025

1.3.1 Stworzenie warunków do powstania i funkcjonowania centrów usług społecznych oraz realizowanych w nich usług.

- A. Wsparcie gmin, w których funkcjonują centra usług społecznych lub zamierzają utworzyć CUS (szkolenia wynikające z Rozporządzenia Rady Ministrów z 30 marca 2020 r. w sprawie szkoleń dla pracowników centrum usług społecznych, doradztwo w zakresie tworzenia i funkcjonowania CUS).
- B. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie centrów usług społecznych na potrzeby realizacji usług społecznych (dostosowanie lokali do potrzeb realizacji usług w ramach CUS).
- C. Rozwój usług społecznych oferowanych w CUS (szkolenia kadry, finansowanie usług społecznych i koniecznego wyposażenia do ich realizacji).

1.3.2 Stworzenie warunków do rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji poprzez koordynację tego procesu na poziomie regionalnym (szkolenia dla pracowników ROPS jako koordynatorów procesu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w regionie, świadczących wsparcie dla gmin) oraz lokalnym (szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników służb społecznych).

1.3.3 Wzmocnienie i rozwój usług dla osób i rodzin, sprawujących opiekę nad osobą starszą, z niepełnosprawnością oraz osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

- A. Szkolenia podnoszące kwalifikacje i umiejętności społeczne osób pełniących opiekę nad osobą starszą, z niepełnosprawnością oraz osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, na potrzeby realizacji usług społecznych w środowisku lokalnym.
- B. Zwiększenie dostępności do wsparcia psychologicznego, opieki wytchnieniowej oraz możliwości wyboru jej formy, a także innych form wsparcia dostosowanych do potrzeb opiekunów sprawujących opiekę nad osobami i rodzinami, w tym domowych usług z elementami opieki pielęgniarstwa

1.3.4 Wzmocnienie i rozwój usług dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

- A. Zwiększenie dostępu do dobrej jakości, spersonalizowanych, nowoczesnych usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacyjnych, świadczonych w środowisku lokalnym, w rodzinnych domach pomocy, dziennych domach pobytu oraz w ośrodkach wsparcia i gospodarstwach opiekuńczych, w których liczba miejsc pobytu całodobowego nie jest większa niż 8.
- B. Upowszechnienie dostępu do usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności (*door-to-door*) oraz innych usług wspomagających (w tym dowozu artykułów spożywczych, leków itp.).
- C. Poprawa dostępu do usług społecznych i zdrowotnych poprzez wdrożenie usługi teleopieki/telemedycyny.
- D. Poprawa dostępności architektonicznej dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz innych osób o szczególnych potrzebach.
- E. Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych, długoterminowej opieki w formie wsparcia dziennego, środowiskowego, w tym rozwój stacjonarnej opieki krótkoterminowej (wytchnieniowej).
- F. Rozwój innych usług zapobiegających umieszczeniu osób w placówkach całodobowych (w tym np. usprawnień w adaptacji mieszkań).
- G. Wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych (z wykorzystaniem usług opiekuńczych, mieszkalnictwa wspomaganego, asystentury osobistej i innych usług i form wsparcia).
- H. Rozwój usług w ramach dziennych form pobytu i wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi (typu środowiskowego domu samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej).

1.3.5 Inwestycje infrastrukturalne, w tym w mieszkalnictwo wspomagane z koszykiem usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

- A. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie mieszkań wspomaganych / chronionych połączone z usługami społecznymi dostosowanymi do indywidualnych potrzeb ich mieszkańców.
- B. Rozwój inwestycji w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących zdeinstytucjonalizowane usługi społeczne (np. dzienne domy pomocy społecznej, dzienne domy pobytu, rodzinne domy pomocy).
- C. Inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społeczno-zawodowej, w tym m.in. WTZ oraz ZAZ.

1.3.6 Budowanie i wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej na rzecz realizacji usług społecznych.

- A. Diagnoza potencjału lokalnych podmiotów ekonomii społecznej jako dostarczycieli usług społecznych.
- B. Przygotowanie działań na rzecz budowania potencjału podmiotów ekonomii społecznej i włączenia ich w lokalny rynek usług społecznych.

1.4. Rekomendacje

- Stała i bieżąca analiza miejsc i sposobów koordynacji usług realizowanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego woj. opolskiego i dostosowanie ich działań do krajowych założeń procesu deinstytucjonalizacji.
- Kontynuowanie i rozwój kompleksowych usług, zawierających zarówno komponent zdrowotny jak i społeczny, świadczonych w środowisku zamieszkania osób potrzebujących, ze szczególnym naciskiem na ich optymalne dopasowanie do potrzeb tych osób (rodzaj usługi, liczba godzin, częstotliwość).
- Zwiększenie liczby mieszkań wspomaganych z koszykiem usług dostosowanych do potrzeb osób i rodzin wymagających pomocy, szczególnie osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym w gminach i powiatach, w których nie funkcjonują takie mieszkania;
- Kontynuowanie i rozwój usług asystenckich, szczególnie na obszarach województwa, gdzie taka usługa nie jest zapewniona i zachęcanie gmin do uruchomienia usługi asystenckiej osoby z niepełnosprawnością wraz z zapewnieniem możliwości jego wyboru, czasu i formy wsparcia, uwzględniającą podmiotowość i potrzeby osoby z niepełnosprawnością.
- Wykorzystanie potencjału pomocowego wolontariuszy poprzez np. utworzenie banku danych usług wolontariackich wraz z kategoriami wsparcia, tj. grupą adresatów pomocy i zakresem świadczenia usług wolontariackich.
- Stworzenie warunków, które umożliwią silniejsze włączenie podmiotów ekonomii społecznej jako dostarczycieli usług społecznych, tak aby mogły skutecznie odpowiadać na potrzeby swoich świadczeniobiorców i mieszkańców społeczności lokalnej.
- Wdrożenie pilotażowego modelu opieki domowej, przeznaczonego dla osób starszych z pogłębiającą się niepełnosprawnością, zamieszkujących w szczególności tereny wiejskie⁸ lub innego modelu wypracowanego w ramach POWER 2014-2021.

KARTA OBSZARU 2: Rodzina i dzieci, w tym w kryzysie

2.1. Opis obszaru interwencji

I. Sytuacja demograficzna – struktura rodzin

Rodzina jest naturalnym środowiskiem życia i rozwoju człowieka. Pomimo wielu zmian społeczno-politycznych oraz ekonomicznych w ostatnich dziesięcioleciach rodzina nadal pozostaje podstawową komórką życia społecznego, a szczęście rodzinne uważane jest za jedną z najważniejszych wartości życiowych wielu Polaków. Jednak model dotychczasowej rodziny ulega istotnym zmianom. Opóźnia się wiek zawierania małżeństw, wzrasta liczba rozwodów i separacji, a także decyzji o życiu w pojedynkę. Coraz częstszym zjawiskiem są alternatywne formy życia rodzinnego i małżeńskiego – w

---

⁸ Skalowanie innowacji społecznej „Opieka domowa na terenach wiejskich”.

tym głównie związki partnerskie, rodziny niepełne, samotni rodzice wychowujący dzieci oraz rodziny zrekonstruowane (tzw. patchworkowe).

Wg Narodowego Spisu Powszechnego 2011 (obecnie brak jeszcze danych z NSP 2021) w Polsce było 8 153,2 tys. rodzin, natomiast w województwie opolskim – 285,9 tys. Najczęstszym typem rodziny pozostaje małżeństwo z dziećmi. W 2011 r. w woj. opolskim takich rodzin było 111,5 tys., a związków partnerskich z dziećmi 3,9 tys. Znaczna jest liczba rodzin niepełnych 2 502,9 tys., w tym 65,8 tys. w woj. opolskim.

Na zmieniającą się strukturę rodzin wpływ mają zmiany demograficzne. W 2021 r. woj. opolskie liczyło 948 tys. ludności, tj. 6,3% (62 tys.) mniej niż 2012 r. Jednocześnie zmniejsza się liczba urodzeń, a wzrasta liczba zgonów (w 2021 r. urodziło się 7,2 tys. dzieci, a zmarło 13,1 tys. osób), co wpływa na depopulację regionu i starzenie się społeczeństwa. Wskazuje się, że w najbliższych latach liczba ludności regionu nadal będzie spadać (do ok. 900 tys. w 2030 r.), a przyrost naturalny będzie nadal ujemny (w 2030 r. zakłada się 5,6 tys. urodzeń i 10,1 tys. zgonów). Zwiększać się będzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60/65+), a zmniejszać liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym. W konsekwencji wzrosną potrzeby osób w podeszłym wieku, z niepełnosprawnościami, przybywać będzie jednoosobowych gospodarstw domowych, co będzie wymagało rozwoju usług społecznych kierowanych do tych grup ludności. Jednocześnie nadal wsparcia będą wymagać osoby i rodziny z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym mające problemy opiekuńczo-wychowawcze i wymagające pomocy z powodu przemocy.

II. Interwencja kryzysowa

Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie oraz zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencja kryzysowa obejmuje osoby i rodziny, bez względu na posiadany dochód, poprzez udzielenie natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

W 2021 r. w woj. opolskim 3 009 rodzin (6 276 osób w rodzinach) zostało objętych interwencją kryzysową. Na terenie województwa funkcjonuje 7 ośrodków interwencji kryzysowej, w tym tylko 3 dysponują miejscami interwencyjnymi (łącznie jest ich 15, z których w 2021 r. skorzystały 52 osoby). Ośrodki znajdują się w Opolu i 6 powiatach: opolskim, kluczborskim, krapkowickim, namysłowskim, nyskim i prudnickim. Pomimo ustawowego obowiązku w 5 pozostałych powiatach nadal brak jest ośrodków interwencji kryzysowej. Natomiast w części gmin i powiatów są punkty interwencji kryzysowej, choć funkcjonowanie ich odbywa się bez umocowania w ustawie o pomocy społecznej.

W związku z powyższym rekomenduje się rozwój usług interwencji kryzysowej, szczególnie w powiatach bez ośrodków interwencji kryzysowej, z uwagi na konieczność zwiększenia oferty i dostępności do tego rodzaju wsparcia na całym obszarze woj. opolskiego.

III. Usługi wspierające rodzinę w kryzysie oraz dzieci i młodzież w środowisku

Wspieranie rodziny, przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dzieci, opiera się na udzielaniu wsparcia w przywracaniu zdolności do pełnienia przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zwiększanie dostępu do różnorodnych usług społecznych wpływa na ograniczanie występujących deficytów i dysfunkcji oraz przeciwdziałania ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu swoich funkcji przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, zaleconą przez lekarza opiekę higieniczną, pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym dzieci z rozpoznaniem autyzmem).

W 2021 r. w woj. opolskim pomocą w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych objęto 3 577 osoby, w tym 554 osoby z zaburzeniami psychicznymi (specjalistyczne usługi opiekuńcze) i 55 osób w ramach projektów RPO WO 2014-2020.

Rekomenduje się wzmocnienie i rozwój różnych form usług opiekuńczych w woj. opolskim, w tym wprowadzanie usług dostosowanych do potrzeb osób i rodzin w kryzysie.

Asystent rodziny

Wsparcie rodzin w kryzysie udzielane jest także przez asystenta rodziny, którego zadaniem jest pomoc w osiągnięciu przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, służącego wychowaniu dzieci. Asystent wspiera starania zmierzające do zażegnania kryzysu w rodzinie, w tym niedopuszczania do oddzielenia dzieci od rodziny biologicznej. W przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną, asystenci współpracują z rodzicami na rzecz jego powrotu.

W 2021 r. liczba zatrudnionych asystentów rodziny w województwie wyniosła 94. Asystenci zatrudnieni byli w 70 gminach woj. opolskiego. Na 94 asystentów rodziny 21 zatrudniono w latach 2016-2021 w ramach regionalnych funduszy europejskich. Od 2012 r., tj. od początku działania systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej - liczba asystentów rodziny wzrosła prawie 3-krotnie (ich liczba w ostatnich 3 latach waha się w granicach 99-89).

W 2021 r. asystenci rodziny mieli pod opieką 1 131 rodzin (na 1 asystenta przypadało średnio 12 rodzin), co oznacza, że od 2012 r. liczba rodzin korzystających z pracy asystentów rodziny wzrosła prawie 4-krotnie.

Rekomenduje się rozwój asystentury rodzinnej, w tym wsparcie szkoleniowe asystentów rodziny m. in. z zakresu psychologii, pedagogiki, pracy socjalnej.

Placówki wsparcia dziennego

W ramach pomocy rodzinie, w tym rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze, działają placówki wsparcia dziennego, obejmując opieką i wychowaniem dzieci w czasie pozalekcyjnym. Pełnią funkcje opiekuńcze, wspierają rodziców w wychowaniu dzieci, prowadzą zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci z zaburzeniami zachowania, niosą pomoc specjalistyczną dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. Są wśród nich placówki w formie pracy podwórkowej, działające w bezpośrednim kontakcie z dziećmi w ich środowisku.

W 2022 r. liczba placówek wsparcia dziennego wyniosła 42. Wśród nich (na ogółem 946 miejsc) było: 10 placówek opiekuńczych, 12 specjalistycznych (w tym opiekuńczo-specjalistycznych) oraz 20 w formie pracy podwórkowej (przy czym 16 placówek wsparcia dziennego na 227 miejsc utworzono z

wykorzystaniem regionalnych środków unijnych, tworząc w większość w placówki w formie pracy podwórkowej).

Rekomenduje się wspieranie tworzenia i rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, szczególnie w formie pracy podwórkowej i w miejscach o szczególnym zapotrzebowaniu oraz występowaniu rodzin w kryzysie.

IV. Rodzinna piecza zastępcza

Zadaniem pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) jest zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom z rodzin, niemogących takiej opieki i wychowania sprawować. Piecza zastępcza ma zapewnić dziecku bezpieczne środowisko, respektujące jego prawa, w tym powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.

W 2021 r. liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej wynosiła 1 013, z tego funkcjonowało: 635 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, 306 rodzin niezawodowych, 49 rodzin zastępczych zawodowych (37 „zwykłych” zawodowych, 8 rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i 4 rodziny specjalistyczne, wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami) oraz 23 rodzinne domy dziecka, w których przebywało 152 dzieci. Rodzinne domy dziecka (od 3 do 8 wychowanków) to obecnie jedna z najbardziej pożądaných i najlepszych form zdeinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.

W woj. opolskim w 2021 r. opiekę nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka sprawowało 46 koordynatorów pieczy zastępczej (w tym 3 było zatrudnionych z regionalnych środków europejskich). Koordynatorzy pracowali z 697 rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka (średnio 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka na 1 koordynatora).

Należy nadal rozwijać i wspierać pieczę zastępczą, w szczególności poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, właściwe standardy świadczonej pomocy oraz taki poziom współpracy między podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, który – jeśli jest to możliwe – pozwoli na przywrócenie dziecka jego rodzinie lub też umożliwi mu funkcjonowanie we właściwy sposób w ramach rodziny zastępczej. Ponadto rekomenduje się propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, kształcenie kandydatów na rodziny zastępcze oraz warsztaty dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich rodzin, a także szkolenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Należy także wspierać już funkcjonujące rodziny zastępcze poprzez tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu rodziny zastępczej np. przez wsparcie wytnieniowe, realne możliwości korzystania z urlopów i tworzenie tzw. rodzin zaprzyjaźnionych pochodzących z bezpośredniego otoczenia rodziny.

V. Mieszkalnictwo chronione dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej

Osoba w pieczy zastępczej po osiągnięciu pełnoletniości zostaje objęta pomocą, mającą na celu podjęcie przez nią samodzielnego życia (rozpoczyna się proces usamodzielnienia, tj. wyjścia z dotychczasowego systemu wsparcia). Jest to trudny etap, z uwagi na m. in. oczekiwania związane z rozpoczęciem samodzielnego życia pojawiające się dużo wcześniej niż u ich rówieśników dorastających w rodzinach. Liczne pokusy i ryzyka powodują, że młodzież opuszczająca pieczę zastępczą jest szczególnie narażona na wykluczenie społeczne, w tym zwłaszcza bezdomność i marginalizację.

W 2021 r. w woj. opolskim w ramach systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz innych instytucji wsparcia, pomoc na usamodzielnienie otrzymało 119 wychowanków, z tego: 66 osób

opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka), 45 osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (domy dziecka) oraz 8 osób opuszczających inne ośrodki wsparcia (np. zakład poprawczy).

Jedną z form pomocy osobom usamodzielnianym jest zapewnienie pobytu w mieszkaniu chronionym. Jest ono kierowane do osób usamodzielnianych, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Osobie w mieszkaniu świadczona jest pomoc umożliwiająca przygotowanie jej do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą ją w codziennym funkcjonowaniu. Jest to wsparcie w zakresie doskonalenia umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, rozporządzania posiadanymi środkami finansowymi, integracji ze środowiskiem, uzyskania wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania pracy czy pozyskania samodzielnego mieszkania.

W 2021 r. w woj. opolskim funkcjonowało 19 mieszkań chronionych na 59 miejsc dla osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą oraz inne ośrodki wsparcia (przy czym 9 mieszkań dla 26 osób utworzono z regionalnych środków unijnych).

Z uwagi na brak wystarczającej liczby mieszkań dedykowanych wychowankom pieczy zastępczej rekomenduje się rozwój tej formy wsparcia, wraz z koszykiem usług dostosowanym do potrzeb osoby usamodzielnianej.

Z badania ankietowanego gmin i powiatów dot. rozwoju usług społecznych (i deinstytucjonalizacji) w zakresie rozwoju usług dla rodzin i dzieci, w tym przeżywających kryzys, wynika, że do najważniejszych potrzeb w tym obszarze, które zgłaszają samorządy, należą: rozwój mieszkalnictwa dla wychowanków pieczy zastępczej, promowanie i rozwój rodzicielstwa zastępczego i adopcyjnego, w tym rodzinnych domów dziecka, usługi wspierające dzieci i młodzież (np. telefony zaufania, wsparcie psychologiczne) oraz wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (np. leczenie uzależnień, wsparcie zapobiegające umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej), a także rozwój rodzin zastępczych i adopcyjnych celem kontynuowania działań ograniczających liczbę miejsc w domach dziecka do wymaganego standardu).

2.2. Założenia dotyczące rozwoju usług i deinstytucjonalizacji

Cel strategiczny: Wzmocnienie i rozwój usług społecznych w formie zdeinstytucjonalizowanej, wspierających rodziny i dzieci, w tym w kryzysie

Rodzina jest podstawową instytucją społeczną. Zaspokaja najistotniejsze potrzeby swoich członków oraz pełni szereg funkcji na rzecz społeczeństwa, co oznacza, że wypełnia zadania: wobec społeczeństwa i wobec jednostek wchodzących w jej skład. Kryzys w rodzinie utrudnia i zaburza relacje osobiste i społeczne, co negatywnie wpływa na rozwój i funkcjonowanie jej członków, zwłaszcza dzieci. Umieszczenie dziecka poza domem rodzinnym powinno być traktowane jako ostateczność. Zatem istnieje konieczność wzmocnienia i rozwoju takich usług, które wzmocnią rodzinę i pomogą jej w przezwycięzeniu i rozwiązaniu swoich problemów.

2.3. Działania przewidziane planem na lata 2023-2025

2.3.1 Rozwój usług środowiskowych dla rodzin i dzieci, w tym w kryzysie.

- A. Wzmacnianie i rozwój usług wspierających rodzinę poprzez zwiększenie dostępu do usług asystenta rodziny oraz usług rodziny wspierającej.
  - B. Rozwój usług wspierających trwałości rodziny, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, przez organizowanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci, młodzieży i rodziców, lub innych form wsparcia, w tym poradnictwa rodzinnego specjalistycznego.
  - C. Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, świadczonych w miejscu zamieszkania, oraz usług świadczonych w placówkach wsparcia dziennego.
  - D. Rozwój usług wspierających dzieci z rodzinami lub ich opiekunami, obejmujących spędzanie czasu wolnego, rekreację oraz uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych w celu wzmacniania więzi.
- 2.3.2 Rozwój usług wspierających rodziny i dzieci w kryzysie.
- A. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie ośrodków interwencji kryzysowej na potrzeby świadczenia usług społecznych dla osób i rodzin w kryzysie, w tym rozwój mieszkań interwencyjnych (w związku z doświadczeniem trudnej sytuacji kryzysowej lub przemocy).
  - B. Zwiększenie dostępu do dobrej jakości usługi interwencji kryzysowej.
- 2.3.3 Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz rodzicielstwa adopcyjnego.
- A. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i adopcyjnego poprzez organizację kampanii społecznych celem pozyskania kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze, rodziny adopcyjne oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.
  - B. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz doskonalenie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą w ramach działań prowadzących do tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej.
- 2.3.4 Rozwój oferty wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej.
- A. Rozwój usług wspomagających i aktywnej integracji o charakterze społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej skierowane do dzieci i młodzieży umieszczonej w pieczy zastępczej.
  - B. Rozwój usług wspomagających i aktywnej integracji o charakterze zawodowym skierowanych do młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej.
- 2.3.5 Wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą oraz inne ośrodki wsparcia, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.
- A. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie mieszkań wspomaganych, chronionych, komunalnych lub w ramach najmu socjalnego na potrzeby realizacji usług społecznych.
  - B. Rozwój usług społecznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób opuszczających pieczę zastępczą.

2.4. Rekomendacje

- Rozwój usług interwencji kryzysowej, szczególnie w powiatach bez ośrodków interwencji kryzysowej.
- Wzmocnienie i rozwój różnych form usług opiekuńczych w woj. opolskim, w tym wprowadzanie usług dostosowanych do potrzeb osób i rodzin w kryzysie.
- Rozwój asystentury rodzinnej, w tym wsparcie szkoleniowe asystentów rodziny m. in. z zakresu psychologii, pedagogiki, pracy socjalnej.

- Podjęcie działań wspierających tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, szczególnie w formie pracy podwórkowej i w miejscach o szczególnym zapotrzebowaniu oraz nagromadzeniu niekorzystnych zjawisk i wynikającej z tego dużej liczbie rodzin w kryzysie.
- Rozwój i wsparcie pieczy zastępczej, w szczególności poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, właściwe standardy świadczonej pomocy oraz taki poziom współpracy między podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, który – jeśli jest to możliwe – pozwoli na przywrócenie dziecka jego rodzinie lub też umożliwi mu funkcjonowanie we właściwy sposób w ramach rodziny zastępczej;
- Zwiększenie limitu środków w ramach projektów EFS+ na wydatki objęte regułą cross-finansingu do maksymalnego możliwego pułapu.
- Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
- Objęcie opieką koordynatora wszystkich rodzin zastępczych.
- Zapewnienia wsparcia kompetencyjnego osobom opuszczającym pieczę zastępczą przez minimum 12 miesięcy po zakończeniu działań projektowych w postaci wsparcia ukierunkowanego, np. na wsparcie psychologiczne.

KARTA OBSZARU 3: Osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym

3.1. Opis obszaru interwencji

I. System ochrony zdrowia psychicznego – pacjenci, rozpoznania, kadra

W związku z dużym zapotrzebowaniem na szeroko rozumianą pomoc i wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, wskazanym jest podnoszenie jakości tych usług poprzez kształcenie i podnoszenie kwalifikacji kadr świadczących usługi medyczne w ośrodkach I-go poziomu referencyjnego systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz w Centrach Zdrowia Psychicznego.

Według danych Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w województwie opolskim w latach 2017–2020 najniższa liczba pacjentów psychiatrycznej opieki zdrowotnej wynosiła 32,6 tys. a najwyższa 35,4 tys. W 2021 r. w psychiatrycznej opiece zdrowotnej leczono 32,7 tys. osób, co oznacza, że średnio u co 29-go mieszkańca regionu stwierdzono różnego typu rozpoznania z grupy F00–F99 (wszystkie rozpoznania dotyczące chorób i zaburzeń psychicznych) zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10. W omawianym roku największą kumulację pacjentów odnotowano w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim – 4,6 tys. osób, co stanowiło 13,9% wszystkich pacjentów leczonych w w/w rodzaju opieki zdrowotnej w województwie opolskim, a najmniejszą w powiecie namysłowskim (analogicznie: 1,1 tys. osób oraz 3,3%).

W 2021 r. odnotowano w województwie opolskim blisko 27 tys. pacjentów z rozpoznaniem F20–F99 (tj. bez rozpoznań dotyczących zaburzeń otępiennych i uzależnień) wobec 28 tys. przed czterema laty. W przypadku roku 2021 r. w województwie opolskim było 11 966 rozpoznań F40–F48, tzn. rozpoznań różnego rodzaju zaburzeń nerwicowych, 6 465 rozpoznań F30–F39, tzn. zaburzeń nastroju (depresji), 4 275 rozpoznań F20, tzn. rozpoznań schizofrenii, 1 808 rozpoznań F70–F79, tzn. rozpoznań związanych z upośledzeniem umysłowym. Wskazane wyżej najliczniejsze grupy rozpoznań w przedziale F20–F99 dotyczą pacjentów i ich rodzin, którym należałoby dedykować wsparcie.

Liczba pacjentów w poradniach psychologicznych dla dzieci i młodzieży w ramach I-go poziomu referencyjnego zakontraktowanych przez OOW NFZ ukształtowała się w 2021 r. na poziomie 2,8 tys. osób podczas gdy rok wcześniej wynosiła 0,9 tys. (3-krotny wzrost), co jest m.in. konsekwencją zwiększenia w skali roku dostępności terytorialnej udzielanych świadczeń z dwóch powiatów (prudnickiego i strzeleckiego) do dwunastu w roku następnym.

Świadczeń medycznych w ramach psychiatrycznej opieki zdrowotnej na terenie województwa opolskiego w 2021 r. udzielało: 109 lekarzy psychiatrów (w tym z II stopniem specjalizacji – 78, z I stopniem specjalizacji – 12, a w trakcie specjalizacji – 19), 8 lekarzy psychiatrów dziecięcych (analogicznie: 6, 1 i 1) oraz 65 pielęgniarek ze specjalizacją psychiatryczną.

Według danych gromadzonych w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych w województwie opolskim na dzień 27.01.2023 r. z 410 szkół podstawowych 263 szkoły zatrudniały psychologa szkolnego, a 271 pedagoga. Wśród 240 szkół ponadpodstawowych, psychologa zatrudniało 148 szkół, a pedagoga 138. Niejednokrotnie zdarza się, że psychologowie i pedagodzy szkolni zatrudniani są na części etatu, co znacznie ogranicza ich dostępność dla nauczycieli, uczniów i rodziców.

W związku z powyższym wskazane jest szkolenie osób pracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą – kadry ośrodków I-go poziomu systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, nauczycieli/pedagogów i psychologów szkolnych, rodziców/opiekunów. Ponadto celem wzmocnienia jakości pomocy wskazanym jest szkolenie kadr świadczących usługi w ramach Centrów Zdrowia Psychicznego. Jak zasygnalizowano wyżej, potrzebnym jest wsparcie pacjentów i ich rodzin z najliczniejszych rozpoznań, tj. F40–F48 (zaburzenia nerwicowe), F30–F39 (depresje), F20 (schizofrenia) oraz F70–F79 (rozpoznania związane z upośledzeniem umysłowym).

II. Pomoc psychologiczna i wsparcie dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze dotyczącym ryzykownych zachowań seksualnych

Według danych Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w 2020 r. na terenie województwa opolskiego ośrodki I-go poziomu referencyjnego systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży obejmowały pacjentów z pięciu powiatów, a ich liczba wyniosła 934 osoby. W 2021 r. ośrodki I-go poziomu referencyjnego obejmowały pacjentów ze wszystkich powiatów województwa, a ich liczba wyniosła 2835 osób. Najprawdopodobniej liczba pacjentów zgłaszających się do ośrodków I-go poziomu referencyjnego „psychiatrii dzieci i młodzieży” będzie rosła, co może skutkować wydłużaniem się czasu oczekiwania na świadczenie. W województwie opolskim obserwuje się zróżnicowaną dostępność świadczeń opieki psychiatrycznej skierowanych do dzieci i młodzieży. Na dzień 30.01.2023 r. wg portalu NFZ – Informator o Terminach Leczenia, czas oczekiwania do poradni psychologicznej w Kluczborku wynosi ok. jednego miesiąca, zaś do poradni psychologicznej przyjmującej również dzieci w mieście Opolu ok. 11 miesięcy.

W związku z powyższym wskazane jest wdrożenie działań obejmujących pozamedyczną pomoc psychologiczną i wsparcie dla dzieci i młodzieży, którzy przejawiają problemy w obszarze zdrowia psychicznego.

W badaniach w metodologii HBSC Health Behaviour in School-aged Children (Badania nad Zachowaniami Zdrowotnymi Młodzieży Szkolnej) dotyczących zdrowia uczniów w Polsce w 2018 r. przeprowadzonych przez Instytut Matki i Dziecka w Warszawie, 16,4% chłopców i 10,1% dziewcząt w wieku 15 lat w Polsce zadeklarowało odbycie inicjacji seksualnej. „Dziewczęta i chłopcy zapytani o wiek, w którym odbyli pierwszy stosunek płciowy odpowiadali podobnie (zblizona średnia wieku inicjacji ustalona odrębnie dla dziewcząt i chłopców – odpowiednio 14,2 i 14,6 lat)”. Wśród młodzieży

15-letniej, która odbyła inicjację seksualną, tylko 57,6% w czasie ostatniego stosunku seksualnego stosowało prezerwatywy.⁹

Ryzykowne zachowanie seksualne młodzieży, w tym wczesne kontakty seksualne oraz kontakty seksualne bez zabezpieczenia stanowią poważne i bardzo trudne wyzwanie profilaktyczne. Zdrowie seksualne jest obszarem złożonym i jednocześnie dotyczącym różnych wrażliwych sfer funkcjonowania człowieka. Rozwój psychoseksualny jest integralną i uniwersalną częścią życia człowieka, problemy w tym obszarze funkcjonowania pojawiające się we wczesnych okresach rozwojowych rzutować mogą negatywnie na późniejsze funkcjonowanie. Ponadto część młodych, w tym bardzo młodych osób, doświadcza w swoim życiu różnych form przemocy związanej z seksualnością. Wszystko to wskazuje na potrzebę realizacji wsparcia i interwencji w tym obszarze.

III. Zachowania autodestrukcyjne

Jak piszą autorzy opracowania „Kondycja psychiczna mieszkańców Polski” – „Istotnym czynnikiem ryzyka samobójstwa jest występowanie zaburzeń psychicznych. W krajach o wysokich dochodach prawie 90% aktów samobójczych dokonują osoby z zaburzeniami psychicznymi”.¹⁰

Według opracowania Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego „niepokojąca również stała się liczba samobójstw w grupie młodzieży szkolnej. W tej grupie liczba samobójstw rocznie oscylowała wokół 100 osób w ciągu ostatnich 4 lat (107 osób w 2020 r.)”.¹¹ Wyniki badań wskazują, „że 5,7% młodzieży szkolnej w Polsce w wieku 12–17 lat przejawia w perspektywie życia tendencje samobójcze, co po ekstrapolacji na całą populację młodzieży szkolnej oznacza zapotrzebowanie na specjalistyczną pomoc dla co najmniej 131 tys. młodych ludzi (i ich rodzin)”.¹² Ponadto „wysokie bieżące ryzyko samobójstwa u młodzieży z tendencjami samobójczymi stwierdzono u 0,4% populacji, co oznacza potrzebę natychmiastowej interwencji specjalistycznej wobec ok. 9 tys. nastolatków poważnie zagrożonych podjęciem próby samobójczej”.¹³

Jak podaje Instytut Psychiatrii i Neurologii na pytanie „czy kiedykolwiek próbowałeś popełnić samobójstwo?” w populacji młodzieży w wieku 12–17 lat pozytywnie odpowiedziało ok. 14 tys. osób, co stanowi 0,6% populacji. Tendencje samobójcze w tej grupie przejawiało niespełna 131 tys. osób czyli ok. 5,7% populacji¹⁴. Ponadto według danych IPIŃ „rozpowszechnienie tendencji samobójczych wzrasta z wiekiem nastolatków. Największe rozpowszechnienie (8,4%) odnotowano w najstarszej grupie wiekowej 16–17 lat, a najmniejsze (3%) w najmłodszej grupie wiekowej 12–13 lat. Dynamika zmian w rozpowszechnieniu tych zaburzeń była bardzo podobna u chłopców i dziewcząt – w obu tych

---

⁹ Raport "Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC" pod redakcją Joanny Mazur i Agnieszki Małkowskiej-Szcutnik. Badania przeprowadzone w Polsce w roku szkolnym 2017/18 przez Instytut Matki i Dziecka w Warszawie, Warszawa 2018 r.

¹⁰ Kondycja psychiczna mieszkańców Polski. Raport z badań „Kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań – EZOP II. Red. J. Moskalewicz, J. Wciórka. Warszawa 2021 r., str. 680.

¹¹ Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2022. Red. B. Wojtyniak, P. Goryński. Warszawa 2022 r., str. 308.

¹² Tamże, str. 309.

¹³ Tamże, str. 309.

¹⁴ Kondycja psychiczna mieszkańców Polski. Raport z badań „Kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań – EZOP II. Red. J. Moskalewicz, J. Wciórka. Warszawa 2021 r., str. 681-682.

podgrupach rosta wraz z wiekiem”¹⁵. Dane wskazują również, że „niskie ryzyko zamachu samobójczego dotyczy ok. 111 tys. młodzieży, średnie ryzyko – 11 tys., a wysokie ryzyko – 9 tys.)”.¹⁶

W związku z powyższym wskazana jest realizacja działań ukierunkowanych na pomoc psychologiczną, edukację, wsparcie i profilaktykę zachowań autodestrukcyjnych dla dzieci i młodzieży, ich rodzin oraz otoczenia społecznego i instytucjonalnego.

IV. Organizacje pozarządowe działające w obszarze ochrony zdrowia psychicznego

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynika, że w 2020 r. aktywnych organizacji pozarządowych było w województwie opolskim ok. 2,5 tys., a na 10 tys. mieszkańców przypadało prawie 26 organizacji pozarządowych. Oznacza to, że województwo opolskie plasowało się (podobnie jak w latach ubiegłych) na 9–11 miejscu pod względem wskaźnika liczba aktywnych organizacji III sektora w Polsce.

Działalność w obszarze ochrony zdrowia prowadziło w Polsce zaledwie ok. 3,9% organizacji. Trudno oszacować ile organizacji prowadziło działania w obszarze zdrowia psychicznego. Przeważająca część organizacji non-profit działała w 2020 r. wyłącznie w oparciu o pracę społeczną (wolontariat). Brak korzystania z płatnego personelu deklarowało 61,6% z nich.

W związku z powyższym wskazanym wydaje się wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony zdrowia psychicznego.

Z badania ankietowanego gmin i powiatów w województwie opolskim, przeprowadzonego w grudniu 2022 r., wynika, że za najważniejsze potrzeby w zakresie rozwoju usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym samorządy uznają rozwój: specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu lub środowisku zamieszkania, rozwój asystentury osobistej, tworzenie i rozwój dziennych form wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego (w tym klubów samopomocy lub typu środowiskowego domu samopomocy) oraz usług sąsiedzkich i wspomagających (obejmujących dowóz żywności, leków, usługę „złotej rączki” itp., np. w ramach Marszałkowskiego kuriera społecznego). Następnie samorządy wskazały na istotną konieczność rozwoju różnych form mieszkalnictwa (w tym wspomaganego) oraz opieki wytchnieniowej dla członków rodzin i opiekunów osób w kryzysie zdrowia psychicznego (w tym placówek środowiskowych i miejsc krótkoterminowego pobytu oraz wsparcia psychologicznego i doradczego). W dalszej kolejności zaznaczono, że ważną rolę w tworzeniu i rozwoju wsparcia dla tej grupy ludności mogą pełnić organizacje pozarządowe, w tym przedsiębiorstwa społeczne jako dostarczyciele usług społecznych (np. jako pracodawcy osób z zaburzeniami psychicznymi). Zwrócono także uwagę na potencjał rozwojowy innych usług wspierających osoby w kryzysie psychicznym, np. łączących wsparcie opiekunów formalnych i nieformalnych w środowisku zamieszkania czy treningi prowadzenia gospodarstwa domowego.

3.2. Założenia dotyczące rozwoju usług i deinstytucjonalizacji

Przedsięwzięcia zawarte w *Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025* ustalono w powiązaniu z zapisami zawartymi w dokumentach strategicznych:

---

¹⁵ Tamże, str. 682.

¹⁶ Tamże, str. 686.

- 1) *Zdrowa Przyszłość. Ramy Strategiczne Rozwoju Systemu Ochrony Zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r. – Załącznik Nr 2 Strategia Deinstytucjonalizacji: Opieka Zdrowotna nad Osobami z Zaburzeniami Psychicznymi;*
- 2) *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).*

Cel strategiczny: Inspirowanie oraz tworzenie warunków do wdrażania w formie zdeinstytucjonalizowanej działań zmierzających do poprawy jakości oraz zakresu usług wspierających, adresowanych do osób doświadczających chorób i zaburzeń psychicznych, osób w kryzysie psychicznym oraz do członków ich rodzin, a także do ich otoczenia społecznego i instytucjonalnego.

3.3. Działania przewidziane planem na lata 2023–2025

Przedstawione poniżej działania proponuje się wdrażać w formach maksymalnie uelastycznionych dopasowanych do specyfiki beneficjentów działań.

3.3.1 Rozwój usług środowiskowych między innymi w formie:

- A. Centrów Zdrowia Psychicznego,
- B. tworzenia i wsparcia funkcjonowania lokalnych punktów konsultacyjnych dla osób doświadczających kryzysów, chorób i zaburzeń psychicznych oraz dla członków ich rodzin,
- C. tworzenia grup wsparcia psychologicznego dla osób dorosłych doświadczających kryzysów, chorób i zaburzeń psychicznych oraz dla członków ich rodzin,
- D. wsparcia wytchnieniowego oraz wsparcia mobilnego dla członków rodzin osób doświadczających chorób i zaburzeń psychicznych,
- E. przedsięwzięć o charakterze włączeniowym i aktywizującym adresowanych do osób dorosłych doświadczających chorób i zaburzeń psychicznych.

3.3.2 Pomoc psychologiczna i wsparcie dla dzieci i młodzieży (w tym przebywającej w pieczy zastępczej, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych) przejawiających problemy/trudności w obszarze zdrowia psychicznego oraz dla członków ich rodzin.

3.3.3 Pomoc psychologiczna, profilaktyka oraz edukacja dotyczące zachowań społecznych, w tym autodestrukcyjnych i samobójczych adresowane do osób przejawiających takie zachowania, do członków ich rodzin oraz do ich otoczenia społecznego i instytucjonalnego.

3.3.4 Pomoc psychologiczna i wsparcie dla osób mających problemy w obszarze zdrowia i rozwoju seksualnego oraz dla członków ich rodzin.

3.3.5 Wsparcie szkoleniowe i konsultacyjne dla kadry Centrów Zdrowia Psychicznego i innych placówek świadczących usługi środowiskowe dla osób dorosłych w kryzysie zdrowia psychicznego, dla kadry I-go poziomu referencyjnego systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz dla kadry pracującej w innych podmiotach psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

3.3.6 Wsparcie szkoleniowe, superwizyjne i konsultacyjne dla kadry pedagogicznej i psychologicznej szkół, kadry poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz dla kadry organizacji pozarządowych pracujących z dziećmi i młodzieżą przejawiającymi problemy/trudności w obszarze zdrowia psychicznego oraz dla członków ich rodzin, a także dla osób pracujących w innych niemedycznych instytucjach.

3.3.7 Zakup i/lub refundacja zakupu diagnostycznych testów psychologicznych, szkolenia z ich używania, zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania dla osób używających tych testów,

pracujących w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz w innych podmiotach oświatowych i wychowawczych. Opcjonalnie finansowanie i/lub refinansowanie wykonania testów psychologicznych na potrzeby szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych podmiotów oświatowych i wychowawczych.

3.3.8 Wsparcie infrastruktury szkół oraz poradni/gabinetów psychologiczno – pedagogicznych, w tym poprzez finansowanie sal do integracji sensorycznej oraz mobilnych sal do integracji sensorycznej.

3.3.9 Budowanie i wzmacnianie potencjału podmiotów ekonomii społecznej działających w obszarze zdrowia psychicznego - w tym organizacji zrzeszających osoby doświadczające chorób i zaburzeń psychicznych oraz członków rodzin i opiekunów takich osób.

3.3.10 Realizacja Treningu Umiejętności Społecznych dla dzieci wymagających wsparcia w zakresie kompetencji społecznych ze szkół podstawowych z klas I-III (ewentualnie I-IV). Trening realizowany przez zewnętrznych realizatorów. Ten element zadania może nie być realizowany w przypadku wystąpienia kolizji formalno-prawnej związanej z umieszczeniem Treningu Umiejętności Społecznych w koszyku świadczeń gwarantowanych tj. świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Alternatywnie lub równocześnie realizacja szkoleń przygotowujących realizatorów, w tym nauczycieli klas I-III (ewentualnie I-IV) do realizacji Treningu Umiejętności Społecznych wraz z superwizyjnym wsparciem pierwszych realizacji treningu.

3.3.11 Realizacja programów rekomendowanych w zakresie profilaktyki selektywnej i profilaktyki wskazującej zawartych w bazie programów rekomendowanych.

3.3.12 Opracowanie i pilotażowa realizacja wraz ze zgłoszeniem do systemu rekomendowanych programów nowego/nowych programów w zakresie profilaktyki selektywnej i/lub profilaktyki wskazującej dotyczących zdrowia psychicznego i/lub profilaktyki zachowań ryzykownych/problemowych oraz uzależnień.

3.3.13. Realizacja indywidualnych zajęć integracji sensorycznej dla dzieci ze szkół podstawowych z klas I-III (ewentualnie I-IV). Realizacja zajęć dla dzieci wyselekcjonowanych ze względu na potrzebę uczestnictwa w zajęciach. Zajęcia realizowane przez zewnętrznych realizatorów. Alternatywnie lub równocześnie realizacja szkoleń przygotowujących realizatorów, w tym nauczycieli klas I-III (ewentualnie I-IV) do realizacji zajęć integracji sensorycznej.

3.4. Rekomendacje

- Prowadzenie szkoleń, konsultacji i zajęć o charakterze superwizyjnym dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, w tym kadry ośrodków I-go poziomu systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, nauczycieli/pedagogów i psychologów szkolnych oraz rodziców/opiekunów.
- Prowadzenie szkoleń, konsultacji i superwizji dla osób pracujących w podmiotach psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
- Wdrożenie działań obejmujących pozamedyczną pomoc psychologiczną i wsparcie dla dzieci i młodzieży, przejawiających problemy w obszarze zdrowia psychicznego i zachowań ryzykownych – w tym realizacja Treningów Umiejętności Społecznych dla dzieci wymagających wsparcia w zakresie kompetencji społecznych z klas I-III (z zastrzeżeniem zawartym w punkcie 3.3.10).
- Wdrożenie działań obejmujących pozamedyczną pomoc psychologiczną i wsparcie dla osób dorosłych, które przejawiają problemy w obszarze zdrowia psychicznego i zachowań ryzykownych.

- Realizacja działań ukierunkowanych na pomoc psychologiczną, edukację, wsparcie i profilaktykę zachowań autodestrukcyjnych dla dzieci i młodzieży, ich rodzin oraz otoczenia społecznego i instytucjonalnego.
- Wsparcie instytucji oświatowych w zakresie zwiększania kompetencji i możliwości diagnostycznych.
- Realizacja programów rekomendowanych w zakresie profilaktyki selektywnej i profilaktyki wskazującej, zawartych w bazie programów rekomendowanych.
- Opracowanie i pilotażowa realizacja wraz ze zgłoszeniem do systemu rekomendowanych programów nowego/nowych programów w zakresie profilaktyki selektywnej i/lub profilaktyki wskazującej dotyczących zdrowia psychicznego i/lub profilaktyki zachowań ryzykownych/problemowych oraz uzależnień.
- Realizacja indywidualnych zajęć integracji sensorycznej dla dzieci ze szkół podstawowych z klas I-III (ewentualnie I-IV). Realizacja zajęć dla dzieci wyselekcjonowanych ze względu na potrzebę uczestnictwa w zajęciach. Zajęcia realizowane przez zewnętrznych realizatorów. Alternatywnie lub równocześnie realizacja szkoleń przygotowujących realizatorów, w tym nauczycieli klas I-III (ewentualnie I-IV) do realizacji zajęć integracji sensorycznej.

KARTA OBSZARU 4: Osoby w kryzysie bezdomności

4.1. Opis obszaru interwencji

I. Struktura społeczno-demograficzna osób w kryzysie bezdomności

Bezdomność jest najbardziej skrajną formą ubóstwa i wykluczenia społecznego, a osoby jej doświadczające wymagają kompleksowego wsparcia i form pomocy, które mogą oferować różne podmioty (w tym pozarządowe). Wsparcie osób w kryzysie bezdomności powinno odbywać się na różnych płaszczyznach – psychologicznej, zawodowej (ekonomicznej) i socjalno-bytowej.

Wg obowiązujących zapisów (ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) za osobę bezdomną uznaje się osobę: niezamieszkującą lokal mieszkalny (w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy), niezameldowaną na pobyt stały (w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności) lub niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. Zgodnie ze *Strategią rozwoju usług społecznych, polityką publiczną do roku 2030 (z perspektywą do 2035r.)* taka definicja utrudnia kompleksowe wsparcie osób w kryzysie bezdomności, gdyż pomija osoby korzystające ze wsparcia w programach mieszkaniowych. Stąd zasadne jest (zwłaszcza na potrzeby niniejszego dokumentu i planowanego wsparcia), by przyjąć definicję osoby w kryzysie bezdomności, dotkniętej wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonej bezdomnością bezdomności ujętą w *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027*. Definicja ta uwzględnia bezdomność w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej oraz bezdomność i zagrożenie tym zjawiskiem wg Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego (ETOS). Określa ona, że posiadanie domu to: posiadanie odpowiedniego schronienia przed warunkami atmosferycznymi (domena fizyczna), w którym można zachować prywatność i czerpać satysfakcję z relacji społecznych (domena społeczna), oraz do której posiada się tytuł prawny (domena prawna). Brak choć jednej z tych przesłanek należy rozumieć jako brak dachu nad głową, mieszkania oraz posiadanie takiego mieszkania, które jest niezabezpieczone lub

nieodpowiednie. Ponadto *Wytyczne* do kategorii osób zagrożonych bezdomnością zaliczają osoby, które wcześniej doświadczyły zjawiska bezdomności, zamieszkują w mieszkaniu ale potrzebują wsparcia w jego utrzymaniu.

Zgodnie z ostatnimi, cyklicznie prowadzonymi przez MRiPS badaniami liczby osób w kryzysie bezdomności w Polsce w 2019 r. w Polsce jest około 31 tysięcy osób bezdomnych, w tym w woj. opolskim ich liczba szacowana jest na 849 osób (2-3%).¹⁷ Większość bezdomnych to mężczyźni (82%), a 37% bezdomnych ma niskie wykształcenie (maksymalnie gimnazjalne). Jednocześnie ok. 25% osób to bezdomni chroniczni, których czas bezdomności przekracza 10 lat (w następnej kolejności są osoby w kryzysie bezdomności do 2 lat oraz od 2 do 5 lat). Wśród bezdomnych 46% to osoby w wieku 41-60 lat, choć w kryzysie bezdomności znajdują się także osoby młode (w wieku 18-25 lat).

Zdecydowana większość bezdomnych przebywa w pałacach instytucjonalnych (80%), pozostali zajmują miejsca niemieszkalne oraz pustostany lub przebywało na terenie ogrodów działkowych. Głównym źródłem ich dochodu jest zasiłek z pomocy społecznej (38%), przy czym ok. 17% bezdomnych pracuje (formalnie i nieformalnie, choć powszechniejsze jest zatrudnienie nierejestrowane).

W 2021 r. w woj. opolskim 1 107 osób (około 5% wszystkich klientów korzystających z pomocy społecznej) otrzymało pomoc z tytułu bezdomności. Najwięcej osób w kryzysie bezdomności znajduje się w gminach miejskich, tj. w Opolu (298 rodzin), Brzegu (130 rodzin) oraz Kędzierzynie-Koźlu (138 rodzin). Najmniej osób w kryzysie bezdomności jest w gminach wiejskich, co wynika ze specyfiki gmin, tj. z mniejszego dostępu do usług oraz świadczeń.

Jedną z grup szczególnie zagrożonych kryzysem bezdomności są wychowankowie opuszczający system pieczy zastępczej (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze). Wprawdzie otrzymują oni świadczenia na usamodzielnienie, w tym mogą skorzystać z usług w ramach pobytu w mieszkaniu chronionym, jednak praktyka wskazuje, że proces adaptacji społecznej i pełnego ich usamodzielnienia jest trudny, a liczba dedykowanych im mieszkań mała. Istnieje zatem konieczność rozwoju różnorodnych usług wspierających i przeciwdziałających zjawisku bezdomności osób w wieku do 25 lat, w tym szczególnie wśród wychowanków pieczy zastępczej.

II. Usługi wspierające osoby w kryzysie bezdomności

Wsparcie w formie usług świadczonych w instytucji

W 2020 r. w woj. opolskim funkcjonowało 17 instytucji udzielających pomoc w formie schronienia dla osób w kryzysie bezdomności na 810 miejsc. Są to noclegownie, ogrzewalnie, hostele, schroniska i domy dla bezdomnych, zlokalizowane w 10 gminach. Zdecydowaną większość z nich prowadzą organizacje pozarządowe, w tym w ramach dofinansowania ze środków publicznych. Wśród tych placówek dwa ośrodki wsparcia dla osób bezdomnych (w Bielicach i w Opolu), poza funkcją noclegową, świadczą także usługi opiekuńcze.

Oznacza to, że potrzeby w zakresie doraźnej pomocy dla osób w kryzysie bezdomności w regionie w większości mogą być zabezpieczone w ramach dostępnych zasobów. Jednak trudnością pozostają działania mające na celu przezwyciężenie stanu bezdomności i wsparcia społecznego dostosowanego do potrzeb i możliwości osoby bezdomnej. Odnosi się to szczególnie do bezdomnych

---

¹⁷ Zob. więcej na stronie MRiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019>

rezygnujących z dostępnej oferty pomocowej i funkcjonujących poza formalnym, instytucjonalnym system wsparcia.

Streetworking

W woj. opolskim jedną z najmniej rozwiniętych form pracy socjalnej, kierowanej do osób w kryzysie bezdomności, jest streetworking. Jest to metoda, mająca na celu dotarcie do konkretnej grupy odbiorców, poprzez bezpośrednie spotkanie w miejscach najczęściej przez nich odwiedzanych. Istotną zaletą streetworkingu jest docieranie do osób, będących poza systemem pomocy społecznej. Spośród gmin z największą liczbą rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności, tj. Opola, Kędzierzyna-Koźła, Brzegu, Nysy, Kluczborka i Strzelec Opolskich, tylko w Kędzierzynie-Koźlu i Strzelcach Opolskich realizowane są usługi streetworkingu. W Kędzierzynie-Koźlu dwóch streetworkerów przypada na około 60 bezdomnych.

Rekomenduje się rozwój tej formy usługi, szczególnie w większych gminach (miastach) woj. opolskiego, w których problem bezdomności występuje w większym zakresie. Istotną kwestią w realizacji usług streetworkingu jest ich ciągłość, a zapewnić ją można poprzez m.in. zmniejszenie rotacji streetworkerów, gwarantując im zatrudnienie na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

III. Mieszkalnictwo wspomagane dla osób w kryzysie bezdomności

Długotrwałe przebywanie w placówkach wieloosobowych (schroniskach, ogrzewalniach, domach dla bezdomnych) pogłębia wykluczenie społeczne, z uwagi m.in. na brak konieczności podejmowania decyzji dotyczących własnego życia, stały kontakt tylko z osobami w podobnej sytuacji życiowej, brak motywacji do zmiany. W związku z powyższym konieczne jest wzmocnienie i rozwój kompleksowych usług świadczonych bezdomnym, przede wszystkim w miejscach ich pobytu i środowisku lokalnym. Badania z zakresu wsparcia mieszkaniowego osób w kryzysie bezdomności wskazują na potrzebę rozwijania oraz uświadomienia większej skuteczności rozwiązań pozainstytucjonalnych i alternatywnych, w tym promocji wsparcia w formie modelu „Najpierw mieszkanie”. Jest to specjalistyczna usługa kierowana do osób od lat korzystających z tradycyjnej pomocy z tytułu bezdomności, która w ich przypadku jest nieskuteczna, ponieważ nadal pozostają oni bez domu, w tym z powodu zaburzeń psychicznych lub uzależnień. Założeniem tego rozwiązania jest budowanie relacji z osobą bezdomną jako klientem, by w kolejnym kroku zaproponować mu przeniesienie do samodzielnego mieszkania i dopiero później, na bazie wypracowanego poczucia bezpieczeństwa, rozpocząć z nim pracę nad problemami stojącymi za jego długotrwałą bezdomnością.

Obecnie jedyne w woj. opolskim mieszkanie wspomagane/treningowe na 6 miejsc dla osób w kryzysie bezdomności, bez konieczności skierowania przez instytucję, tj. ośrodek pomocy społecznej, prowadzi Stowarzyszenie Pomocy Osobom Bezdomnym, Ubogim oraz Wykluczonym Społecznie "Nadzieja" w Opolu.

Rekomenduje się rozwój tego typu form mieszkalnictwa dla osób bezdomnych, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych/treningowych, które byłyby mieszkaniami przejściowymi, pomagającym wrócić do pełnienia ról społecznych i przezwyciężyć kryzys bezdomności.

IV. Podmioty ekonomii społecznej jako dostarczyciele usług społecznych

Na terenie woj. opolskiego zarejestrowanych jest około 30 organizacji pozarządowych wspierających osoby w kryzysie bezdomności. Do najprężniej działających należy Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Barka”, które prowadzi 6 domów dla osób bezdomnych, oraz punkt „Przytulisko” w Strzelcach Opolskich. Stowarzyszenie świadczy pomoc osobom bezdomnym, przebywającym „na ulicy”, które odrzucają oferowane, instytucjonalne formy pomocy. W „Przytulisku” jest biuro streetworkingu, w ramach którego bezdomni mogą liczyć na wsparcie ze strony doświadczonych streetworkerów. Kolejną, wyróżniającą się w tym zakresie organizacją pozarządową, jest Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta, którego oddziały na terenie woj. opolskiego prowadzą schroniska dla osób bezdomnych (w Pępicach i w Jasienicy Górnej), a wraz z usługami opiekuńczymi w Bielicach (dla swoich mieszkańców oraz osób bezdomnym spoza schroniska). Do tych organizacji należy dołączyć Stowarzyszenie Pomocy Osobom Bezdomnym, Ubogim oraz Wykluczonym Społecznie w Opolu, prowadzące mieszkanie treningowe dla osób w kryzysie bezdomności, a także świadczące rzadko stosowane usługi asystenta osoby bezdomnej.

Rekomenduje się wzmocnienie i rozwój innych, także mało rozpowszechnionych, form usług wspierających osoby w kryzysie bezdomności (np. usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, pomoc mieszkaniowa), z uwzględnieniem doświadczeń i potencjału organizacji pozarządowych.

Wyniki diagnozy dot. rozwoju usług społecznych (i deinstytucjonalizacji), przeprowadzonej wśród gmin i powiatów woj. opolskiego (z grudnia 2022 r.), potwierdzają, że do usług, które należy rozwijać i inicjować z zakresu wsparcia osób w kryzysie bezdomności, należą: różnego rodzaju formy mieszkalnictwa, w tym także oparte na modelu „Najpierw mieszkanie”, wraz z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby, usługi wspomagające (np. w ramach terapii uzależnień) oraz poradnictwo specjalistyczne skierowane do osób zagrożonych bezdomnością z powodu m.in. eksmisji, przemocy w rodzinie, uzależnień oraz po opuszczeniu zakładu karnego i innych instytucji, w tym szpitali.

4.2. Założenia dotyczące rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji kierowane do osób w kryzysie bezdomności

Cel strategiczny: Wzmocnienie i rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym kierowanych do osób w kryzysie bezdomności

Zgodnie z przedstawioną diagnozą skuteczne wspieranie osób w kryzysie bezdomności wymaga wzmocnienia i rozwoju usług świadczonych szczególnie w jego środowisku, w tym bezpośrednio w miejscach przebywania osób bezdomnych. Istotne jest zwiększenie ich dostępu do mieszkań, w tym wspomaganych/treningowych, oraz rozwój zindywidualizowanych usług społecznych, w tym zwłaszcza streetworkingu oraz innych form pracy socjalnej, np. indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności, kontraktu socjalnego, a także innych usług kierowanych, zwłaszcza do osób młodych, w tym wychowanków pieczy zastępczej, zagrożonych zjawiskiem bezdomności.

4.3. Działania przewidziane planem na lata 2023-2025

4.3.1 Wzmocnienie i rozwój usług społecznych, w tym pozainstytucjonalnych form wsparcia, dla osób w kryzysie bezdomności

- A. Świadczenie kompleksowego wsparcia w procesie wychodzenia z bezdomności poprzez zapewnienie dostępu do mieszkań wspomaganych/treningowych, na przykład w ramach modelu „Najpierw mieszkanie” wraz z usługami w miejscu zamieszkania.
- B. Wdrożenie usług środowiskowych skierowanych do osób w kryzysie bezdomności, w szczególności usługi streetworkingu, asystenta osoby bezdomnej, terapii uzależnień, poradnictwa specjalistycznego (prawnego, socjalnego, psychologicznego) i usług opiekuńczych.
- C. Wspieranie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych zjawiskiem bezdomności i w kryzysie bezdomności za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych.
- D. Budowanie i wzmacnianie potencjału podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz osób w kryzysie bezdomności.

4.4. Rekomendacje

- Rozwój streetworkingu, jako formy wsparcia osób w kryzysie bezdomności ulicznej poprzez szkolenia dla kadr oraz wspieranie zatrudnienia streetworkerów w gminach, w szczególności w miastach powiatowych.
- Tworzenie mieszkań wspomaganych i mieszkań chronionych w ramach zasobów lokalowych gmin powiązane z rozwojem usług opiekuńczych i innych usług społecznych adresowanych do osób w kryzysie bezdomności.
- Zwiększenie limitu środków w ramach projektu niekonkurencyjnego w działaniu 6.6 FEO na wydatki objęte regułą cross-financingu do maksymalnego możliwego pułapu celem przeprowadzenia prac remontowych w lokalach, w których następnie będą zamieszkiwali uczestnicy projektu.
- Wspieranie zatrudnienia osób w kryzysie bezdomności w centrach integracji społecznej i przedsiębiorstwach społecznych, jeżeli osoby te spełnią przesłanki do objęcia ich wsparciem określonych w SZOP 2021-2027 oraz, w opinii CIS, OPS lub OWES, będą mogły podjąć zatrudnienie realizując indywidualny program zatrudnienia socjalnego, indywidualny program wychodzenia z bezdomności czy też indywidualny plan reintegracyjny.

KARTA OBSZARU 5: Cudzoziemcy (w tym osoby przybyłe w wyniku wojny w Ukrainie)

5.1. Opis obszaru interwencji

I. Liczba i struktura społeczno-demograficzna cudzoziemców w województwie opolskim

Według ZUS w grudniu 2021 r. liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń (emerytalnego i rentowych) w woj. opolskim wynosiła 23 285 osób.¹⁸ Wśród pracujących cudzoziemców dominują obywatele Ukrainy (90%) oraz Białorusi, Mołdawii i Gruzji.

Z powodu wybuchu wojny w Ukrainie od 24 lutego 2022 r. nastąpił nagły napływ uciekinierów wojennych do Polski. Po prawie roku od rozpoczęcia konfliktu zbrojnego (do 6 lutego 2023 r.) na terenie woj. opolskiego status legalnego pobytu, na podstawie nr PESEL, otrzymało 21 558 osób (zgodnie z ustawą z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym

---

¹⁸ Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych – XII 2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, czerwiec 2022.

na terytorium tego państwa).¹⁹

Struktura demograficzna imigrantów z Ukrainy jest jednak inna niż imigrantów dotychczas przybywających do Polski, co wynika z nagłego otwarcia granic Polski z Ukrainą dla osób uciekających przez działaniami zbrojnymi oraz dekretu Prezydenta Ukrainy, który w związku z ogłoszeniem powszechnej mobilizacji zakazał wyjazdu z kraju mężczyznom w wieku 18-60 lat (z wyjątkiem m. in. ojców z co najmniej trójką dzieci w wieku poniżej 18 lat).

W konsekwencji zdecydowana większość dorosłych uciekinierów z Ukrainy w woj. opolskim to kobiety (14 112), a wg grup wiekowych to osoby w wieku 30-44 lat.²⁰ Znaczna część tych osób przyjechała z dziećmi, co oznacza, że w grupie przybyłych cudzoziemców dominują kobiety z dziećmi (ok. 80-90%) w wieku aktywności zawodowej (badania krajowe z 2022 r. wskazały także na istotny odsetek wśród przybyłych do kraju osób powyżej 60 roku życia, które w normalnych warunkach pozostałyby w swoim kraju).²¹

Tak istotny wzrost liczby cudzoziemców w Polsce, w tym w woj. opolskim, ma istotnym wpływ na różne obszary życia społecznego, w tym m. in. rynku pracy, edukacji, usług zdrowotnych i społecznych. W związku z tym rekomenduje się dalszą analizę sytuacji cudzoziemców, szczególnie imigrantów wojennych, oraz kontynuowanie i rozwój wsparcia w formie usług społecznych, dostosowanych do struktury i potrzeb cudzoziemców, przebywających na terenie woj. opolskiego.

II. Wsparcie integracji społecznej cudzoziemców, w tym imigrantów wojennych

Nagły i trudno przewidywalny napływ dużej liczby uciekinierów wojennych z Ukrainy spowodował konieczność uruchomienia szybkiego wsparcia, zwłaszcza w zakresie pomocy socjalno-bytowej, stając się szansą na m. in. możliwe wzmocnienie potencjału demograficznego woj. opolskiego.

Wprawdzie większość imigrantów z Ukrainy przyjęły duże województwa i aglomeracje w kraju, jednak woj. opolskie dla części z nich jest bardziej atrakcyjnym regionem pobytu niż inne regiony (dane ZUS za 2021 r. podają, że woj. opolskie ma więcej cudzoziemców niż województwa: podkarpackie, świętokrzyskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, tylko minimalnie ustępując województwom: lubelskiemu i lubuskiemu).²²

Zgodnie z wcześniej prowadzonymi badaniami wybór przez obcokrajowców województwa opolskiego na miejsce pracy i zamieszkania wynika z kilku czynników, głównie wyższych zarobków, niż w innych częściach Polski, a także zapotrzebowania na pracowników zgłaszanych przez pracodawców. Studentów natomiast przekonują warunki studiowania zaoferowane przez uczelnie (brak lub niskie opłaty, zapomogi, zakwaterowanie itp.). Jednocześnie badania wskazują, że większość przybyłych osób deklaruje chęć pozostania w woj. opolskim.²³

W związku z tym, mając na względzie aktualną sytuację demograficzną woj. opolskiego oraz potrzeby rynku pracy należy podjąć działania wspierające obywateli państw trzecich, przybyłych do

---

¹⁹ Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 06.02.2023 r. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715/resource/44869/table>

²⁰ Tamże.

²¹ *Sytuacja życiowa i ekonomiczna uchodźców z Ukrainy w Polsce*. Raport z badania ankietowego zrealizowanego przez OO NBP, Departament Statystyki, Warszawa 2022 r.

²² *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych...*, s. 21.

²³ Zob. więcej: *Skłonność cudzoziemców do podejmowania pracy i osiedlania się w woj. opolskim*, dr S. Kubiciel-Lodzińska, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice 2017.

woj. opolskiego, poprzez m.in. pomoc w integracji społecznej, poprawę warunków bytowych oraz aktywizację zawodową.

Samorząd Województwa Opolskiego już po kilku tygodniach od wybuchu wojny w Ukrainie rozpoczął, w ramach działań wspierających imigrantów wojennych, realizację projektu "Solidarni z Ukrainą". Pozwala on na rozwijanie infrastruktury mieszkaniowej przeznaczonej dla cudzoziemców ze Wschodu (docelowo ma powstać 50 mieszkań w 17 gminach), wspieranie aktywizacji zawodowej poprzez naukę języka polskiego, która jest główną barierą w procesie poszukiwania pracy (docelowo wsparciem ma zostać objętych 350 osób), oraz lepszą integracją ze społeczeństwem poprzez organizację kolonii, półkolonii i wycieczek dla dzieci imigrantów (działania zaplanowano dla około 1200 dzieci i młodzieży).

Rekomenduje się dalsze wsparcie cudzoziemców w postaci kontynuowania i rozwoju usług społecznych ułatwiających integrację społeczną oraz aktywizację zawodową, wsparcie adaptacyjne, w tym wsparcie psychologiczne, wsparcie infrastruktury mieszkaniowej, umożliwiającej zamieszkanie na stałe w woj. opolskim.

Z badań ankietowych gmin i powiatów (grudzień 2022 r.) dot. zakresu wsparcia cudzoziemców, szczególnie osób przybyłych do Polski z terenu Ukrainy w wyniku działań wojennych, wynika, że najważniejsze działania w tym zakresie samorządy wymieniają: rozwój usług w zakresie integracji cudzoziemców na rynku pracy (np. wsparcie szkoleniowe, pomoc w znalezieniu zatrudnienia itp.), wsparcie mieszkaniowe (np. w zapewnieniu mieszkania, zakwaterowania), pomoc dla dzieci i rodzin cudzoziemców (np. usługi opiekuńcze, psychologiczne, asystenckie, wsparcia dziennego w placówkach dla dzieci i młodzieży) oraz rozwój usług z zakresu włączenia społecznego cudzoziemców w swoim miejscu zamieszkania, w tym przede wszystkim nauka języka polskiego.

5.2. Założenia dotyczące rozwoju usług i deinstytucjonalizacji

Cel strategiczny: Wzmocnienie integracji cudzoziemców, w tym szczególnie imigrantów z Ukrainy, poprzez rozwój usług społecznych służących włączeniu społecznemu

Znaczny wzrost liczby cudzoziemców w regionie wskazuje na konieczność zintensyfikowania działań zmierzających do zapewnienia im należytej integracji ze społeczeństwem, poprawy warunków bytowych i aktywizacji zawodowej. Wśród elementów o kluczowym znaczeniu w procesie integracji cudzoziemców upatruje się naukę języka polskiego, pomoc w formie poradnictwa np. psychologicznego i prawnego, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz pomoc w zapewnieniu mieszkania.

5.3. Działania przewidziane planem na lata 2023-2025

5.3.1 Wspieranie i rozwój usług społecznych skierowanych do cudzoziemców, szczególnie imigrantów wojennych

- A. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społeczeństwem poprzez rozwój oferty w formie różnorodnych usług, dostosowanych do ich potrzeb (m. in. kursy językowe, adaptacyjne, wsparcie psychologiczne).
- B. Wsparcie edukacji dzieci z rodzin migranckich.

- C. Inwestycje w infrastrukturę społeczną celem przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu cudzoziemców.
- D. Wsparcie rodzin, zwłaszcza kobiet z dziećmi, celem ich integracji społecznej.
- E. Wzmocnienie i rozwój usług wspierających cudzoziemców oraz pracodawców w procesie integracji na rynku pracy.
- F. Wspólne aktywności dla rodzin obywateli państw trzecich i społeczeństwa włączającego.
- G. Budowa potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz cudzoziemców.

5.4. Rekomendacje

- Podejmowanie kompleksowych działań wspierających obywateli państw trzecich, przybyłych do woj. opolskiego, poprzez m.in. pomoc w integracji społecznej, oraz aktywizację zawodową.
- Wspieranie w pierwszej kolejności osób, które po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę zostały objęte ochroną czasową.
- Indywidualizacja wsparcia skierowanego do obywateli państw trzecich, uwzględniająca ich sytuację na rynku pracy, znajomość języka polskiego, wykształcenia, posiadane kwalifikacje i kompetencje, rodzaj wykonywanej lub poszukiwanej pracy, różnice kulturowe, płeć, wiek, status migracyjny itp.
- Podejmowanie wspólnych działań integracyjnych (np. pikniki edukacyjne, festiwale filmowe, aktywności dla dzieci) obywateli państw trzecich i społeczeństwa przyjmującego w celu przełamanie stereotypów oraz niekorzystnych trendów w zakresie postrzegania imigrantów.
- Budowanie i wzmacnianie potencjału wolontariatu oraz podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz obywateli państw trzecich.

5. Wskaźniki

Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Obszar RPDI	Działanie RPDI	Wartość oczekiwana do 31.12.2025 r. (liczba nowych instytucji lub % gmin)	Źródło wskaźnika	Źródło danych do pomiaru wskaźnika
Liczba nowo utworzonych mieszkań wspomaganych z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb	Wskaźnik rezultatu	I, II, V	1.3.5; 2.3.5	4	Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) – inaczej SRUS	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 ; Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego (OZPS)
Odsetek gmin, w których zostanie utworzone centrum usług społecznych	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.1	4	SRUS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego
Odsetek gmin, w których zostanie utworzone miejsce koordynacji usług społecznych	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.2	100%	SRUS	OZPS
Odsetek dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które wychowują się w rodzinnej pieczy zastępczej	Wskaźnik produktu	II	2.3.3	79%	SRUS	OZPS

Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Obszar RPDI	Działanie RPDI	Wartość oczekiwana do 31.12.2025 r. (liczba nowych instytucji lub % gmin)	Źródło wskaźnika	Źródło danych do pomiaru wskaźnika
Odsetek stacjonarnych placówek opieki przekształconych w placówki realizujące kompleksowe usługi, stacjonarne i środowiskowe, w tym usługi realizujące stacjonarną opiekę krótkoterminową.	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.4	1	SRUS	-
Odsetek DPS, w których wprowadzono badania okresowej oceny możliwości usamodzielnienia mieszkańca	Wskaźnik produktu	I	-	100%	SRUS	OZPS, Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych
Liczba powstałych centrów opiekuńczo-mieszkalnych (upowszechnienie i rozwój)	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.5	1	SRUS	OZPS
Liczba utworzonych przedsiębiorstw społecznych	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.6	6	SRUS	OZPS
Odsetek gmin, w których uruchomiono specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Wskaźnik produktu	II	2.3.1	45%	SRUS	OZPS
Odsetek gmin, w których zabezpieczono dzienne formy pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.4	30%	SRUS	OZPS
Liczba gmin, w których są świadczone usługi streetworkerów zintegrowane z systemem interwencyjnych usług schronienia i innymi usługami typu outreach	Wskaźnik produktu	IV	4.3.1	0	SRUS	OZPS
Odsetek placówek dla osób w kryzysie bezdomności przekształconych w zespolone mieszkania wspomagane lub w placówki o charakterze interwencyjnym	Wskaźnik rezultatu	IV	4.3.1	0	SRUS	OZPS
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej	Wskaźnik produktu	I	1.3.2; 1.3.4; 1.3.5;	377	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	Wskaźnik rezultatu	I	1.3.1; 1.3.4; 1.3.5;	10	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Wskaźnik produktu	II	2.3.1; 2.3.4	1 330	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	Wskaźnik rezultatu	I, II, IV	1.3.1; 1.3.4; 1.3.5; 2.3.1; 4.3.1	900	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	Wskaźnik rezultatu	II	2.3.1; 2.3.4; 2.3.5	95	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	Wskaźnik produktu	V	5.3.1	262	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów

Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Obszar RPDI	Działanie RPDI	Wartość oczekiwana do 31.12.2025 r. (liczba nowych instytucji lub % gmin)	Źródło wskaźnika	Źródło danych do pomiaru wskaźnika
						realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	Wskaźnik produktu	I,II,IV,V	1.3.5; 2.3.5; 4.3.1; 5.3.1	11	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury społecznej	Wskaźnik rezultatu	I, II, IV, V	1.3.1; 1.3.5; 2.3.5; 4.3.1; 5.3.1	30	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	Wskaźnik rezultatu	I, II, IV, V	1.3.5; 2.3.5; 4.3.1; 5.3.1	11	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027
Liczba osób korzystających z usług środowiskowych w ramach wsparcia zdrowia psychicznego osób dorosłych	Wskaźnik produktu	III	3.3.1	30	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027 oraz raporty ze zrealizowanych projektów
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług środowiskowych w ramach wsparcia zdrowia psychicznego	Wskaźnik produktu	III	3.3.1	3	FEO 2021-2027	Wnioski o płatność projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027 oraz raporty ze zrealizowanych projektów
Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego i/lub z zajęć integracji sensorycznej	Wskaźnik produktu	III	3.3.2; 3.3.3; 3.3.4; 3.3.13	40	Analizy własne	Raporty ze zrealizowanych projektów
Liczba godzin zrealizowanego wsparcia psychologicznego i/lub zajęć integracji sensorycznej	Wskaźnik rezultatu	III	3.3.2; 3.3.3; 3.3.4; 3.3.13	100	Analizy własne	Raporty ze zrealizowanych projektów
Liczba osób, które podniosły kompetencje w obszarze zdrowia psychicznego	Wskaźnik produktu	III	3.3.5; 3.3.6; 3.3.7; 3.3.8; 3.3.9; 3.3.10; 3.3.11; 3.3.12; 3.3.13	50	Analizy własne	Raporty ze zrealizowanych projektów

6. Finansowanie / Alokacja na poszczególne działania

Obszar	Działanie	Źródło finansowania	Alokacja UE na lata 2023 -2025 [PLN]	Uwagi
Osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	1.3.1.-1.3.6 (RPDI), 7.1 Usługi zdrowotne i społeczne (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	115 900 006	Działania z zakresu tego obszaru mogą być finansowane z innych środków np. PFRON, ze środków własnych gmin i powiatów, FERS, środki z Programu Współpracy Samorządu Województwa Opolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego, programy MRiPS
Rodzina i dzieci, w tym w kryzysie	2.3.1-2.3.5 (RPDI), 6.7 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	37 000 003	Działania z zakresu tego obszaru mogą być finansowane z innych środków np. środków własnych gmin i powiatów, FERS, środki z Programu Współpracy Samorządu Województwa Opolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego, programy MRiPS
Osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym	3.3.1-3.3.8 (RPDI), 7.1 Usługi zdrowotne i społeczne (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	9 000 000	Działania z zakresu tego obszaru mogą być finansowane z innych środków np. PFRON, ze środków własnych gmin i powiatów, FERS, środki z Programu Współpracy Samorządu Województwa Opolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami , Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego, programy MRiPS
	3.3.1-3.3.13 (RPDI), 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	20 250 000	

Obszar	Działanie	Źródło finansowania	Alokacja UE na lata 2023 -2025 [PLN]	Uwagi
Osoby w kryzysie bezdomności	4.2.3.(RPDI), 6.6 Wsparcie osób w kryzysie bezdomności (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	6 300 000	Działania z zakresu tego obszaru mogą być finansowane z innych środków np. środków własnych gmin i powiatów, FERS, środki z Programu Współpracy Samorządu Województwa Opolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego, programy MRiPS
Cudzoziemcy (w tym osoby przybyłe w wyniku wojny w Ukrainie)	5.3.1 (RPDI), 6.4 Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (FEO 2021-2027)	FEO 2021-2027	46 311 628	-

7. Monitoring

Ze względu na przyjęty, trzyletni termin realizacji RPDI w woj. opolskim oraz procedury ogłaszania konkursów przez samorząd wojewódzki na realizację zadań ze środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027, obejmując różne obszary interwencji oraz terminy naborów projektów, zakłada się sukcesywną analizę przyjętych działań i wskaźników (w ramach prowadzonych na bieżąco konsultacji między pracownikami zespołu tworzącego niniejszy dokument, tj. przedstawicielami ROPS, WUP, DZD, DPF, oraz – w zależności od potrzeb – z udziałem innych ekspertów lub interesariuszy działań). Jednocześnie zmiany w dokumencie będą dokonywane jedynie w wyjątkowych sytuacjach, spowodowanych potrzebami regionalnymi lub krajowymi (np. związanych z dostępnymi środkami finansowymi). Sposób przygotowania, procedowania i realizacji niniejszego RPDI będzie podstawą do opracowania kolejnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, uwzględniającego doświadczenia we wdrażaniu RPDI za lata 2023-2025.

8. Załączniki

- 1) Załącznik 1 - Przegląd dokumentów strategicznych regionalnych, krajowych i unijnych z odniesieniem do najważniejszych kierunków rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji (które powinny zostać zaimplementowane w woj. opolskim).

Przegląd dokumentów strategicznych regionalnych, krajowych i unijnych z zakresu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
1.	Ogólnoeuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności	<p>Wytyczne odnoszą się do 4 grup użytkowników, którzy najczęściej zostają objęci opieką instytucjonalną:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dzieci (niepełnosprawne i pełnosprawne), – dorosłe osoby niepełnosprawne, – osoby mające problemy ze zdrowiem psychicznym, – osoby starsze. <p>Przykłady możliwych usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności, które powodują odejście od instytucji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomoc osobista, – adaptacja mieszkań, – pomoce techniczne i technologie wspomagające (np. urządzenia umożliwiające alternatywne metody komunikacji, systemy przypominające, oprogramowanie do rozpoznawania mowy i osobiste alarmy), – wzajemne wsparcie/ poradnictwo (pomoc w uzyskaniu podmiotowości, pewności siebie i samodzielności w poruszaniu się w środowisku kulturowym lub instytucjonalnym), – indywidualne reprezentowanie interesów (zapewnienie przeszkolonej osoby, która poznawszy potrzeby i życzenia klienta będzie mu doradzać i pomagać oraz wspierać go w podejmowaniu decyzji lub korzystaniu z uprawnień i która będzie w stosownych przypadkach negocjować lub argumentować w jego imieniu), – interwencje kryzysowe i usługi w sytuacjach nagłych (np. poradnictwo indywidualne i rodzinne, zespoły kryzysowe, opieka zastępcza w sytuacjach awaryjnych), – krótkie urlopy, – „dom ucieczki” (przestrzeń poza systemem psychiatrycznym, która umożliwia uzyskanie niezależności, w której mieszkańcy mogą podjąć próbę odzyskania kontroli nad swoim życiem), – usługi „towarzysza”(przeszkoleni wolontariusze wspierają osoby mające problemy ze zdrowiem psychicznym w reintegracji społecznej, może to być np. robienie zakupów, sprzątnięcie oraz towarzyszenie w czasie wolnym np. wyjście do kina, pubu czy odwiedzin u krewnych)

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - ośrodki opieki dziennej dla dorosłych i osób starszych (ośrodki zapewniają poradnictwo, wsparcie, posiłki i niektóre aspekty opieki osobistej, a także prowadzą działalność społeczną oraz kulturalną), - dowóz posiłków, - domowe usługi pielęgniarstwa, - mieszkalnictwo, - rodzinna opieka zastępcza dla dzieci (np. opieka krewnych, opieka zastępcza (umieszczenie w środowisku domowym rodziny innej niż własna rodzina), adopcja (opcja ostateczna gdyż brak jest wtedy możliwości powrotu do rodziny biologicznej), domy grupowe.
2.	<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.</p>	<p>Cel strategiczny 1 : Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług profilaktycznych i bezpośrednich usług środowiskowych wspierających rodzinę i dzieci przez: <ul style="list-style-type: none"> - skoordynowanie i uspołniczenie współpracy z rodziną, - zwiększanie poziomu wiedzy i poprawa kompetencji rodziców, - wsparcie dla dzieci z niepełnosprawnością oraz dzieci o zaburzonym rozwoju, - wzmocnienie i poszerzenie katalogu usług wspierających rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami, - rozwój środowiskowych form resocjalizacji, terapii i wychowania, - zwiększenie liczebności i wzmocnienie kompetencji kadr systemu wsparcia rodziny, - tworzenie na terenie gminy koszyków usług dla rodzin z dziećmi, - wsparcie rodzin w leczeniu choroby alkoholowej i innych uzależnień. 2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – rozwój oferty wsparcia dla dzieci pozostających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz dla rodziców zastępczych. 3. Zmiana funkcjonalności placówek całodobowych długookresowego pobytu - w celu zapewnienia rodzinom i dzieciom wsparcia w społeczności lokalnej oraz realizacji instytucjonalnych usług w nowej formule (pomioty pieczy zastępczej, MOW, MOS, DPS). 4. Poprawa jakości usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu, w tym wzmocnienie roli opiekuna usamodzielnienia i stworzenie koszyka usług społ., rozwój mieszkalnictwa wspomagane z odpowiednim koszykiem usług. <p>Cel strategiczny 2: Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych poprzez:

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnienie wśród JST koordynatora usług społ. (zmiany legislacyjne), - promowanie tworzenia i tworzenie CUS, - ustanowienie standardów i katalogów usług. <p>2. Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – wsparcie szkoleniowe, odciążeniowe, specjalistyczne, psychologiczne, transportowe, wytchnieniowej i technologiczne rodzin i opiekunów nieformalnych, wprowadzanie regulacji ułatwiających działalność zawodową opiekunom – elastyczne formy pracy, praca zdalna. Wsparcie w formie usług społecznych.</p> <p>3. Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój usług społ. w formie usług opiekuńczych, ośrodków wsparcia dziennego, gospodarstw opiekuńczych, rodzinnych domów pomocy, - rozwój usług sąsiedzkich, - tworzenie mieszkań wspomaganych z koszykiem usług społecznych, - wykorzystanie potencjału lokalnych zasobów poprzez angażowanie w realizację usług społ. podmiotów ekonomii społecznej, - przekształcenie placówek długoterminowej opieki w placówki realizujące kompleksowe usługi stacjonarne i środowiskowe w tym opiekę wytchnieniową. <p>4. Zmiana sposobu funkcjonowania stacjonarnej instytucji opieki długoterminowej i przekształcenie DPSów w środowiskowe centra opieki długoterminowej.</p> <p>5. Trwały system finansowania opieki długoterminowej w obszarze usług społ. (opracowanie modelu stałego finansowania usług, zapewniającego możliwość korzystania ze wsparcia wszystkich osób wymagających pomocy).</p> <p>6. Wsparcie i rozwój kadr świadczących usługi społecznej, w tym uregulowanie zawodu „specjalista ds. opieki”.</p> <p>Cel strategiczny 3: Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności:</p> <p>1. Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla OzN, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustanowienie na poziomie gmin koordynatora usług społ., - ustanowienie standardów i katalogów usług dla OzN, - diagnozowanie bieżących potrzeb; <p>2. Wsparcie rodziny realizującej opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie aktywności zawodowej wśród opiekunów rodzinnych,

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie szkoleniowe, odciążeniowe, specjalistyczne, psychologiczne, transportowe, wytchnieniowej i technologiczne opiekunów rodzinnych, - organizacja działań samopomocowych, - wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej dla OzN; <p>3. Wdrożenie systemowej usługi mieszkalnictwa wspomaganego;</p> <p>4. Wdrożenie idei niezależnego życia dla OzN zamieszkujących w społeczności lokalnej oraz mieszkańców DPS-ów.</p> <p>Cel strategiczny 4: Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi:</p> <p>1. Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym wypracowanie standardów i katalogu usług opieki psychiatrycznej;</p> <p>2. Rozwój zintegrowanych usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie standardu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - zwiększenie poziomu realizacji usług specjalistycznych, - rozwój mieszkań wspomaganym z koszykiem usług, - rozwój centrów opiekuńczo-mieszkalnych, - rozwój usług społ. wspierających rodziny z dziećmi z zaburzeniami psychicznymi. <p>3. Zmiana sposobu funkcjonowania stacjonarnej instytucji opieki dla osób z zaburzeniami psychicznymi - audyt DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie wskazań do pobytu w tej formie opieki, realizowanie obowiązku przez instytucje opieki długoterminowej w zakresie okresowego badania możliwości usamodzielnienia, możliwości powrotu do środowiska. Przekształcenie DPSów w środowiskowe centra wsparcia, gdzie opieka stacjonarna może być tylko ostatnim z możliwych elementów wsparcia. Zmiana standardów świadczenia usług stacjonarnej opieki długoterminowej w zakresie warunków bytowych.</p> <p>Cel strategiczny 5: Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością:</p> <p>1. Wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych zapobiegających bezdomności, w tym wprowadzenie możliwości pracy socjalnej w zakładach penitencjarnych/ treningu samodzielności z os. usamodzielniającymi się oraz prowadzenie kampanii społ. dot. przełamania stereotypów na temat bezdomności.</p> <p>2. Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej, w tym:</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - rozwój i wspieranie różnych form mieszkalnictwa (np. mieszkania wspomagane, model „najpierw mieszkanie”, - podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr udzielających wsparcia, - przekształcanie placówek dla os. w kryzysie bezdomności w zespolone mieszkania wspomagane lub w placówki o charakterze interwencyjnym. <p>3. Wsparcie osób doświadczających bezdomności, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiany w zakresie definiowania bezdomności i katalogu osób uprawnionych do wsparcia, - zintegrowanie dostępnych usług w zakresie uzyskania wsparcia dla os. w kryzysie bezdomności, - streetworking.
3.	Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030	<p>Załącznik nr 1 do przedmiotowego dokumentu pn.: „Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi” prezentuje katalog zadań polegających na zapewnieniu osobom starszym wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój zasobów kadrowych – podniesienie kompetencji personelu realizującego opiekę zdrowotną dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w środowisku lokalnym (np. opracowanie programu kursu kwalifikacyjnego dla opiekunów medycznych). 2. Rozwój form opieki dziennej dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - rozwój DDOM-ów, - opracowanie standardu Dziennych Centrów Wsparcia, - tworzenie i finansowanie działalności dodatkowych Dziennych Centrów Wsparcia Pamięci, - włączenie pozytywnie zwalidowanych form wsparcia do systemu świadczeń gwarantowanych w ramach opieki długoterminowej. 3. Rozwój form opieki domowej – zwiększenie dostępu do opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej udzielanej w warunkach domowych. 4. Rozwój innowacyjnych form opieki – zwiększenie dostępności usług z zakresu telemedycyny. 5. Wsparcie opiekunów nieformalnych – rozwój wsparcia środowiskowego dla opiekunów nieformalnych osób starszych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - organizację lokalnych szkoleń dla opiekunów nieformalnych osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzenie pilotażu, ewaluację rezultatów i analizę możliwości włączenia przetestowanych rozwiązań dot. wsparcia psychologicznego i profilaktyki zdrowia psychofizycznego dla opiekunów osób starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu do systemu świadczeń gwarantowanych, - opracowanie założeń, przeprowadzenie pilotażu telefonicznej informacji i wsparcia psychologicznego dla osób z zaburzeniami otępiennymi oraz ich opiekunów, ewaluację rezultatów i analizę możliwości dalszego finansowania ze środków krajowych. <p>6. Koordynacja opieki środowiskowej – zwiększenie dostępu do kompleksowej informacji na temat dostępnego wsparcia zdrowotnego dla osób starszych i ich opiekunów.</p> <p>Załącznik nr 2 do przedmiotowego dokumentu pn.: „Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi” zawiera katalog zadań ukierunkowanych na zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inwestycje w kadry – poprawa sytuacji kadrowej i jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii, jak również kadr innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - rozwój nowych zawodów/kwalifikacji uczestniczących w opiece psychiatrycznej takich jak np. „<i>asystenci zdrowienia</i>”, - dofinansowanie szkoleń specjalizacyjnych dla pielęgniarek i położnych w priorytetowych dziedzinach, w tym m.in. szkoleń specjalizacyjnych w dziedzinie pielęgniarstwa psychiatrycznego. 2. Inwestycje w system – zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - reorganizację całodobowych placówek psychiatrycznych oraz oddziałów psychiatrycznych funkcjonujących przy szpitalach wielospecjalistycznych, - dążenie do zakończenia przyjęć ostrych do monoprofilowych szpitali psychiatrycznych. 3. Inwestycje w system – zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej poprzez rozwój środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej dla dorosłych poprzez tworzenie Centrów Zdrowia Psychicznego.

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<p>4. Inwestycje infrastrukturalne – dostosowanie podmiotów leczniczych do środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doposażenie zespołów wyjazdowych stanowiących istotny element modelu środowiskowego, – wspieranie dostosowania podmiotów pod kątem wyposażenia w sprzęt do sprawowania kompleksowej opieki psychiatrycznej, – przeprowadzenie niezbędnych inwestycji infrastrukturalnych (remonty oraz budowa obiektów), – wsparcie infrastrukturalne w procesie tworzenia nowych oddziałów psychiatrycznych przy szpitalach wielospecjalistycznych. <p>5. Inwestycje w zdrowie populacji – promocja zdrowia psychicznego, prewencja samobójstw i zachowań autodestrukcyjnych m.in. poprzez utworzenie <i>Zespołu koordynującego i analitycznego</i> w zakresie wspierania działań na rzecz zapobiegania zachowaniom samobójczym.</p>
4.	<p>Krajowy Programu przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu</p>	<p>Priorytet 1: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poradnictwo, – pomoc psychologiczna, prawna, – szkolenia zwiększające kompetencje rodzicielskie – rozwój usług środowiskowych, wspomagających rodzinę w pełnieniu funkcji rodzicielsko-wychowawczo-opiekuńczych – rozwój placówek wsparcia dziennego, – realizacja działań zapobiegających umieszczeniu dzieci w domach pomocy społecznej – kampanie społeczne na rzecz rozwoju pieczy rodzinnej – przekształcenia placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie ze standardem, – programy usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej poprzez tworzenie m.in. programów wspierających mieszkalnictwo dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, – podnoszenie umiejętności i kwalifikacji kadr w zakresie sprawowania pieczy zastępczej. <p>Priorytet 2: Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie i uregulowanie form wsparcia mieszkaniowego osób opuszczających pieczę zastępczą. – opracowanie i wdrożenie modelu działań zapobiegających zadłużeniom, eksmisjom, – opracowanie i wdrożenie modelu pracy z osobami osadzonymi w zakładach penitencjarnych, pod kątem zapobiegania bezdomności po ich wyjściu na wolność – rozwój i wspieranie różnych form mieszkalnictwa,

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - badanie i ewaluacja funkcjonujących rozwiązań w zakresie przeciwdziałania bezdomności i ich adaptacja do zmieniających się potrzeb. <p>Priorytet 3: Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym os. z zaburzeniami psychicznymi, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie powszechności i stałości usługi asystencji osobistej, - uregulowanie systemowe opieki wytchnieniowej, - rozwój mieszkalnictwa wspomaganego w celu zapobiegania umieszczaniu osób z niepełnosprawnościami w instytucjach całodobowych, - rozwój oferty środowiskowych domów samopomocy, - rozwój Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych, - rozwój pomocy środowiskowej w miejscu zamieszkania (usługi opiekuńcze, pomoc sąsiedzka, wolontariat opiekuńczy), - działania w zakresie rozwoju zlecenia usług środowiskowych organizacjom pozarządowym, - zapewnienie dostępu do usług organizowanych i koordynowanych przez Centra Usług Społecznych, - szkolenia dla kadry świadczącej usługi o charakterze środowiskowym, - rozwój poradnictwa psychologicznego i prawnego dla rodzin i osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzone przez instytucje pomocy społecznej oraz Centra Usług Społecznych. <p>Priorytet 4. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie zmian w ustawie w obszarze wykonywania zawodu pracownika socjalnego, - wsparcie kadry instytucji pomocy społecznej w formie specjalizacji, studiów podyplomowych, szkoleń oraz systemowe opracowanie programów szkoleń przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu i motywujących do pracy, - szkolenia dla personelu DPSów, - promocja działań związanych z pracą socjalną, - wdrażanie modeli przedsiębiorstw społecznych świadczących kompleksowe usługi. <p>Priorytet 5: Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy, w tym m.in.:</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<ul style="list-style-type: none"> - działania zmierzające do lepszego wykorzystania struktur pomocy społecznej i innych instytucji (np. powiatowych urzędów pracy) i organizacji w celu integracji cudzoziemców, - tworzenie Centrów Integracji Cudzoziemców, które miałyby za zadanie spajanie działań podmiotów pracujących na rzecz cudzoziemców w danym regionie.
5.	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej	<p>Obszar I. Solidarna wspólnota lokalna</p> <p>Priorytet 1. Rozwój usług społecznych</p> <p>Działanie I.1.1.</p> <p>Opracowanie rozwiązań zapewniających zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej (PES) w realizacji usług społecznych.</p> <p>Działanie I.1.2. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego - wykorzystanie tej formuły do rozwoju współpracy samorządu z podmiotami ekonomii społecznej.</p> <p>Działanie I.1.3. Rozwój usług społecznych świadczonych przez PES na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych, osób starszych, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie bezdomności.</p> <p>Działanie I.1.4. Zwiększanie udziału podmiotów ekonomii społecznej w zamówieniach publicznych.</p> <p>Priorytet 2. Włączenie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny</p> <p>Działanie I.2.1. Rozwój sieci współpracy OWES – LGD.</p> <p>Działanie I.2.2. Rewitalizacja i rozwój lokalny - wspieranie zaangażowania podmiotów ekonomii społecznej w świadczenie usług społecznych na obszarach wiejskich, między innymi przez opracowanie wstępnej koncepcji modelu gospodarstwa opiekuńczego prowadzonego przez przedsiębiorstwo społeczne.</p>
6.	Rekomendacje MFiPR: „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”	<p>Infrastruktura społeczna:</p> <p>Środki europejskie mogą być przeznaczone wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej i działania zindywidualizowane. Infrastruktura społeczna z takim zastrzeżeniem powinna być przeznaczona zwłaszcza dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w kryzysie bezdomności. Ważny jest też rozwój mieszkalnictwa zarówno dla osób z ww. grup jak i migrantów, rodzin przyjmujących dzieci w ramach pieczy zastępczej, młodzieży wychodzącej z pieczy oraz migrantów.</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<p>Usługi Społeczne: W ramach cs (k) wsparcie powinno się koncentrować na osobach, które wymagają pomocy ze względu na starość, niepełnosprawność, długotrwałą chorobę i problemy ze zdrowiem psychicznym i obejmować m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc dla opiekunów faktycznych, - usługi opiekuńcze w lokalnej społeczności powiązane z opieką medyczną, - rozwój asystencji osobistej, - rozwój mieszkalnictwa, - upowszechnienie transportu indywidualnego typu door to door, - deinstytucjonalizację placówek całodobowych, - rozwój środowiskowych centrów zdrowia psychicznego i innych form środowiskowego wsparcia psychicznego dla dorosłych, - rozwój nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych, w tym teleopieki, - szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej. <p>W ramach cs (l) wsparcie powinno być adresowane do dzieci i rodzin z dziećmi i koncentrować się na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usługach w środowisku dla rodzin z dziećmi, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, - usługach dla dzieci i młodzieży przebywających w rodzinach oraz instytucjach całodobowych, - kompleksowym wsparciu osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą oraz inne instytucje całodobowe, - tworzeniu rodzinnych form opieki zastępczej, - tworzeniu mieszkań chronionych i wspomaganych, - wsparciu preadopcyjnym i postadopcyjnym, - wsparciu procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych.
7.	<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego</p>	<p>Jednym z celów Strategii jest: rozwój usług społecznych (rozwój infrastruktury społecznej; poprawa dostępności do usług żłobkowych i przedszkolnych; wzrost jakości zarządzania w podmiotach świadczących usługi opiekuńcze; wsparcie procesu deinstytucjonalizacji; rozwój usług opiekuńczych i wytchnieniowych; wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów); W Strategii podkreślono, iż: Sektor usług rozwija się dynamicznie. Usługi społeczne, w tym z zakresu ochrony zdrowia, ale również atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego wpływają na wizerunek województwa jako dogodnego miejsca do życia i wypoczynku. Wzrost poziomu jakości życia związany jest z rozwojem sektora e-usług, który ułatwia</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		satisfakcjonujące funkcjonowanie mieszkańców w sferach społecznej i zawodowej z wykorzystaniem bezprzerwowego dostępu do elektronicznych zasobów informacyjnych.
8.	Program regionalny Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	<p>Planowane typy przedsięwzięć (k):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opieka długoterminowa oraz paliatywna i hospicyjna osób starszych i z niepełnosprawnościami w formie zdeinstytucjonalizowanej, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – rehabilitacja medyczna¹ – usługi społeczne (np. usługi opiekuńcze i asystenckie) – wsparcie psychologiczne i wychnieniowe dla opiekunów. 2. Poprawa dostępu do usług społecznych i zdrowotnych dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez wdrożenie usług teleopieki/telemedycyny. 3. Usługi dowozu dla osób o ograniczonej mobilności m.in. w celu zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych (door to door), jako element działań na rzecz rozwoju usług społecznych lub zdrowotnych. 4. Poprawa dostępu do mieszkań o charakterze wspomaganym/chronionym dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. 5. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności dla pracowników opieki długoterminowej. 6. Wsparcie procesu DI placówek całodobowych, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in.: form wsparcia dziennego, środowiskowego, mieszkalnictwa wspomaganego oraz uzyskanie i zmiana kompetencji pracowników. 7. Tworzenie i rozwijanie Centrów Usług Społecznych (CUS), jako element działań na rzecz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych. <p>Planowane typy przedsięwzięć w cs (iii):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących usługi społeczne dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (dienne domy pomocy społecznej, dzienne domy pobytu, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione i wspomagane). 2. Inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społeczno-zawodowej, w tym m.in. WTZ oraz ZAZ.

¹ Wsparcie kierowane do osób znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno – ekonomicznej.

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<p>3. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie CUS wspierające rozwój usług społecznych celem komplementarności interwencji z EFS+.</p> <p>4. Rozwój infrastruktury dla usług zdeinstytucjonalizowanych.</p> <p>5. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących rodzicielstwo zastępcze zawodowe, w tym rodzinnych domów dziecka.</p> <p>6. Inwestycje w mieszkania chronione/wspomagane dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą i inne placówki o charakterze opiekuńczo-wychowawczym.</p> <p>7. Przekształcenie ośrodków wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz innych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w zasób mieszkaniowy.</p> <p>8. Inwestycje w infrastrukturę mieszkalną, w tym lokale w ramach najmu socjalnego (np. oferowane przez społeczne agencje najmu), przeznaczoną zwłaszcza dla osób bezdomnych, rodzin w kryzysie (objętych interwencją kryzysową) oraz osób ze społeczności romskiej.</p> <p>9. Inwestycje w infrastrukturę służącą m.in. wzmacnianiu potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz realizacji usług społecznych, w tym z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom (Opolski Inkubator Społeczny).</p> <p>Planowane typy przedsięwzięć w cs (iii):</p> <p>1. Zwiększenie dostępności i jakości świadczonych usług w zakresie opieki psychiatrycznej poprzez tworzenie CZP oraz innych form zgodnie z zasadą DI.</p> <p>2. Inwestycje wspierające rozwój zdeinstytucjonalizowanej opieki zdrowotnej nad osobami starszymi i/lub z niepełnosprawnościami (np. tworzenie DDOM-ów).</p> <p>3. Inwestycje wspierające rozwój zdeinstytucjonalizowanej opieki długotermin., paliatywnej oraz hospicyjnej.</p>
9.	Wojewódzki Plan Transformacji na lata 2022-2026	<p>Dokument zakłada wdrożenie następujących działań w zakresie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, w tym m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępu do oddziałów dziennych psychiatrycznych poprzez rozwój form opieki psychiatrycznej dziennej dla dorosłych, - rozwój środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej poprzez rozbudowę Centrów Zdrowia Psychicznego - zwiększenie dostępności świadczeń gwarantowanych w ramach opieki dziennej poprzez utworzenie zespołu opieki długoterminowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie w warunkach domowych

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
10.	<p style="text-align: center;">Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań naukowych (w tym epidemiologicznych) oraz dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom. 2. Monitorowanie i badania problematyki związanej z sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i elektronicznych papierosów, używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP, spożywania alkoholu (z uwzględnieniem monitorowania poziomu i struktury spożycia oraz dostępności alkoholu). 3. Edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień. 4. Wspieranie poszerzania i udoskonalania oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego. 5. Wspieranie zwiększanie dostępności i podniesienia jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie. 6. Wspieranie podmiotów w zakresie redukcji szkód, leczenia, rehabilitacji i reintegracji społecznej osób uzależnionych oraz ich bliskich. 7. Propagowanie oraz wspieranie wdrożenia i upowszechniania standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej.
12.	<p style="text-align: center;">Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego</p>	<p>Zadanie nr 4 w zakresie zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej: realizacja badań ilościowych i jakościowych w zakresie dotyczącym zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej w województwie i w poszczególnych powiatach.</p> <p><i>„Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego”:</i></p> <p>Cel 1 Rozwój i poszerzenie zakresu stosowania różnych form wsparcia i pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:</p> <p>Działanie: Inicjowanie oraz wspieranie działań samorządu terytorialnego w zakresie powiększania infrastruktury placówek całodobowej opieki oraz form pomocy środowiskowej przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<p>Działanie 2: Wsparcie projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym zapewnienie ciągłości działaniom skutecznym.</p> <p>Działanie 3: Monitoring działań samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Działanie 4: Tworzenie sprzyjających warunków rozpowszechnienia działań profilaktycznych oraz promocja współpracy i partnerstwa międzysektorowego.</p> <p>Cel 2 Rozwój i systematyczne kształcenie kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi:</p> <p>Działanie 1: Tworzenie sprzyjających warunków do zwiększenia zakresu i rozwoju form pracy socjalnej z osobami zaburzonymi psychicznie.</p> <p>Działanie 2: Prowadzenie działań doradczych i szkoleniowych, w tym poprzez realizację projektów współfinansowanych ze środków UE.</p> <p>Cel 3: Rozwój i upowszechnianie idei środowiskowego modelu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi:</p> <p>Działanie 1: Upowszechnianie wiedzy na temat roli i znaczenia środowiskowego modelu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi (organizacja konferencji, seminariów, współpraca z mediami).</p> <p>Działanie 2: Upowszechnianie wiedzy i wyników prowadzonych badań oraz tworzenie założeń nowych rozwiązań systemowych i projektów.</p> <p>Działanie 3: Promocja współpracy i partnerstwa międzysektorowego, w tym szczególnie między pracownikami ochrony zdrowia i systemu pomocy społecznej w zakresie organizacji oparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p><i>„Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego i wspomaganego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi”</i></p> <p>Cel 1 Zwiększenie dostępności usług aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym realizowanych w podmiotach rehabilitacji społeczno-zawodowej: warsztatach terapii zajęciowej, zakładach</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		<p>aktywności zawodowej, klubach i centrach integracji społecznej, zakładach pracy chronionej oraz podmiotach przedsiębiorczości społecznej.</p> <p>Cel 2 Tworzenie sprzyjających warunków do podejmowania i utrzymania zatrudnienia przez osoby z zaburzeniami psychicznymi na otwartym i chronionym rynku pracy.</p> <p>Cel 3 Upowszechnianie wiedzy na temat potrzeb i problemów osób z zaburzeniami psychicznymi, zmiana postaw społecznych wobec tych osób, promocja działań partnerskich i współpracy międzysektorowej sprzyjającej integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.</p>
13.	<p>Wojewódzki Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi</p>	<p>Wybrane priorytetowe działania na 2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja i prowadzenie niepublicznego ośrodka adopcyjnego na terenie województwa opolskiego; • wspieranie działań na rzecz ochrony i promocji zdrowia, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – wspieranie działań mających na celu przeciwdziałanie występowaniu lub niwelowanie skutków chorób cywilizacyjnych, – wspieranie działań w zakresie wzmocnienia świadomości prozdrowotnej mieszkańców, – wspieranie działań promujących właściwe nawyki żywieniowe i aktywność fizyczną, – prowadzenie edukacji zdrowotnej dot. chorób zależnych od stylu życia, – realizacja działań mających na celu wspieranie zdrowia psychicznego wśród mieszkańców województwa, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży, – wspieranie działań i projektów dostosowujących systemy wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa między innymi poprzez promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu, – wspieranie działań w zakresie opieki długoterminowej i hospicyjnej, – wspieranie działań w zakresie propagowania idei honorowego krwiodawstwa, zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz zdrowego i bezpiecznego stylu życia; • dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w województwie opolskim; • realizacja przedsięwzięć w ramach Europejskiego Budżetu Obywatelskiego; • profesjonalizacja trzeciego sektora, budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
14.	<p>Europejski Filar Praw Socjalnych Karta Praw Osób Bezdomnych</p>	<p>Zasada nr 19 Europejskiego Filaru obejmuje prawo do schronienia i pomocy mieszkaniowej</p> <p>Karta Praw Osób Bezdomnych opisuje podstawowe prawa tych osób do:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości, – odpowiedniej pomocy i ochrony przed przymusową eksmisją,

Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunki rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wskazane w dokumencie
		– odpowiedniego schronienia oraz usług służących promowaniu ich integracji społecznej.
15.	Pokonać bezdomność Program Pomocy osobom bezdomnym edycja 2023 (Program ma edycje roczne)	<p>Program dotyczy dofinansowania realizacji zadania publicznego poprzez podmioty świadczące usługi dla osób bezdomnych, o których mowa w art. 25 ust 1 ustawy o pomocy społecznej tj. organizacje pozarządowe, organizacje prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, spółdzielnie socjalne.</p> <p>Moduł I: Profilaktyka Cel: Zapobieganie bezdomności poprzez prowadzenie działań profilaktycznych</p> <p>Moduł II Wsparcie osób bezdomnych Cel: Prowadzenie działań interwencyjnych i aktywizujących skierowanych do osób bezdomnych</p>

Załącznik nr 14 do umowy

Załącznik nr 1 do uchwały nr 1335/2024
Zarządu Województwa Opolskiego
z dnia 28 października 2024 r.

Fundusze Europejskie dla opolskiego

Minimalny standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem

Wersja nr 2

Opole, październik 2024 r.

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OPOLSKIE

Referat Zarządzania i Programowania
Departament Programowania Funduszy Europejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

[**dpf@opolskie.pl**](mailto:dpf@opolskie.pl)

[**www.funduszeue.opolskie.pl**](http://www.funduszeue.opolskie.pl)

  | Fundusze Europejskie dla Opolskiego

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Mieszkania z usługami/ze wsparciem – informacje ogólne.....	4
3. Minimalny standard mieszkań z usługami/ze wsparciem.....	5
4. Standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem.....	6

1. Wstęp

Zgodnie z zapisami *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027*, (Rozdział 4. Zasady interwencji EFS+ w obszarze włączenia społecznego, Podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych, Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach, pkt 7), w przypadku realizacji wsparcia w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem, IZ w porozumieniu z ROPS określa minimalny standard usług świadczonych w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem.

Określenie standardu minimum usług świadczonych w takich mieszkaniach jest niezbędne do realizacji wsparcia w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, w szczególności (zgodnie ze *Szczegółowym Opisem Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*) w działaniach:

- **6.4** Wspieranie integracji społeczno-gospodarczego obywateli państw trzecich, w tym migrantów;
- **6.6** Wsparcie osób w kryzysie bezdomności;
- **6.7** Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej;
- **6.8** Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży;
- **9.2** Inwestycje w infrastrukturę społeczną.

2. Mieszkania z usługami/ze wsparciem – informacje ogólne

2.1 Mieszkania z usługami/ze wsparciem są inną niż mieszkania treningowe i wspomagane, formę usług realizowanych w lokalnych społecznościach i stanowią uzupełnienie / rozszerzenie powyższych, pod kątem m.in. podstawy użytkowania, funkcji, grupy docelowej i podmiotów prowadzących.

2.2 Podstawą użytkowania mieszkań z usługami/ze wsparciem może być umowa najmu. Oznacza to, że osoba korzystająca z takiego mieszkania zawiera lub posiada standardową umowę najmu zapewniającą prawa i obowiązki lokatorskie. Mogą być wynajmowane przez jednostki samorządu terytorialnego (jst), organizacje pozarządowe, a także inne podmioty, w tym Społeczne Agencje Najmu.

2.3 Umowa najmu określona jest w oparciu o zapisy przepisów:

- ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny,
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz
- w oparciu o zapisy prawa lokalnego.

2.4 Mieszkania te mogą mieć różną formę własności, w tym mogą to być gminne mieszkania komunalne, mieszkania Skarbu Państwa oraz prywatne osób fizycznych.

- 2.5 Podmiotami prowadzącymi przedmiotowe mieszkania mogą być jst, ich jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku i wolontariacie.
- 2.6 Skierowanie w formie decyzji administracyjnej do mieszkań z usługami/ze wsparciem nie jest wymagane. W tym przypadku może obowiązywać umowa cywilno-prawna pomiędzy podmiotem zarządzającym mieszkaniem, a osobą korzystającą z niego.
- 2.7 Mieszkania z usługami/ze wsparciem ze względu na okres pobytu mogą mieć formułę długoterminową, a nawet docelową, jak również tymczasową i przejściową.
- 2.8 Mieszkania z usługami/ze wsparciem mogą pełnić m.in. następujące funkcje:
- a. treningową
  - b. wytchnieniową
  - c. interwencyjną (w tym ochronną, ukrytą)
  - d. opiekuńczą
  - e. rehabilitacji społecznej

Ponadto mogą stanowić odpowiedź na problem konieczności zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych i integracji społecznej osób / rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

3. Minimalny standard mieszkań z usługami/ze wsparciem

- 3.1 Minimalna powierzchnia użytkowa przypadająca dla jednej osoby korzystającej z mieszkania z usługami/ze wsparciem nie może być mniejsza niż 12 m², przy czym liczba osób w mieszkaniu nie może być wyższa niż 3, chyba, że większa liczba miejsc wynika z faktu bycia rodziną w rozumieniu ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Pokoje w mieszkaniu powinny być 1 osobowe.
- 3.2 Mieszkania z usługami/ze wsparciem nie mogą być zlokalizowane na nieruchomości, na której znajduje się placówka opieki instytucjonalnej¹.
- 3.3 W przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, mieszkania z usługami/ze wsparciem mogą stanowić 50% lokali. W nieruchomości o większej liczbie lokali, maksymalna liczba takich mieszkań wynosi 4 i 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 4. W przypadku mieszkań, w których przebywa jedna osoba, mieszkania te mogą stanowić 100% lokali w przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8

---

¹ Zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027*.

lokali włącznie, a w przypadku większych nieruchomości — odpowiednio 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 8.

3.4 Mieszkanie z usługami/ze wsparciem, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, składa się z:

- ogólnodostępnej kuchni lub aneksu kuchennego;
- łazienki;
- wydzielonego ustępu lub miski ustępowej w łazience;
- przestrzeni komunikacji wewnętrznej.

4. Standard usług w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem

1. W ramach minimalnego standardu usług świadczonych w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem zapewnia się usługi obejmujące pomoc:

1.1 Osobom z niepełnosprawnościami, osobom starszym, przewlekle chorym lub opuszczającym szpital (bez finansowania usług zdrowotnych) w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu² np.:

- a. usługi opiekuńcze (np. pomoc w przemieszczaniu, utrzymaniu higieny osobistej, ubierania się, prania i sprzątnięcia, zakupów, przygotowywania posiłków);
- b. praca socjalna (np. efektywne zarządzanie czasem, nauka prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia – jeśli jest zdolna do wykonywania pracy);
- c. wsparcie w realizacji kontaktów społecznych;
- d. asystent osoby z niepełnosprawnością.

1.2 Obywatelom państw trzecich, w tym migrantom, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

- a. poradnictwa prawnego;
- b. pracy socjalnej;
- c. wsparcia psychologicznego.

1.3 Osobom po zdarzeniach losowych, w sytuacjach kryzysowych, klęski żywiołowej lub ekologicznej, które z powodu nagłego zdarzenia znalazły się w sytuacji uniemożliwiającej im pobyt w dotychczasowym miejscu zamieszkania, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:

---

² Mieszkania ze wsparciem/z usługami dla tej grupy są możliwe do sfinansowania pod warunkiem dodania odpowiedniego typu przedsięwzięć w FEO 2021 -2027.

- a. poradnictwa prawnego;
  - b. pracy socjalnej;
  - c. wsparcia psychologicznego.
- 1.4 Osobom w kryzysie bezdomności, bądź zagrożonych bezdomnością, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:
- a. poradnictwa prawnego;
  - b. wsparcia psychologicznego;
  - c. pracy socjalnej;
  - d. usług opiekuńczych;
  - e. asystenta osoby w kryzysie bezdomności.
- 1.5 Osobom opuszczającym pieczę zastępczą i inne osoby usamodzielniane³, możliwe jest zapewnienie wsparcia w postaci np.:
- a. wsparcia psychologicznego;
  - b. pracy socjalnej, w tym m.in. trening umiejętności społecznych, pomoc w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;
  - c. poradnictwo prawno-obywatelskie.
2. Usługi świadczone są w różnych porach dnia i adekwatnie do występujących potrzeb przez 7 dni w tygodniu w godz. 06:00-22:00, minimum przez 3 godziny w tygodniu, przy czym ich liczba może ulec zmianie w zależności od sytuacji określonej przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności.
3. Pobyt w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem jest udzielany każdorazowo po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego/rozpoznania przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności oraz analizy potrzeb osób w nim

---

³ Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej osobą usamodzielnianą jest osoba pełnoletnia opuszczająca: dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę oraz młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Dopuszcza się umożliwienie treningu samodzielności i niezależności również wychowankom pieczy zastępczej, którzy ukończyli 15 r.ż., tj. przed opuszczeniem na stałe systemu pieczy zastępczej.

przebywającym, w zakresie udzielanego wsparcia, rodzaju usług i ich wymiaru godzinowego, a także okresu przebywania w mieszkaniu.

4. Pobyt w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem o profilu interwencyjnym (dla osób, o których mowa w pkt.1.3) jest przejściowy, krótkoterminowy, doraźny – do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionej sytuacji nie dłużej niż o kolejne 3 miesiące.
5. W sprawach nieuregulowanych w powyższym standardzie stosuje się zapisy odnoszące się do tej formy wsparcia, wynikających z:
  - ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
  - Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych,
  - aktów wykonawczych prawa miejscowego, wydanych na podstawie uchwały, rozporządzenia lub zarządzenia.

Załącznik nr 15 do umowy

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OPOLSKIE

Analiza dotycząca obszarów komunikacyjnie wykluczonych w województwie opolskim

*Dokument opracowany na potrzeby
programu regionalnego pn. Fundusze
Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

Andrzej Buła .....

Zuzanna Donath-Kasiura .....

Zbigniew Kubalańca .....

Szymon Ogłaza .....

Antoni Konopka .....

OPOLE, PAŹDZIERNIK 2023 R.

Opracowanie:

Referat Zarządzania i Programowania
Departament Programowania Funduszy Europejskich UMWO,
Departament Infrastruktury i Gospodarki UMWO oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Opolu

Spis treści

I. WYKAZ SKRÓTÓW.....	4
II. WSTĘP.....	5
III. ZESTAWIENIE OBSZARÓW KOMUNIKACYJNIE WYKLUCZONYCH.....	8

I. WYKAZ SKRÓTÓW

DIG – Departament Infrastruktury i Gospodarki w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

FEO 2021-2027 – Program regionalny *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

IZ – Instytucja Zarządzająca

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu

II. WSTĘP

Zgodnie z zapisami *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027: IZ we współpracy z ROPS określa obszary, które uznane są za wykluczone komunikacyjnie, tj. takie, na których brakuje połączeń transportem publicznym.*

Określenie obszarów komunikacyjnie wykluczonych zostanie wykorzystane podczas realizacji wsparcia w ramach programu regionalnego pn. *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*, w tym w szczególności następujących działań:

- **5.7** Kształcenie ogólne,
- **5.9** Kształcenie zawodowe,
- **6.2** Aktywizacja społeczno – zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- **6.5** Wsparcie integracji społecznej społeczności romskiej oraz pomocniczo na potrzeby działań dotyczących usług społecznych.

Powyższe oznacza, że przy realizacji projektów z zakresu działań 6.2 i 6.5, beneficjenci, dla pojedynczych osób wykluczonych komunikacyjnie, powinni finansować ich dowóz umożliwiający udział w aktywnej integracji na zasadzie dostosowań indywidualnych. W przypadku realizacji wsparcia dla grupy osób z obszaru wykluczonego komunikacyjnie, powinny być stosowane adekwatne formy wsparcia np. usługi mobilne.

W przypadku działań edukacyjnych beneficjent może zastosować podobne podejście finansując dojazdy do szkół uczniom z obszarów wykluczonych komunikacyjnie oraz uczniom o obniżonej mobilności¹.

Obszary wykluczone komunikacyjnie zidentyfikowano pod kątem: braku połączenia komunikacyjnego ze wsi/sołectwa do siedziby gminy, braku połączenia z siedziby gminy do stolicy powiatu oraz braku połączenia z siedziby gminy do Opola.

Mając na uwadze powyższe, beneficjent, realizując projekt i znając jego specyfikę, powinien zdecydować czy dany uczestnik jest wykluczony komunikacyjnie tj. ze względu na np. brak możliwości dojazdu z siedziby gminy do Opola nie może w pełni skorzystać z oferowanego wsparcia.

W celu zidentyfikowania obszarów wykluczonych komunikacyjnie ROPS przygotował w lipcu 2023 r. kwestionariusz ankiety, skierowanej do wszystkich gmin woj. opolskiego, zebrał dane oraz poddał je koniecznej analizie i weryfikacji. Celem ankiety było **zidentyfikowanie obszarów wykluczonych komunikacyjnie w gminie z możliwości dotarcia transportem publicznym** rozumianym jako kolej, PKS i inni przewoźnicy działający prywatnie lub na zlecenie, do miejsc świadczenia usług społecznych i zdrowotnych (w tym np. jednostek ochrony zdrowia,

---

¹ Poprzez uczniów o obniżonej mobilności należy rozumieć uczniów z trudnościami w poruszaniu się samodzielnie ze względu na ograniczoną czasowo lub stale sprawność i/lub uczniów z niepełnosprawnościami, dla których transport do szkół nie jest realizowany na podstawie odrębnych przepisów prawa, w szczególności ustawy z 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe.

pomocy społecznej, instytucji rynku pracy, kultury, sportu, placówek dziennych, w tym świetlic, domów kultury, klubów seniora itp.).

Ankieta zawierała następujące pytania:

- **Czy na terenie Państwa gminy funkcjonuje transport publiczny do miejsc świadczenia usług społecznych** (pomiędzy sołectwami i do siedziby gminy)? (tak, nie, tylko częściowo);
- **Czy transport publiczny funkcjonujący na terenie gminy obejmuje dostępne połączenia?** (przed południem - w godz. 7:00-12:00; po południu - w godz. 12:00-18:00; w innych godzinach);
- **Czy na terenie Państwa gminy funkcjonuje transport publiczny do miejsc świadczenia usług społecznych (np. do miasta powiatowego)?** (tak, nie, tylko częściowo);
- **Czy transport publiczny funkcjonujący na terenie gminy do miasta powiatowego obejmuje dostępne połączenia** (przed południem - w godz. 7:00-12:00; po południu - w godz. 12:00-18:00; w innych godzinach);
- **Proszę o wskazanie obszarów wykluczonych komunikacyjnie (brak jakiegokolwiek połączenia komunikacyjnego z ważnym miejscem świadczenia usług) na terenie gminy** (proszę wymienić brak wszystkich połączeń, np. z sołectwa/wsi X do siedziby gminy);
- **Proszę o wskazanie obszarów wykluczonych komunikacyjnie (brak jakiegokolwiek połączenia komunikacyjnego z ważnym miejscem świadczenia usług) z siedziby gminy do stolicy powiatu** (proszę wymienić trasy na jakich brakuje połączeń);
- **Proszę o wskazanie obszarów wykluczonych komunikacyjnie (brak jakiegokolwiek połączenia komunikacyjnego z ważnym miejscem świadczenia usług) z siedziby gminy do Opolą** (proszę wymienić trasy na jakich brakuje połączeń np. z Korfantowa do Opolą).

W badaniu ankietowym wzięło udział 69 gmin, dwie gminy: Brzeg oraz Kędzierzyn – Koźle (gminy miejskie) nie wzięły udziału w badaniu przy czym wskazały, że nie posiadają obszarów wykluczonych komunikacyjnie. Z przeprowadzonego badania ankietowego w 69 gminach znajdujących się na terenie woj. opolskiego, wynika, że:

- 1) dostęp do transportu publicznego do miejsc świadczenia usług społecznych - **pomiędzy sołectwami i do siedziby gminy**, posiada 50 gmin (72,46%), nie posiada 1 gmina tj. Wilków (1,45%), a tylko częściowo transport publiczny występuje w 18 gminach (26,09%).
- 2) transport **publiczny pomiędzy sołectwami i do siedziby gminy** posiada:
  - przed południem (w godzinach 7:00-12:00) – 63 gminy,
  - po południu (w godzinach 12:00-18:00) – 54 gminy,
  - w innych godzinach – 23 gminy,
- 3) dostęp do transportu publicznego do miejsc świadczenia usług społecznych – **np. do miasta powiatowego**, posiada 60 gmin (86,96%), nie posiada 1 gmina tj. Skoroszyce (1,45%), a tylko częściowo transport publiczny występuje w 8 gminach (11,59%).
- 4) transport publiczny do miejsc świadczenia usług **np. do miasta powiatowego** posiada:
  - przed południem (w godzinach 7:00-12:00) – 63 gminy,
  - po południu (w godzinach 12:00-18:00) – 57 gmin,

- w innych godzinach – 22 gminy,
- 5) **24 gminy** wskazały brak połączeń komunikacji publicznej **z sołectwa/wsi do siedziby gminy,**
  - 6) **4 gminy** wskazały brak połączeń **z siedziby gminy do stolicy powiatu,**
  - 7) **16 gmin** nie posiada połączeń komunikacji publicznej **z siedziby gminy do Opola** albo innego ważnego miejsca świadczenia usług społecznych w województwie opolskim.

Na podstawie szczegółowego zestawienia danych ankietowych wskazano gminy w których identyfikuje się obszary wykluczone komunikacyjnie. Przedmiotowe zestawienie zostało przekazane do ostatecznej weryfikacji DIG , który zgodnie z kompetencjami dysponuje informacjami nt. połączeń komunikacyjnych w woj. opolskim. Po szczegółowej weryfikacji zestawienia przez DIG, liczba obszarów wykluczonych komunikacyjnie uległa zmniejszeniu w stosunku do danych uzyskanych z wypełnionych przez gminy ankiet. Zmiana ta spowodowana była m.in. uwzględnieniem prywatnych przewoźników obsługujących transport gminny.

Po ostatecznej weryfikacji danych ankietowych oraz porównaniu ich z informacjami pozyskanymi z DIG, zidentyfikowano na terenie woj. opolskiego obszary wykluczone komunikacyjnie, które prezentuje tabela nr 1.

III. ZESTAWIENIE OBSZARÓW KOMUNIKACYJNIE WYKLUCZONYCH

Tabela nr 1. Zestawienie Gmin woj. opolskiego w którym zidentyfikowano obszary komunikacyjnie wykluczone.

L.p.	Nazwa gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem dogodnego połączenia komunikacyjnego z sołectwa/wsi do siedziby gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do stolicy powiatu	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do Opola
1.	Baborów	Boguchwałów, Szczyty	-	brak bezpośredniego połączenia z Baborowa do Opola
2.	Biała	Ogiernicze	-	-
3.	Branice	Jabłonka	-	-
4.	Byczyna	Pogorzałka	-	-
5.	Cisek	-	-	brak bezpośredniego połączenia z Ciska do Opola
6.	Domaszowice	Zalesie	-	brak bezpośredniego połączenia z Domaszowic do Opola
7.	Grodków	Żarów	-	-
8.	Kamiennik	Ogonów	-	brak bezpośredniego połączenia z Kamiennika do Opola
9.	Korfantów	-	-	brak bezpośredniego połączenia z Korfantowa do Opola
10.	Lasowice Wielkie	Oś	-	-
11.	Leśnica	-	-	brak bezpośredniego połączenia z Leśnicy do Opola
12.	Łambinowice	Szadurczyce, Dworzysko (przysiółek	-	-

L.p.	Nazwa gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem dogodnego połączenia komunikacyjnego z sołectwa/wsi do siedziby gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do stolicy powiatu	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do Opola
		Malerzowic), Okopy, Malerzowice, Bielice, Drogoszków, Piątkowice, Wierzbie, Lasocice		
13.	Murów	Mańczok (przysiółek), Kęszyce (przysiółek), Bożejów	-	-
14.	Namysłów	Łączany, Nowy Folwark, Michalice	-	-
15.	Niemodlin	Góra, Mała Góra, Molestowice, Rutki, Sady, Sarny Wielkie.	-	-
16.	Olszanka	Przylesie, Obórki, Jankowice Wielkie, Krzyżowice, Gierszowice, Janów, Michałów	-	brak bezpośredniego połączenia z Olszanki do Opola
17.	Paczków	Lisie Kąty	-	brak bezpośredniego połączenia z Paczkowa do Opola
18.	Pawłowiczki	Ligota Wielka, Borzystawice	brak bezpośredniego połączenia z Pawłowiczek do Kędzierzyna - Koźła	brak bezpośredniego połączenia z Pawłowiczek do Opola
19.	Polska Cerekiew	-	brak bezpośredniego połączenia z Polskiej Cerekwi do Kędzierzyna - Koźła	brak bezpośredniego połączenia z Polskiej Cerekwi do Opola
20.	Popielów	Kuźnica Katowska, Kaniów	-	-
21.	Praszka	Kozieł, Marki, Lachowskie	-	-
22.	Radłów	-	-	brak bezpośredniego połączenia z Radłowa do Opola
23.	Reńska Wieś	Kamionka, Pociękarb	brak bezpośredniego połączenia	brak bezpośredniego połączenia

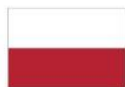
L.p.	Nazwa gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem dogodnego połączenia komunikacyjnego z sołectwa/wsi do siedziby gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do stolicy powiatu	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do Opola
			z Reńskiej Wsi do Kędzierzyna - Koźła	z Reńskiej Wsi do Opola
24.	Rudniki	Polesie, Mostki, Słowików	-	-
25.	Skarbimierz	-	-	brak bezpośredniego połączenia ze Skarbimierza do Opola
26.	Skoroszyce	-	-	brak bezpośredniego połączenia ze Skoroszyca do Opola
27.	Strzelce Opolskie	Farska Kolonia	-	-
28.	Świerczów	Zbica, Osiek, Oziąbel, Wołcz, Zawada, Zorzów, Staroścín, Dąbrowa, Bielice, Pieczyska, Lipa, Przygorzele, Skórce, Jaźwinka, Miodary, Grabówka, Kuźnice, Zielony Las, Kuźnica Dąbrowska, Górzyna (przysiółek wsi Staroścín)	-	-
29.	Tarnów Opolski	Kąty Opolskie, Przywory	-	-
30.	Ujazd	przysiółki: Wesołów, Wydzierów, Ferdynand, Kopanina, Osiedle Piaski, Kolonia Jaryszów, Buczki	-	brak bezpośredniego połączenia z Ujazdu do Opola
31.	Wilków	Bukowie, Pszeniczna, Pągów, Wojciechów, Idzikowice, Jakubowice, Krzyków, Wilków-Wilkówek, Dębnik, Lubska, Młokicie, Pielgrzymowice	-	brak bezpośredniego połączenia z Wilkowa do Opola

L.p.	Nazwa gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem dogodnego połączenia komunikacyjnego z sołectwa/wsi do siedziby gminy	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do stolicy powiatu	Obszar wykluczony komunikacyjnie pod kątem braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siedziby gminy do Opolą
32.	Wołczyn	Brynica	-	-
33.	Zębowice	-	brak bezpośredniego połączenia z Zębowic do Olesna	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych z gminami woj. opolskiego przez ROPS w Opolu, zweryfikowanych przez Departament Infrastruktury i Gospodarki UMWO.

Fundusze Europejskie
dla Opolskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wykaz zmian do Regulaminu wyboru projektów dla naborów nr: FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska, FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego, FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego, FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego, FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego do działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży, priorytetu 6 Fundusze europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim, programu regionalnego FEO 2021-2027 w ramach postępowania konkurencyjnego.

Szymon Ogłaza

Zuzanna Donath-Kasiura

Antoni Konopka

Lp.		Punkt w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu po zmianie regulaminu wyboru projektów	Uzasadnienie zmiany
1.		13. Kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów	<p>Wartość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w postępowaniu konkurencyjnym dla Działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży wynosi łącznie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 11 735 294,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 10 500 000,00 PLN środki EFS+, – 1 235 294,00 PLN środki BP, <p>w tym dla naboru numer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska: <ul style="list-style-type: none"> – 4 039 125,00 PLN, w tym: 	<p>Wartość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w postępowaniu konkurencyjnym dla Działania 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży wynosi łącznie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 11 735 294,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 10 500 000,00 PLN środki EFS+, – 1 235 294,00 PLN środki BP, <p>w tym dla naboru numer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FEOP.06.08-IZ.00-001/25 dla Subregionu Aglomeracja Opolska: <ul style="list-style-type: none"> – 4 039 125,00 PLN, w tym: 	<p>Zmniejszono alokację w naborze nr FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego (nie został złożony żaden projekt) i zwiększono alokację w naborze nr FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego w celu umożliwienia wyboru wszystkich projektów skierowanych do rozstrzygnięcia.</p>

Lp.		Punkt w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu po zmianie regulaminu wyboru projektów	Uzasadnienie zmiany
			<ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 10px;">– 3 613 954,00 PLN środki EFS+, <li style="margin-bottom: 10px;">– 425 171,00 PLN środki BP. <li style="margin-bottom: 10px;">• FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 982 490,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 879 070,00 PLN środki EFS+, <li style="margin-bottom: 5px;">– 103 420,00 PLN środki BP. • FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 1 910 396,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 1 709 302,00 PLN środki EFS+, 	<ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 10px;">– 3 613 954,00 PLN środki EFS+, <li style="margin-bottom: 10px;">– 425 171,00 PLN środki BP. <li style="margin-bottom: 10px;">• FEOP.06.08-IZ.00-002/25 dla Subregionu Brzeskiego: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 982 490,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 879 070,00 PLN środki EFS+, <li style="margin-bottom: 5px;">– 103 420,00 PLN środki BP. • FEOP.06.08-IZ.00-003/25 dla Subregionu Kędzierzyńsko-Strzeleckiego: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 699 769,53 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li style="margin-bottom: 5px;">– 621 523,50 PLN środki EFS+, 	

Lp.		Punkt w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu po zmianie regulaminu wyboru projektów	Uzasadnienie zmiany
			<ul style="list-style-type: none"> <li style="text-align: right;">– 201 094,00 PLN środku BP. • FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego: <ul style="list-style-type: none"> – 2 729 138,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 2 441 860,00 PLN środki EFS+, – 287 278,00 PLN środki BP. • FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego: <ul style="list-style-type: none"> – 2 074 145,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 1 855 814,00 PLN środki EFS+, – 218 331,00 PLN środki BP. 	<ul style="list-style-type: none"> <li style="text-align: right;">– 78 246,03 PLN środku BP. • FEOP.06.08-IZ.00-004/25 dla Subregionu Południowego: <ul style="list-style-type: none"> – 3 939 764,47 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 3 529 638,50 PLN środki EFS+, – 410 125,97 PLN środki BP. • FEOP.06.08-IZ.00-005/25 dla Subregionu Północnego: <ul style="list-style-type: none"> – 2 074 145,00 PLN, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – 1 855 814,00 PLN środki EFS+, – 218 331,00 PLN środki BP. 	

Lp.		Punkt w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu po zmianie regulaminu wyboru projektów	Uzasadnienie zmiany
			<p>Podział województwa opolskiego na ww. subregiony przedstawia mapa wskazana w części IV Inne dokumenty obowiązujące w naborze, punkcie 12 pn. Podział województwa opolskiego na subregiony. Uwaga! Nie zawsze wszystkie gminy z danego powiatu są w tym samym subregionie sprawdź tutaj.</p> <p>W związku z możliwymi różnicami kursowymi wynikającymi z przeliczania środków UE z EUR na PLN, ostateczna wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów</p>	<p>Podział województwa opolskiego na ww. subregiony przedstawia mapa wskazana w części IV Inne dokumenty obowiązujące w naborze, punkcie 12 pn. Podział województwa opolskiego na subregiony. Uwaga! Nie zawsze wszystkie gminy z danego powiatu są w tym samym subregionie sprawdź tutaj.</p> <p>W związku z możliwymi różnicami kursowymi wynikającymi z przeliczania środków UE z EUR na PLN, ostateczna wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów</p>	

Załącznik nr 3 do Uchwały nr 5446/2026 Zarządu Województwa Opolskiego z 19 maja 2026 r.

Lp.		Punkt w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu w regulaminie wyboru projektów	Treść zapisu po zmianie regulaminu wyboru projektów	Uzasadnienie zmiany
			w naborze może ulec zmianie przed rozstrzygnięciem postępowania.	w naborze może ulec zmianie przed rozstrzygnięciem postępowania.	

Opracowanie:

Referat Oceny Projektów EFS,

Departament Programowania Funduszy Europejskich

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego,

Opole, 13 maja 2026 r.